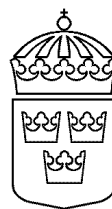

Riksdagens protokoll

2003/04:32

Torsdagen den 20 november

Kl. 12.00 – 22.50

Protokoll
2003/04:32

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 november.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2003/04:32 till socialutskottet
2003/04:34 till näringsutskottet
2003/04:38 till lagutskottet

3 § Europeiska konventet om EU:s framtid

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Föredrogs
sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande
2003/04:KUU1
Europeiska konventet om EU:s framtid (skr. 2003/04:13).

Anf. 1 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! EU:s konstitutionella fördrag, det vill säga uppgörelsen mellan snart 25 medlemmar om hur man ska förverkliga den politik som man är överens om endast kan förverkligas genom ett samarbete inom EU:s ram, är inte målet för dagens debatt. Det är heller inte målet för svenskt medlemskap i EU. Målet är i stället att vi genom fördraget ska få en möjlighet att förverkliga den politik som vi bestämt oss för att tillsammans arbeta för.

Det är en fantastisk händelse att tio nya medlemmar på en och samma gång nu är på väg in i EU-gemenskapen. Vi har gått från fem medlemmar i början till 25 medlemmar, och EU är i dag inne i en mycket spännande och omvälvande situation. Tillsammans har medlemsländerna bestämt sig för att skapa ett demokratiskt Europa, ett Europa i arbete, ett Europa med hållbar utveckling, ett Europa där krig mellan kontinentens länder hör till förfluten tid.

Riksdagsbeslutet i dag är inte avgörande för hur konstitutionen kommer att se ut, hur det konstitutionella fördraget slutligt kommer att vara

gestaltat. Beslutet i dag är en viktig plattform för regeringens fortsatta arbete inom konferenskonferensens ram. Den plattformen kommer man att tvingas diskutera, och man kommer också att få förhandla med de andra medlemsländerna, på samma sätt som man alltid gör i en krets med flera olika intressenter. Det resultat som sedan kommer ut ur konferensen är det som riksdagen så småningom ska ta slutlig ställning till.

Fru talman! Jag vill i det här sammanhanget också gärna säga att man måste närma sig och visa stor respekt för all politisk diskussion, såväl när det gäller de enskilda frågorna som när det gäller de olika åsikter som finns kring olika frågor. Inte minst gäller detta i fråga om grundlagar och grundläggande frågor, eller, som i det här fallet, vilka regler som ska gälla för samarbetet och beslutsfattandet inom den europeiska unionen.

Vi har i det sammansatta utskottet efter yttranden från tiotalet utskott nått en betydande enighet kring den plattform som riksdagen vill ställa sig bakom. Det finns visserligen många reservationer, men de speglar delvis den motsättning som finns mellan de partier som vill satsa på det europeiska samarbetet och de partier som egentligen inte vill – i varje fall inte i EU:s form – satsa på ett politiskt gemensamt samarbete i EU.

Vi har i utskottet konstaterat att konventets förslag i grunden är bra. Det kan naturligtvis göras bättre. Det framgår också av regeringens skrivelse att regeringen har synpunkter på konventionsförslagets utformning, och riksdagen har på några punkter skärpt skrivningarna eller samlats kring gemensamma skrivningar. Det som till sist avgör frågan är det förhandlingsresultat som konferensen kan komma fram till.

Det jag tycker är bra med fördraget är att vi får ett förenklat konstitutionellt fördrag. Jag skulle vilja uttrycka det så att vi kommer ut ur snärskogen. Så kan man beteckna det nuvarande fördraget och de många ändringar som i det sammanhanget gjorts under årens lopp. Förslagen i detta fördrag möjliggör ett effektivt beslutsfattande. Särskilt när det blir 25 medlemmar – och så småningom kanske ännu fler – är det nödvändigt att ha beslutsregler som gör det möjligt att fatta beslut för att nå de politiska mål som vi gemensamt har satt upp.

Jag tycker att fördraget är bra också för att det ökar öppenheten framför allt i samband med lagstiftningsfrågor. Vidare är det bra för att de nationella parlamenten, egentligen för första gången, får en direkt formell roll i sammanhanget. Det handlar om en stadgebunden, eller fördragsbunden, roll som innebär att de nationella parlamenten enligt den så kallade subsidiaritetsprincipen ska kunna slå larm till kommissionen när de anser att kommissionen lagt ett förslag som träder de nationella parlamenten förnär – så kanske man kan uttrycka det. Det gäller alltså när man tycker att kommissionens förslag inkräktar på det politikområde eller de områden som de nationella parlamenten eller nationerna bör hantera på egen hand.

Jag vill peka på några punkter som vi tagit upp i detta betänkande. Jag kan konstatera att riksdagen – och för den delen också regeringen – har uppfattningen att förslaget som det nu föreligger inte kräver ändring av svensk grundlag. Den frågan ska ju slutligen avgöras i framför allt konstitutionsutskottet när förhandlingsresultatet ligger klart och kan granskas.

Vi vänder oss från utskottets sida mot de så kallade passerellerna, nämligen möjligheten att inom EU i vissa frågor fatta beslut om att övergå från enhällighet till kvalificerad majoritet. Utskottet anser att det är en fråga som berör de nationella parlamenten, och den bör därför tas via de nationella parlamenten.

Vi konstaterar också mera formellt att unionsrätten nu ger företräde framför svensk lag. Det är inget nytt förhållande. Förhållandet är nytt i den meningen att det nu slås fast i fördraget, men vi har till den frågan kopplat krav på att framför allt domstolen i Luxemburg ska ta hänsyn till varje lands nationella traditioner och system för regler och lagar.

Vidare vill vi att varje land ska ha en egen kommissionär med röst-rätt. Det anser vi är väsentligt.

Låt mig nämna ytterligare ett par punkter. Centralbankens protokoll bör enligt utskottets mening offentliggöras, och vi uttalar också att EU inte ska utvecklas till en militär union.

Fru talman! Socialdemokraterna har 1 reservation av totalt fler än 100 reservationer. Den gäller frågan om vald ordförande i Europeiska rådet. Det är en fråga som enligt min och många andras mening i Sverige fått oförtjänt stor uppmärksamhet och egentligen inkräktat på diskussionen kring många andra viktiga frågor i konventionsförslaget.

Det vi i reservationen anför som skäl för vår ståndpunkt är att när kommissionen och parlamentet stärks i EU-systemet – och det har vi inga invändningar mot – bör också Europeiska rådet stärkas på det sätt som en gemensamt vald ordförande möjliggör.

Det finns också en befattningsbeskrivning som begränsar rollen till det är som är viktigt från Europeiska rådets synpunkt. Vårt huvudresonemang är att det är omöjligt att under en sexmånadersperiod effektivt förena rollen som regeringschef i ett medlemsland och ordförande i Europeiska rådet.

Fru talman! Här kan jag söka stöd för den socialdemokratiska ståndpunkten i ett citat ur Vestmanlands Läns Tidning, som inte brukar stödja Socialdemokraterna utan är liberal. De skriver: ”I sak talar mycket för regeringens linje när det gäller en permanent ordförande i rådet. Det är en orimlig arbetsbörda att under ett halvår både vara regeringschef och företrädare EU. Det är knappast en slump att också flera borgerligt sinnade personer med egen erfarenhet av EU-arbetet, som Carl Bildt, stöder regeringen i den här frågan.”

Jag vill bara konstatera att såvitt jag har kunnat utröna förhandlingsläget i regeringskonferensen är det 1 mot 24 i den här frågan. Vi ålägger regeringen att forcera en ganska rejäl uppförsbacke om majoritetsståndpunkten vinner gillande.

Fru talman! Jag vill yrka avslag beträffande punkt 31 i hemställan och bifall till Socialdemokraternas reservation som har samma nummer vid denna punkt. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 2 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! När Winston Churchill höll sitt berömda tal i Fulton 1946 konstaterade han att en järnridå hade fallit ned i Europa. Bakom den låg alla dessa stora europeiska städer som han beskrev i det talet. I dag kan vi konstatera att Warszawa, Prag, Budapest, Bratislava, Tallinn, Riga och

Vilnius, alla dessa städer och många andra, nu är en del av det Europa som formas med demokratins, rättsstatens och marknadsekonomins system som grund.

Vi ska vara medvetna om att för människor i Europa är detta en utveckling som i vardagen och i framtiden ger enorma möjligheter till ett bättre liv än kanske någonsin tidigare i europeisk historia. Vi ser redan i dag det otänkbara i ett krig mellan Frankrike och Tyskland. Vad det nu gäller är att vi kan konstatera att Europeiska unionens utvidgning i vår del av världen till länder som Estland, Lettland och Litauen också förbättrar säkerheten i vår del av världen så mycket att inte minst motståndspartierna är de som vill ha de allra största växlar på denna nya säkerhet.

Vad utmaningen nu gäller är att förverkliga visionen om att krig och konflikter i alla de övriga delarna av Europa ska kunna bli lika otänkbara som ett krig mellan Frankrike och Tyskland är i dag. Det är ett fredsprojekt som präglas av frihet för människor, öppenhet i stället för gränser och gemensamma värden som ger respekt för mångfald. Det är ett Europa som präglas av samarbete över gränserna, över Östersjön, över Alperna, över Europas stora floder och över de gränser där vi tidigare har sett järnridå och murar.

Det är det faktum att skillnaden mellan människor nu läggs till grund för en dynamisk utveckling i stället för skiljelinjer mellan folk som är det stora framsteget i det europeiska projektet. Det är en stor tid vi lever i. Vi har i den här kammaren olika uppfattning om hur detta konventsförslag ser ut. Men det är en stor tid.

Jag vill samtidigt konstatera en sak. Alla de möjligheter och den ökade fred och säkerhet som de allra flesta av oss ser står Miljöpartiet och Vänsterpartiet vid sidan om. Där Vänsterpartiet tidigare i diktaturerna såg demokratier har man i dag mage att beskriva denna demokratins och frihetens utveckling som en mörkrets utveckling mot icke-demokrati. Det säger mer om Vänsterpartiet och motståndspartierna än om Europeiska unionens frihet och demokrati. Det är denna dag värt att komma ihåg att ni inte har någon del i de framsteg och i den utveckling som det absoluta flertalet av Europas folk i dag känner.

Fru talman! Det är visionen av detta Europa som vi moderater har kämpat för, friheten och öppenheten. Nu ska vi lägga en grund för ett konvent, en konstitution och ett gemensamt samarbete som skyddar och värnar frihetens idéer i ett samarbete där lika mycket kommer att hända de kommande 15 åren som har hänt under den period vi har bakom oss.

Det gäller att slå vakt om att det som nu sker kan ske i den goda riktningen och slå vakt om att så lite så möjligt kan ske i den dåliga riktningen. Historien har lärt oss att bägge möjligheterna hela tiden finns. Det är upp till oss själva att genom en fast grund säkra det som är avgörande värden för ett gott samhälle.

Vi moderater har uppfattningen att beslut inte blir bättre för att de fattas i Bryssel. Men det behövs beslut som är gemensamma. Vi vill ha en gemensam maktutövning som är stark men begränsad. Den ska vara stark för att värna frihet och öppenhet samt nationernas mångfald men begränsad för att de ska kunna förverkligas. Den ska vara stark för att värna freden men begränsad för att genom sin maktutövning träda enskilda nationella intressen för när. Den ska vara stark för att värna den

inre marknaden men begränsad för att ge marknadsekonomi och företagande utrymme att skapa den mest konkurrenskraftiga ekonomin i världen. Det är ett lika viktigt mål att uppnå de kommande 10, 15 åren som det vi nu har sett har uppstått under den tid som har varit.

Fru talman! Vi ser framför oss ett Europa som präglas av det bästa av det samarbete som har lett oss fram till där vi är i dag. Det ska vara baserat på en maktindelning mellan Europaparlamentet, ministerrådet, kommissionen, domstolen och de nationella parlamenten. Denna maktindelning ger en mångfald vägar in i form av demokratiskt inflytande och kontroll. Det ger i ministerrådet medlemsstaterna en möjlighet att hävda nationella intressen och i parlamentet en säkerhet om att det finns ett folkligt inflytande. Det ger i domstolen en säkerhet att de regler och lagar vi har fastställt också är de som präglar förhållandet mellan nationerna och det gemensamma samarbetet.

Denna maktindelning måste vi slå vakt om eftersom den är så avgörande. Jag vill gärna säga det. De som i denna kammare senare i dag kanske kommer att hävda att de vill ha ett samarbete som bara grundar sig på mellanstatlighet säger i praktiken nej till de framsteg som vi har uppnått under den gångna 15 åren. De har bara varit möjliga genom denna förening av mellanstatlighet och överstatlighet. Det finns inte en större demokrati i att statsministrar och ministrar ensamma träffas och kommer överens utan att man har ett gemensamt majoritetsbeslutsfattande.

Låt oss se på vad det faktiskt handlar om. Vi kommer med de nya reglerna att ha ett beslutsfattande som först och främst förutsätter en majoritet av medlemsstaterna i rådet och dessutom att det finns en representation av 60 % av befolkningen bakom de beslut som fattas i rådet plus att det krävs en majoritet i parlamentet. Det är en säkerhet för demokratiskt inflytande och kontroll som vi inte tidigare sett.

Vi klargör också – och det slår vi fast gemensamt – att den europeiska unionen inte har någon kompetens annat än den som medlemsstaterna överlämnar. Vi har i utskottet varit mycket tydliga. Det sker ingen ny typ av kompetensutlämning som inte är förenlig med svensk grundlag. Jag säger detta därför att alla de som har bekämpat de 15 senaste årens europeiska utveckling kommer att fortsätta att göra det i dag i denna kammare i sin iver att riva detta projekt som har gett framsteg och demokrati åt Europas folk. Det är viktigt att göra klart att det är där skiljelinjen går.

Fru talman! Vi säger ja i betänkandet till beslutsfattande av det slag som föreslås i konventet. Vi vill ha ett roterande ordförandeskap just av det skälet att vi vill att den del av samarbetet som är mellanstatligt ska byggas på att det finns en likvärdighet och kontrollerbarhet, men också därför att det har gett en förnyelse av agendan och en politisk majoritet.

Jag gratulerar Göran Magnusson till att han citerar moderata partiledare. Men låt honom göra det vid fler tillfällen, för han har mycket mer klokskap att hämta än enskilda yttranden!

Vi vill ha en röstande kommissionär från varje land. Vi säger ja till en starkare subsidiaritet. Riksdagen har på ett flertal punkter skärpt den svenska profilen. Den kritik som vi anser att man kan rikta mot regeringens skrivelse till riksdagen gällde att den var profillös. Den handlade om att förutspå vad som skulle kunna ske i förhandlingarna. Man hade ingen

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

bestämd profil och ingen bestämd vision om hur Europa ska styras. Men det har utskottet gett i ett tydligt och skärpt uppdrag när det gäller vald ordförande, när det gäller att stärka subsidiariteten så att man också ska kunna gå till domstol och när det gäller att förtydliga förhållandet mellan den nationella företrädesrätten och respekten för de konstitutionella traditioner och politiska identiteter som finns i de olika länderna.

Det är inte så som nej-partierna kommer att hävda i debatten, nämligen att den nationella företrädesrätten innebär att allt vad grundlag heter får lägga sig. Tvärtom klargörs redan i det förslag som i dag finns den respekt och den hänsyn som måste tas. Dessutom har vi inte lämnat över någon annan kompetens än den kompetens som vi har lämnat över.

Vi slår i detta betänkande fast vad som inte ska finnas i EU. Det gäller skattepolitiken, den ekonomiska politiken och en lång rad av delar av de sociala områdena som vi anser är nationella angelägenheter. Jag vill i det sammanhanget yrka bifall till reservation 117.

Vi slår också i betänkandet från moderat sida fast att vi vill ha en starkare utrikespolitik baserad på de värden som vi anser att den europeiska unionen företräder i sitt eget arbete: friheten, demokratin och respekten för mänsklig värdighet. Det är detta som vi anser att en stark men begränsad union ska hävda för att ge människorna frihet och för att Europa ska bli ett öppet samhälle – ett samhälle präglad av tolerans och där skillnader blir till dynamik. Det är denna union och detta samarbete som vi vill förverkliga.

Vi anser att det förslag som i dag finns, med det förhandlingsuppdrag som riksdagen ger regeringen, ger goda förutsättningar för detta. Vi har andra uppfattningar på en del områden, men vi är övertygade om att nu läggs en grund för att Europa och dess folk ska kunna utvecklas under frihetens och demokratins former på ett sätt som gör det möjligt att nå nya mål.

(Applåder)

Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Varför en ny grundlag för EU? Vad är motiven? Jo, det var två uppdrag som EU-konventet hade att hantera.

För det första var det EU:s östutvidgning med tio nya länder. Detta kräver en omorganisation för att säkerställa EU:s förmåga att fatta beslut och att genomföra dessa beslut så att effektiviteten inte försämras, det vill säga ett effektivitetsmål.

För det andra gällde det att förbättra EU:s begriplighet och därmed legitimitet och delaktighet för vanliga EU-medborgare när det gäller vad EU gör och bör göra, det vill säga ett mål om representation.

Konventets uppgift var att försöka hitta en kompromiss i denna för demokratier klassiska målkonflikt mellan effektivitet å ena sidan och representation å andra sidan. Strävan att lösa denna målkonflikt går igen i konventets förslag och i de olika ländernas positioner. Det är typiskt att stora länder prioriterar effektivitet medan de små och medelstora länderna mer slår vakt om representation.

En annan spänning finns mellan regeringar som hyllar mellanstatligt samarbete och gärna håller fast vid bilden av den gamla nationalstaten – Storbritannien och de nordiska regeringarna är exempel – och regeringar som vill ha en utveckling i federal riktning. Det gäller Benelux, Tysk-

land, Italien och Frankrike. Till dessa två dimensioner kommer så en ideologisk och partiskiljande, och kanske den mest intressanta. Jag återkommer strax till detta.

Låt mig börja med att precis som Göran Magnusson och Gunnar Hökmark poängtera att en stor riksdagsmajoritet är positiv till den helhet och kompromiss som konventsförslaget innebär mellan EU-ländernas olika nationella intressen, mellan federalister och nationalstatsivrare och mellan olika ideologiska riktningar.

Vi i majoriteten säger att förslaget är en bra grund för den pågående regeringskonferensens arbete. Det kan med de förändringar som det kommer att beslutas om här i dag bilda en god helhet. Det ligger i medlemsstaternas, men också i EU-medborgarnas, intresse att huvuddragen i konventets förslag förverkligas. Detta är centrala slutsatser beträffande Sveriges EU-politik som en stor majoritet står bakom.

Nya politikområden i konventsförslaget, det vill säga nya befogenheter för EU, är dels det ökade gränsöverskridande rättsliga samarbetet mot internationell brottslighet, dels nya regler som syftar till en starkare sammanhållen utrikespolitik. Det senare kan man säga är slutresultatet och slutsatsen av EU:s oförmåga i början av 1990-talet att hindra slakten, dödandet och massvåldtäkterna på Balkan.

Båda dessa ökade befogenheter för EU är i stort sett okontroversiella för riksdagsmajoriteten, även om till exempel Folkpartiet och Moderaterna vill gå längre beträffande samordningen av utrikespolitiken.

De ökande inslagen av både federalism och parlamentarism som kommer med konventets förslag är bra utifrån vår liberala ideologi. När vi liberaler talar om federalism gör vi det i ordets tyska bemärkelse, det vill säga starka delstater som till central nivå har delegerat, eller kanske rättare sagt lånat ut, väl specificerade och avgränsade befogenheter. Vi tycker också att det är bra med den ökande användningen av kvalificerad majoritet när beslut fattas och med mindre användning av kravet på enhällighet. Vi välkomnar även ökande makt för Europaparlamentet. Det ökar möjligheterna för folkvalda i Europa att utkräva ansvar av beslutsfattarna och att i sista hand avsätta dem – kommissionen och kommissionärer. Det är ett välkommet steg i riktning mot ökad parlamentarism, det vill säga mer demokrati i Europa.

Med konventets förslag finns det en mycket tydligare beskrivning än förr av vem som gör vad och hur i Europeiska unionen. Det skapas en särskild vakthundsmekanism mot att mer makt samlas på EU-nivån. Mekanismen innebär, som Göran Magnusson var inne på, att nationella parlament får ett väsentligt ökat inflytande över kommissionens förslag till nya beslut. Detta välkomnar majoriteten.

Jag vill tillägga att riksdagens arbetsformer måste reformeras om konventets förslag om ökat riksdagsinflytande ska kunna effektueras av oss här. Om de nya uppdragen bara adderas till allt annat som riksdagen redan i dag gör kommer Sveriges riksdag att misslyckas med sitt nyvunna inflytande, och EU-dimensionen kommer att trängas ut av traditionell inrikespolitik och förstelnade arbetsformer. För att riksdagen ska kunna ta sitt nya EU-uppdrag på allvar måste man därför släppa en del av sina nuvarande tidskrävande arbetsuppgifter.

Konventets förslag till röstregler i rådet är begripliga och pedagogiska. Minst hälften av medlemsländerna och minst 60 % av befolkning-

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

en ska vara för ett beslut – en så kallad dubbel majoritet. Riksdagen är mer positiv till detta än vad regeringen har varit. Riksdagen är också mer positiv än vad regeringen har varit till att förkasta konventets förslag om ett A- och ett B-lag bland kommissionärerna, och förordar att varje land ska ha en ledamot med lika rösträtt och ställning i kommissionärskollegiet.

Konfrontationen mellan regeringen och oppositionen har främst gällt frågan om en vald ordförande i Europeiska rådet. Frågan är numera medialt mycket tacksam eftersom den håller lågt ställda krav på journalistiskt förberedelsearbete och högt ställda krav på konfrontation.

Skälet till att Folkpartiet motsätter sig en vald ordförande är främst ideologiskt. Vi vill inte att Europeiska rådet och därmed mellanstatligheten i EU ska stärkas mer än nödvändigt. Skälet är också till viss del pragmatiskt. Flera av de föreslagna modellerna för vald ordförande missgynnar sannolikt de små och medelstora länderna.

Vi liberaler ogillar förslaget om den framtida asylpolitiken som finns i konventets text. Det riskerar att göra EU:s flyktingmottagande alltför restriktivt. Vi har därför, tillsammans med Kristdemokraterna och Centern, reserverat oss till förmån för en ordning där det ska finnas både gemensamma regler – det är viktigt – och ett utrymme ovanför detta gemensamma golv för en mer generös politik.

Folkpartiet liberalerna välkomnar också möjligheterna för EU:s medlemsländer att bekämpa internationell organiserad brottslighet.

Min kollega Karin Granbom kommer att utveckla båda de här frågorna senare i debatten.

Låt mig återgå till det ideologiska spåret. Bristen på ideologisk förankring av regeringspartiets Europapolitik syns tydligt i konventsdebatten. Regeringspartiet saknar en intern debatt och en ideologisk styråra i Europafrågorna. Hur tänkte man inom socialdemokratin när man hamnade på ståndpunkten att förespråka en vald ordförande i Europeiska rådet? Varför ville regeringen först ha röstregler enligt Nicefördraget? Varför ville inte regeringen att alla länder skulle ha en kommissionär med lika status? Varför slog man inte följe med mitten, utan med andra partier, beträffande EU:s flyktingpolitik?

Det märkliga från interndemokratiska och ideologiska utgångspunkter är att det inte finns någon socialdemokratisk text eller kongressdebatt att ta del av i dessa frågor. Det finns inga rådslag. Det finns ingen upptäckbar ideologisk debatt eller demokratisk process som kan förklara varför regeringspartiet hamnar på den ena eller andra ståndpunkten i konventsfrågorna och i de stora europeiska frågorna.

Socialdemokraterna är emot förslaget om ett EU-försvar, men inte därför att de är för Nato utan därför att Sverige alltid har varit alliansfritt. Socialdemokraterna har som grundhållning att vara emot överstatlighet och för mellanstatlighet, sannolikt enbart därför att de är traditionalister och vill ändra på så lite som möjligt. Men att ha som grundhållning att spjärna emot kan knappast kallas ideologi utom möjligen för den genuint konservative.

Samma brist på ideologisk orienteringsförmåga präglar den socialdemokratiska fackföreningsrörelsen. Metall är för EU därför att man arbetar i exportsektorn som har kunderna utomlands. Handelsanställdas förbund å andra sidan har kunderna inom landet och har tydligen blivit

emot EU på den grunden. Att medlemmar i samma socialdemokrati hamnar i motsatta och ömsesidigt uteslutande positioner i fråga om Europapolitiken beroende på var i geografin ens arbetsgivares kunder befinner sig vittnar väl om en närmast oslagbar ideologisk torftighet.

Socialdemokraterna har ju kunnat vara mycket ideologiska beträffande tredje världen. Nyckelord som rättvisa, jämlikhet och solidaritet fungerade för Nicaragua, Sydafrika och Vietnam. De fungerar uppenbarligen också när det gäller FN, men inte när det gäller EU. En socialdemokrat som inte älskar FN skulle nog betraktas som en dålig socialdemokrat, medan en socialdemokrat som säger nej till EU förblir en god socialdemokrat.

För socialdemokratin innebär solidaritet konstigt nog motstånd mot överstatliga beslut och mot ömsesidiga säkerhetsgarantier i en försvarsallians. Rättvisa kan för Socialdemokraterna inte innebära EU-skatter. Jämlikhet kan för Socialdemokraterna inte innebära att man är inställd på att bejaka en gemensam EU-politik. Detta är grundhållningarna. I brist på en ideologisk styråra blir grundhållningen föga förvånande ett fasthållande vid gårdagens världsbild och lösningar.

EU är, som Gunnar Hökmark också var inne på, någonting helt nytt i världshistorien. Det är ett slags nytt samarbete som de svenska socialdemokraterna ännu inte riktigt ideologiskt begriper sig på. Jag skulle vilja hävda att denna brist är något ganska unikt bland Europas socialdemokratiska partier. Härvidlag finns det en likhet med USA:s syn på EU.

Det finns faktiskt en stor likhet mellan Persson och Bush. Amerikana vill att EU gör som USA gör. Svenska socialdemokrater vill socialdemokratisera EU. George Bush och Göran Persson vill båda plocka russin ur EU-kakan och har båda grundhållningen att det för egen del helst inte ska bli några åtaganden och bindningar.

Jag och Folkpartiet liberalerna utmanar härmed Socialdemokraterna på en gedigen ideologisk debatt om Europa och EU-frågorna. Låt oss starta här och nu och sedan genom hela valrörelsen inför Europavalet i juni nästa år ägna mycken tid åt Europafrågornas ideologiska dimension! Om Socialdemokraterna antar denna utmaning kommer vi att ha anledning att återvända bland annat till frågorna om demokrati, representation och effektivitet i Europeiska unionen som ju präglar konventets förslag och konventets kompromiss.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 20, 30, 72 och 92.
(Applåder)

Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Europa tar nu sitt största steg mot fred och frihet sedan andra världskriget. År 1989 bröts kommunismens mur ner i Berlin, och hela världen, och i synnerhet Europa, konfronterades med det sovjetiska systemets omänsklighet. Kommunismens lakejer har pressats bort från makten i flera av de forna sovjetstaterna. Dessa stater har med all kraft under 90-talet arbetat för sin frihet genom att knyta relationer till väst. Att vinna medlemskap i den europeiska unionen, och därmed försäkra sig om fred, frihet och ekonomisk utveckling, är dessa länders högsta mål.

Efter många och långa förhandlingar för demokrati, mänskliga rättigheter, rättssamhällets principer och ett marknadsekonomiskt system har vi den 1 maj 2004 glädjen att hälsa tio nya medlemsländer välkomna som

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

medlemmar i EU. Detta är Europas största steg mot fred och frihet för miljoner medborgare och bort från kommunismens ok, Lars Ohly och alla andra som under den röda fanan alltid motarbetar EU.

Låt mig här också skjuta in ett fördömande av de bombningar som i dag har skett i Istanbul i Turkiet. Jag vill peka på den roll som EU har för att också hjälpa detta land att arbeta för demokrati och mänskliga rättigheter. De får inte bli bortbombade från dessa viktiga värden för alla människor.

Kärnan i det europeiska samarbetet går ut på att uppnå fred, frihet och ekonomisk utveckling. Arbetet baseras på en gemensam lagstiftning. Det har aldrig handlat om ett övertagande av nationers självständighet, men väl om att finna ett effektivt arbete för gemensamma mål där nationens beslut inte har tillräcklig räckvidd.

Fru talman! Europaparlamentsvalet i juni 2004 kräver viktiga ställningstaganden hos svenska folket. Då ska nämligen svenska folket utse nya ledamöter i Europaparlamentet för perioden 2004–2009. Det parlamentet ska ansvara för totalt 25 länder, varav 10 nya medlemsländer som ska växa in i det nya Europa. För att garantera Europas utveckling för fred och frihet borde svenska folket utse ledamöter till det nya parlamentet som är för den europeiska gemenskapen – inte emot.

Den rödgröna vänstern i Sverige hävdar att svenska folket ska välja in kritiker och skeptiker i parlamentet. Detta är ett mycket förrädiskt argument eftersom deras kritiker konsekvent motarbetar EU. Ja, man kräver att Sverige ska lämna gemenskapen. Argumenten används enbart för att vinna platser i parlamentet, platser från vilka man ska motarbeta den europeiska gemenskap som vi i dag ser växa fram.

Alla parlamentariker är sunt kritiska till det som inte är bra för deras land och för samarbetet. Men ska man kunna utveckla gemenskapen för fred, frihet och ekonomisk utveckling måste man tro på samarbetets möjligheter. Med parlamentariker av modell de svenska rödgröna är det min fullständiga övertygelse att vi aldrig hade kunna hälsa de tio nya medlemsländerna välkomna den 1 maj 2004.

Som kristdemokrat är det min förhoppning att svenska folket i juni 2004 väljer parlamentariker som är beredda att arbeta hårt för alla Europas medborgare och för att nya länder ska få rätt till och skydd för ett liv i fred och frihet.

Fru talman! Europeiska unionen förbereds nu för att ta emot de nya medlemsländerna. Vi står inför årets julhelg. I många svenska hem planeras, organiseras och skapas ordning och reda för att man ska kunna ta emot familjemedlemmar. Syftet är att främja familjegemenskapen och mötet mellan människor.

Låt mig dra en parallell till det som nu pågår inom EU. Man förbereder sig för att ta emot tio nya familjemedlemmar. Detta ska ske under planerade och ordnade former.

Vi kan konstatera att det under EU:s historia – mer än 50 år – har antagits många nya fördrag eller grundlagar. Dessa har nu sammanställts och organiserats på ett sådant sätt att vi medborgare lättare ska kunna förstå EU:s grundlagar och ta del av dem.

Nyhetererna består främst av regler för hur man ska fatta beslut, det vill säga genom enhällighet eller kvalificerad majoritet.

Vidare skapas en organisation och institutioner som effektivt och demokratiskt ska kunna styra samarbetet. Det är mycket begränsat med nya politikområden, det vill säga där länder överlåter mer makt till EU.

Fru talman! Nu föreligger förslaget till ny grundlag och konstitution från konventet. Kristdemokraterna anser att konventets förslag i de allra flesta punkterna är mycket bra och ska stödjas, med några undantag.

Undantagen består huvudsakligen av beslutsprinciper och organisatoriska frågor där vi vill slå vakt om de små ländernas villkor i förhållande till de större länderna samt i frågor om överstatlighet respektive mellanstatlighet.

Kristdemokraterna har markerat särskilt på följande områden:

Vi tar avstånd från en vald EU-president och vill se ett fortsatt rotande ordförandeskap mellan medlemsstaternas regeringar.

Kristdemokraterna kräver full öppenhet kring den europeiska centralbankens arbete och protokoll.

Vi säger också att konventsmetoden har varit en så bra arbetsmodell att vi tycker att den borde fördragsfästas.

Kristdemokraterna anser att den kristna värdegrunden är så betydelsefull för demokratin, öppenhetens och rättssamhällets utveckling att den bör fördragsfästas i grundlagens inledning.

Vidare anser Kristdemokraterna att de nya kompetensområden som ska tillföras EU alltid ska betraktas som förändrad grundlag och därmed både förberedas, beslutas och ratificeras i varje medlemsland. Därför avvisar vi flexibilitetsklausulen som vi anser vara en gummiparagraf. EU ska aldrig kunna ge sig själv ny kompetens. Det är en uppgift för medlemsländerna.

För att öka engagemanget hos allmänheten är vi kristdemokrater för möjligheten till medborgarinitiativ där ett tillräckligt stort antal medborgare ska kunna uppmana kommissionen till en önska åtgärd om man så vill.

Vi anser också att europaparlamentet ska ha medbeslutande på hela budgetområdet. Det är en demokratisk fråga som vi tycker är angelägen.

Vidare anser vi att EU:s internationella roll för fred och säkerhet är så betydande att det är mycket angeläget med en utrikesminister som ständigt agerar för medlemsländernas gemensamma intressen.

Fru talman! För oss kristdemokrater är det några sakpolitiska ställningstaganden som är angelägna. Det jag har pekat på hittills är det som handlar om institutionerna.

Vi anser att den ekonomiska stabilitetspakten mellan medlemsländerna bör reformeras och också fördragsfästas.

Vidare anser vi att man ska ha en gemensam och generös asyl- och flyktingpolitik där Sverige kan spela en viktig roll även i fortsättningen.

Vi anser att medlemsländerna ska ha rätt till ett frivilligt fördjupat samarbete på försvarsområdet om man så önskar, och vi vill se att man avvecklar jordbrukspolitikens exportsubventioner som stöd till u-länderna.

Fru talman! Vad händer nu i den fortsatta beslutsprocessen? Nu har svenska folket sagt sitt genom riksdagen och de politiska partierna.

Nu är det regeringen som ska visa kompetens i förhandlingar och samarbetsallianser. Nu vill vi inte höra från utrikesministern att riksdag-

gen har missuppfattat frågan om vald president i europeiska rådet, eller att det saknas allianser för att nå det resultat som vi vill se.

Om regeringen förmår att representera svenska folket kommer Sveriges riksdag med stor majoritet att kunna ratificera det kommande fördraget. Därmed kan vi hälsa våra vänner från de nya medlemsländerna välkomna till en vandring mot en gemensam framtid i samarbete.

Fru talman! Jag vill här till bara yrka bifall till reservation 12 under punkt 10 och reservation 21 under punkt 18.
(Applåder)

Anf. 5 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Allra först vill jag yrka bifall till två av sammanlagt 46 reservationer som Vänsterpartiet står bakom, nämligen reservationerna 1 och 7.

Fru talman! Redan omslaget till det dokument som föranleder vår diskussion i dag illustrerar det djupt problematiska med EU-projektet. Där står, först med små bokstäver "Utkast till fördrag om upprättande av en", och sedan med stora bokstäver "Konstitution för Europa".

Detta är givetvis inte sant. Inom dessa pärmar finns ingen konstitution för Europa. Det är inte en konstitution, även om den så gott den kan försöker likna en konstitution. Det är hur som helst inte en konstitution för Europa, utan möjligtvis för Europeiska unionen.

Men titeln illustrerar den ambition, den riktning och den vision som väglett arbetet i konventet liksom EU:s utveckling sedan Rom-fördragets dagar. Målet är glasklart: en federal statsbildning.

Med det ena steget efter det andra, där varje nytt steg motiveras av det föregående och accepteras med hänvisning till dess begränsade räckvidd, lämnar den Europeiska unionen det mellanstatliga samarbetet bakom sig och antar så småningom en statsrättslig skepnad med allt mer av egen suveränitet där de ingående subjekten – medlemsstaterna – visserligen tills vidare behåller en formell självständighet men en självständighet med allt mindre reellt innehåll.

Fråga därför inte vad EU är; fråga vad EU håller på att bli!

Varför har vi, den svenska riksdagen, anledning att avvisa denna utveckling? Om nu demokratin haltar på nationell nivå varför inte fullt ut bejaka dess återupprättande på en ny och högre nivå i den Europeiska unionen?

Mitt svar är: Därför att EU-projektet inte är ett svar på frågan om demokratins problem. EU-projektet är tvärtom en del av problemet. När demokratisk beslutsmyndighet flyttas från de nationella parlamenten till EU:s institutioner anländer förvisso beslutsmakten välbehållen till Bryssel men demokratin har försvunnit på vägen.

Ett Europas förenta stater kan vara hur tilltalande som helst på ritbordet, men i den verkliga världens maktpolitiska sammanhang har det alla förutsättningar att bli en demokratisk katastrof, om inte annat av det enkla skälet att all demokrati som ska bli bestående och reell måste byggas underifrån av det folk som ska utöva sitt självbestämmande.

Nu invänder vän av europeisk ordning att jag målar hin håle på väggen. Man säger: EU är ingen stat. Medlemsländerna är fördragets herrar även i konstitutionsutkastet.

Måhända. Men frågan är som sagt inte vad EU är utan vad EU håller på att bli.

Fru talman! En av de frågor som har diskuterats är huruvida Sveriges godkännande av ett nytt fördrag i enlighet med konventets utkast är förenligt med svensk grundlag, närmare bestämt regeringsformen 10 kap. 5 § som stadgar att beslutanderätt kan överlåtas inom ramen för samarbete i Europeiska unionen, men enbart sådan beslutanderätt som inte rör principerna för statsskicket.

Observera alltså att vi är inte bara förhindrade att överlåta makt så att statsskicket upphävs eller förändras i grunden; vi är förhindrade att överlåta all beslutsmakt som *rör* principerna för statsskicket. Några tunga remissinstanser har på grundval av en ganska ingående argumentation ifrågasatt om Sverige kan godkänna konventsutkastet utan att bryta mot regeringsformen 10:5. Regeringen avfärdar denna kritik med lätt hand och uppenbarligen utan att anstränga grundlagsenheten på Justitiedepartementet alltför mycket.

I regeringsformens portalparagraf står det: "All offentlig makt i Sverige utgår från folket." Det brukar tolkas så att det endast är politiska företrädare som är ansvariga inför de svenska medborgarna, de svenska väljarna, som har rätt att fatta för dessa medborgare bindande beslut. Konventionsförslaget innebär att fler områden överförs till beslut med kvalificerad majoritet. Det innebär i sin tur att alltfler beslut kommer att fattas, alltfler lagar stiftas, av representanter för andra länders medborgare, av personer som inte kan ställas till ansvar av de svenska väljarna. Självfallet rör detta principerna för statsskicket.

Regeringens argument att beslutsformen – enhällighet eller kvalificerad majoritet – är irrelevant kan enligt min mening inte accepteras. Det är en avgörande konstitutionell skillnad mellan dessa beslutsformer, en skillnad som markerar gränsen mellan överstatlighet och mellanstatlighet. Kom ihåg att den svenska riksdagen och – kan man anta – det svenska folket accepterade anslutningen till EU bland annat med argumentet att området för överstatlighet var begränsat till den inre marknaden. Vänsterpartiet och andra EU-kritiker varnade då för att detta område snart skulle vara betydligt större, men det avfärdades som skrämselfpropaganda den gången.

I konventionsförslaget står i svart på vitt att unionsrätten är överordnad nationell rätt, inklusive grundlag. Detta, säger regeringen, är bara en kodifiering av gällande praxis och syftar inte till någon förändring av rättsläget. Jag tycker att det är en påfallande naiv inställning. Visst har EG-domstolen hittills menat att unionsrätten är överordnad, men den har också tvingats ta hänsyn till nationell grundlag. Med denna kodifiering försvinner varje skyldighet till sådana avvägningar.

Häromdagen kunde vi läsa i tidningarna att Bosse Ringholm rutit till mot EU-kommissionen. Från det hållet har man nämligen hävdat att den svenska elskattebefrielsen för industrin är otillåten och att Sverige skulle kunna bli skyldigt att återkräva denna subvention från företagen. Aldrig i livet, säger Bosse Ringholm. Det skulle innebära retroaktiv skatt, och det tillåter inte Sveriges grundlag, så det så!

Med den nu diskuterade paragrafen i fördraget skulle kommissionen lugnt kunna luta sig tillbaka och svara Bosse Ringholm: Och...?

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Det finns en del viktiga och delvis bra skrivningar i betänkandet kring detta problem, men de är helt otillräckliga. Utskottet slår till reträtt redan innan slaget har börjat. Vad riksdagen bör göra i det här läget är naturligtvis att helt avvisa denna plattläggningsparagraf och stå fast vid följande ståndpunkt, som utskottet hade så sent som i våras:

”En sådan kodifiering medför inte ökad förutsägbarhet eller klarhet, utan kan tvärtom skapa osäkerhet om huruvida alla de omfattande och nyanserade resonemang som EG-domstolen fört i sina vägledande beslut skall anses gälla när de överförs till en formulering på blott ett par meningar i en fördragsartikel.” Detta var klokt i våras, och det är klokt i dag.

Till det som hittills är sagt kan dessutom läggas för det första det som gäller passerellerna – ”passerell” brukar ju översättas med ”gångbro”, men en mer korrekt översättning är kanske ”kryphål”, och för det andra flexibilitetsklausulen, som rätteligen skulle heta ”gummiparagrafen”. Det finns alltså anledning till ganska så mycket konstitutionell oro med anledning av det utkast som nu föreligger.

Slutligen några ord om kravet på folkomröstning. Beslutet om inträde i EU fattades efter en folkomröstning. Beslutet att inte byta valuta till euron fattades genom en folkomröstning. Nu står vi inför ytterligare ett avgörande steg i EU:s utveckling. En konstitution – eller vad vi nu ska kalla det – håller på att arbetas fram. Den påstås vara till för att stärka demokratin i EU. Det svenska folket förväntas acceptera att ännu mer av dess demokratiska makt överförs till EU:s institutioner. Vilket skäl finns att säga nej till en folkomröstning? Svaret är att det enda skäl som finns är det skäl som inte kan uttalas högt, nämligen att risken är uppenbar att det svenska folket än en gång röstar ”fel”, att det blir ett nej till ytterligare maktöverföring och ytterligare överstatlighet.

Men än har ni chansen, ärade socialdemokrater, moderater, centerpartister, folkpartister och kristdemokrater! Än har ni möjligheten att visa att ni inte hycklar när ni säger att ni är bekymrade över EU:s bristande demokratiska legitimitet. Här har ni nu i kammaren möjlighet att deklarerat att ni är beredda att låta det svenska folket bestämma i en folkomröstning. Och är ni inte beredda till detta, förklara då åtminstone varför, så att vi kan läsa det i protokollet efteråt!
(Applåder)

Anf. 6 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Först av allt tycker jag att man ska uppmärksamma en sak: Mats Einarsson sade ingenting om det som är grunden för hela denna konventsdebatt, nämligen den förändring som skett i Europa, utan han beskriver i stället en utveckling som går mot mörker och en tilltagande utveckling mot icke-demokrati. Där vi andra ser fria demokratiska länder som samarbetar ser han ett icke-demokratiskt superstatsamhälle växa fram.

Det blir extra intressant därför att Mats Einarsson ju tillhör dem som en gång i tiden när de såg diktaturena i Östeuropa betraktade dem som de sanna demokratierna. När han nu ser demokratin lägga sin stabila grund kallar han det i praktiken diktatur. Det är egentligen det som hans beskrivning av icke-demokrati innebär.

Jag skulle vilja ställa en fråga till honom. Det införs nu röstregler som innebär att det krävs majoritet i parlamentet, en majoritet i rådet och en

majoritet av Europas folk – närmare bestämt 60 % – bakom de beslut som fattas. Det klargörs tvärtom vad Einarsson säger att unionsrätten ska respektera grundlagar och medlemsländernas politiska identitet. Vi tydliggör detta i vårt betänkande i riksdagen. Domstolen tar ansvar för att beslut inte flyttas uppåt, och vi lägger i riksdagsbetänkandet till att medlemsstaterna och parlamenten ska kunna reagera när det finns en oklarhet.

Är detta diktatur, eller är det mer demokrati? Och en ytterligare fråga: Är denna beskrivning av förhållandet mellan Europas folk, medlemsstaterna och medborgarna, mer av diktatur och mindre av demokrati än det förhållande som vi har i dag? Det är det som frågan egentligen handlar om? Vi tar inte ställning till om Europa ska ha samarbete eller ej. Vi tar inte ställning till om man ska ha gemensamma lagar och regler eller ej utan till om de nya är bättre än de gamla. Är röstregler och skiljelinjer av detta slag mer odemokratiska än de som vi har haft?

Anf. 7 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Gustaf Fridolin och jag bytte några ord i bänken innan jag gick upp i talarstolen, och vi sade till varandra att det är rätt tungt att vara de som är motståndare till fred och frihet och de som är fiender till demokratin och till internationellt samarbete. Det är förvisso rätt tungt, men man får väl klara av det också.

Allvarligt sagt tror jag inte att Hökmark inte riktigt klarar av den debattnivå som han försöker sig på. Den kräver, så att säga, något mer av stilistisk elegans för att vara effektiv.

Jag ska dock ändå försöka vara seriös och svara på frågorna, även om de är väldigt polemiskt formulerade.

Ordet diktatur har inte jag använt. Den ende som har gjort det tror jag egentligen är Hökmark. Det vore naturligtvis mycket onyanserat och förgrovande att beskriva EU-systemet som det ser ut i dag som en diktatur, och därför har jag heller aldrig använt det uttrycket. Men att därifrån gå till att helt negligera de uppenbara problem vad gäller demokrati, ansvarsutkrävande och så vidare som finns i systemet tror jag vore ett allvarligt misstag även för dem som i grunden är sympatiskt inställda till EU-systemet.

Vi är självfallet inte motståndare till vare sig fred, frihet, demokrati eller internationellt samarbete. Men vi tar oss friheten att ifrågasätta om de för tillfället segrande institutionerna är de enda möjliga eller om man kan tänka sig andra former för samarbete – eller rättare sagt internationellt samarbete i stället för det som EU nu försöker ersätta detta samarbete med, nämligen överstatliga beslut över huvudet på ansvariga folkvalda politiker i de nationella parlamenten.

Anf. 8 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Om det nu är så att Mats Einarsson står för den stilistiska elegansen kunde man ha förväntat sig ett något bättre svar.

Det är Mats Einarsson och hans parti som hävdar att Europeiska unionen är en icke-demokratisk superstat. Lite grann, Mats Einarsson, tangerar väl det vad man skulle kalla en diktatur – för vad är annars en icke-demokratisk superstat? Det är allt eleganten Einarsson som har fört in denna begreppsapparat.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Jag ställde en fråga när det gällde röstreglerna, den nationella kompetensen, gränsdragningarna och den tydliga möjligheten att utkräva kontroll i relation till det styrelseskick vi har i dag. Jag frågade Einarsson: Ger det mer demokrati eller ger det mer icke-demokrati, om man hellre vill ha det begreppet? Kammaren kan notera att Mats Einarsson inte svarade på detta.

Han vill i stället ha ett annat samarbete. Då är det intressanta: Vilket samarbete vill Mats Einarsson ha? Jo, han vill ha sådant samarbete som Mats Einarsson vill ha. Men så fungerar inte en demokrati. Har man ett samarbete är detta nämligen inte med automatik det man själv vill ha.

Jag kan försäkra Mats Einarsson att det finns vissa drag i det svenska samhället som jag inte gillar, men det innebär inte att jag inte anser att det är en demokrati. Jag förväntar mig i en demokrati att många beslut kommer att gå mig emot, liksom många kommer att gå min väg. Problemet med Mats Einarsson är att han vill ha ett mellanstatligt samarbete som inte har just demokratins öppenhet där många är med och bestämmer utan där det bara ser ut på ett sätt.

Jag kommer tillbaka till grundfrågan: På vilket sätt är det fördrag som vi nu diskuterar, jämfört med dagens situation och med den situation som har varit tidigare, ett icke-demokratiskt fördrag? På vilket sätt är röstreglerna, kontrollmöjligheterna och maktbalansen icke-demokratiska? Du lyckades inte svara förra gången. Lyckas bättre nu!

Anf. 9 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag använde, som jag sade tidigare, inte ordet diktatur. Jag använde heller inte ordet icke-demokratisk. Det skulle man i och för sig kunna göra, men det kräver en ganska omfattande nyansering och riskerar att leda bort från den verkligt grundläggande kritiken. Hökmark försöker nu tvinga in mig i den fällan så att han lättare kan angripa mig, men jag ska inte låta mig luras till det.

Vad det här fördragsutkastet eller vad det nu ska heta innebär är ju, som jag redan varit inne på, att de överstatliga inslagen förstärks i systemet. Varför är då det problematiskt ur ett demokratiskt perspektiv? På ritbordet, i en abstrakt mening, kan man naturligtvis tänka sig att nuvarande gränser för nationalstater upphör och att vi upprättar en ny statsbildning av något slag på europeisk nivå, eller åtminstone halva Europa, och bygger demokratin innanför detta skal. Principiellt har jag ingenting emot det. Det är alldeles utmärkt. Jag tror bara inte att det fungerar.

Vad vi nu ser framväxten av är inte återupprättandet av demokratin på europeisk nivå eller EU-nivå. Vi ser upprättandet av en överstatlighet med åtminstone diskutabla demokratiska kvaliteter och där grundproblemet bland annat är detta med ansvarsutkrävande. Även i fortsättningen, eller än mer i fortsättningen, kommer för svenska medborgare bindande beslut att fattas och lagar att stiftas av personer som inte är demokratiskt ansvariga inför dem som tvingas följa dessa beslut och lagar. I detta ligger det demokratiska problemet med EU-projektet såsom det nu ser ut.

Jag tror inte på den här demokratiska superstaten av rent praktiska skäl. Därför slår jag vakt om demokratin i den form i vilken den växt fram i medlemsländerna.

Anf. 10 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! I det här förslaget finns det numera en paragraf om utträde ur Europeiska unionen. För det första är därför min kontrollfråga till Mats Einarsson om vi nu kan förvänta oss att Vänsterpartiet vid varje riksmöte kommer att åberopa denna paragraf och lägga fram förslag om svenskt utträde ur Europeiska unionen.

För det andra har jag en fråga som gäller ett för mig svårbegripligt utelämnande i Vänsterpartiets reservationslista. Nyss sade Mats Einarsson till exempel att han inte tror på det här projektet. Detta tillfälle, när man nu diskuterar en ny grundlag, är ju det tillfälle då Vänsterpartiet bör yrka på att Europeiska unionen ska upplösas. Man ska inte ha något nytt konstitutionellt fördrag! Man ska lägga ned de konstitutionella fördrag som finns! Är det ett tryckfel i reservationslistan som gör att Vänsterpartiet inte har denna hållning? Om inte, varför kräver ni inte unionens upplösning?

För det tredje tycker ni ju att Sverige ska lämna Europeiska unionen. Tycker ni då också att de nya medlemsländerna inte ska bli medlemmar? Om ni tycker att denna organisation är så dålig att inte Sverige ska vara med, varför ska man då inte försöka hindra andra länder från att gå med? Det måste väl ändå vara logiken i er hållning.

För det fjärde: Hur ser ert alternativ ut för Europa? Vi har den här veckan haft ett antal parlamentariker från västra Balkan på besök här i Riksdagshuset som har fått en viss inblick i hur vår demokrati fungerar. Vad är Mats Einarssons alternativ för de här parlamentarikerna och för de människor som de representerar på västra Balkan? Vad är ert alternativ som de länderna och deras medborgare ska se fram emot?

Anf. 11 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tar först frågan om utträde. Inträdet i EU skedde som bekant efter en folkomröstning. Därför är det rimligt att också ett eventuellt utträde sker efter en folkomröstning. Om en sådan folkomröstning kommer till stånd är jag ganska övertygad om att Vänsterpartiet i denna omröstning kommer att företräda linjen att Sverige ska lämna EU.

Sedan gällde det upplösning av EU som sådant. Jag är i och för sig en varm anhängare av demokratin på nationell nivå, men att den svenska riksdagen skulle vara i stånd att med beslut i denna kammare upplösa EU tror jag inte riktigt på. Jag tror inte heller att det är särskilt meningsfullt att lägga fram den typen av yrkanden i denna kammare.

Vad gäller EU:s framtid, oavsett vad som sker med denna framtid, ligger den naturligtvis, eller bör åtminstone ligga, i händerna på medlemsstaterna tillsammans.

Den tredje frågan gällde de nya medlemsländerna. Vi har hela tiden från Vänsterpartiet varit mycket klara på den här punkten: Varje land har självklart rätten och friheten att i demokratiska former besluta om man ska ansluta sig till en internationell organisation eller inte, inklusive att ansluta sig till EU eller inte. Vi har ingen som helst ambition att sätta oss över de besluten. De besluten fattas i respektive land.

Den fjärde frågan handlade om vad vi har för alternativ för människor på Balkan. Jag vet inte om Hamilton på allvar menar att utan EU – och utan, får man anta, ett framtida EU-inträde för de här länderna – är demokrati omöjligt i dessa länder.

Jag är något mer optimistisk. Jag tror att det är fullt möjligt att bygga demokrati och internationellt samarbete även utanför Europeiska unionen. Hur det nu än går med utvidgningen kommer större delen av världen att stå utanför EU, och jag tror ändå att demokrati är möjlig.

Anf. 12 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Nej, Mats Einarsson, det är inte så att Sveriges riksdag ensam beslutar om Europas konstitutionella framtid. Men det vi gör i utskottet och här i kammaren är att utan sidoblickar på möjligheten att få igenom min reservation, din reservation eller andra partiers reservation framföra våra åsikter, vår hållning inför hur vi vill att Europas framtida konstitution ska vara. I fullt medvetande om att det inte kommer att vara Folkpartiets eller Vänsterpartiets politik som i slutändan kommer att bestämma det här fördraget vill jag hävda att det ändå är nu som Vänsterpartiet ska avslöja om ni faktiskt vill att Europeiska unionen ska upplösas och inte ha någon konstitution eller om ni inte vill det. Det är ingen pragmatisk fråga om vad Sveriges riksdag kan och inte kan, bör och inte bör fatta beslut om. Här redovisar partierna sin hållning.

Vilken är er hållning? Bör EU upplösas eller inte? Bör fördraget förkastas av det skälet eller inte, Mats Einarsson?

Anf. 13 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Formellt är detta ett betänkande utifrån regeringens skrivelse med anledning av konventsförslaget. Detta är alltså riksdagens möjlighet att ge sina riktlinjer och anvisningar till regeringen i dess agerande vid regeringskonferensen. Det är inte ett betänkande om Europas framtid i största allmänhet. Men självfallet kommer vi in på den grundläggande hållningen till detta.

Jag kan inte göra annat än hänvisa till reservation nr 1 där vi kortfattat erkänner men ändå beskriver vår grundhållning vad gäller EU och EU:s framtid. Detta är inte någonting som behöver avslöjas. Jag tror att Vänsterpartiets hållning är ganska väl känd, och vi har absolut ingenting emot att göra den ännu mer känd, vilket vi säkert kommer att göra till exempel inför valet till EU-parlamentet nästa sommar.

Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (c):

Det är ont om jordklot, fru talman. Vi måste värna och vårda det vi känner. EU är för oss en viktig politisk nivå för att regionalt hantera globala frågor. EU kan bli ett kraftfullt redskap för att främja fred och hållbar utveckling, för miljön, för mångfalden och för de mänskliga rättigheterna. Låt oss ta vara på möjligheterna i stället för att söka problemen. Låt oss göra EU smalare och vassare.

Det nya EU ska respektera de nationella särdragen i 25 stater, men också de enskilda medborgarna och våra olikheter. Det nya EU ska förena, inte splittra. Det nya EU ska välkomna alla Europas stater som medlemmar och öppna dörren mot omvärlden. Det nya EU ska ha tydligare mandat från medlemsstaterna och från medborgarna. Det nya EU får fortsatt sin makt underifrån. Det utkast till fördrag som riksdagen nu uttalar sig om är ingen slutversion men en god grund som kan och behöver förbättras.

Fru talman! Centerpartiets vision av morgondagens EU är ett tydligt demokratiskt och hållbart EU, byggt underifrån utifrån federalismens principer. Federalism är mitt svar både till dem som värnar mellanstatlighetens hemlighetsmakeri och till dem som värnar byråkratins makt i Bryssel. EU behöver en ny karta, en ny konstitution som tydligare definierar var befogenheter ska ligga. Medborgarna i tio nya länder har valt EU. Det kräver både kraft och mod av oss alla att möta nya utmaningar och söka gemensamma lösningar.

Med framväxten av det nya fördraget tog EU ett viktigt steg mot ökad öppenhet. Det som tidigare var utrikespolitik förbehållen diplomatins slutna domäner blev med det öppna konventet en mötesplats för mångfald. Vi var många som hade önskat ännu större bredd, inte minst ett tydligt genusperspektiv på konventet. Men det får inte överskugga det faktum att konventet i allt väsentligt blev framgångsrikt. Fördraget innebär helt klart förenklingar och förtydliganden, och det stärker parlamentets ställning.

Visst är Sverige fantastiskt, fru talman. När regeringskonferensen går in mot mål har ännu inte riksdagen givit ett förhandlingsmandat till regeringen. Jag är övertygad om att regeringen är helt nöjd med att få springa hela stafetten själv, men det borde bekymra denna kammare. Alldeles uppenbart bidrar det till att bekymra svenska folket. De hörde att startskottet gick för rätt länge sedan. De har sett att de flesta löparna är inne i sista kurvan när vi gör oss redo att lämna startblocken. Alla inser att det krävs en rejäl spurtförmåga för att i detta läge kunna hinna till målgången.

När det i somras stod klart att förutsättningarna ändrats krävde vi från Centerpartiets sida att riksdagen skulle kallas in. Men majoriteten valde vänteläge.

Fru talman! EU blir vad vi gör det till. EU får inte mer makt än den makt vi ger tillsammans. Medlemsstaterna ger och återtar makt via fördragsändringar. Där vi ger EU makt måste EU också kunna agera, demokratiskt och effektivt. Det handlar om maktindelning mellan medlemsstaterna och unionsnivån likaväl som mellan olika institutioner på EU-nivå.

Här kan fördraget bli tydligare. Det innehåller två paragrafer som ger otydligheten lite av ett ansikte. Jag tänker på den flexibilitetsklausul och den så kallade passerell som ingår i fördraget. Om dessa maktövergångar stängs ökar tydligheten om hur makten delas. Här vill vi se ett hårt arbete från regeringens sida för att i slutspurten stänga de här gränsövergångarna.

Konventets förslag ger de nationella parlamenten möjlighet att vaka över maktindelningen. Det är bra. Även här vill vi se att slutresultatet blir starkare och ger parlamenten både mer makt och möjligheter liksom ansvar.

Låt mig, fru talman, understryka att Centerpartiet i dag ser det som fullt möjligt att förena ett nytt fördrag med vår grundlag. Utskottet kräver förtydliganden, och här måste regeringen vara ytterst aktiv och mycket vaksam. Först när det slutliga resultatet i sin helhet föreligger kan vi definitivt avgöra denna fråga.

En tydligare maktindelning på EU-nivå bör enligt vår mening leda till att direktvalda organ i EU har makt när vi överlämnar frågor från de nationella parlamenten. I dag bevakar många sina maktpositioner. Det

kallas för att värna balansen mellan institutionerna. Men att balansera mellan byråkrati och diplomati är inte vår modell. Vi vill stärka det direktvalda europeiska parlamentet. Medborgarna måste ges en röst, kunna utkräva ansvar också i de frågor där vi ger EU makt. Så bygger vi EU underifrån, utifrån federalismens principer. Så minskar vi de demokratiska underskotten.

Låt mig ändå på denna punkt understryka det många har sagt, EU är unikt, uppbyggt såväl av stater som av medborgare. Centerpartiet vill inte bygga en ny stat, men inte heller ett nytt statsrådsförbund på EU-nivå. Vi har sett nog av kommunalrådsförbund på hemmaplan. Centerpartiet vill utveckla öppenhet, tydlighet och effektiva beslutsformer på alla nivåer, med respekt för alla för att klara sammanhållningen.

Vi välkomnar ökade inslag av majoritetsomröstningar men ser det som självklart att alla länder, små som stora, ska känna ansvar för att leda EU genom att dela ordförandeskapet i Europeiska rådet.

Därför avvisar vi förslaget om vald ordförande, eller president, oavsett om det ges en enkel eller dubbel hatt. Utan ordförandeuppdrag vill vi också medverka till att ge EU en tydlig röst på den internationella arenan. Vi ser det som naturligt att den rösten placeras stadigt på den mellanstatliga nivån i rådet.

Varken dagens dubbla funktioner eller en dubbelhattad utrikesminister är något vi önskar. För sammanhållningens skull ska alla länder inte bara ta ansvar för ordförandeskapet utan också för kommissionen. Det förutsätter att alla länder inte bara har en kommissionär utan också en person med rösträtt.

Ett smalare men vassare EU innebär inte att EU ska göra allt, men det EU gör ska kunna göras med kraft. I det nya fördraget försvinner turism från EU:s domäner. Å andra sidan tillkommer nya områden. Vi anser inte att EU behöver ge sig ut i rymden, och inte heller bör EU få en stödjande och samordnande roll för idrotten. Här finns utrymme att banta EU. Vassare behöver EU däremot bli för att komma till rätta med vår del av det globala miljöuppdraget. EU bör få mer tänder på miljöområdet, till exempel kunna besluta om mininivåer på miljörelaterade skatter med kvalificerad majoritet. EU-fördraget måste också få en ökad tydlighet i arbetet för hållbar utveckling. Här förväntar sig Centerpartiet ett mycket aktivt fotarbete från regeringen i spurtan.

Vassare handlar också om att aktivt kunna bekämpa internationell brottslighet och att kunna ta ansvar och ge freden en chans. EU ska inte bli en ny försvarsallians, men visst måste vi förebygga krig och tillsammans kunna verka fredsskapande i FN:s anda – som i Kongo eller i EU:s närområde. För det krävs resurser och för det krävs beslut i varje nation, men för det krävs också förmåga på EU-nivå. Här förväntar sig omvärlden att vi ska ta vår del av ansvaret. Låt oss göra det, fru talman.

Svenska folket sade ett tydligt nej. Sverige skulle inte nu ta det tredje steget in i EMU. Alla gjorde vi klart att vi skulle respektera resultatet. För Centerpartiet är detta självklart. Precis som riksdagen förvaltade resultatet av folkomröstningen 1994 ska vi göra det nu vad gäller såväl fördraget som EMU. Det nya fördraget bekräftar också att vårt val respekteras.

Fru talman! Det är ont om jordklot. EU måste formats till ett redskap för att främja fred och hållbar utveckling, inte bara inom EU utan också på vår kontinent och i världen. Vi är beredda att på konventets grund gå vidare för att göra EU smalare och vassare. Utskottet tar några kliv. Med de förslag som framförs i Centerpartiets reservationer skulle ett rejält steg tas. Men även om jag står bakom alla reservationer yrkar jag för tids vinnande bifall bara till reservationerna 12, 30, 63 och 71.

Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Centerpartiet försöker att tillämpa sina grundläggande idéer och värderingar på Europapolitiken med sina nya texter och debatter om federalismens principer. Låt mig bara i all enkelhet säga: Välkommen!

Låt mig också ta tillfället i akt att rätta det jag tidigare gjorde fel. Jag blandade ihop punkter och reservationer. Vi yrkar bifall till reservationerna nr 23, 32, 72 och 117.

Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag får betrakta mig i detta fall som en anledning för Carl B Hamilton att justera sina yrkanden. Vi har en tydlig gemensam linje. Det är bra. Låt oss kämpa för att göra EU mer demokratiskt, mer maktde-
lat och mer tydligt.

Anf. 17 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ha ett förtydligande när det gäller Centerns hållning till frågan om folkomröstning om det förslag som så småningom kommer. Å ena sidan har Centern inte velat ställa sig bakom detta krav från Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Men man har också markerat mot den negativa hållning till folkomröstningsidéen som sådan som uttrycks i majoritetstexten. Kan man få ett tydligare svar från Centern? Kan ni tänka er att ställa er bakom förslaget om folkomröstning om det nya konstitutionella fördraget?

Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag ska gärna förtydliga det jag sade i mitt tidigare anförande. Det är alldeles klart, Mats Einarsson, att Centerpartiet ser att fördraget kan hanteras, såsom det ser ut nu, på samma sätt som vi tidigare i riksdagen har tagit ställning till både Nice- och Amsterdamfördrag.

Vi var mycket kritiska till den negativa inställning som finns i majoritetens skrivningar när det gäller folkomröstningsinstitutet. Riksdagen ska självfallet ha en positiv hållning till detta. Riksdagen måste också, naturligtvis, kunna bedöma i vilka lägen man vill söka råd hos svenska folket. Vi gör i dag inte någon annan bedömning än den vi gjorde när riksdagen tog ställning för Maastricht och för Nice. Vi ser inte heller att det vore bättre att ha kvar Nicefördraget än att få det nya fördraget, som vi ser är ett steg i rätt riktning, det vill säga förtydliganden, förenklingar och ökad demokrati även på EU-nivå. Det är något som jag noterar att Mats Einarsson i talet är bekymrad över men i handling försöker förhindra.

Anf. 19 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgrens inlägg är ytterst intressant. I diskussionen om folkomröstning eller inte hamnar hon i ett resonemang huruvida den nya konstitutionen är bättre än Nicefördraget. Bakom detta ligger en outtalad tanke att om det blir folkomröstning blir resultatet nej.

Tror ni inte på möjligheten att övertyga svenska folket att säga ja till den nya konstitutionen? Förutsätter ni att om folket får bestämma blir det nej? Är det det som är skälet till att inte ha en folkomröstning?

Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Nej, Mats Einarsson, absolut inte. Vi är självklart inte rädda för svenska folkets åsikter i dessa frågor eller någon annan fråga. Däremot är det uppenbart att riksdagen har tagit ställning till de tidigare fördragen utifrån det resultat som gavs i folkomröstningen 1994. Det har riksdagen förvaltat. På samma sätt finns det skäl för riksdagen att förvalta det folkomröstningsresultat som gavs 1994 genom att förbättra, förenkla och göra EU mer demokratiskt, såsom blir följden av ett nytt fördrag. Därför anser vi att riksdagen i den frågan kan och ska ta det fulla ansvaret. Däremot är det inte sagt att riksdagen i alla andra frågor ska vara negativ på ett sätt som utskottet uttrycker när det gäller folkomröstningsinstitutet. Riksdagen måste alltid göra bedömningen om när folket ska rådfrågas. Vi gör inte bedömningen att riksdagen ska göra annorlunda nu än tidigare i fördragsöversyn.

Anf. 21 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Låt mig börja med att påminna kammaren om en kväll inte särskilt långt bak i tiden men som de flesta av ledamöterna verkar ha glömt bort: kvällen den 14 september 2003.

Kvällen den 14 september avvisade svenska folket resolut ett medlemskap i den ekonomiska och monetära unionens tredje steg. Med en marginal på närmare 15 % har man röstat nej till EU-valutan euro och klargjort att man inte är beredd att flytta mer makt ännu längre från människor. Eftervalsanalyserna talar tydligt om att svenska folket inte accepterar ökad överstatlighet, mer makt till EU-systemet eller skapandet av en superstat i Europa. Den vinnande nej-sidan har all anledning att jubla. Medan statsministern i TV irriterat undrar vad som gick fel skålar vice statsministern i stillhet på en gemensam valvaka i Jämtland. Vad hon och de andra på nej-sidan inte vet är att hon några månader senare ska vara utstraffad på behörigt avstånd i Sydamerika, så att de dåliga förlorarna på ja-sidan ska kunna underteckna ett avtal, en konstitution, som innebär just ökad överstatlighet, mer makt till EU-systemet och skapandet av en superstat i vår världsdel. Denna nya konstitution fastslår också att euron, just det myntslag som svenskarna förvisat, är hela EU:s valuta. Denna kupp planeras ske helt utan att det svenska folket får säga sitt, med en icke-representativ riksdag samt utan en bred folklig debatt.

Reservation 64 kräver respekt för folkomröstningsresultatet från september, ett svenskt undantag från de skrivningar som gör att vi i framtiden kan tvingas in i EMU. Det handlar om respekt för folket och demokratisk hederlighet. Därför yrkar jag bifall till reservation 64.

Fru talman! Den konstitution som vi i dag debatterar är inte folkets. Vi lät Sifo fråga 1 000 svenskar hur de skulle rösta om de fick samma

chans som man har i minst sju andra europeiska länder att säga sitt om EU-konstitutionen. Knappt en femtedel sade att de skulle rösta ja. Över 40 % sade att de skulle rösta nej. Mer än dubbelt så många svenskar vägrade ställa upp på ett EU med överstatlig militär, president och murar mot omvärlden – mer än dubbelt så många. Bland socialdemokrater var övervikten ännu större. Bland kristdemokrater ville inte ens 5 % rösta ja. Bland centerpartister kom man inte upp till en endaste procent.

Laila Freivalds, Holger Gustafsson och Kerstin Lundgren! Hur kan ni påstå att ni representerar era väljare när ni tvärtemot deras önskan i stort köper det förslag som nu ligger på bordet? Har väljarna bara missförstått? Skulle de sagt ja om de hade vetat bättre? Är det så ni ser på era väljare? Om det är så, varför vill ni då inte gå in på vägen med en ärlig folkomröstning, där vi möts i debatt, presenterar våra åsikter, gör klart vad vi tycker och varför vi tycker så, och därmed låter väljarna bilda sig en egen uppfattning? Om konstitutionen kommer att bli så förträfflig, som man här i kammaren tidigare under debatten har ordnat att den kommer att bli, anförtror ni då inte era väljare samma rätt som i andra EU-länder att komma fram till en egen slutsats? Freivalds, Gustafsson och Lundgren, och för den delen Hökmark och Hamilton! Är ni rädda för era egna väljare?

Fru talman! En kollega frågade mig här ute i korridoren på väg in i kammaren om det inte var tröttsamt att stå i EU-debatterna och varna för vad som kommer att hända, att ropa vargen kommer inför vad som kan tyckas vara döva öron, tröttsamt och lite uppgivet. Jag smålog och svarade: Men nu står ju vargen här. Den EU-stat som vi varnat för finns svart på vitt i den konstitution som regeringskonferensen håller på att förhandla fram. Här finns EU-armén vi varnat för. Här finns EU-murarna mot världens fattiga och flyende. Här finns den gemensamma utrikespolitik som omöjliggör ett Sverige som har solidaritet med världen. Här finns fastslåendet att EU:s lagar står över svensk lag och grundlag. Här finns EU-presidenten. Vargen har kommit.

Det växer fram ett Europas förenta stater, har vi varnat. Nu står det här. Alla ni som skrattat, tycker ni inte att skrattet fastnade i halsen när de första utkasterna till konstitution kom från EU-konventet och det stod klart att dess ordförande, Valéry Giscard d'Estaing, på fullt allvar ville döpa om EU till Europas förenta stater? Nu backar några av er som tidigare kramat EU allra varmast. Ni backar inför idén om en EU-president.

Då vill jag fråga till exempel Moderaterna och Folkpartiet, inte minst på vägnar av de 24 % moderater och 30 % folkpartister som är mot konstitutionen: Kommer ni att stå lika rakryggat mot idén om en EU-president bakom EU-nämndens lyckta dörrar som ni gör i kammaren i dag?

Fru talman! Den konstitution som riksdagen i dag behandlar är inte europeernas. Hur skulle den kunna bli det? Det konvent som skulle lösa EU:s framtid bestod av dess förflutna. Medelåldern i konventet närmade sig på slutet 70 år. Bara 17 % av ledamöterna var kvinnor. Och politiskt sett var bredden mindre än i den socialdemokratiska riksdagsgruppen här i Sverige. Ingen representant för det halva Frankrike som röstade nej till Maastrichtfördraget, det halva Irland som röstade nej till Nice eller det halva, ursäkt mig, drygt halva Sverige som röstade nej till EMU var

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

med när ett nytt EU-fördrag skulle författas. I EU ska man tycka lika, eller också ska man inte alls tycka.

Tanken med konventet var att föra EU närmare medborgarna, att förnya ett EU som skakats av att varje gång medborgarna fått säga sitt har "sitt" varit lika med "stopp och belägg". Men i stället för att sakta ned lade det orepresentativa konventet i en högre växel. Ändå applåderar utskottet konventsformen. Vi vägrar i reservation 5 att stämma in i den applåden. Att förhandlingarna nu får ta den tid de behöver får vi snarast tacka Silvio Berlusconis inkompetens för. Men vi vill se till att konventet och regeringsförhandlingarna får ta den tid de behöver. Det är det vi för fram i reservation 6.

Fru talman! Det konstitutionsförslag som slutligen kommer att landa på riksdagens bord efter det att regeringskonferensens förhandlingar är färdiga kan mycket väl komma att stå i strid med svensk grundlag. Flera tunga remissinstanser pekar på det faktum att EU-rätten alltid ges företräde framför vår lag, och grundlag, och att EU nu får möjlighet att såväl utvidga sin makt till nya områden, genom den så kallade flexibilitetsklausulen, som övergå till överstatligt beslutsfattande genom kvalificerad majoritetsomröstning, genom de så kallade passerellerna, kan strida mot vår grundlag.

När alltfler beslut inom alltfler områden fattas i EU, genom kvalificerad majoritet där enskilda länder kan bli överkörda, hur går det då med medborgarnas möjlighet att utkräva ansvar? Hur ska ansvarsutkrävandet gå till om svenskar ska lyda under lagar som har blivit beslutade av en allians av tyska, franska, italienska och brittiska ministrar? En svensk medborgare har inte rösträtt till tyska förbundsdagen, till franska nationalförsamlingen, till italienska senaten eller till brittiska parlamentet, som i sin tur utser de ministrar som kan komma att bestämma lagar som man ska lyda i svensk domstol. Möjligheten att utkräva ansvar är i grunden minimal på grund av det stora avståndet till beslutsfattarna, men det håller inte ens rent formellt.

Det vi ser växa fram är en demokrati på kontrakt, och de som förhandlade fram kontraktet på folkets vägnar måste ha varit exceptionellt dåliga förhandlare. Riksdagen borde redan nu begära en fyllig utredning från regeringen om hur den konstitution som är på väg står i förhållande till grundlagen.

Därför yrkar jag bifall till reservation 11. Det är ett minimikrav efter det att flera tunga remissinstanser har pekat på att vi är på väg att bryta mot vår egen konstitution. Göran Persson har uttalat att det inte är något man gör "bara för att det finns delade meningar i en remissrunda". Men vad har man då remissrundorna till, om man inte ska bry sig om vad remissinstanserna tycker? Varför skickar man då över huvud taget ut några remisser? Är det en sysselsättningsåtgärd för professorer, myndigheter och folkrörelser, en demokratisk fasad? I EU ska man tycka lika eller inte alls.

Fru talman! Att EU och grundlagen kommer i strid mot varandra pekar på det besvärliga faktum som retar alla dem som håller på att bygga upp EU-staten: EU saknar legitimitet bland sina medborgare. Få röstar i valen till EU-parlamenten. Än färre känner tilltro till EU. Under arbetet i KUU har vi mött en del märkliga bortförklaringar till det demokratiska underskottet. EU hämtar inte sin legitimitet från medborgarnas delta-

gande i val och processer, utan i att man gör saker som folk tycker är bra och uppskattar, hörde vi på en utfrågning.

Fru talman! Konstitutionsdebatten har gett de fördemokratiska argumenten en renässans. Vad är det om inte den upplysta despotismen som kommer krypande tillbaka? Hur ska man veta vad medborgarna ser och vad de uppskattar om de vänder hela systemet ryggen, om de vid varje tillfälle de möjligen får säga nej? Det finns de, främst Folkpartiet, som menar att det handlar om att parlamentarismen inte är tillräckligt stark på EU-nivå. Bara man stärker EU-parlamentet blir allting bra. Det är till att bära stora skygglappar.

EU saknar grundläggande möjligheter till demokratisk utveckling. Det finns ingen europeisk press, ingen europeisk debatt, ingen europeisk identitet. Likt Cavours uttryck vid Italiens bildande, att "nu återstår bara att skapa italienarna", har EU:s makthavare sagt att nu återstår bara att skapa EU-medborgarna. Men man har misslyckats. Européerna förenas i sin mångfald, inte i sin likhet. Européernas fred bygger just på mångfalden, och vår frihet bygger just på det decentraliserade beslutsfattandet, fred och frihet, herr Hökmark. Européerna förenas i sina länder, inte i en superstat.

Fru talman! Det finns saker som måste lösas på övernationell nivå. När EU 2004-kommittén frågat svenskarna vad de vill att EU ska syssla med har miljöfrågorna kommit i topp. Det är naturligt. Miljöfrågorna är i sanning gränsöverskridande och globala. Men här har utskottet förhållit sig tråkigt lamt. Man vill inte instämma i reservation 14, som kräver att Sverige sällar sig till österrikarna och irländarna och omförhandlar Euratomfördraget. Man vill inte att vi ska ha en verklig miljögaranti. Man ställer sig till och med på en mindre radikal position än vad regeringen gör.

När frågan om en verklig miljögaranti, där enskilda EU-länder får möjlighet att gå före i en miljöfråga, förbjuda en farlig kemikalie eller genom exemplets makt påverka sin omvärld, har kommit upp svarar man bara genom ett föredrag om hur det är i dag. I ett insänt papper från regeringen till det italienska ordförandeskapet om miljöfrågorna i del III klargör regeringen tydligt att man önskar en starkare miljögaranti. När samma krav framförs i betänkandet uppmanas kammaren av en bred majoritet att rösta nej till det.

Hur kan det komma sig att den socialdemokratiska riksdagsgruppen intar en ställning som är mindre radikal i miljöfrågorna än regeringens? Ni kan ändra på det, utskottskamrater och socialdemokrater. Rösta med oss i reservation 113, där vi yrkar bifall till en verklig miljögaranti.

Fru talman! 150 miljoner medlemmar i Europas miljörelser har gemensamt uttryckt sin besvikelse över konventets förslag. Det saknas i stort målbeskrivningar, och man kan konstatera att konventet och regeringscheferna hittills inte ens har uppnått de krav de själva ställer på EU-lagstiftning. I det som kallas för Cardiffprocessen säger man att miljöaspekten ska beaktas i varje del. Det gör den inte i konstitutionen. Ny progressiv miljölagstiftning som redan är under beredning i EU riskerar att bli förbjuden med den konstitution som nu håller på att passera, för där säger man att penningintressena alltid ska stå före miljön. Det är min generation som EU:s ledare nu spelar hasard med. Det är min generation som de sätter på spel genom att inte uppfylla sina egna miljömål. De

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

grånande herrarna i konvetet håller på att uppmana till ett generationskrig.

Fru talman! Jag började med att berätta om kollegan som frågade om inte vi som vill se ett annat Europa känner oss lite uppgivna när vi står här och ropar för döva öron. Det gör vi inte. Den verkliga uppgivenheten är den som finns på den andra sidan, bland dem som vägrar att se att det finns alternativ till det EU som nu växer fram. Det finns en uppgivenhet och en tro bland EU:s politiker att EU är den enda vägen. Den brittiska liberala historikern Timothy Garton Ash uttryckte det som att man tror att ett Europa som inte går framåt mot enandet i stället går bakåt. Men, som Garton Ash uttryckte det, denna åsikt tar sig uttryck i den så kallade trampcykelteorin för europeisk integration: Om man slutar trampa ramlar cykeln omkull. I själva verket är det så, som alla som kan cykla vet, att man bara behöver sätta ned foten, så stannar man. Och hursomhelst är Europa ingen cykel.

Fru talman! Vi ser ett EU som utvidgas med nya länder, länder där man skeptiskt ser på hur spelreglerna nu ritas om när de ska få vara med i spelet. Vi ser ett Europa med en mångfald av demokratier, och då ser vi också att det finns olika vägar att gå. Vi kan välja ett mångfaldens Europa med ett decentraliserat beslutsfattande eller en superstat med hårda nypor och höga murar. Vi kan välja att tillsammans slå in på en ny väg eller att bara springa fortare. När regeringskonferensen är klar och konstitutionen ligger för beslut kan vi säga ja, eller vi kan säga nej. Jag tycker att det är ett beslut som är så stort att hela folket ska få vara med och fatta det.

Riksdagen är väl skickad att fatta beslutet om en ny konstitution, skriver utskottsmajoriteten. Ser ni inte bjälken i ert öga fastän 40 % av svenskarna hoppar på den? 41 % skulle rösta nej om det var folkomröstning i dag. Bara 19 % skulle rösta ja. Ni är inte representativa för folket. Hur kan ni då vara väl skickade? Ni går inte bara i otakt med folket. Ni går inte ens i samma led. De marscherar ut i världen. Ni marscherar mot Bryssel. De vill gå en annan väg än ni. Hur kan ni vara väl skickade när frågan om EU:s framtid inte ens diskuterades i förra valrörelsen? 59 % av svenska folket vill ha en folkomröstning – det är den näst högsta siffran för hela EU. Ge dem det! Ge oss det! Visa era väljare lite tilltro! Visa den demokratiska debatten lite tilltro! Rösta med oss i reservation 7, som jag avslutar med att yrka bifall till!

Anf. 22 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Gustav Fridolin är emot. Jag måste säga att han på det viset låter mer, om vi talar om generationer, som en äldre brittisk gentleman som långt inne på herrklubben har fått en rejäl vitamininjektion och börjat vifta med Financial Times.

Allting är fel – allting! Europa går mot mörker. Men kunde inte Fridolin ha börjat med att säga att det är fantastiskt med den utvidgning vi nu har fått och den stadga som demokratin har fått? Jag skulle vilja ställa en fråga till Gustav Fridolin: Hade det varit bättre för Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien, Slovakien och Slovenien, för att nämna några länder, om Europeiska unionen inte hade funnits? Svara på den frågan! Det är en viktig fråga i vår tid.

Sedan kommer vi till frågan om kuppen. Jag vet inte om ni hörde det, men Gustav Fridolin anser att det just nu genomförs en kupp. Jag får nog säga att det är en av världens mest långvariga kupper. Den började med det europeiska konventets arbete, fortsatte över vårens riksdagsbehandling och håller på nu. Den pågår ständigt, och den sker tydligen i slutna rum också. Men detta är lite förvrängt, och det blir extra konstigt eftersom Gustav Fridolins alternativ är ett mellanstatligt samarbete. Då kan man tala om slutna rum och äldre gentlemän och överenskommelser utan insyn.

Förklara för kammaren på vilket sätt ett mellanstatligt samarbete är mer demokratiskt än ett samarbete som bygger på en majoritet i parlamentet, en majoritet i rådet och en kvalificerad majoritet av Europas befolkning bakom varje beslut som ska fattas! Gör det! Tänk på att Mats Einarsson vände på 20 minuter och konstaterade att det som han från början kallade icke-demokratiskt i själva verket var en demokratisk superstat. Det är i alla fall någonting att hämta.

Anf. 23 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Gunnar Hökmark ser sina brittiska kamrater i mig. Jag måste nog göra något nytt med min frisyra eller någonting annat.

Självklart är utvidgningen positiv. Vi gröna har hela tiden bejakat utvidgningen och tycker att de länder som vill ska få komma in i unionen. Vi har till och med i det betänkande som vi behandlar ett särskilt yttrande där vi säger att utvidgningen, nu när den sker, inte bara ska ske på de länders villkor som har funnits med hela tiden. Nej, vi ska verkligen utvidga det och flytta EU-parlamentet till Prag. Varför var inte Moderaterna med på det särskilda yttrandet, om man nu vill se en verklig utvidgning på alla villkor?

Problemet är det som har blivit konsekvensen av utvidgningen. I stället för att utvidgningen ledde till att man faktiskt avlödade EU och lät det bli ett mellanstatligt samarbete som verkligen löser de problem som är gemensamma i Europa blev konsekvensen att man flyttade ännu mer makt till EU, så som alla tidigare fördragsändringar också har inneburit.

I stället för att konsekvensen blev att man skapade ett smalare men starkare EU i de frågor som verkligen är globala blev konsekvensen att EU fortsatte att svälla som koloss.

Det frågas från Gunnar Hökmarks sida hur ett mellanstatligt samarbete skulle kunna vara mer demokratiskt än att man stärker EU-parlamentet. Men, Gunnar Hökmark, folk röstar faktiskt till riksdagen. Folk röstar faktiskt till det organ som utser våra ministrar som åker i väg på de här förhandlingarna. Folk röstar i väldigt liten utsträckning till EU-parlamentet.

Sedan har jag en fråga till Gunnar Hökmark. Jag ställde den redan i mitt anförande. Jag kan bara konstatera att Gunnar Hökmark valde att inte svara på den. Den gäller det moderata motståndet mot det som kallas för en EU-president. Jag undrar om det motståndet kommer att vara lika rakryggat när frågan kommer tillbaka till EU-nämnden bakom stängda dörrar som det var i Gunnar Hökmarks anförande här i talarstolan. Den frågan kvarstår, och jag hoppas att jag kan få svar på den i Gunnar Hökmarks nästa replik.

Anf. 24 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Förklaringen till att det mellanstatliga är mer demokratiskt var väl inte så lyckad. Det nya EU-samarbetet kommer ju att bygga på att vi även i fortsättningen röstar till riksdagen och utser ministrar som är en del av beslutsfattandet. Det som skapar det icke-demokratiska är alltså inte detta utan att man dessutom vid sidan om har ett parlament som är direktvalt. Är det det som skapar det icke-demokratiska elementet? Det är konsekvensen av Fridolins svar.

Sedan till frågan om grundlagen. Det är rätt intressant. Miljöpartiet, liksom Vänsterpartiet, hävdar inte att det nya fördraget strider mot grundlagen, utan de skriver i sin text att vi närmar oss och kanske passerar den gräns som den svenska grundlagen ställer upp. Det är mer modest än det som Fridolin framförde här.

Ett exempel är unionsrättens överordning. Vi har fått en klarhet i att den ska respektera medlemsländernas konstitutionella tradition. Riksdagen har dessutom tagit initiativ till att det ska förtydligas. Och så nämner man de så kallade passerellerna. Vi har klargjort att vi ska vara emot dem, och vi kommer att se till att det gäller för den svenska riksdagen, oavsett hur andra länder gör, om det går oss emot.

På vilket sätt är det odemokratiskt, när ni inte ens i er reservation och i er sakliga text kan komma fram till att det strider mot grundlagen?

Gustav Fridolin! Den fråga som det nu gäller handlar inte om vi ska ha ett fördrag eller ej utan om det nya är bättre än det gamla. Är det nya klara och tydliga med folkligt inflytande och klara gränser bättre än det som vi i dag har? Det är det som frågan gäller, och det är där som riksdagens ansvar ligger. Det är vi som har ett ansvar för att följa den processen.

Jag är inte rädd för mina väljare. Jag anser att jag har ett uppdrag, och det uppdraget fullföljer vi under en lång period för att granska regeringen. Vi kommer att se till att regeringen driver det här och förhandlar i den riktning som riksdagen beslutar. Det är det vi kan bestämma. Sedan vet vi att varje regering måste kompromissa, men nu har vi ställt ett krav, och vi har bättre förutsättningar att få en bättre konstitution än vad vi annars hade haft.

Anf. 25 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag kan återigen konstatera att Gunnar Hökmark valde att inte svara på den fråga som han annars ägnade en stor del av sitt huvudanförande åt, nämligen frågan om EU-presidenten. Hur kommer ni att ställa er i EU-nämnden? Kommer ni att stå lika rakryggade emot en EU-president där för att stå på era väljares sida, eller kommer ni då att svänga när dörrarna är stängda och det inte sitter några på läktaren?

Gunnar Hökmark ställde ett par frågor. Han frågade: Vad är det demokratiska problemet med EU? Ligger det på parlamentet eller handlar det om det mellanstatliga samarbetet? Det demokratiska problemet är att besluten fattas på en nivå som väljarna inte kan greppa över, alltför långt ifrån vanliga människor. Makten har flyttats längre och längre från människor. Parlamentet är en del av problemet. Det är därför folk väljer att vända parlamentsvalen ryggen.

De mellanstatliga inslagen är också en del av problemet. Folk ser att beslut helt plötsligt börjar gälla över oss, beslut som fattas i strid mot den svenska regeringen som de har varit med och röstat fram. Det gäller särskilt nu när det blir fler omröstningar med kvalificerad majoritet.

Det nya förslaget innebär att mer makt flyttas till EU, att nya områden tas upp och blir EU-befogenheter och att EU kan utvidga sin kompetens. Jag kan med lugn säga att det är sämre än det som ligger i dag, även om jag, som Gunnar Hökmark också vet, inte riktigt gillar det vi har i dag heller.

Gunnar Hökmark funderar lite över grundlagen och våra skrivningar om den. Det är helt riktigt att vi inser våra begränsningar. Vi inser att vi inte stensäkert kan säga att det här strider mot grundlagen. Men vi säger att när så många remissinstanser har sagt att det kan strida mot grundlagen måste frågan utredas ordentligt. Vi måste gräva i det. Vi vill ha en lagrådsremiss och en ordentlig utredning från regeringen.

Jag tycker nog att de som röstar emot de reservationerna också skulle må bra av det. Det skulle vara klädsamt om de också insåg sina begränsningar och såg att inte heller de kan avgöra om det här strider mot grundlagen eller inte. En närmare utredning vore klädsam, både för dem som i grunden är för fördraget och för dem som i grunden är emot fördraget.

(forts. 5 §)

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

4 § Frågestund

Frågestund

Anf. 26 TALMANNEN:

I dagens frågestund deltar fem statsråd: statsrådet Pär Nuder, som svarar på allmänpolitiska frågor, utbildningsminister Thomas Östros, statsrådet Lars-Erik Lövdén, statsrådet Barbro Holmberg och statsrådet Carin Jämtin.

Skatteutjämnningssystemet

Anf. 27 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Lövdén, och den handlar om vårt skatteutjämnningssystem. Vi har en bred debatt i landet om detta system. Det är en angelägen debatt, förvisso, men ibland lite underlig, tycker jag. Det är viktigt att slå fast att vi måste ha ett sådant här system för att alla delar av landet ska få lika förutsättningar för att utvecklas. Då

är det två huvudmoment som jag tycker är viktiga att ta upp. Det ena handlar om att få fart på tillväxt och utveckling i alla delar av landet, i Stockholm likaväl som i till exempel mitt hemlän Kronoberg.

Den andra del som jag tycker är viktig att diskutera är kommunernas skattebaser. Från Centerpartiets sida har vi lagt förslag om ett nytt inkomstskattesystem, innebärande att skattebasen förändras så att det ger minskat tryck på skatteutjämnningssystemet, samtidigt som det skulle ge låg- och medelinkomsttagarna en förstärkning i hushållsplånboken.

Vad anser statsrådet om de här förslagen och idéerna om att stärka skattebasen i landets kommuner?

Anf. 28 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag välkomnar den väldigt tydliga deklaration som Eskil Erlandsson gör om att Centerpartiet står bakom en långtgående inkomst- och kostnadsutjämning. Jag tycker att det är välkommet. Jag har eftersträvat i den diskussion som nu pågår om utjämnningssystemet att skapa en bred parlamentarisk uppslutning i riksdagen bakom ett reformerat utjämnningssystem. Det finns som bekant väldigt många synpunkter på hur enskildheter i det förslag som presenteras ska utformas inför det propositionsarbete som ska ske till våren. Jag har en öppen attityd och välkomnar en bred diskussion, och jag hoppas att vi kan få ett förslag som stöds av en bred parlamentarisk majoritet.

Jag har försökt sätta mig in i Centerpartiets förslag om att bredda skattebaserna, och det är en viktig diskussion att föra framför allt i perspektivet av hur vi mer långsiktigt klarar finansieringen av de grundläggande välfärdssystem som kommunerna och landstingen svarar för. Jag har ingen omedelbar reflexion kring för- och nackdelarna med Centerpartiets förslag. Det är viktigt att föra en diskussion om de långsiktiga finansiella förutsättningarna för kommuner och landsting.

Anf. 29 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret så här långt. Min följdfråga blir: Hur ämnar statsrådet föra den här diskussionen? Kommer den att ske i form av en parlamentarisk utredning, eller på vilket sätt ska vi tillsammans forma ett system som är mer långsiktigt och som ger möjligheter och förutsättningar för alla delar av landet att utvecklas på ett bra sätt?

Anf. 30 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag vill inte avisera en utredning i dag. Diskussionen pågår redan. Kommun- och Landstingsförbunden är i hög grad engagerade i diskussionen om de långsiktiga möjligheterna att klara finansieringen av våra generella välfärdsåtaganden. Partierna har också ett ansvar att för den debatten.

Än en gång: Jag tyckte att det var välkommet att Eskil Erlandsson i klartext deklarerade att Centerpartiet står bakom att vi måste ha ett utjämnningssystem som garanterar lika förutsättningar i alla delar av landet.

Anf. 31 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till migrationsminister Barbro Holmberg.

När man talar om flyktingpolitiken är det väldigt intressant att se den ur ett europeiskt perspektiv. Där kan man säga att den är osolidarisk på det sättet att vissa länder tar ett väldigt stort ansvar och tar emot många flyktingar, inte minst när det är kris och krig i världen, medan andra länder som exempelvis vårt grannland Finland bara tar emot en handfull flyktingar. Det här tycker jag är den stora och intressanta frågan att diskutera när det gäller flyktingar.

Nu föreslår EU att man skulle ha mer av gemensam flyktingpolitik. Vad jag har förstått är huvudsyftet att komma åt dem som försöker vältra över hela ansvaret på sina grannländer.

Då är min fråga: Vad är regeringens syn på det som pågår i EU? Är detta någonting som är positivt för flyktingpolitiken? Är det mestadels positivt, eller finns det också något negativt i detta?

Anf. 32 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Det är mycket riktigt så som Hillevi Larsson påpekar, att det är väldigt olika mellan olika länder vilket ansvar man tar. Det är väldigt olyckligt, särskilt om man ser flyktingspolitiken ur perspektivet att vi har 17 miljoner flyktingar i världen och 400 000 asylsökande i Europa. Då är det naturligtvis oerhört viktigt att vi har ett enhetligt system så att alla länder tar ansvar för flyktingsituationen i världen och ser till att de asylsökande som kommer till Europa blir behandlade på ett rättssäkert och humant sätt.

Anf. 33 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Tack så mycket. Jag tror också att det här är helt rätt väg att gå, inte minst med tanke att flyktingar också rör sig mellan de olika medlemsländerna i EU. Det ska inte få bli så att vissa länder till och med använder tekniska regler för att försöka forsla flyktingar vidare till ett annat medlemsland.

Jag har även hört att det har varit en diskussion om att man skulle införa begränsningar. Man ska inte ha alltför generösa regler. Där finns en diskussion om tolkningen av detta. Jag förstår att man av till exempel humanitära skäl skulle kunna låta så många flyktingar stanna som landet väljer. Frågan gäller framför allt att komma åt dem som vill ta emot extremt få. Stämmer detta?

Anf. 34 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Precis, förslaget till konstitution reglerar inte allt, utan det är bara vissa avsnitt som regleras. EU kommer inte att detaljreglera allting heller. Precis som Hillevi Larsson säger kommer humanitära skäl inte att regleras. Dem kommer länderna själva att kunna fatta beslut om, och de kan också ligga på en högre nivå ifall man så bestämmer.

Frågestund

Anf. 35 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till utbildningsministern.

Nära en halv miljon människor var under förra året beroende av Centrala studiestödsnämnden, CSN, för sin försörjning. CSN måste fungera för att de och deras familjer ska få råd till mat, hyra och livets nödtorft. Men CSN har problem. 150 miljoner ska sparas. Elva kontor ska läggas ned, två kontor ska läggas ihop och närmare 190 personer riskerar att förlora jobbet. Studenter oroas över konsekvenserna av dessa neddragningar. Ska det ta ännu längre tid att få sina ansökningar behandlade?

Riksdagens revisorer har liksom studentorganisationerna efterlyst en genomtänkt strategi från regeringens sida för att komma till rätta med den här situationen, se till att Sveriges studenter ska kunna känna sig trygga, få sina pengar och få en rättssäker behandling.

Min fråga till statsrådet är: Vad tänker regeringen göra för att leva upp till de här förväntningarna och se till att våra studenter kan känna sig trygga?

Anf. 36 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Regeringen har med benäget bistånd från riksdagen arbetat mycket hårt med att stötta CSN så att man kan ge ordentlig och bra service till alla landets studenter. Vi har ökat resurserna kraftigt. Vi har bistått i att bygga upp en ny serviceorganisation bland annat i Kiruna för att kunna svara på studenters och elevers frågor.

Samtidigt jobbar CSN med att använda resurserna på ett sådant sätt att de också kan modernisera sig och använda ny teknik, satsa på informationstekniken. Därför är det ingen besparing de är utsatta för, utan de använder sina resurser på att satsa mer på ny teknik för att kunna förbättra sin service.

Under våren och hösten har också antalet ärenden minskat mycket kraftigt på CSN. Det beror framför allt på att antalet personer i vuxenutbildning har minskat. På många kontor hade man inte fullt upp med arbetsuppgifter. Det är naturligt att man omstrukturerar sin verksamhet. Men vårt krav från regeringens sida är att servicen ska upprätthållas. Här har vi sett mycket goda tecken det senaste året på en ordentlig förbättring i servicen jämfört med hur det var för några år sedan.

Anf. 37 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! 150 miljoner ska sparas och nästan 200 människor sägas upp. Det är mycket märkligt att utbildningsministern inte vill medge att detta är en besparing och en nedskärning. Jag är övertygad om att de personer som berörs av detta upplever det som en mycket stark nedskärning och försämring av servicen.

Det här svaret visar att regeringen saknar den genomtänkta strategi för att komma till rätta med CSN:s problem som just Riksdagens revisorer efterlyser, som studentorganisationerna efterlyser och som just i dessa dagar behandlas här i riksdagen och i utbildningsutskottet. Det är då något förvånande att de signaler som kommer in från landet inte tas på större allvar av utbildningsministern. Socialdemokraterna här i riksdagen vill till och med avslå de efterlysningar av strategi för att komma till rätta

med problemen, minskat beroende av förseningsavgifter, som CSN i dag är väldigt beroende av, och andra effektiviseringsåtgärder som revisorerna föreslår.

Det är också något märkligt, herr talman, att en myndighet som CSN är så oerhört beroende av avgifter och inte av anslag från staten. Det är ju en servicemyndighet.

Min fråga kvarstår: Vad tänker ministern göra?

Anf. 38 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Alla som nu hörde frågeställaren för andra gången tror nog att Kristdemokraterna satsar mer pengar på CSN än vad regeringen gör. Så är icke fallet. Det är ungefär som när Kristdemokraterna brukar kritisera bidragsdelen i studiemedlen. Då tror man också att de satsar mer pengar än vad regeringen gör. Så är icke fallet. Det är alltid mindre. Så det handlar inte om resurser från Kristdemokraternas sida. De är inte beredda att satsa på CSN.

Det borgerliga alternativet har varit att låta banksystemet ta över det som är en känslig myndighetsutövning, att avgöra vem som har rätt till studiemedel eller inte. Det säger vi nej till. I stället jobbar vi hårt med att se till att fortsätta den trend som nu gäller, bättre service till studenterna, för det har de rätt att kräva.

Post- och Inrikes Tidningar

Anf. 39 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till statsrådet Pär Nuder.

Sedan 1645 har det svenska kungörelsesystemet fungerat fläckfritt. Nu är detta hotat. Regeringen har för avsikt att avskaffa Post- och Inrikes Tidningar och ersätta denna periodiskt utkommande publikation med e-post eller e-tidning – detta utan att säkerheten, trovärdigheten, tillgängligheten eller arkiveringen har utretts till fullo. Inte heller har man utrett vilka skadestandsprocesser som statsmakten kan drabbas av när den elektroniska publiceringen fallerar, för tekniken är inte perfekt. Det vet ju alla.

Det mest besynnerliga i detta är att ägaren av Post- och Inrikes Tidningar, alltså Svenska Akademien, inte har kontaktats i frågan. Akademiens viktigaste arbete är arbetet med kartläggning av det svenska språket i Svenska Akademiens ordbok. Hela detta arbete finansieras i dag av intäkterna från Post- och Inrikes Tidningar. Svenska Akademien uppbär alltså inget som helst statsanslag.

Min fråga till Pär Nuder är följande: Varför har inte regeringen tagit till sig kritiken och lagt ned det här ärendet? Varför vill man radera en kungörelseordning som fungerar? Eller tycker man att det är rimligt att lägga ned Svenska Akademiens ordbok när den efter 120 år är framme vid bokstaven t som i totalhaveri?

Anf. 40 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Som ansvarig för grundlagsfrågorna i regeringen brukar jag här i riksdagen från tid till annan få frågan om regeringens syn på

Prot. 2003/04:32
20 november

Frågestund

tillkännagivanden från riksdagen. Jag brukar varje gång upprepa att regeringen tar tillkännagivanden från riksdagen på mycket stort allvar.

Bakgrunden till den fråga som Cecilia Wikström ställer är just ett tillkännagivande från riksdagen. Nu råkar jag veta att Cecilia Wikström har varit uppvaktad av Akademiens ständige sekreterare Horace Engdahl i den här frågan. Jag kan meddela kammaren att så har jag också varit. Regeringen bereder nu frågan om hur vi ska hantera det tillkännagivande från riksdagen som vi ifrågasätter. Vi försöker bereda frågan i så positiv anda som det någonsin går.

Anf. 41 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tycker att det var ett trevligt och bra svar att man bereder ärendet i en positiv anda.

Jag är medveten om att riksdagen för ett antal år sedan har fattat det här beslutet. Men medge, herr talman, att det är märkligt att lagutskottet inte fått yttra sig i kungörelsefrågan som påverkar ett antal lagar. Arbetet med Svenska Akademiens ordbok, som är ett av världens största kulturprojekt, har inte kulturutskottet fått yttra sig över. Inte heller har man tagit till sig den stundtals mycket skarpa kritik som remissinstanserna har framfört.

Jag har blivit uppvaktad av Svenska Akademien, dock icke av dess ständige sekreterare. Men detta är en mycket, mycket viktig kulturpolitisk fråga som kulturutskottet inte har haft rätt att yttra sig över. Detta finner jag anmärkningsvärt.

Anf. 42 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag uppfattar det som en plädering mot riksdagens beslut och mot den beslutsordning som finns här i riksdagen. Det är väl bra att Cecilia Wikström får lufta sina synpunkter på hur frågor hanteras här i riksdagen. Jag uppfattar inte att de är riktade till regeringen.

Regeringen har i grunden en positiv hållning till den syn som Svenska Akademien har på den här frågan, nämligen att Post- och Inrikes Tidningar är väldigt viktig. Den finansierar ordboken som är av betydande intresse för oss alla i Sverige. Men, som sagt, jag tror att Cecilia Wikström nästa gång kanske ska vända sig till riksdagen i den här frågan.

Svenskt biståndsarbete

Anf. 43 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till biståndsminister Carin Jämtin. Men jag vill börja med att hälsa henne välkommen i sitt nya ämbete.

I propositionen för global utveckling ges u-länderna rollen att i högre grad äga frågorna själva, samtidigt som Sverige ska verka för ett mer flexibelt synsätt och med ökad närvaro. Hur ser ministern på att flytta fler utvecklingsenheter till exempelvis Afrika – för det är där vi verkar mest – det vill säga till det land vi ska vara i?

Anf. 44 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Mitt problem är att jag inte riktigt uppfattade slutet på frågan, så jag vore jätteglad om den kunde upprepas.

Anf. 45 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Hur ser ministern på att flytta fler utvecklingsenheter till exempelvis Afrika, det vill säga att vi ska verka mer lokalt på plats i det land som vi har tänkt oss att hjälpa?

Prot. 2003/04:32

20 november

Frågestund

Anf. 46 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Tack för de välkomnande orden till att börja med. Det glömde jag att säga.

Precis som Ewa Björling mycket riktigt sade lägger vi i proposition 122 mer vikt vid samarbetsländernas egna fattigdomsstrategier och vad de själva sätter fokus på i sitt fattigdomsbekämpningsarbete. Då måste man se till olika aktörer. Vi själva måste vara närvarande på olika sätt, men det behöver inte betyda att det är Sida, regeringen eller genom UD, utan det kan vara andra svenska aktörer. Det kan också betyda att vi samordnar oss med olika länder. Vi kan samordna oss med andra biståndsgivare genom multilaterala organisationer och så vidare, för att svenskt bistånd på det sättet ska finnas mer på plats.

Jag tror att det viktiga är att förlägga partnerskapet och ägarskapet mer till samarbetsländerna och att vi ser på nya sätt att arbeta på fältet i länderna.

Anf. 47 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag tackar biståndsministern för svaret. Frågan kan också ses mot bakgrund av att om man flyttar mer verksamhet att verka på plats, bygger man in ett nytt utvecklingsperspektiv direkt i landet för att skapa en egen kompetenshöjning.

Jag anser att det är väldigt viktigt att Sverige är mer aktivt direkt i de länder som vi vill hjälpa, just för att de ska skapa en egen utveckling. Det slutliga målet måste ändå vara att vi har en utfasning av biståndet, eller är det inte det?

Anf. 48 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! I fråga om den sista kommentaren är vi helt överens. Målet med biståndet är att det avskaffar sig självt och att länderna själva driver sina utvecklingsprocesser med egenproducerade medel.

Det viktiga, om jag går tillbaka till proposition 122, är att samarbetsländerna själva äger sina processer. Det är inte att det blir svenskar som på plats hjälper personer i Afrika, i Asien eller på andra ställen utan att utvecklingsländerna själva driver processerna.

Vad som har hänt, och det är mycket glädjande, under de senaste 20–30 åren är att kapaciteten på plats i länderna har gått upp otroligt mycket. I Moçambique fanns det, när Moçambique blev självständigt, 6–8 läkare i hela landet. I dag finns det oerhört många fler utbildade akademiker i landet. Det är de som måste bygga sin utveckling vidare. Det är det som är det viktiga.

Anf. 49 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Min fråga är väldigt kort och går att besvara med ja eller nej. Anser statsrådet Lövdén att regeringens åtgärder för att få i gång bostadsbyggandet är kraftfulla?

Anf. 50 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Ja.

Anf. 51 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Om de nu är så kraftfulla, hur kommer det sig då att bostadsbyggandet inte ökar? Vi kan titta på byggandet av lägenheter i flerbostadshus. Om man jämför de nio första månaderna i år med de nio första månaderna förra året skedde det en minskning med 5 %. Det är faktiskt ett kvitto på att de här åtgärderna inte är så kraftfulla – såvida inte statsrådet har en annan definition av ”kraftfulla” än vad jag tror att vi andra har.

Anf. 52 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Som Marietta de Pourbaix-Lundin vet är det inte bara regeringen som har ett ansvar för bostadsbyggandet. Kommunerna har en nyckelroll när det gäller bostadsförsörjningen, och det har också byggbranschen.

Vi står inför en ganska stor omställning i byggbranschen nu. Det handlar om att gå från produktion och planer för mer exklusiva bostadsrätter till att bygga lägenheter för normalinkomsttagare. Den processen pågår. Jag ser utomordentligt goda exempel runtom i landet. I min egen hemkommun Malmö planeras det nu för 2 000 nya hyresrätter på ganska kort tid, några år.

Vi sitter i en lite mer problematisk situation i Stockholmsregionen. Här är problemen större med att ställa om byggandet, som har varit så ensidigt inriktat på den mer exklusiva produktionen.

Barns situation vid skadeståndsärenden

Anf. 53 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till statsrådet Pär Nuder, som i dag svarar på de allmänpolitiska frågorna. Varför tas inte hänsyn till barnens situation och barnens bästa vid skadeståndsärenden hos Kronofogdemyndigheten? Som det nu är går statens anspråk före när det gäller allmänna mål.

I ett aktuellt barnmisshandelsmål där fadern dömts att betala skadestånd till sina söner har pojkarna väntat i tre år på sitt skadestånd. Förutom statens förtur kommer nu ytterligare skadestånd gentemot fadern. I detta fall är det kontokortsskulder på 40 000 kr. Dessa 40 000 kr har samma prioritet som barnens skadestånd trots att de nyss inkommit medan pojkarna har väntat i tre år. Anser ministern att detta förhållande är rimligt?

Anf. 54 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag ska erkänna att frågan dessvärre är ny för mig – även om den säkert är av betydande vikt och även av allmänpolitisk vikt. Jag råder frågeställaren att antingen ställa en fråga eller rikta en interpellation till det ansvariga statsrådet, som jag tror är finansminister Bosse Ringholm.

Prot. 2003/04:32

20 november

Frågestund

Anf. 55 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Jag förstår att detta är en mycket specifik fråga men jag vill ändå nu, när jag har fem statsråd med mig, att ni tar med er denna fråga. Jag kommer också att rikta en direkt fråga.

Resurser till forskningen

Anf. 56 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Just nu talas det väldigt mycket om tillväxt. Det förs tillväxtsamtal på olika nivåer. I en i alla stycken uthållig tillväxt har naturligtvis forsknings- och innovationspolitiken en helt avgörande betydelse. Men det har varit en smula oklart när vi får en ny forskningspolitisk proposition. Så jag riktar min mycket enkla fråga till utbildningsminister Östros: När påbörjas arbetet med en ny forskningspolitisk proposition?

Anf. 57 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det har påbörjats för ett bra tag sedan. Under denna vecka inkommer de forskningsstrategier som vi har bett våra forskningsråd, universitet och högskolor fundera på under våren, sommaren och hösten. De ska vara ett starkt underlag vid våra övervägningar inför den forskningspolitiska propositionen. Den läggs ju fram, som riksdagen har bestämt, i mitten av varje mandatperiod.

Jag delar Lennart Gustavssons ståndpunkt att det är en av de mest grundläggande, långsiktiga tillväxtfrågor vi har. Det är också en växande insikt i Europa, där ju Sverige rankas som nummer ett när det gäller forskning och innovation. Men vi behöver ta nya steg för att behålla den positionen. Vi kommer att ha ett samarbete kring det, också med våra samarbetspartier naturligtvis, för att stärka forsknings- och innovationspolitiken.

Anf. 58 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag är naturligtvis, liksom Vänsterpartiet, fullt övertygad om att vi både konstruktivt och kreativt kan bidra till jobbet omkring en ny forsknings- och innovationspolitik. Jag tror också att det är viktigt att det finns en tydlighet från den centrala nivån, regeringsnivån, att det finns ett samlat, tydligt ansvar inom regeringen. Jag skulle vilja be att utbildningsministern kommenterar det påståendet. Hur viktigt menar utbildningsministern att det är att det finns ett tydligt, sammanhållet och samordnat ansvar för forskningspolitiken?

Anf. 59 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag delar verkligen Lennart Gustavssons ståndpunkt där. Vi har ju i regeringen gjort så att vi har samordnat forsknings- och innovationspolitiken starkare än någonsin tidigare.

Det finns flera viktiga myndigheter som jobbar under det här området. Det är högskolor och universitet. Det är vårt vetenskapsråd som jobbar med grundforskningen och finansierar det bästa av forskningen. Det är Verket för innovationssystem, Vinnova, som arbetar just med innovationsperspektivet, att koppla forskningen till näringslivets behov för att få ökat företagande och fler jobb som är forskningsbaserade. Sedan har vi de två forskningsråden FAS, mot socialvetenskaperna, och FORMAS, mot miljö- och uthållighetsforskningen. Alla dessa myndigheter är samordnade under mig som statsråd fast de finns på olika departement.

Det är ett sätt att inför nästa forskningspolitiska proposition verkligen få en gemensam syn på hur vi stärker både den fria forskningen och innovationskraften för att få ut fler jobb och ökad tillväxt av de forskningsresurser vi stoppar in.

Human flyktingpolitik

Anf. 60 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Min fråga vill jag ställa till migrationsminister Barbro Holmberg, som jag också vill hälsa välkommen tillbaka.

I Centerpartiet vill vi att Sverige ska bedriva en generös och human flykting- och invandrarpolitik. Men alltför ofta ser vi motsatsen. Det kan gälla familjer med många barn som vistats här under lång tid, kanske flera år, som etablerat sig här i vårt land och funnit sig väl till rätta. Barnen fungerar bra i skolan, och deras högsta önskan är få stanna här. De utvisas i många fall.

Att utvisa barnfamiljer som har etablerat sig väl i det svenska samhället till en oviss framtid efter lång vistelse här kan inte betraktas som en human politik inom migrationsområdet. Dessa barn har ofta skaffat sig goda språkkunskaper och inte sällan lämnat en trasig och fasansfull tid bakom sig. Anser migrationsministern att regeringens migrationspolitik utifrån dessa barns upplevelser kan betraktas som human?

Anf. 61 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Barnkonventionen fyller 14 år i dag. Det kanske vi ska tänka på.

Barnfrågor är väldigt viktiga. Det är en viktig fråga i asylpolitiken. Vad jag tror är det allra viktigaste är just det som Birgitta Carlsson tar upp, de långa väntetiderna och de långa vistelsetiderna i Sverige. Det är en sak som vi måste göra något åt.

Vi har långa handläggningstider, men det visar sig också att vistelsetiderna blir så långa att barn far väldigt illa av själva asylprocessen. Det regeringen har bestämt i dag är att lämna en lagrådsremiss till Lagrådet som innehåller att man ska ta bort möjligheten till ny ansökan, alltså att man kan återkomma med ny ansökan hur många gånger som helst. Det är någonting som förlänger vistelsetiderna i Sverige. Det har också visat

sig, vilket många organisationer har påpekat, att det är något som i första hand drabbar barnen.

Prot. 2003/04:32
20 november

Anf. 62 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Det är inte bara barnen som är besvikna över att inte få stanna. Åtskilliga svenskar har hört av sig till oss. De förstår inte hur vi kan behandla barnfamiljer på det sätt som ofta sker i dag.

Inte nog med att barnen drabbas. Företag på åtskilliga platser i vårt land blir av med mycket skickliga och ambitiösa anställda, och familjeförsörjare berövas möjligheten att försörja sig själva och sin familj.

Är det inte dags att se över lagarna inom detta område, så att vi redan nu, innan bättre regler för arbetskraftsinvandring kommer till stånd, bedriver en human migrationspolitik och tar till vara den arbetskraft som finns bland våra invandrare?

Frågestund

Anf. 63 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag tror att det är dags att se över lagarna. En parlamentarisk kommitté gör just nu en översyn av utlänningslagens bestämmelser. Där tittar man särskilt på bestämmelserna om humanitära skäl. Denna kommitté har också i uppdrag att göra en översyn av hur man har tillämpat principen om barnets bästa.

När det gäller arbetskraftsinvandring från länder utanför EU pågår det ett arbete med direktiv, och regeringen avser att tillsätta en utredning som ser över den delen.

Kvinnofrågor i biståndsarbetet

Anf. 64 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Riksdagen tar kvinnofrågor på stort allvar. Ett uttryck för det är att det i dag pågår en konferens om Afghanistanfrågor i förstakammarsalen. Ett annat uttryck för det är att det i dag också pågår en konferens i andrakammarsalen där man tar upp frågan om hedersvåld under titeln "Är kärleken fri?".

Att vi tycker att det är oerhört viktigt att jobba med kvinnofrågor både internationellt och nationellt är något som är väl känt och som vi måste fortsätta med.

Jag kan känna att det som vi gör inom biståndsområdet kanske inte räcker. Därför vill jag vända mig till biståndsministern. Vi har gjort väldigt mycket när det gäller att fylla på i de kassor där andra har dragit undan sina pengar när det gäller att sätta av pengar till SRHR-frågor, och vi har hållit fanan högt när det gäller att driva dessa frågor. Men för att genomföra millenniemålen och för att orka hålla ut när den *backlash* som president Bush satte i gång och som nu rullar runt över världen och även tränger sig djupt in i EU-systemet måste vi ha en ytterligare strategi för att genomföra millenniemålen. Vad vill Carin Jämtin som biståndsmister göra för att hålla fanan högt i dessa frågor även i fortsättningen?

Anf. 65 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Carina Hägg pekar på en oerhört viktig och helt central fråga för svensk biståndspolitik men faktiskt även för svensk utrikespolitik.

Budgeten för biståndspolitiken ökar nästa år ganska rejält, och vi prioriterar några områden, bland annat sexuell och reproduktiv hälsa och hiv/aids-området. Vi prioriterar också drogområdet och konfliktlösning. På alla dessa fyra områden har vi poängterat kvinnor och kvinnors ställning.

Inom området sexuell och reproduktiv hälsa kommer vi att allokera mer pengar till FN:s befolkningsfond för att jobba med just kvinnokliniker och stötta dem i deras stöd till kvinnor. Inom aidsområdet kommer vi att stödja UNAIDS med lite mer medel. Och när det gäller konflikthantering är kvinnors roll i konflikter ett viktigt område att titta på. När det gäller droger är det självklart följderna av droger, till exempel misshandel och andra hemska följder för kvinnor runtom i världen, som kommer att vara en central del. Kvinnor finns alltså högt upp på biståndssagendan.

Anf. 66 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag vill följa upp min fråga genom att också peka på EU:s biståndsbudget. Jag vet att man även från EU:s sida har fyllt på i en del av de hål som har uppstått när andra, till exempel USA, har dragit tillbaka sitt bistånd. Men den här politiken omfattar inte hela EU-biståndets budget. Jag tror att vi måste göra mer för att över huvud taget få kunskap om vart pengarna går.

Jag har försökt att få stöd och hjälp till exempel från riksdagens utredningstjänst när jag inte själv har måktat att få klarhet i att få klarhet i vart pengarna går. Går en del till att stödja SRHR-frågor, och går en del andra pengar kanske till att motarbeta det och till plädera för enbart avhållsamhet, vilket jag inte tror är en framgångsrik väg till exempel i kampen mot aids? Hur ska vi gemensamt kunna få kunskap om hur EU:s biståndsbudget används och för vilka syften?

Anf. 67 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! I måndags var jag på mitt första ministerrådsmöte. En av de saker som då togs upp var rapporten om EU:s biståndsbudget för förra året. Det som har skett är att återrapporteringen av hur biståndsmedlen i EU har använts har blivit bättre. Men vi har från den svenska regeringens sida påpekat att det måste bli mycket bättre just för att man ska kunna se exakt hur pengarna har använts. Kommissionen jobbar tydligt i den riktningen. Och jag delar helt Carina Häggs inställning i fråga om detta. Vi måste tydligt kunna lyfta fram vilka delar medlen går till.

Avvisning av barn

Anf. 68 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Barbro Holmberg. I oktober visade TV:s Kalla fakta ett reportage om en 15-årig flicka som till-

sammans med sin familj fått avslag på sina asylansökningar och därmed skulle avvisas. Familjen kom till Sverige 1999, men det var först i våras som Migrationsverket beslöt att familjen skulle avvisas. Familjen accepterade beslutet men bad att avvisningen skulle ske med något annat transportmedel än flyg eftersom dottern lider av svår flygfobi. Myndigheten accepterade denna begäran. Men trots detta hämtades dottern av en polispiкет och transporterades till flygplatsen där besättningen i piketen tvingade ned flickan på en bår, kedjade fast hennes armar och ben och sedan placerade båren på golvet i flygplanet.

Det sätt som detta sköttes på av framför allt Migrationsverket och polisen är helt oacceptabelt för ett land som anser sig vara humanitärt rättstänkande.

Min fråga till statsrådet är vilka konkreta åtgärder som hon har vidtagit för att hanteringen av barn som ska avvisas ur landet i framtiden ska skötas på ett humant och respektfullt sätt.

Anf. 69 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag såg också det programmet, och det var verkligen förfärligt att se. Det var förskräckligt att se hur ett barn behandlades på detta sätt.

Det som jag tänkte på hela tiden när jag tittade på det programmet var: Vad kan man göra för att undvika att det går så här långt? Precis som Hans Backman sade hade den här familjen kommit till Sverige 1999, och nu är det 2003. Familjen har varit här under väldigt lång tid, och barn hinner rota sig i Sverige och hinner lära sig språket, och det blir oerhört traumatiskt att avvisas efter så lång tid.

Vad jag också kan säga som ett direkt svar på frågan är att Migrationsverket och polisen som hade ansvaret för detta ärende håller på att arbeta fram riktlinjer för hur arbetet med avvisningarna ska gå till.

Anf. 70 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Frågan om hur barn ska behandlas i vårt land är en fråga som engagerar oss alla, även de barn som olyckligtvis ska avvisas till de länder som de har kommit ifrån.

Jag har en följdfråga till ministern. Hon säger att Migrationsverket ska ta fram riktlinjer för hur arbetet med avvisningar av barn i familjer ska skötas. Jag känner att detta är så akut. Finns det något slutdatum då dessa riktlinjer ska vara klara? Det är nämligen väldigt viktigt att detta inte händer igen.

Anf. 71 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag kan inte svara direkt på hur lång tid det kommer att ta. Men jag är övertygad om att detta görs skyndsamt. Det är den information som jag har fått av Migrationsverket.

Detta ska man också arbeta med kontinuerligt. Vi har i lagstiftningen en paragraf där det sägs att vi ska se till barnets bästa i utlänningsärenden. Det betyder att man ska se till barnets bästa i hela processen, också vid avvisningarna. Det är någonting som man måste arbeta med kontinuerligt i myndigheterna.

Frågestund

Anf. 72 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Jag har en fråga till Lars-Erik Lövdén. I bostadsbristens spår uppstår många problem. I en färsk rapport från hyresgäströrelsen sägs det att var fjärde ung människa i 25-årsåldern bor hemma hos föräldrarna och att 80 % av dem vill flytta så fort som möjligt.

Ensamstående med barn har fått sämre ekonomi och även blivit mer trångbodda.

Tyvärr är det också svårt att få fram statistik om hur människor bor eftersom Sverige inte har genomfört någon folk- och bostadsräkning sedan 1990. Det är alltså 13 år sedan, ministern. Därmed är vi sämst i EU när det gäller dessa frågor.

Vad tänker ministern göra för att snabbt rätta till detta? Forskningen om boendet är viktig.

Anf. 73 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag delar Owe Hellbergs uppfattning om att forskningen kring boendet är viktig. Nu finns det en hel del statistik, och mycket pekar i den riktning som Owe Hellberg talar om, det vill säga att ungdomar har svårt att komma ut på bostadsmarknaden och att vi också kan se en tendens till ökad trångboddhet.

Vad det handlar om är att expandera bostadsbyggandet. Det investeringsstöd som regeringen och samarbetspartierna har varit överens om har just en sådan profil att vi ska kunna expandera bostadsbyggandet och underlätta för unga människor att komma ut på bostadsmarknaden. Det är ett kraftfullt investeringsstöd som motsvarar en sänkning av byggmomsen från 25 % till 6 %.

Anf. 74 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Det gäller inte i första hand bostadsbyggandet utan just bostadsforskningen. När man pratar med bostadsforskare framgår det att de anser att det är ett väldigt stort problem att det inte finns någon bostadsforskning och att det inte finns statistik för att kunna göra sådan forskning.

Vi vet att regeringen funderar på en typ av lägenhetsregister som en ersättning för folk- och bostadsräkningen. Det finns förslag om hur det ska gå till. Vad som fattas är att regeringen får ändan ur vagnen – som det ibland heter – och kommer till skott i frågan. Det börjar bli bråttom. Det här hänger ju också samman med översynen av fastighetsbeskattningen.

För en beskattning som utgår från boendeform, inte från hustyp, måste man ha ett lägenhetsregister, så se till, ministern, att komma till skott så att vi får ett lägenhetsregister – detta för att forskningen ska kunna förbättras och för att vi ska få långsiktiga spelregler både för fastighetsbeskattning och för bostadsproduktion! Häri ligger nyckeln till det hela.

Anf. 75 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Det är riktigt att det finns ett ärende hos regeringen som regeringen ännu inte har tagit ställning till. Det gäller då inrättandet av ett lägenhetsregister.

En annan fråga som har anknytning till detta och som Owe Hellberg berörde är den om ett bostadsrättsregister. Där kommer jag inom de närmaste veckorna att ha en diskussion med bostadsrättsorganisationerna om huruvida det är möjligt att hitta fram till ett system som både tillgodoser bostadsrättsorganisationernas intressen och tillgodoser vårt intresse av att kunna förbereda inför en eventuell förändring av fastighetsbeskattningen när det gäller bostadsrätterna.

Landstings- och regionsindelningen

Anf. 76 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Pär Nuder. Frågan rör rikets indelningar. Min konkreta fråga är om statsrådet Nuder tolkar regeringens direktiv till Ansvarsutredningen under Mats Svegfors på det sättet att man också får föreslå ändringar i landstings- och regionindelningen.

Bakgrunden till min fråga är den föreslagna nedläggningen av sjukhusen i Norrtälje och Södertälje. Det är min övertygelse att om de här sjukhusen med sina stora upptagningsområden hade legat i andra landsting skulle en nedläggning aldrig ha kommit på tal.

Anf. 77 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Javisst är det så att frågan om indelningen av Sverige i regioner/landsting och kommuner är en fråga för den utredning som leds av landshövding Mats Svegfors.

Det är väldigt viktigt att få en genomlysning av frågan. Sverige förändras. Regioner bildas över tid. Samtidigt har vi väldigt starka traditioner här i Sverige. Vi är jämtar, dalkarlar, skåningar och allt vad vi nu är. Men inte minst i ljuset av internationaliseringen och EU-medlemskapet – och för den delen även i ljuset av den typ av frågor som Gunnar Andrén pekar på, nämligen om en närmare gränsdragning mellan olika landsting och om hur indelningen ska se ut – är svaret på frågan ja.

Frågan prövas av utredningen, av Ansvarskommittén.

Ensamkommande flyktingbarn

Anf. 78 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Hittills under dagens frågestund har det mycket handlat om barnens situation. Jag skulle vilja rikta en fråga till statsrådet Barbro Holmberg om situationen för de ensamkommande flyktingbarnen. Det är en skrämmande verklighet att 500 barn varje år kommer till Sverige utan vårdnadshavare och att vi alltför ofta inte klarar av att ta emot dessa barn på ett bra sätt.

Socialstyrelsen och Migrationsverket lämnade redan i juni förra året, det vill säga för snart ett och ett halvt år sedan, ett förslag till lösning.

Förslaget innebar i korthet att ett antal kommuner skulle få ansvar och resurser för ett bra mottagande.

Tio månader senare, i april i år, säger statsrådet Jan O Karlsson dels att det blir för dyrt, dels att frivilligorganisationerna kan ta ett större ansvar för de här barnen.

Jag skulle därför vilja fråga statsrådet Barbro Holmberg vad som därefter har hänt med nämnda förslag.

Anf. 79 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Ja, 500 barn kommer ensamma till Sverige – barn som är oerhört utsatta. De kommer utan föräldrar. De kommer från andra länder. Det är en främmande kultur etcetera.

Som Sven Brus mycket riktigt säger återstår mycket att göra när det gäller mottagandet av de ensamkommande barnen. Men en del har också hänt. Personaltätheten har ökat väldigt mycket på Migrationsverkets barn- och ungdomsenheter, så boendet är numera skilt från asylprövningen. Men vi måste titta närmare på ansvarsfördelningen. Vi har tillsatt en arbetsgrupp som arbetar med detta och som snart slutför sitt arbete just när det gäller att titta på ansvarsfördelningen mellan kommuner och Migrationsverket.

Anf. 80 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Barbro Holmbergs statssekreterare besökte i morse oss i socialförsäkringsutskottet och berättade då att den rapport från Migrationsverket och Socialstyrelsen som kom förra sommaren saknar ”en djupare analys av förslagen och konsekvenserna”. Därför har en ny arbetsgrupp tillsatts. Mot den bakgrunden undrar jag när det arbetet blir färdigt. Tycker statsrådet att det är en acceptabel takt i det här arbetet?

Mot bakgrund av den utsatta situation som de här barnen ändå lever i och att det förmodligen kommer att dröja två år från det att Socialstyrelsen och Migrationsverket lagt fram sina förslag och till dess att den nya arbetsgruppen blir färdig undrar jag alltså om det är en acceptabel takt i detta allvarliga ärende.

Anf. 81 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Kanske hade det kunnat gå lite snabbare. Men i det förslag som Socialstyrelsen avlämnat om att man skulle lägga över det här på 15 avtalskommuner utgick man inte från att det faktiskt också måste ske en lagändring.

Att ändra lagen är ändå en process som tar tid. Men arbetsgruppen kommer att slutföra sitt arbete inom en väldigt snar framtid. Jag hoppas att jag så snart som möjligt kan återkomma till kammaren om detta.

Stöd till demokratiörelsen på Kuba

Anf. 82 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja rikta en fråga till biståndsminister Carin Jämtin. För ett par veckor sedan kom den nyutnämnda ambassadören Margareta Winberg med en Kubasyn som jag trodde hade flytt Sverige i samband med att Pierre Schori lämnade landet. Hon gav uttryck för en

ganska okunnig och skrämmande Castrobeundran. Med det sagt var Margareta Winberg ett tydligt undantag från den mycket positiva förändring som hänt i svensk Kubapolitik framför allt under Anna Lindhs tid som utrikesminister.

Både Jan O Karlsson och Anna Lindh har vid ett flertal tillfällen i denna kammare lovat ett ökat direkt stöd till demokratiörelsen på Kuba. Dessa ministrar har under sin ministertid lovat att man ska försöka få till stånd ett svenskt högnivåbesök i Kuba för att driva på demokratiseringen.

Jan O Karlsson, som ibland uttrycker sig ganska mustigt, gick så långt att han jämförde det stöd han ville bygga vad gäller Kuba med det stöd som Sverige gett till ANC:s befrielserörelse. Stödet brådskar nu.

Min fråga till biståndsministern är därför: Vad sker inom departementet när det gäller att se till att vi kan ha ett stöd till Kubas befrielserörelse så att även kubaner kan leva i den fred och den frihet som vi tar för självklara?

Anf. 83 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! I mitt tidigare värv på Palmecentret hade vi ett utmärkt samarbete med Erik Ullenhags organisation – om man får uttrycka det så – SILC. Vi diskuterade mycket om Kubafrågor. Vi både utbytte erfarenheter och upptäckte rätt mycket stora likheter i synen på hur man kan arbeta med oppositionen och med kontakter. Det är jag mycket glad över.

Jag har inte riktigt hunnit ta tag i frågan om hur biståndet till Kuba exakt ska se ut – alla frågor har vi inte hunnit diskutera. Men vi har pratat om ett högnivåbesök. Min ambition är att vi på en högre nivå ska göra ett besök på Kuba – på vilken nivå det ska ske vill jag dock återkomma till.

Stödet till oppositionen kan se ut på flera sätt. Flera svenska folkrörelser har, som Erik Ullenhag vet, kontakt med oppositionen. Från svenska ambassaden besöker man släktingar i huvudsak till fängslade personer. Under våren skedde ju ett stort antal fängslanden av oppositionella på Kuba. Deras släktingar och vänner behöver stöd från omvärlden och behöver se att vi verkligen stöder deras kamp, så det sker med jämna mellanrum.

Anf. 84 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Det känns tryggt att få det svaret, speciellt mot bakgrund av att en nyutnämnd ambassadör – som tillhört den regering som Carin Jämtin nu sitter med i och som normalt sett ska företräda Sveriges linje – i just den här frågan uppenbarligen inte gjorde det.

Den fråga som ligger kvar och där man kan säga att Folkpartiet har bytt ståndpunkt är frågan om ett högnivåbesök. Vi har ju sett vilken effekt det hade att Jimmy Carter och påven varit på Kuba. Det skulle ge en oerhörd effekt ifall ett svenskt högnivåbesök gjordes på Kuba, varvid man träffade företrädare för demokratiörelsen och tydligt tog ställning för demokrati och mänskliga rättigheter. Just nu är det ganska bråttom.

De massarresteringar som skedde i våras får inte falla i glömska. Vi lyckades under en period på våren få till något slags internationell protest, men i värsta fall hamnar vi i en situation där Castro kan sitta i orubbat bo.

Finns det möjlighet för ministern att ge något slags besked om när ett högnivåbesök skulle kunna bli av?

Anf. 85 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Kontakter är viktiga, och samtal kan förändra. Många droppar kommer till sist att urholka stenen.

Jag kan inte säga exakt hur många månader det dröjer, men jag ser det här som en viktig fråga. Jag delar helt Erik Ullenhags syn att man inte får glömma de arresteringar som skedde i våras och att det är oerhört viktigt att uppmärksamma människorättsbrott oavsett var de sker.

Kooperativ hyresrätt

Anf. 86 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Lars-Erik Lövdén om kooperativ hyresrätt.

Kooperativ hyresrätt är en form där intresserade hyresgäster med hjälp av den kooperativa hyresrättslagstiftningen har möjlighet att överta till exempel allmännyttiga bostadsföretag.

Jag skulle vilja höra lite grann hur detta har gått. Det var lite svårt för en del att finansiera övertagandet och därför skulle staten gå in med garantier. Jag undrar därför om vi av statsrådet Lövdén kunde få veta om det skett några sådana övertaganden i det pilotprojekt som funnits.

Anf. 87 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag kan inte svara direkt på den frågan. Jag vet att det pågår diskussioner på flera håll i landet, och det finns också förutsättningar för att få statliga kreditgarantier i de situationerna. Jag ser den kooperativa hyresrätten som ett alldeles utmärkt alternativ till de övriga boendeformerna, och jag vill gärna stimulera den på den svenska bostadsmarknaden.

Vi kommer inom kort att ta ställning till ett uppdrag till antingen Boverket eller någon annan att starta en informationskampanj om formen kooperativ hyresrätt. Den är ju en ganska ny och relativt okänd boendeform, och därför är det viktigt att informera om hur boendeformen rent lagstiftningsmässigt verkar, vilka stadgar som behövs och hur man ska organisera det hela för att kunna bilda en kooperativ hyresrätt. Den har varit en framgångsrik boendeform i Stockholm, och jag vill gärna se den som en boendeform också i övriga delar av landet.

Anf. 88 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Det är alldeles riktigt. För ungefär ett och ett halvt år sedan var jag i Malmö där en grupp invandrarkvinnor var mycket intresserade av att få genomföra ett sådant projekt. Det är väldigt viktigt att denna upplåtelseform inte missgynnas i förhållande till bostadsrätten. Vad jag förstår har det just med finansieringen att göra. Frågan är alltså vilka möjligheter dessa invandrarkvinnor har att få genomföra ett pilotprojekt där staten skulle gå in och hjälpa till.

Anf. 89 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Just projektet i Malmö känner jag till. Ett sådant kooperativt hyresrättsprojekt kommer nu till stånd i anslutning till den stora nybyggnationen av hyresrätter som sker i Malmö. Det är ett gott exempel

Splittring av familjer vid avvisningar

Frågestund

Anf. 90 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Min fråga är riktad till statsrådet Barbro Holmberg.

Som framgått här i dag är vi många som djupt berörs av de tragedier som utspelas i vårt land till följd av den allt strängare tillämpningen av flyktingpolitiken. Med anledning av den aktuella situationen för familjer som fått utvisningsbeslut, som jag tagit del av, finns det anledning att fråga sig om en praxis nu växer fram där familjer splittras vid utvisningar.

Myndigheterna är medvetna om att detta strider mot grundläggande konventioner om mänskliga rättigheter, men med en förhoppning om att en återförening så småningom ska kunna ske är man ändå bredd att splittra familjer genom att utvisa kvinnan och barnen till ett land och mannen till ett annat land.

Anser statsrådet att detta är en rimlig och human ordning? Om svaret är nej undrar jag vad statsrådet tänker göra för att förhindra en utveckling där familjer splittras vid utvisning.

Anf. 91 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Vår absoluta strävan är naturligtvis att familjer inte ska splittras vid avvisningar. Det är helt grundläggande, särskilt utifrån barns perspektiv, att barn har rätt till båda sina föräldrar. Det som vägleder myndigheterna i dessa ärenden är, och ska också vara, att familjer hålls samman.

Anf. 92 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Utlänningsnämnden skriver i ett beslut: ”För det fall en familj av en eller annan anledning kommit att splittras anser nämnden att en återförening av familjen i första hand skall ske i någon av familjemedlemmarnas hemland om detta är möjligt. I annat fall kan en återförening i tredje land bli aktuell.” I det speciella fallet säger man: ”Den omständigheten att familjemedlemmarna under en tid kan komma att vistas i olika länder kan inte anses stå i strid mot grundprincipen i artikel 8 i Europakonventionen.” Detta är djupt inhumant och inte värdigt vårt land.

Är statsrådet beredd att medverka till en förändring genom att beslut fattas i regeringen om en praxis i dessa fall?

Anf. 93 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag känner inte till det fall som här refereras till och kan heller inte kommentera det. Men det kan finnas situationer där två personer från helt olika länder söker asyl i Sverige. Sedan träffas dessa två personer och gifter sig med varandra.

Man prövar kvinnans skäl och man prövar mannens skäl. I sådana lägen kan myndigheterna göra bedömningen att en återförening kan ske antingen i kvinnans eller i mannens hemland. Det går alltså inte att ge ett

generellt svar, men definitivt gäller principen att familjer inte ska splittas.

Boendekostnaderna

Anf. 94 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Lövdén.

Enligt Statistiska centralbyrån betalade ett genomsnittligt hushåll 26 % av sin disponibla inkomst för att bo i hyresrätt år 2000 – det finns tyvärr ingen senare statistik. I budgetpropositionen för i år kan man läsa att regeringen har som mål att minska hushållens utgifter för boendet.

Jag vill fråga statsrådet: Hur tänker regeringen uppnå det målet?

Anf. 95 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Vi hade under stora delar av 90-talet en situation när boendekostnaderna som andel av disponibel inkomst stadigt ökade. Den utvecklingen bröt vi 1998, och därefter har boendekostnaderna som andel av disponibel inkomst successivt minskat. Det är en följd av en rad olika faktorer: låg inflation, lågt ränteläge, stärkta reallöner och också reduktionen av fastighetsskatten.

Vi vill behålla den utvecklingen, och därför är vårt mål att fortsätta en utveckling som successivt krymper andelen ned mot de 25 procenten. För att vi ska nå dit förutsätter det dock en allmänt god ekonomisk utveckling med stärkta reallöner.

Anf. 96 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! Jag håller inte riktigt med statsrådet. Det är bara under ett år som andelen varit högre än år 2000, nämligen 1997. Då var den 27 %. Visst har det med Sveriges ekonomi att göra, men den har ju inte förändrats så mycket sedan budgetpropositionen lades fram.

Jag tror att den andel som man lägger på hyran kommer att öka eftersom boendet verkar bli dyrare både på grund av hyreshöjningar och på grund av regeringens förslag att höja energiskatterna. Den disponibla inkomsten tenderar också att bli mindre när så många kommuner och landsting höjer skatterna. Därför undrar jag igen hur regeringen ska uppnå målet med tanke på de beslut som nu fattas runtom i landet.

Anf. 97 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Nyckeln är den allmänna ekonomiska utvecklingen. Om vi klarar att upprätthålla en ekonomisk-politisk situation som innebär låg inflation, låga räntor, stärkta reallöner och tillväxt i ekonomin har vi också förutsättningar för att nå målet att boendekostnaderna i genomsnitt ska utgöra ungefär 25 % av den disponibla inkomsten. Jag talar naturligtvis om genomsnittet.

Nu kan man använda statistik på olika sätt. När vi hade de högsta boendekostnaderna i förhållande till disponibel inkomst låg de på 31 %. Sedan har de successivt sjunkit. Det har varit en glädjande utveckling och naturligtvis en framgång över huvud taget i den ekonomiska politik som regeringen har bedrivit.

5 § (forts. från 3 §) Europeiska konventet om EU:s framtid (forts. KUU1)

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Anf. 99 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Gustav Fridolin talade tidigare om det nya konventionsförslaget och kritiserade demokratiska underskott i EU. Nu vill jag fråga Gustav Fridolin: Varför vill Miljöpartiet inte medverka till att demokratisera EU?

Gustav Fridolin talar för mellanstatlighet och hänvisar till opinionsinstituten. Har Gustav Fridolin frågat om svenska folket vill ha Nice-fördraget? Varför kramar Gustav Fridolin annars Nice-fördraget?

Anf. 100 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Visst vill jag och Miljöpartiet demokratisera EU så länge vi är med och arbetar i den organisationen. Vi har också agerat för det. I det betänkande som vi i dag debatterar finns till exempel en miljöpartistisk reservation om ett annat sätt att kunna fatta beslut med kvalificerad majoritet som skulle ge bättre möjligheter för mindre länder att också göra sin röst hörd samtidigt som man tar hänsyn till folkmängden.

Vi har också arbetat för att man ska få initiativrätt i EU-parlamentet och att inte bara det rena byråkratorganet kommissionen ska få vara den som väcker initiativ inom EU. Visst arbetar vi för att demokratisera EU. Men EU:s grundläggande demokratiska problem är att EU har makt över en väldigt massa områden som därmed ligger långt ifrån människors påverkansmöjligheter vare sig de besluten fattas i ministerrådet eller i parlamentet.

EU:s grundläggande problem är att det flyttar makt längre ifrån människor. Viktiga politiska beslut som borde ligga inom människors räckvidd ligger i stället nere i Bryssel. Det bryter inte vare sig det här förslaget i konstitutions- och utrikesutskottet eller Centerpartiets politik. Det förslag som nu föreligger innebär bara att man fortsätter på den inslagna vägen och ökar mängden överstatliga beslut och andelen beslut där man kan fatta beslut inom EU som kör över enskilda medlemsländer.

Det vill inte vi medverka till. Det menar vi inte är demokratisering. Där vet vi att vi har en stor del av folket med oss genom den senaste opinionsmätningen som vi har låtit göra där 41 % av svenskarna säger att de skulle rösta nej till konstitutionen mot 19 % som skulle rösta för. Det vet vi också genom den EMU-omröstning som vi nyss höll där du och jag stod på samma sida därför att vi inte ville stärka den överstatliga delen inom EU.

Anf. 101 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! EU är långt ifrån människors påverkansmöjligheter, säger Gustav Fridolin. Varför då inte ge människorna i vårt land likväl som i andra länder rejäla påverkansmöjligheter genom att demokratisera EU

som vi vill och genom att också lyfta in rösträtten med mening på EU-nivå? Det vore att skapa en flernivådemokrati.

Problemet som Gustav Fridolin och för den delen Vänstern har är att ni inte ser något annat än enhetsstaten. Enhetsstaten är er enda förebild. Det är där ni verkar och förmår fatta beslut. Men för den som tror på det du säger, Gustav Fridolin, att Europa och EU förenas i sin mångfald handlar det som att skapa möjligheter för flernivådemokrati att blomma ut.

Det handlar om ett nytt fördrag. Här undrar jag om inte Gustav Fridolin är som en ulv i fårakläder. Det som Gustav Fridolin framför allt försöker åstadkomma är att lura svenska folket att det finns en möjlighet att i konventionsförslaget eller ett nytt fördrag välja mellan alternativ som inte finns.

Gustav Fridolin vill ha en folkomröstning mellan det nya fördraget och Nice-fördraget. Det är vad Gustav Fridolin egentligen tycker är svenska folkets val. Om man svarar nej där innebär det ett ja till Nice-fördraget. Varför kramar du Nice-fördraget?

Anf. 102 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Visst kan politiken vara spännande ibland. I förra replikskiftet med Gunnar Hökmark fick jag höra att jag var så negativ, inte såg det positiva som kunde hända och att jag stängde in mig och bara såg på vissa saker. Nu får jag höra att jag pekar på alternativ som inte finns när jag just vill vara positiv och visa att det finns andra utvecklingsmöjligheter för Europa än de förslag det orepresentativa konventet med grånande herrar i 70-årsåldern har kommit fram till. Då får jag höra att jag är alltför naiv och hittar på alternativ som inte finns. Ni som försvarar förslaget får bestämma er vilken argumentationslinje ni ska ha gentemot oss som bara kommer med det grundläggande kravet: Låt folket bestämma, och ha en folkomröstning.

Jag tycker att Kerstin Lundgrens tal om att människor ska få vara med och fatta beslut och att man ska ha demokratisk legitimitet i EU-debatten rimmar lite illa med det faktum att Kerstin Lundgren inte ställer upp på att människor ska få rösta om det förslag som föreligger. Vi har folkomröstningar i minst sju EU-länder. Man har folkomröstning i Nederländerna där man aldrig haft en folkomröstning innan. I Luxemburg har man aldrig haft en folkomröstning om EU-frågor. I Tjeckien, som nyss röstade om EU, ska man nu rösta om fördraget därför att man tycker att det är en så stor och grundläggande förändring. Varför ska svenskarna inte få den rätten?

Varför ska just Centerpartiet säga nej till det? Centerpartiet brukar säga att det är viktigt att människor har inflytande över beslut som påverkar dem. Centerpartiet har enligt den opinionsmätning som vi presenterade i dag faktiskt inte en endaste procent av sina väljare som vill gå med på konstitutionen.

Anf. 103 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Miljöpartiet är emot svenskt EU-medlemskap. Den beskrivning som Gustav Fridolin gör här av EU-samarbetet är oerhört negativ. Min fråga till att börja med är helt enkelt: Varför yrkar inte Miljöpar-

tiet och Gustav Fridolin avslag på alltihop – förkasta fördraget, och upplös den europeiska unionen? Nu är tillfället att driva det kravet.

Sedan ska jag svara på det som sades om folkomröstningen. Populismen får inte gå hur långt som helst, som den håller på att göra i talarstolen just nu.

För det första är det väldigt viktigt att vi slår vakt om riksdagsvalen som den överordnande kanalen för folkligt inflytande i Sverige. Folkomröstningar ska användas mycket sparsamt eftersom de annars kommer att undergräva riksdagsvalen som kanal. Detta är en stark och viktig principiell invändning.

För det andra kommer folkomröstningar enligt många forskningsresultat dessvärre ofta att handla om annat än det som står på valsedeln. Det finns också en risk för ett lågt valdeltagande. Om vi skulle anta Miljöpartiets och Vänsterpartiets förslag skulle det innebära att vi har fyra val på tre år, det vill säga i genomsnitt mer än ett val per år i början av det här seklet.

Jag tror inte att det är bra. Det är en pragmatisk invändning, och inte en principiell, men icke desto mindre viktig. Tänk om vi hamnar i ett valresultat där vi har ett mycket lågt valdeltagande och att det därför inte blir legitimt! Det finns även andra invändningar mot folkomröstningar, och jag kan ta upp dem i nästa replik.

Anf. 104 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Populism är tydligen att säga att folk ska få rösta. Detta är en *mainstream*-åsikt ute i Europa! Sju länder ska ha omröstningar, och i flera av dem som inte ska ha omröstningar finns respekterade politiker som driver frågan. Det är till exempel EU:s förre ombudsman Jacob Söderman, socialdemokrat i Finland, Torypartiet i Storbritannien och de gröna och socialdemokraterna i Tyskland. Alla dessa driver frågan om att ha folkomröstningar också i deras länder. Det som Carl B Hamilton försöker utmåla som populism är alltså en *mainstream*-åsikt.

Det blir lite märkligt när Carl B Hamilton talar om att vi inte ska ha folkomröstningar därför att valdeltagandet riskerar att bli lågt när vi nyss har haft en folkomröstning med högt valdeltagande. Carl B Hamilton företräder ju dessutom ett parti som vill stärka EU-parlamentet. Där kan man prata om lågt valdeltagande – där når man inte ens upp till 40 %! Någon logik måste det ju finnas i Carl B Hamiltons argumentation i debatten. Den ena stunden ska vi inte ha folkomröstning därför att vi kanske får lågt valdeltagande. Den andra stunden ska vi stärka EU-parlamentet, där knappt någon röstar i valet. Det hänger inte ihop.

Jag har en fråga till Carl B Hamilton, som jag tidigare ställde till Gunnar Hökmark. I debatten har ni argumenterat hårt emot en EU-president. Hamilton gjorde det också nu i sitt anförande. Det är vi glada för. Det är ett litet steg från den folkpartistiska bänken när man tycker att det börjar gå för långt. Nu börjar man se att EU tar till presidenter och börjar växa och bli just den där staten som vi lovade att det inte skulle bli. Men snälla Carl B Hamilton – då vill jag fråga dig: Kommer du att stå lika hårt för denna åsikt också när det kommer till EU-nämnden? Gör du det när Socialdemokraterna kommer tillbaka med ett förslag som definitivt kommer att innehålla en EU-president? Kommer du att säga: Det här godtar vi inte – vi vill inte ha en EU-president? Kommer ni att

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

vara lika rakryggade i EU-nämnden som ni har varit tidigare här i talarstolen?

Anf. 105 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Ibland undrar man varför en så oerhört skicklig retoriker använder sin retorik för att dölja sin egen begåvning. Det är ju vad vi ser här. EU-nämndens sammanträden kommer att vara öppna. Jag beklagar att Gustav Fridolin inte kommer att närvara vid sammanträdena eftersom han själv inte sitter bakom de dörrarna – vare sig de är öppna eller stängda.

Det är en mycket seriös invändning att en folkomröstning skulle kunna få ett väldigt lågt valdeltagande, just mot bakgrund av att vi har haft en folkomröstning och att vi har ett EU-parlamentsval.

Mainstream in Europe, säger Gustav Fridolin. Men vi är ju i Sverige! Det är vi som skulle få fyra folkomröstningar på tre år. Det är inte Storbritannien, och det är inte Nederländerna. Det är det som är skillnaden. Den politik som Gustav Fridolin driver här innebär att man undergräver riksdagsvalen som den mest legitima och den överordnade kanalen för folkligt inflytande. Jag tycker också att man ska ha folkomröstningar, men man ska vara sparsam med dem.

Anf. 106 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Jag sade det i mitt anförande, och jag kan upprepa det till Carl B Hamilton: Jag tycker inte att riksdagen är legitim i den här frågan. Det visar sig mycket tydligt att riksdagens åsikt i EU-frågan inte återspeglas bland folket – eller tvärtom, kanske man ska säga. Det visade sig i EU-debatten och det visar sig också nu när vi gör opinionsmätningar. Jag tycker nog att det skulle vara klädsamt om man tog detta på sig.

Om det ska vara riksdagen som fattar beslutet så får vi åtminstone skjuta fram det så att vi hinner ha en valrörelse där vi debatterar frågorna. Det gjorde vi minsann inte i den förra valrörelsen – det kan Carl B Hamilton inte hävda. Det fördes ingen debatt om EU:s framtidsfrågor då.

Jag tycker att det är lite roligt när EU-förespråkarna säger: Nu är vi inte i EU, utan i Sverige. Ibland känns det som att de enda i Sverige som verkligen har gått in i EU, som debatterar EU:s framtidsfrågor, som vill föra ut debatten, som vill ha folkomröstningar som man har i andra EU-länder och de enda som verkligen är medlemmar i EU i Sverige är EU-motståndarna. EU-förespråkarna vill fortsätta att ha det som vi har haft det tidigare i Sverige när någonting bra håller på att hända.

Anf. 107 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! I sitt huvudanförande ifrågasatte Gustav Fridolin om jag med flera representerar våra väljare eftersom inte särskilt många hade svarat ja på er opinionsmätning om hur man ska hantera konstitutionen. Jag är inte alls förvånad över att man inte svarar ja på en sådan fråga som Gustav Fridolin och Miljöpartiet ställer. Jag är inte säker på att jag skulle ha svarat ja på den heller. Som man ställer frågan får man ofta svaret, och jag tror att ni förtjänar ett sådant svar på den fråga som ni har ställt.

Jag får förtroende från mina väljare genom att jag ger dem ett alternativ för att lösa de frågor som nutiden har. Det är mycket internationella frågor, säkerhetspolitik, fred, asylpolitik och inte minst miljöpolitik. Den

är gränsöverskridande. Om vi ska lösa den så måste vi också ha instrument som är gränsöverskridande. Min fråga är: Vad erbjuder Gustav Fridolin sina väljare bara när det gäller miljöfrågorna? Möjligheterna för det här parlamentet slutar vid Skånegränsen eller möjligen mitt i Öresund. Sedan kan inte Gustav Fridolin lösa frågorna längre ut än så om man inte använder andra instrument än att bara vara hemmavid.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Anf. 108 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Det är uppenbart att Holger Gustafsson helst inte vill se på den opinionsmätning som har gjorts och som visar att färre än 5 % av de kristdemokratiska väljarna vill ha den konstitution som vi debatterar här i dag. Han säger: Som ni har ställt frågan och så vidare. Men det är inte vi som har ställt frågan, utan det är Sifo som har ställt frågan och formulerat den. Jag kan läsa upp den för Holger Gustafsson: EU har tagit fram ett förslag till en ny konstitution som alla medlemsländer ska ta ställning till. Det är vi väl överens om? Sedan står det: Om det vore folkomröstning om den i Sverige i dag, skulle du då rösta ja eller nej till införandet av den nya konstitutionen? Det är precis samma fråga som man kommer att ha i folkomröstningen i minst sju andra europeiska länder. Det är alltså inte en speciellt konstigt ställd fråga, och på den har färre än 5 % av dina kristdemokratiska väljare svarat ja. Jag tycker att det vore trevligt om det också hade återspeglats i den kristdemokratiska politiken.

När nu så inte är fallet och när riksdagen inte speglar den åsikt som finns ute bland människor så tycker jag att man i stället ska ordna en folkomröstning. Man ska erkänna sina brister och erkänna att i den här frågan representerar riksdagen inte folkviljan, och då måste vi också ha en folkomröstning. Då ska folk ha rätt att säga sitt, precis som de har i Nederländerna, Spanien, Portugal, Irland, Danmark, Tjeckien och så vidare.

Holger Gustafsson frågar mig vad jag har att erbjuda. Vilka alternativ har jag att erbjuda för att komma åt miljön? Först vill jag konstatera att jag nog är den av oss som pratade mest om miljön i sitt anförande. Jag pratade om hur man i utskottet inte vill ha en verklig miljögaranti. Jag pratade om hur viktigt det är att stärka EU just i miljöfrågorna och om att vi vill ha ett EU som sysslar med de frågor som är i sanning gränsöverskridande, till exempel miljöproblematiken. Jag pratade mycket om det! Vi har en massa reservationer i betänkandet om hur man ska stärka miljöpolitiken. Jag ifrågasatte att utskottsmajoriteten, som också Holger Gustafsson tillhör, till exempel inte vill ha en strikt miljögaranti eller ta bort Euroatomfördraget, som Europas miljörelse vill. Det finns många saker som vi vill göra. Vi vill på den här punkten stärka EU eller andra organ som vi samarbetar med. Men ett annat och grundläggande problem är när EU tar till sig en massa olika uppgifter som bättre löses på mer lokal nivå, närmare medborgarna.

Anf. 109 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Det går ju an att tala om miljögarantier och om att det är viktigt att lösa miljöfrågorna. Men hur ska vi göra det? Var ska vi få instrumentet? Ni begär att vi ska gå ur EU. Ni gillar inte det samarbete som vi håller på med – det är helt uppenbart att det är så. Vad ska vi ha i

stället? Fridolin har inte svarat på detta ännu. Ni är tomhänta i den debatten.

Miljöpartierna i de andra länderna inom EU är för samarbetet. Ni är ensamma här uppe i Norden när ni tar avstånd från det. De samarbetar och de jobbar för miljöfrågorna, men ni är ensamma här. Det försöker ni att dölja på något sätt. Ibland hänvisar ni till FN i de här frågorna. Jag har pratat med FN:s generalsekreterare i en av de säkerhetspolitiska miljöfrågorna. Han sade: Vi behöver EU för att lösa de här frågorna på regional nivå. Vad säger Fridolin om det?

Omvärlden tycker att EU är nyttigt. Vi försöker organisera EU med en bra konstitution. Vi försöker göra demokratin bättre och att lösa de här frågorna för att få ett instrument för att nå ut. Men ni står tomhänta och bara klagar på oss som försöker skapa någonting.

Anf. 110 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Jag fortsätter att tycka att det är roligt att den ena talaren säger att jag bara klagar, den andra att jag pekar på alternativ som inte finns och den tredje att jag inte pekar på något alternativ alls. Det känns som om ni har lite olika åsikter om vad det egentligen är jag gör här uppe. Den som vill veta kan i morgon läsa protokollet på riksdagens hemsida och se vad jag egentligen har sagt.

Holger Gustafsson påstår att miljöpartierna över hela Europa är för EU och att vi är så isolerade här i Sverige. Jag bär i dag det portugisiska miljöpartiets märke på min kavaj. Jag träffade de portugisiska miljöpartisterna i Lissabon för ett litet tag sedan. De var oerhört upprörda över EU:s nya konstitution som förvärrar de dåliga delarna av EU och inte förbättrar miljöpolitiken.

Den trista miljöpolitiken är kvar. Man följer inte ens Cardiffprocessen och låter inte miljömålen genomsyra den produkt man har tagit fram. Man har ingen verklig miljögaranti och inga möjligheter att genom exemplens makt gå före och faktiskt förändra saker och ting. Man behåller Euroatomfördraget som syftar till att öka kärnkraftsanvändningen i Europa när den snarare borde minskas. I stället ökar man överstatligt beslutsfattande på en rad områden som knappast kan sägas vara miljövänliga. Man ska ha en gemensam EU-armé fast vi vet att en sådan knappast löser miljöproblem. Man ska öka överstatligheten och flytta makten längre bort. Det är något som knappast ökar människors möjligheter att engagera sig i sitt närområde och på det sättet lösa miljöproblemen.

I Portugal lärde jag mig en viktig sak. De berättade att tidigare hade de varit mer positiva till EU, men sedan den stora skogsbranden som brände ned 400 000 hektar skog i somras var de lite mindre positiva. De skyllde detta på att EU fört en skogspolitik som lett till att de inte längre har kvar de billiga väktare som såg till att eukalyptusträden inte tog eld när det blev för varmt. Man har inte sett att portugisisk skogspolitik kräver något annat än till exempel nordeuropeisk skogspolitik.

Där har vi grundproblemet i ett överstatligt beslutsfattande. Man kan inte se hela Europa från Bryssel. Det ser man bättre på lokalplanet. Därför måste beslut fattas mer lokalt.

Herr talman! Jag vill börja med att uttrycka min sorg och bestörtning inför dagens terrorattentat mot det brittiska generalkonsulatet och mot andra brittiska mål i Istanbul. Såväl brittiska som turkiska medborgare har dödats och skadats. Samma dag som vi debatterar EU:s framtid i kammaren drabbas alltså ett medlemsland och ett kandidatland av ett brutalt terrordåd.

Våra tankar går till de drabbade och till deras familjer, till den brittiska och den turkiska regeringen vars utrikesminister jag hade glädjen att träffa här i Stockholm i går och som nu anstränger sig för att uppfylla kraven för att börja förhandla om EU-medlemskap.

Vi fördömer dådet som också är en ny brutal påminnelse om att vi inom EU måste göra mer för bekämpa terrorism genom att stärka samarbetet inom det utrikespolitiska området, när det gäller rättsliga och inrikes frågor och inom andra områden. Sverige kommer att fortsätta att vara tydligt om att terrorism är helt oacceptabelt.

Herr talman! Vi talar ibland om att det i ett längre tidsperspektiv sker något historiskt. Det visar sig inte alltid vara motiverat. Jag vill ändå tala om det som snart ska ske i EU:s utveckling som ett viktigt historiskt steg. När de nuvarande 15 länderna i EU i vår välkomnar ytterligare tio länder som medlemmar i det europeiska samarbetet sker något stort och betydelsefullt i EU:s historia.

När nu en stor majoritet av Europas länder ingår i Europeiska unionen kan man säga att Europa har förenat sig i kampen för ett bättre liv för nästan en halv miljard människor. Europa har förenats i kampen för ökad säkerhet, mot krig, mot terrorism, mot människohandel och annan grov brottslighet. Europa förenar sig även i ambitionen att bidra till hela världens utveckling bort från fattigdom, förtryck, krig och kriser och för respekt för de mänskliga rättigheterna i en globaliserad värld.

Att det som i slutet av 50-talet började som en kol- och stålunion mellan sex länder nu utvecklas till ett nära och starkt samarbete mellan 25 länder är med rätta sagt en historisk händelse. I denna händelse är Sverige med och spelar en roll. För denna utveckling finns det ett starkt stöd i Sverige.

Genom att låna ut en liten del av vår suveränitet har vi kunnat låna av andras. Genom vårt medlemskap i EU har Sverige inte bara kunnat påverka omvärlden för egen del, utan vi har kunnat spela en roll i internationella frågor – en större roll än vad vi hade kunnat göra på egen hand. Europa behöver EU, och Sverige behöver EU. Gränsöverskridande frågor behöver politiska verktyg som är gränsöverskridande. Nationella beslutsfattare räcker inte till för att nå politiska mål.

I den skrivelse regeringen har lämnat till riksdagen om europeiska konventets förslag till nytt konstitutionellt fördrag för EU har regeringen ansett att konventionsförslaget är en god grund för regeringskonferensen. Det ger en tydligare och överskådligare bild av samarbetet. Det ökar den demokratiska förankringen av samarbetet liksom öppenheten. Unionens grundläggande mål och värderingar moderniseras. Samarbetet inom det rättsliga området förstärks, och unionens möjlighet att agera gentemot omvärlden förbättras.

Jag kan konstatera att det sammansatta utskottets betänkande i de allra flesta frågor delar regeringens och mina utgångspunkter i synen på

det förslag till konstitutionellt fördrag som konventet har lagt fram. Konventet har lyckats att få ihop en kompromiss som faktiskt stärker såväl kommissionen och rådet som parlamentet utan att rubba balansen mellan dem.

Jag har tidigare här i kammaren framhållit och upprepat att vi därför bör vara försiktiga med att plocka isär den här uppgörelsen. Vi vill se förbättringar, men vi måste vara medvetna om att det är ett svårt arbete att finna en kompromiss som kan accepteras av alla.

I de institutionella frågorna, liksom beträffande konventsförslaget i dess helhet, är det regeringens uppfattning att det avgörande är om paketet är acceptabelt i ett helhetsperspektiv.

Som utskottet påpekar i sitt betänkande är det av stor vikt att ordförandeskapet i ministerrådet fortsätter att rotera mellan medlemsstaterna. Gruppordförandeskap är ett sätt att effektivt organisera ledningen av rådet och samtidigt med rimlig regelbundenhet ge medlemsstaterna en möjlighet till inblick i EU:s inre verksamhet.

Förslaget om en vald ordförande för Europeiska rådet har visat sig vara en kontroversiell fråga i den här kammaren. Självfallet respekterar regeringen riksdagsmajoritetens hållning, och den linjen framförs i regeringskonferensen. Men vi bör ändå vara medvetna om att en vald ordförande i Europeiska rådet nu tycks accepteras av samtliga övriga delegationer. Om förslaget tas med i den slutliga paketlösningen bör det kombineras med ett gruppordförandeskap som tydligt ger medlemsstaterna i uppgift att leda de olika rådsformationerna.

Regeringen intar, som riksdagen, hållningen att varje medlemsland bör få nominera en kommissionär med rösträtt i kommissionskollegiet. Regeringen är också öppen för konventets förslag med innebörden att varje medlemsland nominerar en ledamot i kommissionen men att ett begränsat antal av dessa har rösträtt. En förutsättning är emellertid att alla medlemsländer verkligen behandlas lika och att posterna med rösträtt roterar på jämlika villkor mellan alla medlemsstater.

Jag delar utskottets synpunkt att frågan om unionsrättens företrädare bör läsas i ljuset av respekt för medlemslänternas nationella identitet såsom den kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer.

Regeringen är fortsatt avvisande till förslaget om den övergripande passerellen, det vill säga möjligheten för Europeiska rådet att efter enhälligt beslut övergå till majoritetsbeslut på ett område där fördraget lägger fast enhällighet. Det här är problematiskt därför att det skulle kunna ses som ett sätt att göra väsentliga ändringar i fördraget utan att de nationella parlamenten har möjlighet till inflytande. Det gäller därför att hitta ett sätt att behålla detta inflytande. Det här är en viktig fråga för regeringen.

På det sakpolitiska området föreslår konventet betydande förändringar i framför allt rättsliga och inrikes frågor. Användningen av majoritetsbeslut ökar. Regeringen välkomnar den utvecklingen. Vi måste effektivt kunna bekämpa gränsöverskridande brottslighet samtidigt som rättssäkerheten garanteras. Det gläder mig att vi har en bred uppslutning kring de här frågorna i riksdagen.

Vi vill vidare stärka unionens förmåga att hantera kriser, såväl civilt som militärt. Men den förmågan är ytterst beroende av det politiska stödet från alla medlemsländer. Regeringen vill därför inte se ett exklusivt

samarbete mellan ett mindre antal länder på det försvarspolitiska området, inte därför att det skulle hota vår alliansfrihet utan för att vi vill värna om unionens sammanhållning inom utrikespolitiken.

Jag delar utskottets kommentar att konventets skrivningar om jämställdhet kan bli ännu något bättre. Jag vill också göra mer för miljöområdet. Hänsyn till folkhälsan borde kunna klargöras.

Herr talman! Sammanfattningsvis innebär konventets förslag att unionen ges nya uppdrag, särskilt i rättsliga och inrikes frågor. Beslutsfattandet blir gemensamt. Vi överlåter beslutanderätt till unionen. Det sker i begränsad omfattning, och det är till vår nytta. Utskottet delar regeringens uppfattning att denna överlåtelse av beslutanderätt ligger inom ramen för vad regeringsformen tillåter.

När förhandlingen är avslutad kommer regeringen att på nytt återkomma till riksdagen i den delen.

Herr talman! Regeringen eftersträvar bred politisk samsyn kring hur det framtida konstitutionella fördraget ska utformas, både inom Sverige och mellan medlemsländerna. Oberoende av ett nytt fördrag finns det anledning för oss alla – riksdag, regering, partier, organisationer, folkrörelser – att förstärka och fördjupa debatten om Europasamarbetet och om dess betydelse för oss i Sverige, för Europa och för världens utveckling.

Låt oss som tror på det här samarbetet förena oss i det uppdraget.
(Applåder)

Anf. 112 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! I går kväll var det överläggningar mellan EU:s ordförandeland i Italien och statsminister Göran Persson. Som litet land har Sverige i enlighet med det betänkande som vi nu debatterar många viktiga intressen att bevaka.

Min fråga till utrikesministern är: Hur har regeringen gjort de svenska prioriteringarna, det vill säga vilka krav är viktigast att uppnå, och hur ser listan och rangordningen ut i den här förhandlingen?

Min andra fråga: Vilka allianser med andra länder har regeringen skapat för att tillgodose riksdagens krav på förhandlingsresultat?

Anf. 113 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Vi har inte gjort någon direkt rangordning på det här stadiet i förhandlingarna. Vi vill ju se hur förhandlingarna framskrider och hur de andra ländernas synpunkter ser ut. Dessvärre har vi inte kommit så långt i förhandlingarna.

Vi för fram de synpunkter vi har. Det är de som finns i regeringens skrivelse och som vi har formulerat utifrån den diskussion vi har haft i nämnden. Alla krav har framförts och vi har gjort markeringen att de är väsentliga.

Vi räknar med att få tillbaka ett bud för att därefter kunna ta ställning till var vi kan anpassa oss till andras uppfattningar och var vi anser att vi måste kvarstå. Dessutom har vi under förhandlingarnas gång försökt formulera alternativa lösningar som utgår från vad vi vet att andra har behov av att få hjälp med för att på det viset också medverka till att komma fram till kompromisslösningar.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

De grundläggande krav vi har, såsom de har framförts i nämnden, är de som har framförts vid varje tillfälle som förhandlingarna har tagit upp en fråga.

Anf. 114 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vet att ingenting är klart förrän allting är klart i ett sådant här sammanhang. Samtidigt måste ju rimligen ordförandeskapet i dag, dagen efter mötet med Göran Persson, ha en tydlig bild av vilka svenska prioriteringar som är angelägnast.

Har vi på något område antytt att det finns en risk för en vetosituation? Är det endast svenska önskemål som regeringen har brett ut på ett italienskt mahognybord framför en brett leende Berlusconi som tar emot dem? Har det varit den stämningen?

I opinionsmätningar ökar nu förtroendet för Sveriges riksdag jämfört med andra institutioner i vårt land. Det är väldigt glädjande.

Jag vill säga att riksdagen menar allvar med att sätta tryck på regeringen i de här förhandlingarna. Det är alltså en fråga om förtroende gentemot hela svenska folket.

Anf. 115 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Jag har aldrig tvivlat på att riksdagen vill sätta tryck på regeringen. Det är det som är riksdagens uppgift. Det är därför riksdagen har behandlat denna fråga och så småningom kommer att fatta beslut så att regeringen får ett klart mandat från riksdagen i de fortsatta förhandlingarna.

Jag tror att det är oerhört viktigt när den här typen av förhandlingar pågår att inget land – kanske med något undantag, måste jag medge – har agerat på det viset att man har gjort tydliga markeringar om att någonting inte är tänkbart att acceptera. Det är inte möjligt att bedriva förhandlingar med 25 länder i så många olika frågor som det handlar om i det här sammanhanget om någon redan från början skulle ange att någon fråga skulle kunna bli en vetofråga. Så agerar ingen förhandlare.

Anf. 116 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att instämma med utrikesministern beträffande de gräsliga terrordåden i Istanbul som än en gång har inträffat i dag.

Jag vill påminna om det som utrikesministern sade, nämligen att det i den allra första delen talas om hållbar utveckling, jämställdhet och öppenhet som nya distinkt formulerade mål. Detta hade inte funnits, vill jag hävda, om inte Sverige och de nordiska länderna hade varit medlemmar. Det är en väldigt stor framgång. Jag vill påminna om det med tanke på att om nej-partierna hade fått styra hade Europa inte fått den här typen av inledning till sitt nya fördrag.

I mitt huvudanförande sade jag ungefär så här: Vi i Folkpartiet liberalerna utmanar Socialdemokraterna på en gedigen ideologisk debatt om Europa och EU-frågorna genom hela valrörelsen fram till Europaparlamentsvalet. Vi kan starta här och nu.

Är Socialdemokraterna beredda att anta denna utmaning om en ideologisk debatt i Europafrågorna?

Anf. 117 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Carl B Hamilton lyfter fram frågan om vilken betydelse det faktiskt har haft att Sverige har varit med i förhandlandet för att ta fram en ny författning. Man kan till och med konstatera att det faktum att vi är medlemmar sedan snart tio år tillbaka har haft betydelse för utvecklingen inom EU.

Flera av de övergripande målsättningar som nu slås fast i förslaget är frågor som vi i sak redan har lyckats medverka till att de är införda och påverkar det praktiska arbetet. Öppenheten är ett bra exempel på det. Det är Sverige som har bidragit till en sådan utveckling.

Vill vi ha ett Europa som utvecklas i den riktning som vi vill i Sverige måste vi vara med. Den riktning som vi vill ha är ju inte entydig i alla delar, utan den är beroende på vilka politiska värderingar vi har – vilken ideologi vi har, som Carl B Hamilton uttrycker det.

Det handlar inte om att det finns en särskild EU-ideologi. Det är de värderingar och de ideologier som de politiska partierna i Sverige använder sig av och utgår från i den politiska debatten i Sverige. Det är samma värderingar och utgångspunkter vi har när vi diskuterar de frågor som hanteras på EU-nivå.

Det är ingen ny politik. Det är ingen ny debatt vi behöver. Låt oss fortsätta att debattera de politiska frågor vi har att lösa även om de ibland måste hänskjutas till EU-nivå eftersom det bara är där de kan bli lösta.

Anf. 118 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Det är klart att det inte finns någon speciell EU-ideologi. I själva verket har vi partigrupper på Europainivå som har sina döttrar i den här riksdagen i olika partikonstellationer.

Vad jag försökte säga i mitt huvudanförande var att för oss i Sverige framstod Socialdemokraterna som ett parti som inte förmår att hantera EU och EU-samarbetet ur ideologisk synpunkt. Man saknar ideologisk styråra för sina ställningstaganden. I stället blir ställningstagandena pragmatiska till sin karaktär. På något sätt spjärnar man emot och vill hålla fast vid det gamla – tanken på nationalstaten och mellanstatligt samarbete. Det är bra som det är för det har alltid varit så som det är. Den utmaningen som jag och Folkpartiet vill ställa Socialdemokraterna inför är en diskussion i mera ideologiska termer om vad socialdemokraterna, liberalerna och andra vill med Europa och EU. Är ni med på det fram till att det blir Europaparlamentsval?

Anf. 119 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte vilka ”vi i Sverige” är som Carl B Hamilton menar inte tycker att socialdemokraterna förmår att styra, men jag utgår från att Carl B Hamilton menar sig själv eller möjligtvis Folkpartiet, för någon vidare utgångspunkt bör väl inte finnas i ett sådant påstående.

Det är klart att socialdemokraterna har sin ideologi i det socialdemokratiska partiets ideologi, och det är den som vi använder oss av även när vi diskuterar frågor som vi anser ska hanteras på Europainivå. Det är även den ideologin som vi utgår från när vi diskuterar hur vi vill utveckla det europeiska samarbetet. Det är väl den debatten som vi har bland annat nu och alltid har.

Men återkom gärna med någon konkretisering av vad det är som Carl B Hamilton har en föreställning om att det saknas en styråra för, så ska vi ta en diskussion även om det!

Anf. 120 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Först av allt vill jag säga att det var bra att utrikesministern tog upp det som i dag har skett i Istanbul. Det var viktigt att det uttalades här. Det inträffade är också en viktig påminnelse om att många av de hot som vi möter är gemensamma och att det krävs gemensam eftertanke och gemensam förmåga för att möta dessa hot.

När det sedan gäller frågan om konvent vill jag gärna säga att vi faktiskt just är uppe i en ideologisk Europadebatt. Det kommer fram skilda synsätt från Sverige gentemot andra länder och mellan partierna här i Sveriges riksdag. Jag skulle vilja säga att ett problem som har funnits under denna process är att regeringen och socialdemokratin har saknat en tydlig bild av hur det europeiska samarbetet bör vara organiserat. Det har varit något tillfälligt och slumpartat över den bilden, med början i diskussionen om EU-medlemskapet, över till eurofrågan och nu i diskussionen om ett nytt fördrag.

Riksdagen har nu angivit den svenska positionen genom att ge en tydlig bild av den maktindelning som vi anser ska råda, genom att dra upp gränser mellan unionsrätten och de konstitutionella traditionerna i medlemsländerna, kompetensnivåerna, genom att peka på att subsidiaritetsförmågan ska stärkas och genom att säga nej till en vald ordförande.

Jag vill gärna säga att detta inte är en *ad hoc*-uppfattning utan att det är en uppfattning som bygger på vår syn att det ska finnas en maktindelning mellan rådet, kommissionen och parlamentet och att det i den maktbalansen också ligger en kontroll och ett demokratiskt inflytande.

Jag blev lite orolig när utrikesministern lite pliktskyldigt sade att man väl kommer att driva riksdagens uppfattning i den här frågan och sedan klargjorde att den nog syntes vara dömd att förlora. Därefter räknade utrikesministern upp ett antal andra frågor som hon uppenbarligen avsåg att driva mer kraftigt.

Jag skulle till utrikesministern vilja ställa frågan vad utrikesministern sade i frågan om vald ordförande när hon besökte de baltiska länderna och mötte deras regeringar och vad hon kommer att säga när Italien nu i helgen presenterar utkastet till kompromissförslag och om det där förespråkas ett team i stället för en vald ordförande.

Anf. 121 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Jag blir på något vis störd av att Gunnar Hökmark anser att regeringen saknar en bild av det europeiska samarbetet. Det som vi skriver och säger når uppenbarligen inte fram till Gunnar Hökmark. Man måste väl ändå kunna respektera att andra har en annan åsikt och uttrycker sig annorlunda än man själv gör och inte påstå att det över huvud taget inte sägs eller inte tycks något. Den respekten kunde väl Gunnar Hökmark ändå visa regeringen och Socialdemokraterna att vi har vår politik, även om inte Gunnar Hökmark uppskattar den.

Jag är tacksam för att riksdagen i några avseenden har förtydligat den ståndpunkt som Sverige ska inta, men att säga att vi skulle ha en position som har blivit skärpt genom maktfördelningen på grund av att vi ska

hävda att vi inte ska ha en vald ordförande i Europeiska rådet är väl ändå att ta till mycket stora ord för ett väldigt litet innehåll.

Vad gäller ordförande i Europeiska rådet har naturligtvis jag i mina besök i Baltikum och i alla andra sammanhang framfört den uppfattning som vi hittills har hört riksdagen uttala och som jag utgår från att den också kommer att besluta om. Därmed kommer vi också att fortsätta att framföra den. Jag ser det som en skyldighet för den som deltar i förhandlingarna att också informera tillbaka till riksdagen, och jag gör i EU-nämnden och i dag här i kammaren den bedömningen att vi står ensamma i den frågan.

Jag riktar då en fråga till Gunnar Hökmark: Vad gör Gunnar Hökmark när vi kommer tillbaka med ett kompromissförslag som innehåller en vald ordförande i Europeiska rådet? Kommer Gunnar Hökmark då att rösta nej till en ny konvention?

Anf. 122 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Det som utrikesministern nu sade understryker problemet med regeringens hållning, där man alldeles för mycket förutsätter hur det kommer att bli för att sedan inta den positionen.

Regeringens skrivelse till riksdagen innehöll en lång rad olika rätt indifferenta ställningstaganden i – för att ta några exempel – frågan om kommissionärer, synen på unionsrätten och synen på vilken typ av röstning och viktning man ska ha i beslutsfattandet. Man flöt på något sätt med i den förväntade strömmen, men det som vi gör här i dag är inte att ställning hur ni ska komma tillbaka med ett förhandlingsresultat och beskriva hur det ser ut. Det som vi nu ger er i uppdrag är att förhandla i enlighet med de svenska positionerna och att driva frågorna så pass hårt att ni når framgång, inte bara utifrån vad ni själva från början tyckte utan i vad som är Sveriges riksdags position.

Jag vill säga att detta är viktigt av det skälet att om regeringen är mån om att slå vakt om riksdagens legitimitet i denna beslutsprocess och om riksdagen ska kunna ta det avgörande ansvaret från början till slut, från diskussionerna om detta fördrag jämfört med det nuvarande och fram till det slutliga fördraget, måste vi också veta att ni driver förhandlingarna benhårt i de frågor som vi har strukit under – även i de frågor där ni från början haft en annan uppfattning.

Vi har milt talat haft våra misstankar om att så inte har skett. Jag ser fram mot att de misstankarna ska bli undanröjda. Låt oss inleda med den diskussionen och inte börja med att förutse vilket förhandlingsresultat Laila Freivalds tänker komma tillbaka med. Hon ska se till att hon uppnår framgång i Sveriges frågor.

Anf. 123 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är någon tvekan om att jag har uttryckt mig tydligare än vad Gunnar Hökmark gör nu vad gäller att regeringen respekterar att det i slutändan är riksdagen som avgör vilka avtal Sverige ska ingå. I varje del av denna förhandling har regeringen, bland annat jag själv, mycket tydligt redovisat vad som har hänt, vad som har sagts och hur vi har agerat. Inte i något av de sammanhangen har någon, och definitivt inte Gunnar Hökmark, påstått att vår argumentering har

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

varit felaktig eller för svag. Den har nämligen utgått från den ledning vi får i samråd med riksdagen.

Vi kommer att fortsätta att agera på det viset, men om det finns något ytterligare Gunnar Hökmark kunde säga till mig som jag kunde använda som argument för att övertyga de 24 andra länderna om att det ställnings-tagande som Sverige har gjort är det rätta och att de borde ändra sig, är jag tacksam att få veta det från Gunnar Hökmark.

Hittills har vår argumentation varit stark men helt och hållet grundad på den information som vi har fått som vägledning från riksdagen, och jag hoppas att jag kommer att få den ännu mer förstärkt genom debatten här i dag, så att vi kan ta med oss den som ett mandat från riksdagen. Jag hoppas att det är så kraftfullt att jag kan lyckas övertyga de 24 om att de har fel och att det är vi som har rätt. Jag lovar att framföra det med all den kraft som jag någonsin kan uppbringa. Men ge mig då argumenten!

Anf. 124 TALMANNEN:

Gunnar Hökmark fick en direkt fråga från utrikesministern, så jag beviljar Gunnar Hökmark möjlighet till en replik till.

Anf. 125 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Självfallet – vi kan gärna gå igenom de argumenten. De finns rätt tydligt angivna i utskottsbetänkandet. Men var inte så säker på att det är 24 länder som är emot det som Sverige nu intar som position! Det finns en något mer komplex situation när det gäller hur andra länder ställer sig. Utnyttja de öppningar som finns i stället för att upprepa att alla är emot oss! Så illa är det inte. Det finns fler länder som i grunden har samma uppfattning som vi. Det kan tjäna som en uppmuntran för utrikesministern.

Anf. 126 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Jag vill liksom tidigare talare understryka att det känns bra att utrikesministern förde in situationen i Turkiet i vår debatt här i kammaren. Det tragiska som hänt där understryker just vikten av att motverka den maktlöshet och desperation som sprider sig över världen.

Jag hörde utrikesministern efterlysa en hårdare, bredare och mer folklig debatt i Sverige om den konstitution som nu arbetats fram. Det välkomnar jag. Jag tror att en sådan debatt kommer enbart om vi tar ställning för att vi faktiskt ska ha en folkomröstning också i Sverige.

Låt oss backa lite. Den 14 september tog det svenska folket med mycket stor majoritet ställning mot ett införande av euron i Sverige och mot ett medlemskap i EMU:s tredje steg. I en opinionsmätning som presenterats i dag visar det sig att i en folkomröstning i Sverige om konstitutionen, något som man haft i många andra länder, skulle bara 19 % rösta ja och 41 % rösta nej.

Av detta kan vi dra två slutsatser. Den ena är att det finns en bred skepsis i Sverige mot en utveckling mot mer överstatlighet på det mellanstatliga planets bekostnad inom EU. Vi kan också dra slutsatsen att den svenska politikerkåren inte går i takt med de svenska väljarna. Vi går inte bara i otakt; vi går inte ens i samma led. Medan vi här applåderar EU:s utveckling säger man ute bland folk: Nej, stopp, vänta! Vi röstade

ju faktiskt nej för bara några månader sedan. Man vill någonting annat än vad det konstitutionsförslag som här föreligger säger.

När jag hör Laila Freivalds försäkran om att hon vill ha en bredare och mer öppen och folklig debatt om detta måste jag fråga varför hon inte kan tillåta att svenskarna får rösta om sin och EU:s framtid, om det här konstitutionsförslaget. En sådan folkomröstning kommer man nu att ha på Irland, i Spanien, i Tjeckien, i Danmark, i Portugal, i Luxemburg och i flera andra länder. Kan vi inte ordna en folkomröstning också i Sverige så att vi möts i en debatt och väljarna får ta ställning?

Anf. 127 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Det var i och för sig inte någon debatt om konstitutionen jag efterlyste, även om en sådan naturligtvis är välkommen. Det är bland annat därför vi har ett särskilt arrangemang landet över, den så kallade stafetten: för att involvera så många som möjligt även i diskussionen om en ny konstitution.

Nej, det jag efterlyste var en diskussion om Europasamarbetet som sådant, att vi lyfter oss bort från de tekniska frågorna och funderar, diskuterar och förankrar våra tankar om Sveriges roll i EU och EU:s roll, som snart kan sägas vara Europas roll, i världen. Det är den diskussionen jag skulle vilja vidga och involvera många fler människor i.

När det gäller en folkomröstning konstaterar jag att flertalet av de 25 inte avser att ha någon folkomröstning. Sverige tillhör dem.

Anf. 128 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Men, utrikesministern, vi har ju precis haft en debatt om utrikeessamarbetet. Vi har haft en debatt om Europafrågan. Vi har haft en debatt om hur man egentligen ser på Europas framtid.

Vi hade en folkomröstning om EMU. De tydliga motpolerna var de som önskade sig ett mellanstatligt samarbete där vi löser de problem som är gemensamma och å andra sidan, ja-sidan, de som i stället önskade sig ett överstatligt EU, ett EU med fler inslag av gemensamma lösningar och mindre inslag av mångfald. Ja-sidan förlorade. Ändå är det en konstitution åt det hållet man nu håller på att få igenom.

Därför tycker jag, inte minst mot bakgrund av att vi här verkar ha andra åsikter om Europas framtid än ute bland folk, att det är ett rimligt krav att svenskarna ska få folkomrösta.

En opinionsmätning gjord av EU:s egen statistikbyrå visar att 59 % av svenskarna vill folkomrösta. Farhågorna om att inte så många skulle rösta besannas alltså inte. De i Sverige som vill ha en folkomröstning är faktiskt näst flest i hela EU. I flera länder kommer man att ha det. I flera länder debatterar man hårt varför man inte ska ha det. I Frankrike har premiärministern uttalat att ingen sann europé kan vara emot en folkomröstning. Tanken med konventet var ju just att föra EU närmare medborgarna, och då måste medborgarna också få rätt att göra sin röst hörd.

Varför ska inte svenskarna få den rätten på samma sätt som tjeckerna, irländarna, danskarna och flera andra inom EU? Varför ska vi inte ha en folkomröstning?

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Anf. 129 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Gustav Fridolin är för en folkomröstning men ingen sann europé. Det finns uppenbarligen alla varianter.

Det är just mot bakgrund av hur jag tycker att EMU-debatten fördes och blev som jag skulle vilja ha en annan diskussion som handlade om mer än plånboksfrågorna och vilken nytta samarbetet i enskildheter kan ha för oss i Sverige. Jag skulle vilja lyfta fram frågan om Europasamarbetet till de övergripande frågor som handlar om att utveckla vårt land, Europa och världen. Vi har faktiskt ett ansvar för hur utvecklingen sker i vår värld, och vi måste diskutera hur vi kan ta det ansvaret. Det är i det sammanhanget jag tycker att Europasamarbetet ska komma in. Jag tycker inte att vi hade den diskussionen när vi folkomröstade om EMU.

Anf. 130 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Även jag instämmer i de tidigare kommentarerna om utrikesministrarnas signal när det gäller det som hänt i Istanbul i dag.

Jag skulle vilja knyta an till den diskussion som tidigare har förts kring konventet och möjligheterna att nå framgång. I går kunde jag ta del av en statsminister som var förhoppningsfull om att de svenska positionerna hade god chans att vinna gehör. Mot den bakgrunden förstår jag att regeringen anser sig ha en god spurtförmåga, en god förmåga att hämta in det som har förlorats under den tid som riksdagen inte har fattat något beslut.

Jag skulle vilja höra om utrikesministern bedömer att ett kommande riksdagsbeslut exempelvis om att lyfta bort rymden som en fråga för EU-samarbetet kan förväntas röna framgång, om samma framgång kan förväntas när det gäller ordförande i rådet samt slutligen om framgång kan förväntas när det gäller en kraftfullare markering på miljöområdet, där det i regeringens skrivelse saknades mycket.

Anf. 131 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Det glädde mig också att konstatera att statsministern kände sig förhoppningsfull efter mötet med Berlusconi. På det här stadiet tror jag dock att man ska akta sig för att göra några gissningar eller antaganden om hur det kan gå i den ena eller den andra frågan.

Jag vill understryka att vi egentligen inte har någon tid att ta igen. Så ser inte förhandlingarna ut. Vi har genom den dialog vi haft med riksdagen ändå haft möjlighet att vara mycket tydliga i de olika ställningstaganden som vi haft att göra. Trots att vi ännu inte haft något egentligt riksdagsbeslut har det varit fullt möjligt att hävda Sveriges intresse under det som hittills har förevarit. Längre än så har förhandlingarna faktiskt inte kommit.

Jag är inte på det här stadiet beredd att säga vad vi tror att vi ytterligare kan uppnå eller inte. Jag har gjort en enda markering här i dag eftersom detta har varit så oerhört tydligt. Jag har också gjort andra markeringar av det slaget i EU-nämnden i flera frågor, och det är när jag märkt att det finns en väldigt stor eller bred anslutning i en viss fråga – eller ett visst motstånd. Längre än så är jag inte beredd att gå.

Anf. 132 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag hör att utrikesministern aktar sig för att göra några gissningar i den ena eller andra frågan. Samtidigt har jag tidigare lyssnat på mycket tydliga uttalanden om hur utrikesministern förväntar sig utfallet när det gäller några av de områden där riksdagen tidigare varit väldigt tydlig. Det förvånar mig att utrikesministern i det ena sammanhanget inte vill göra någon gissning men i andra sammanhang är mycket tydlig i sin gissning att det inte finns stöd för riksdagens uppfattning när det gäller en vald ordförande eller president i rådet.

Anf. 133 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Jag måste förtydliga mig: Några gissningar gör jag över huvud taget inte. Vad jag har redovisat är hur bilden ser ut i förhandlingarna på ett visst stadium, och enbart i de fall där det har funnits tillräckligt tydliga ställningstaganden för att jag skulle kunna vidarebefordra den informationen till riksdagen.

Anf. 134 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag börjar med att säga att jag för tids vinnande inte tänker yrka något. Däremot står jag givetvis bakom de moderata markeringar som finns i betänkandet.

Efter att ha lyssnat på debatten så här långt är jag närmast stum av förvåning över att de stora förändringar som konventsfördraget innebär när det gäller rättsfrågorna knappast har berörts alls. Det är förvånande därför att rättstryggheten ju är en av samhällets grunduppgifter, men också därför att det när det gäller en allt grövre brottslighet finns ett starkt stöd bland medborgarna för mer resoluta åtgärder. Jag noterar att både Vänsterpartiet och Miljöpartiet i princip avvisar allt som handlar om en effektivare och mer samordnad brottsbekämpning, vilket är intressant att notera med tanke på diskussionen om folklighet och förankring.

De flesta är väl i dag också införstådda med att vi inte längre bara har att ta itu med lokala tjuvar och inhemsk brottslighet. Kriminaliteten arbetar väldigt organiserat över gränserna. Ska vi göra någonting åt det krävs det naturligtvis mer och bättre internationellt samarbete. Redan i dag är brottsbekämpningen på Europainivå väldigt betydelsefull. Nu handlar det om att stärka det arbetet och att ge det mer kraft.

Det förtjänar väl att sägas så här inledningsvis att justitieutskottets majoritet i stor utsträckning tycker att konventsförslagets förändringar är välbetänkta. Men de är inte okomplicerade för det. Tvärtom är många av frågorna ganska besvärliga att sätta sig in i och att fatta beslut om. Konventets förslag innebär också att riksdag och regering ska lämna ifrån sig en del beslut och att vi ställer upp på att ta ansvar för att leva upp till vissa krav och förväntningar.

Av den anledningen är det naturligtvis lite märkligt att vi i den här debatten inte har med oss justitieminister Thomas Bodström. Det här är förmodligen en av de viktigaste frågorna som riksdagen ska hantera den här mandatperioden. Regeringen förväntas ta till sig våra synpunkter och beslut, och det kommer ju också en fortsättning efter förhandlingarna. Men Thomas Bodström är inte här, trots att TV lär sända åtminstone delar av debatten.

När det gäller förslaget vill jag säga att vi moderater tycker att det är bra att nuvarande ordning med rambeslut ska ersättas av europeiska lagar och ramlagar för den brottslighet och annat som det handlar om. Problemet har ju varit att regeringen efter ett ganska allmänt rambeslut här i riksdagen har kunnat godkänna bindande överenskommelser utan att riksdagen har kunnat ta ställning till de exakta konsekvenserna för vår egen nationella lagstiftning. Det har inte varit någon bra ordning, och vi har närmast känt oss tjugiga som har fått protestera mot den här ordningen gång efter gång. Nu blir det tydligare att medlemsstaterna själva bestämmer den egna lagstiftningen för att nå de europeiska ramlagarnas mål och annat. Det här innebär också i sin konstruktion att vi kan få en bättre tingens ordning, och det är väldigt viktigt att det blir så.

Det är också bra att både kommissionen och de enskilda medlemsstaterna kommer att kunna lägga fram förslag för prövning i rådet, även om man i fördraget säger att man måste ha stöd av minst en fjärdedel av medlemsländerna för att få ett förslag behandlat.

En viktig förändring är att beslut i de flesta fall ska fattas med kvalificerad majoritet. Hittills har vi haft en ordning där det nästan alltid har krävts enhällighet. Men nu blir det kvalificerad majoritet i rådet och medbestämmande för Europaparlamentet. Det är klart att det med många nya medlemsstater – det är redan tungkört – är omöjligt eller i vart fall svårt att kräva enhällighet för varje förändring. Då går det väldigt sakta att vidta de åtgärder som behöver vidtas.

Att säga nej till en sådan demokratisk effektivisering som det här handlar om, vilket Miljöpartiet och Vänstern gör, är naturligtvis ingenting annat än att motarbeta och försena en bättre brottsbekämpning. Det tycker jag att man borde föra ut på gator och torg, för det tror jag att medborgarna skulle reagera ganska skarpt emot.

Det är också så att i flera frågor behåller man kravet på enhällighet. Det är inte så att majoriteten alltid kan köra över nationerna i de här frågorna. När det till exempel gäller frågor om att utöka listan på vilka brott som ska omfattas av den europeiska lagstiftningen är det betryggande att vi själva är med och bestämmer och att inte ens en majoritet kan köra över Sverige eller något annat land. Det är naturligtvis viktigt att det är på det här sättet därför att det handlar om EU:s respektive medlemsländernas ansvar. Det gäller också operativt polissamarbete, och skälet till det är naturligtvis att de flesta är överens om att det är medlemsländerna själva som ska upprätthålla lag och ordning och svara för tvångsåtgärder mot enskilda. Det är alltså en tydlig avgränsning av beslut där man använder kvalificerad majoritet, och det tror jag är alldeles nödvändigt.

Konventet föreslår också att Europeiska rådet ska bestämma strategiska riktlinjer för lagstiftning och det operativa programplaneringsarbetet. Dessutom vill man inrätta en ständig kommitté vid ministerrådet för att förbättra, som det heter, det operativa samarbetet och samordningen av sådant som de nationella myndigheterna gör.

Vi moderater säger nej till det här. Det finns inte skäl att ge Europeiska rådet en fördragsreglerad rätt att ta fram strategiska riktlinjer på det här området. Risken med det och med en ständig kommitté är att det överstatliga samarbetet och verksamheten växer av sig själv i en riktning och med en omfattning som går ut över nationernas egen rätt och eget ansvar att upprätthålla rättssamhället.

Man ska naturligtvis inte måla hin på väggen, men vi moderater tycker att det är viktigt att tydligt definiera vem som ska göra vad och att också i övrigt se till att avgränsningarna inte eroderas. Vill man ändra på saker och ting får man väl komma tillbaka och ändra i ordnade former. Det får inte vara så att verksamheten liksom kan glida i väg. Med en strategisk planering och en ständig kommitté är risken stor att den blir en motor i något som växer på egen hand.

Av liknande skäl avvisar vi moderater förslaget att skriva in i fördraget att unionen ska kunna anta rättsakter som omfattar brottsförebyggande åtgärder. Brottsförebyggande arbete vet vi allesammans kan tolkas väldigt brett och leda till sammanblandning av ansvarsnivåerna. Samarbeta och byta erfarenheter när det gäller brottsförebyggande arbete får man göra utan rättslig grund. Det är ingenting som hindrar att medlemsländerna gör detta. Men att skriva in det i ett fördrag innebär att man sätter lite skjuts på arbetet utan den tydliga avgränsning som kan behövas om vi ska ha lite ordning på Europasamarbetet.

Polis- och åklagarsamarbetet inom EU syftar till att förebygga och bekämpa brottslighet vare sig den är organiserad eller ej. Vissa brott, till exempel olaglig narkotikahandel, människohandel, korruption och bedrägeri, anses särskilt angelägna att bekämpa. Det samarbete som finns sker direkt mellan de nationella polis- och åklagarmyndigheterna och det sker genom Europol och Eurojust.

Konventet föreslår att polissamarbetet i stort sett ska ha samma utformning i framtiden som det har i dag. Europols uppgift ska stödja och stärka nationell polis och andra brottsbekämpande organs insatser samt olika slags samarbete i den förebyggande kampen mot allvarlig gränsöverskridande brottslighet och sådan brottslighet som skadar unionsintressen. Det här är lite som en avgränsning av vad man håller på med. Alla Europols aktiva insatser ska genomföras tillsammans med nationella myndigheter, och tvångsåtgärder får genomföras bara av berörda nationella myndigheter. Det här är en väldigt bra ordning.

Enligt förslaget ska Eurojusts uppgift vara att stödja och stärka samordning och samarbete mellan nationella åklagarmyndigheter med uppgift att lagföra allvarlig gränsöverskridande brottslighet eller brottslighet för vilken det krävs lagföring på unionsrättsliga grunder, som det heter. I europeiska lagar ska vi fastställa bland annat insatsområde och arbetsuppgifter. Det finns en hel del beskrivningar av detta. Det är mycket som är bra när det gäller Eurojusts verksamhet. Det här är en verksamhet där Sverige har tagit initiativ och där vi har fått en viktig utveckling.

Men konventet föreslår nu också att det ska införas en ny rättslig grund för att genom enhälligt beslut i rådet och med Europaparlamentets samtycke inrätta en europeisk åklagarmyndighet. Den här europeiska åklagaren ska kunna utreda, lagföra och väcka åtal avseende grova brott som påverkar flera medlemsstater och när det gäller brott mot unionens finansiella intressen. Åtal ska väckas och drivas av den här europeiska åklagaren vid behöriga nationella domstolar i medlemsländerna.

Om ni som inte sitter i justitieutskottet läser vårt yttrande ser ni att det där framgår en rad skäl till att det inte bör införas någon sådan här europeisk åklagare.

Det är en grundläggande princip som är viktig, nämligen att EU inte ska ha förvaltning på nationell nivå. Att bryta mot den principen på

straffrättens område, en av statens kärnuppgifter, är en fråga av stor betydelse som enligt justitieutskottet "kan få svåröverblickbara konsekvenser". Det är en uppfattning som jag i högsta grad delar. Därför är det märkligt att majoriteten, trots den bestämda uppfattningen, har skrivningar om att det inte är rätt just nu och att man i varje fall borde utvärdera Eurojusts verksamhet. Indirekt säger man: Kanske sedan.

När vi nu är så överens om att hela idén med en europeisk åklagare är fel borde naturligtvis riksdagen ge regeringen ett klart besked om det, nämligen att riksdagen inte vill gå med på det därför att det är fel. Sverige ska ju ha en uppfattning. Om vi tycker att det är fel ska regeringen inte tvingas i väg med öppna kort. Det är lite grann vad det här går ut på. Det är ovanligt dålig taktik – om det är det som det är fråga om. Det är viktigt att signalera i en sådan principiellt viktig fråga där vi har så starka argument. Då ska vi inte öppna för oss att vi kan "köpa det i alla fall".

Det är en tendens när det gäller regeringens ståndpunkter i Europafrågor att man tittar på vad det kan bli i stället för att slå fast vad man anser rätt och riktigt. Just i denna fråga tycker vi moderater att det borde finnas anledning att vara riktigt tydlig.

Herr talman! Det är viktigt att vi i Sverige bestämmer oss för vad vi vill eller inte. Allt kommer naturligtvis inte att gå vår väg. Vi är många medlemsstater som ska enas. Men för oss moderater är det viktigt att EU får ett fördrag som är tydligt om vad som är EU:s uppgift och vad som är Sveriges och andra medlemsstaters uppgifter. På de områden där EU ska ha ansvar måste EU också vara starkt och ha möjligheter att arbeta effektivt.

Det är mot denna principiella bakgrund vi reagerar när det gäller sådant som handlar om att definiera kompetensen på ett flytande sätt och där det skapas otydligheter. Det är också det som gör att vi säger nej till det vi anser vara mer principiellt helt fel, till exempel den europeiska åklagaren.

Nej:en till trots – det finns några få men starka sådana hos oss moderater – ska det inte skymma det faktum att vi bedömer att det förslag som konventet har lagt fram på rättsområdet ger oss bättre förutsättningar att få ordning och reda i verksamheten och att bekämpa den internationella grova brottsligheten mer effektivt. Det är någonting som tjänar våra medborgare. Det sker också på ett demokratiskt betryggande sätt.

Argumenten tidigare i debatten om att förslagen inte skulle vara demokratiska och inte ge inflytande stämmer inte. Det finns inte heller någon som har gett något bra argument om varför det här inte skulle stämma med svensk grundlag. Det finns en del slask i denna debatt som vi borde hålla oss ifrån. Det är ett genomarbetat förslag som också justitieutskottet noga har prövat. I huvuddragen är det bra, med de reservationer från moderat sida jag här har redovisat.

Anf. 135 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Mycket har förändrats i EU-samarbetet sedan folkomröstningen om medlemskapet 1994. Den union vi nu ser framför oss är något helt annat än den vi då tog ställning till. Vi har kunnat följa en utveckling där mer och mer makt förs över till EU:s olika institutioner, och vi ser konturerna av ett Europas förenta stater växa fram.

Man kan fråga sig var den folkliga förankringen finns i den här utvecklingen, och man kan fråga sig varför så lite av diskussionen handlar om följderna för folkstyret när fler och fler beslut ska fattas överstatligt på EU-nivå.

Nu ser vi bekymrade miner överallt när det gäller debatten om EU:s framtid och över att så få aktivt deltar i diskussionen. Ja, men låt oss då göra något åt det! Låt folket i en folkomröstning ta ställning till det förslag vi små småningom eventuellt ska ratificera. Det skulle både ge möjlighet till en debatt och en faktisk möjlighet till att få en förankring av denna nya EU-konstitution.

Det konvent som har tagit fram förslaget kan ju knappast kallas folkligt. Förslaget är utarbetat av ett konvent där ledamöterna i huvudsak är äldre högavlönade män, medan andelen kvinnor och unga var mycket liten bland konventets ledamöter. Det är nog därför ingen slump att till exempel jämställdhet så tydligt har fått stryka på foten och att det inte finns med i förslaget som ett av unionens grundläggande värden. Det är inte heller någon slump att det manligt dominerade konventet glömmat att skriva in att det är viktigt med ökad kvinnorepresentation. Det är symptomatiskt och något som måste rättas till. Vi kvinnor utgör inget särintresse; vi utgör halva mänskligheten.

Med den debattordning vi har har jag inte möjlighet att återkomma senare i debatten när det gäller andra frågor. Därför vill jag helt kort passa på att understryka att regeringen i förhandlingarna också företräder ett löntagarintresse. Det gäller särskilt frågan om att bevaka kollektivavtalens ställning och rätten till gränsöverskridande fackliga sympatiåtgärder. Här välkomnar vi för övrigt att det sammansatta utskottet i stort delar vår uppfattning.

Vidare har vi frågorna om frihet, säkerhet och rättvisa. Sedan många år tillbaka kan vi även på det området se en utveckling där man alltmer harmoniserar rättsväsende, brottsbekämpning och inte minst asyl- och invandringspolitiken. I många år har budskapet varit detsamma. Vi lever i en globaliserad värld där den internationellt organiserade brottsligheten ökar och där extremister, människosmugglare och illegala invandrare utgör ett allt större hot mot säkerhet och allmän ordning. Det är dessa mycket angelägna frågor som påstås motivera att det området ska omfattas av mer av överstatlighet och mindre av självbestämmande för medlemsländerna. Det påstås motivera maktkoncentration. Vid ett hastigt påseende kanske det är logiskt. Vem tycker inte att det är angeläget att arbeta mot *trafficking*, människohandel och narkotikasmuggling? Vem tror att vi kommer åt problemet utan att samarbeta?

Men det är ingen logik i att å ena sidan vilja bekämpa gränsöverskridande brottslighet genom samarbete och å andra sidan ha en ordning där makten alltmer flyttas till EU-nivå i frågor som rör centrala kärnområden i nationalstaterna. Hur mycket man än söker i konventets texter eller regeringens skrivelser hittar man ingenstans ett enda redovisat argument att detta skulle vara till nytta eller effektivt. Ingenstans har man argumenterat för detta!

Om man inte hittar sådana argument kan man däremot i remissvaren hitta fler argument som talar om motsatsen. Viktiga remissinstanser, till exempel Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen, har allvarliga invändningar mot förslagen. Rikspolisstyrelsen menar att konventets förslag är

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

”principiellt mycket långtgående” och man ”manar till försiktighet”. Det förs fram allvarlig kritik mot att det finns otydligheter som gör att vi riskerar att få en unionsstruktur med ett ”mycket brett men otydligt definierat ansvarsområde”. Förslaget drar inte någon gräns mellan unionens och medlemsstaternas kompetensområden, och det handlar om så centrala frågor som frihet, säkerhet och rättvisa. Bland annat finns det oklarheter när det gäller den nationella säkerheten och därmed våra säkerhetstjänster.

Vi menar att det är anmärkningsvärt att regeringen inte på något sätt visat att man har tagit till sig de farhågor som har kommit fram hos dessa remissinstanser. Man verkar helt bortse från risken att vi kan förlora kontrollen över vårt straffsystem och vår polisiära organisation. Inte heller biter det att Rikspolisstyrelsen inte kan se att förslagen leder till någon effektiv hantering av gränsöverskridande brottslighet. Rikspolisstyrelsen kan inte se att det är resultatet av dessa förändringar.

Syftet med det rättsliga samarbetet måste vara mångsidigt. Det måste vara att både verka för att bekämpa den internationella brottsligheten och samtidigt stärka fri- och rättigheter och rättssäkerhet för medborgarna.

Ett exempel på att EU går mot en alltmer rättsosäker utveckling är att mycket av lagstiftningen bygger på principen om ”ömsesidigt erkännande”, alltså att vi ska respektera andra rättssystem som bygger på helt andra rättsprinciper. Vi ska alltså tycka att det är okej att man har en ordning som i Spanien, där en svensk kvinna satt häktad i två år utan att få sin sak prövad. Eller vi ska tycka att det är okej att Storbritannien under lång tid håller misstänkta terrorister häktade och begär undantag från Europakonventionen för att göra det möjligt.

Ingen har svarat på frågan hur vi kan kombinera denna ordning med en garanti av rättssäkerheten. Och vad händer med vårt rättssystem när alltför beslut ska fattas av EU via rambeslut?

Vad händer med vårt sammanhållna rättssystem, där brott och straffsatsar bedöms i relation till varandra, när EU kan komma med en lagstiftning som tar sikte på en viss brottsrubricering och sätter en viss straffsats som inte alls harmoniseras med den svenska lagstiftningen i övrigt?

Och hur påverkar det riksdagens ställning som lagstiftande församling?

EU visar inte den enda vägen – det finns alternativ. Och alternativet är att vidareutveckla ett samarbete, både på åklagar- och på polissidan, men då på mellanstatlig nivå. Det är ett samarbete där tyngdpunkten läggs på att bygga upp de nationella institutionernas organisation och kompetens, och där samarbetet kombineras med att man garanterar en demokratisk förankring, insyn och inte minst rättssäkerhet.

Detta gör inte konventionsförslaget, och därför bör det avvisas. Än en gång: Ingen har kunnat visa att detta är effektivt och att detta gör någon nytta. Jag uppmanar alla: Läs remissvaren från Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen! Det är en viktig läsning.

Ett annat exempel på att harmonisering ofta leder till mer restriktivitet och hårdare tag är asyl- och flyktingpolitiken. Vänsterpartiet med flera är mycket kritiska till EU:s flyktingpolitik. Den är inhuman och alltför restriktiv. Vi kan se en allt högre mur kring EU. Allt oftare kopplar man ihop invandrare och flyktingar med ökad brottslighet.

Den politik som förs är i mångt och mycket en utestängande politik, som vi vet leder till tragedier, där män, kvinnor och barn mister sina liv i försök att ta sig över ”Fästning Europas” murar.

Vad gör då herrarna i konventet åt detta? Vilka förslag lägger de? Ja, man fortsätter på den inslagna vägen med samma inhumana linje. Man tar bort systemet med minimiregler, som i och för sig har för- och nackdelar men som ändå gör det möjligt för ett medlemsland att gå före med en generös politik. Och man föreslår att migrationspolitiken ska beslutas med kvalificerad majoritet.

Vi tycker att det är fel. Vi tycker att utgångspunkten ska vara att möjliggöra en human flyktingpolitik. Därför borde den svenska regeringen försöka få till en ordning där asyl- och invandringspolitiken även fortsättningsvis beslutas med enhällighet.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till vår reservation nr 74.

Anf. 136 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Låt mig först bara kommentera det Camilla Sköld Jansson sade om svårigheten att erkänna varandras rättssystem. Hon sade ungefär att vi alltså ska tycka att det är okej med både det ena och det andra. Nej, det är inte det som det handlar om. Det handlar inte om att vi ska erkänna precis vilka problem som helst.

Vad EU-samarbetet på detta område handlar om är att försöka skapa minimiregler och minimistandarder och att öka transparensen i systemen. Vi behöver inte ändra rättsordningen i Sverige. Men vi respekterar att andra har en annan ordning, och vi kan föra en diskussion om vilka minimiregler som ska gälla. Det kan gälla gränsbevakning, bemötande, påföljder och rättshjälp. Just nu jobbar man med stöd till brottsoffer. Det är väl bra att vi försöker skapa en ordning som gäller också när folk är i andra länder, att man kan få stöd och hjälp om man blir misshandlad eller något annat.

Jag vill gärna fråga Camilla Sköld Jansson: Tycker du att det är bra eller dåligt att man försöker visa respekt för varandras system och samtidigt skapa grundläggande kvalitetsgarantier som är gemensamma? Vi lever trots allt i en globaliserad värld.

Det som egentligen fick mig att gå upp var de lösryckta citaten av Rikspolisstyrelsens synpunkter där de säger att det här är långtgående förslag och manar till försiktighet. Det är ju självklart. Det är långtgående förslag. Man manar till försiktighet bland annat därför att utvecklingen när det gäller polissamarbete och annat går väldigt fort, och det är lätt att det blir fel. Men det är inte så att Rikspolisstyrelsen eller Riksåklagaren säger att vi ska lägga ned detta samarbete, lämna EU och stoppa all utveckling av den här verksamheten. Så är det inte, utan man problematiserar inom vissa områden.

Jag skulle vilja fråga: Vad är alternativet när det gäller brottsbekämpningen på det här området om vi inte ska ha det här Europasamarbetet?

Anf. 137 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror inte att man ska låtsas som något annat än att kravet på ömsesidighet och den allmänna inriktningen på harmonisering av rättssystem och lagstiftning självklart leder till att olika rättsprinciper slås mot varandra.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Det är inte så att Rikspolisstyrelsens remissvar, som jag mest hänvisade till, bara är lösryckta citat. Om man först värderar dem som jag lyfte fram, är de anmärkningsvärda. Men hela den grundinställning som Rikspolisstyrelsen har är att man kan inte och bör inte göra en överstatlig ordning när det inte svarar mot någon gemensam grund när det gäller rättsprinciper och annat. Det är ju det som ger den stora kritiken, plus att det finns allvarliga brister när det gäller kompetensfördelning och gränsdragningsproblem i de här ytterst centrala frågorna.

Jag menar att man bör läsa både Riksåklagarens och Rikspolisstyrelsens remissvar noga. De ger all anledning att tänka till, inte minst det faktum att man inte ser att dessa förändringar leder till ökad effektivitet. Varför ska vi då göra dem, Beatrice Ask, om vi inte kan visa att detta ökar effektiviteten? Varför ska vi flytta makt? Varför ska vi tumma på rättssäkerheten?

Anf. 138 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Jag vidhåller att Camilla Sköld Jansson läser de här remissyttrandena väldigt märkligt. Jag har läst dem. Jag sitter själv i Rikspolisstyrelsens styrelse. Det är viktiga synpunkter, som man ska ta ad notam. Men det är ju inte så att man ifrågasätter värdet av detta samarbete. Vi får hela tiden bevis på att Europol och Eurojust gör betydelsefulla insatser, även om man kan önska mycket mer när det gäller uppföljning och utvärdering inom hela EU-samarbetet. Det här är en myt. Man ska inte ta den typen av ifrågasättande av delförslag som ett ifrågasättande av hela idén.

Det är också detta som vi i justitieutskottet har gjort när vi har prövat frågorna, där vi har försökt väga in de aspekter som finns. Vi har också en ganska försiktig hållning till förslagen, som vi noga har prövat. Men det finns inte mycket annat att göra med den gränsöverskridande grova brottsligheten än att ta itu med den gemensamt. Om vi inte har det som man bestämde för rätt många år sedan, det vill säga en grundläggande respekt för varandras rättsordningar, har man inte ens möjlighet att påbörja det arbetet.

Det totala ifrågasättande som Camilla Sköld Jansson gör är mycket märkligt. Det skulle innebära att vi återgår till en ordning som inte alls svarar mot de utmaningar som vi har inom rättsområdet i dag.

Anf. 139 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag menar att Beatrice Ask rätt allvarligt åsidosätter den kritik som kommer från Rikspolisstyrelsen. Man skriver mycket tydligt hur man förhåller sig till den förändring som är föreslagen. Man är mycket tydlig med att en överstatlighet bör svara mot en gemensam grund, bland annat när det gäller rättsprinciper.

När man säger att man manar till försiktighet gör man det i ljuset av att man menar att det, om man börjar överföra makt överstatligt, är ett första steg, och detta öppnar för ytterligare steg. Läs remissyttrandet igen! Det är så det står, och jag menar att det är anmärkningsvärt att regeringen inte med ett ord har förhållit sig till detta.

Beatrice Ask säger: Det är väl bättre att göra det här än att göra ingenting. Men varför göra detta när man inte med säkerhet vet hur lagstiftningen utvecklar sig och hur rättssystemen utvecklar sig? Det är

oklart när det gäller att bevara rättssäkerheten, och man vet inte heller om det leder till effektivitet. Man kan ju inte göra någonting bara för att göra något. Man måste kunna argumentera för att det här leder någonvart, och de argumenten finns inte, Beatrice Ask. Det finns varken i regeringens skrivelse eller i konventionsförslaget eller i utskottets betänkande argument för att detta är en effektiv insats.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Anf. 140 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag har en kort men väldigt viktig fråga om asylpolitiken: Är Vänsterpartiets politik att man ska ha gemensamma minimiregler, eller vill ni inte ha gemensamma regler på asylområdet?

Anf. 141 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag sade i mitt inlägg att minimiregler har visat sig ha två olika funktioner. Det ena är att de ger länder möjlighet att gå före, men det andra är att de i praktiken har fungerat som ett sänke, alltså att de har hållit ned ambitionsnivån. Därför är väl vårt första krav till regeringen att man i förhandlingarna ska undvika kvalificerad majoritet, att beslut fortfarande ska fattas med enhällighet.

Frågan om miniminivåer är inte helt okomplicerad; det håller jag med om. Men vi har ändå landat i att besluten även fortsättningsvis ska vara enhälliga. Regeringen bör verka för att medlemsländer ska kunna gå före, och då är man på något sätt inne på att diskutera någon form av miniminivå.

Anf. 142 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag är inte tillräckligt begåvad för att förstå svaret, så jag avstår från min replik.

Anf. 143 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Herr talman! I och för sig tror jag att jag är tillräckligt begåvad för att kunna fortsätta diskussionen, men jag avslutar den ändå.

Anf. 144 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Det beslut som vi kommer att fatta senare i dag är ett historiskt steg för en ny tid i Europa, en tid för samarbete och samförstånd. Det fördrag, den grundlag, som kommer att undertecknas efter det att regeringskonferensen har förhandlat färdigt gör EU till en verklig union som kan fatta viktiga beslut för Europas framtid.

Vi i Centerpartiet är positiva till de grundläggande förändringar som konventet kommit fram till. Men Centerpartiet är inte ett parti som vill flytta makt i allmänhet till EU. Vi vill att EU ska ha en tydlig och klar beslutbefogenhet i de frågor som medlemsländerna är överens om behöver ligga på EU-nivå. Andra frågor, som löses bäst på lokalt, regionalt eller nationellt plan, ska givetvis beslutas där. Det ska aldrig vara okej för en högre nivå att plocka upp uppgifter från en lägre nivå utan att den lägre nivån själv har beslutat det. Vi vill alltså utveckla EU i enlighet med federalismens principer.

EU:s nya grundlag är ett allomfattande dokumentet, och det har inneburit att många viktiga frågor inte har fått den uppmärksamhet som de

har varit värda. Det handlar om viktiga frågor som nu i princip glider igenom utan att bli hårdgranskade, så ordentligt granskade som grundlagsförslag givetvis bör bli. Detta gör mig något oroad. Även om fördragstanken är alldeles rätt måste så här stora förändringar få ta tid. Det italienska ordförandeskapet ska inte få stressa fram ett beslut.

Tydlighet är ett minimikrav. Vi kan inte besluta om en grundlag som vi inte vet vad den verkligen innebär.

Herr talman! Speciellt orolig är jag för avsnittet "Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa" som inte fått speciellt stort utrymme i debatten, även om vi i justitieutskottet har diskuterat frågorna vid ett flertal tillfällen. Jag hoppas verkligen att detta område blir rejält genomgången under regeringskonferensen.

Det är möjligt att utrikesministern, som tidigare var justitieminister, har en stor möjlighet att lyfta upp de här frågorna, men tyvärr säger ryktet att flera länder inte vill öppna konventsförslaget på detta område, för då riskeras långt utdragna förhandlingar, förhandlingar som kanske skulle behövas.

Det behövs ett starkt samarbete inom EU och globalt för att bekämpa gränsöverskridande kriminalitet, terrorism och organiserad brottslighet. Vi vet vad som har hänt i dag. Minst 26 människor har omkommit vid flera bombdåd i Istanbul. Detta har tidigare tagits upp av bland annat utrikesministern. Detta slags terrorism måste bekämpas, och vi kan inte göra det och organisera oss enskilt i varje land. Vi måste samarbeta både inom EU och globalt för att få stopp på detta urskillningslösa dödande. Det krävs effektiva metoder, och därför är det bra och nödvändigt att nuvarande tredje pelarens mellanstatliga samarbete blir mer överstatligt, men det ska vara tydligt vilket ansvar som ligger på EU-nivå, och vad som är nationellt ansvar.

Vad innebär till exempel öppningen i fördraget för en europeisk åklagarmyndighet? Regeringen skyddar sig något naivt, kan jag tycka, med att beslut om en eventuell framtida europeisk åklagare ska tas med enhällighet. Men, ärligt talat, vi vet att det blir oerhört svårt att senare säga nej till den europeiska åklagarmyndigheten om vi i grundlagen har accepterat den öppning som nu finns föreslagen. Det är en grundläggande princip att EU inte ska ha förvaltning på nationell eller lokal nivå – det är medlemsstaterna som ansvarar för tillämpningen av unionsbesluten på nationell eller lokal nivå. Är regeringen verkligen beredd att överge denna grundläggande princip?

Tydlighet är, som sagt, ett minimikrav. Vi ska inte besluta om en grundlag som vi inte vet vad den verkligen innebär.

Många organisationer och myndigheter har en förmåga att svälla av sig själva. Det gäller att stoppa sådana tendenser i ett tidigt skede. I konventsförslaget talas det om samarbete på tullområdet. Det är bra att vi samarbetar och överför kunskaper mellan de olika länderna, men behöver vi en gemensam europeisk tullmyndighet? Detta finns redan på förslag och ska diskuteras på den så kallade gemensamma kommittén den 27–28 november, alltså om bara några dagar. Det är kommissionen som föreslår rådet att skapa en byrå för förvaltning av de yttre gränserna. Vill vi ha detta? Behövs det fler europeiska myndigheter, och behövs det på området som tillhör de nationella beslutsbefogenheterna? Mitt svar är nej. Det

ska vara tydligt vilka frågor som ligger på nationell nivå och vilka som ligger på EU-nivå.

Herr talman! En annan del av avsnittet ”Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa” som visserligen debatterats en del men som fortfarande inte förtydligats är asylpolitiken. Det är logiskt med en gemensam asylpolitik, eftersom vi har fri rörlighet inom unionen. Det är också bra att beslut ska fattas med kvalificerad majoritet i stället för enhällighet – det tycker jag i motsats till föregående talare. Med enhällighet kommer de här frågorna att låsas. Det kan vi vara ganska säkra på. Centerpartiet står bakom en gemensam asylpolitik men under förutsättning att EU ska leva upp till samtliga internationella fördrag som reglerar flykting- och asylrätten. Vi vill se en generös och öppen asylpolitik som bygger på folkrätten och som genomförs i samverkan med andra stater.

Tyvärr har EU-ländernas regeringar visat att de oftare kommer överens om begränsningar i asylpolitiken än de kommer överens om positiva åtgärder som hjälper människor på flykt. Det måste slås fast i fördraget att asylpolitiken ska ha en hög ambitionsnivå och att exempelvis Sverige aldrig ska tvingas ha en stramare och mer återhållsam asylpolitik. Regeringen måste driva kravet på att de gemensamma reglerna ska innebära ett golv och inte ett tak.

Tydlighet är ett minimikrav. Vi ska inte besluta om en grundlag om vi inte vet vad den verkligen innebär. Regeringen har ett stort ansvar i förhandlingarna, och vi kommer att granska i detalj hur de tar sitt ansvar.

Anf. 145 ULF HOLM (mp):

Herr talman! EU ska vara ett mellanstatligt samarbete, hävdar många. Inte minst statsminister Göran Persson brukar framhäva detta. Jag ställer upp på att EU ska vara ett mellanstatligt samarbete. Men problemet är ju att med detta förslag till grundlag för EU är EU inte längre ett mellanstatligt samarbete utan i mångt och mycket ett överstatligt EU. Förslaget till grundlag för EU innebär på punkt efter punkt att EU:s makt ökar. Inte på någon punkt innebär förslaget att makt går tillbaka till medlemsländerna. Makten för EU ökar naturligtvis på medlemsstaternas bekostnad. Det märks inte minst inom området för rättsliga och inrikes frågor.

Ett av förslagen syftar till att upprätta en enhetlig asylpolitik. Miljöpartiet tar avstånd från detta förslag. Risken är att det som i fördraget utmålas som ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i framtiden kommer att utveckla sig till ett område med övervakning, kontroll och så få flyktingar som möjligt. EU-ländernas flyktingpolitik har det senaste decenniet hårdnat betydligt. Ett konkret exempel på hur detta har manifesterat sig är införandet av regler om dryga böter i ett transportörsansvar som i praktiken lägger ut ansvaret på de anställda hos flygbolagen att bedöma vem som ska ha möjlighet att söka asyl i ett EU-land.

Miljöpartiet menar att asyl- och invandringspolitiken även fortsättningsvis ska ge de enskilda EU-länder som så önskar en möjlighet att föra en mer human och generös flyktingpolitik än den som bestäms på EU-nivå. I detta krav har också Amnesty, Rädda Barnen och Röda Korset instämt genom ett gemensamt uttalande.

I framtidskonventet som förberedde EU:s grundlag bör uppmärksammas att regeringens egen representant Lena Hjelm-Wallén reserverade sig mot att minimireglerna togs bort på detta område. Också svenska

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Migrationsverket har påpekat att förslaget kan vara oförenligt med grunden för den svenska asylpolitiken, det vill säga möjligheten att tillämpa mer generösa regler. Den socialdemokratiska regeringen intar här en position som säger ja till EU-makt som innebär sämre förutsättningar för en solidarisk och generös asyl- och flyktingpolitik. Detta är både häpnadsväckande och mycket oroande för vad som komma skall.

EU ska enligt förslaget också säkerställa en effektiv övervakning av de yttre gränserna och kontroll av de personer som passerar in och ut. Det har förts fram att på sikt någon form av gemensam förvaltning av gränserna ska skapas.

Miljöpartiet motsätter sig med kraft en harmonisering av straffrätten. Vi ser inget egenvärde i att medlemsländerna ska ha en och samma straffrätt. Synen på de straffrättsliga frågorna skiljer sig åt på väsentliga punkter bland EU:s medlemsstater. Ett ökat inslag av överstatlighet på straffrättens område riskerar att skapa oordning i medlemsländernas nationella straffrättssystem. Risken är också stor att förslaget leder till omotiverade skärpningar av påföljderna. I förlängningen kan detta medföra att medborgarnas förtroende för rättsväsendet skadas.

Förslaget till EU:s grundlag innebär dessutom att det görs omöjligt för Sverige att vägra utlämna en svensk medborgare till en rättsprocess i ett annat EU-land. Det innebär i praktiken ett in blanco-godkännande av andra länders rättssystem. Om en domstol eller annan rättslig myndighet i ett land beslutar något ska det kunna verkställas i andra EU-länder. Detta är ett mycket långtgående krav som kräver besinning.

Här ställs den principiellt viktiga frågan: Kan vi lita på varandras system? Vi har fallet med den i Grekland dråpmisstänkte Calle Jonsson. För att få ut honom ur fängelset krävdes insatser på ganska hög nivå. Stjärnadvokat Silbersky var inblandad, likaså Sveriges justitieminister. Uppenbarligen litar inte justitieminister Bodström på att rättssystemet är bra i Grekland. Nu kräver Grekland att Calle Jonsson ska utlämnas dit. Jag kan konstatera att om detta förslag till EU-grundlag redan hade gällt hade Calle Jonsson inte fått vägra att bli utlämnad till domstol i Grekland, oavsett vad vi anser i fallet.

Utvecklingen inom det operativa polissamarbetet går nu mycket fort, och det sker utan bredare debatt. Stor försiktighet måste iakttas med förslaget som innebär att makten överförs från medlemsländerna till EU på detta område. Miljöpartiet kan instämma i den varning som Rikspolisstyrelsen framför i sitt remissvar om att ett principbeslut om överstatlighet bara kan ses som ett första steg som förr eller senare kommer att följas av flera. Detta måste man beakta inför det första beslutet, står det.

Frågan är om detta har beaktats i denna fråga. Jag tycker inte att det verkar som om den svenska regeringen tar några hänsyn till detta. De väljer i stället att uppträda som nickedockor som säger ja till mer EU-makt. Det krävs en viss analys och konsekvensbeskrivning av vad de här reglerna innebär. Det saknas i mångt och mycket i regeringens skrivelse till riksdagen.

Miljöpartiet anser inte heller att Europol ska ha operativa befogenheter i de enskilda medlemsländerna. Tvärtom är det viktigt att betona enskilda staters roll att i samarbete med andra bekämpa alla typer av brottslighet. Vi tror att polissamarbete kan ske inom andra, mindre överstatliga samarbetsorgan.

Risken med att bygga upp nya överstatliga byråkratier som ska reglera medlemsstaternas insatser på dessa områden är också att resurser förlösas. Rikspolisstyrelsen varnar i sitt remissvar för risken att detta kraftigt kan påverka nationella operativa myndigheters verksamhet och resursutnyttjande, dock utan att reella och angelägna operativa resultat därför med säkerhet kan uppnås. Har riksdagens ledamöter läst detta? Har regeringen helt utelämnat denna viktiga åsikt? Uppenbarligen blundar regeringen för viktiga analyser från remissinstanserna av vilka konkreta effekter EU:s grundlagsförslag har.

Artikel 175 i tredje avsnittet förebådar inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet. Beslutet ska tas med enhällighet av medlemsstaterna, men någon fördragsändring kommer inte att behövas. Miljöpartiet ser inget behov av en europeisk åklagare. Det kommer att flytta ytterligare makt till EU och kan i förlängningen få mycket vittgående konsekvenser som en federal strafflag och federala domstolar i linje med vad som gäller i till exempel USA.

Att denna paragraf finns med i fördraget är ytterligare en seger för de krafter som vill förvandla EU till en stat. Förslaget om en europeisk åklagarmyndighet har utsatts för hård kritik av såväl Riksåklagaren som Ekobrottsmyndigheten. Inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet kommer att kräva ett mycket omfattande lagstiftningsarbete som inte tillnärmelsevis skulle stå i proportion till de högst eventuella fördelarna. Sverige bör därför se till att denna fråga avförs från EU:s dagordning.

Miljöpartiet välkomnar att de nationella parlamenten och EU-parlamentet enligt förslaget får ökad insyn i Europol, Eurojust och den nya kommittén för operativt samarbete, även om vi har invändningar mot organen som de ser ut. Avsaknaden av parlamentariska kontrollmöjligheter på dessa områden är en stor brist. Vi noterar dock att frågan om hur mycket insyn parlamenten ska ha ännu inte är avgjord utan ska regleras genom kommande överstatlig lagstiftning. Vi förutsätter att regeringen kommer att verka med kraft, oavsett om det konstitutionella fördraget antas eller ej, för att ge parlamentet rimliga möjligheter att utföra sin demokratiska kontrollfunktion.

Kontrollen över polis, tull och straffrätt tillhör nationalstaternas kärnuppgifter. Det är därför nödvändigt med en betydligt starkare kontroll från de nationella parlamenten inom dessa områden så att EU inte centraliseras i onödan och än mer. De regler som föreslås på detta område om att EU-kommissionen ska ompröva sitt förslag om en fjärdedel av medlemsstaternas parlament invänder mot förslaget inom sex veckor är därför otillfredsställande. Vi välkomnar förslaget om subsidiaritetskontroll men vill betona att förslaget inte är tillräckligt långtgående. Till exempel är tidsfristen på sex veckor för kort och borde förlängas.

Förslaget innebär att EU-kommissionen antingen kan stå fast vid sitt förslag, ändra det eller dra tillbaka det, men parlamentet kan inte stoppa något förslag. Någon ny beslutanderätt för de nationella parlamenten medges således inte i konventets förslag. Snarare är det fråga om en väckarklocka som EU-kommissionen kan stänga av om den så önskar. EU-kommissionen bör åläggas att dra tillbaka sitt förslag helt och hållet om en tredjedel av de nationella parlamenten anser att det strider mot subsidiaritetsprincipen.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Det är bra att de nationella parlamenten ska få möjlighet att be EU-domstolen att pröva frågan om subsidiaritetsprincipen åsidosatts. Domstolen har visserligen en lång historia av att verka i centralistisk riktning, men möjligheten att väcka talan är ett steg i rätt riktning. Det stora problemet inom EU är inte att EU bestämmer för lite utan att EU bestämmer för mycket, vilket bland annat har lett till en bristande demokratisk legitimitet och till detaljreglering. Regeringen borde under regeringskonferensen dels vägra att gå med på några som helst försvagningar inom detta område, dels driva på för att klart få definierat ett så decentraliseringsvänligt regelverk som möjligt att ha till grund för framtida domstolsärenden.

Herr talman! Jag kommer nu att gå in på några andra områden i förslaget på EU:s grundlag som inte rör de rättsliga och inrikes frågorna, detta därför att jag inte har chansen att komma upp i talarstolen senare i dag. Det finns några frågor som jag gärna skulle vilja göra kammarens ledamöter liksom allmänheten uppmärksamma på.

Det första gäller Euratomfördraget, det vill säga fördraget som har till syfte att främja kärnkraftens välbefinnande i EU. Detta fördrag har kritiserats från många håll, inte minst från miljörörelsen, och framför allt därför att det strider mot principen att inte prioritera och stödja ett energislag framför övriga. Jag anser därför att regeringen bör agera för att Euratomfördraget lyfts ut ur grundlagsförslaget.

För att komma till rätta med EU-byråkratis omfattande problem måste EU:s anställda ha yttrandefrihet och meddelarfrihet. EU borde välkomna, inte avvisa, så kallade *whistle-blowers*. Jag välkomnar regeringens inställning att Sverige ska arbeta för en starkt yttrandefrihet för EU-anställda och förutsätter att frågan kommer att drivas med stor kraft under regeringskonferensen. Jag tror att vi är ganska eniga i denna kammarom detta.

Jag vill också ta upp frågan om EMU:s tredje steg. Vi anser att Sverige efter EMU-omröstningen kunde ha valt en mer bestämd linje och kunnat stödja sig på den folkmajoritet som inte önskar mer av överstatlighet och centralstyrning. Folkomröstningen om medlemskap i EMU:s tredje steg resulterade i ett tydligt nej från svenska folket. Då bör inte heller Sverige fördragsmässigt och formellt fortsätta att vara bundet av EMU:s olika steg, som det nu ser ut i förslaget till EU:s grundlag. Att ta ansvar för folkomröstningen och förvalta den på ett sätt som gagnar Sverige måste också innebära att vi får en formell rätt att fortsätta med den framgångsrika politik som Sverige har drivit under en rörlig växelkursregim. Det vore att visa bristande respekt för folkomröstningsresultatet om regeringen kort tid efter folkomröstningen om EMU undertecknar ett nytt fördrag där Sverige förbinder sig att gå med i EMU:s tredje steg så snart vissa villkor är uppfyllda. Så är fördraget skrivet i dag.

Jag anser att Sverige bör få ett formellt undantag för att delta i detta tredje steg där det framgår att ett initiativ om ett svenskt medlemskap i EMU:s olika steg endast kan komma från Sverige, inte från EU. Det är viktigt att det skrivs in i fördraget och bifogas protokollet.

Slutligen, herr talman, föreslår konventet att rymdpolitik blir en exklusiv EU-befogenhet. Argumenten bakom kan inte utläsas vare sig i konventsförslaget eller i regeringens skrivelse. Sverige är ett av världens mest aktiva länder när det gäller rymdforskning, och det borde ligga i

vårt intresse att maximera det nationella inflytandet över rymdpolitiken. Frågorna sköts redan i dag i ett samarbete med ESA, där även Norge och Schweiz är med. Detta har dessutom en koppling till försvarspolitiken. Något vidare tankearbete verkar inte finnas bakom förslaget att uppföra rymdpolitiken till en exklusiv befogenhet, i alla fall har regeringen inte redovisat några fördelar i sin skrivelse. Detta förslag borde därför avslås.

Jag kan inte heller låta bli att konstatera att det som definierat en superstat under det senaste halvsekle just har varit viljan att expandera uppåt, ut i rymden, och framstå som den främsta på rymdforskningen. När EU nu andas ambitioner att slå in på "den vertikala utvidgningens bana" drar det ett löjes skimmer över sig.

Miljöpartiet har lämnat en hel rad reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 12 under punkt, Flexibilitetsklausulen, reservation 44 under punkt 42, De nationella parlamentens roll, reservation 64 under punkt 57, EMU:s tredje steg, reservation 74 under punkt 65, Asylpolitiken och slutligen reservation 117 under punkt 92, Rymden. Där tror jag bestämt något annat parti redan yrkat bifall, men jag gör det för säkerhets skull.

Anf. 146 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Miljöpartiet vill inte ha något EU-samarbete i rättsfrågorna. Det var ett ganska tydligt besked. Men det innebär inte att man behöver ljuga för det. Man säger att det i mångt och mycket är ett överstatligt samarbete. Det är ju inte sant. Vad konventionsfördraget handlar om är att vissa uppgifter läggs på EU-nivå, men det innehåller också en tydligare definition än vad vi har i dag om vad vi ska klara själva och vad EU inte ska syssla med. Den uppfattningen trodde jag att Ulf Holm delade.

Det andra som jag ville ta upp var beskrivningen av utlämning av personer. Det fall som nämndes visar att det redan i dag finns förutsättningar för utlämning av också svenska medborgare. Med de regler som vi nu diskuterar kan Sverige vägra utlämning om det strider mot vårt eget lands regelsystem. Frågan provas i domstol, så det hela är väldigt omgärdat.

Den beskrivning som Miljöpartiet använder för att skrämman människor, som om majoriteten i denna kammare skulle vara för att man utlämnar folk lite kors och tvärs, stämmer verkligen inte med verkligheten. Samarbetet grundas på en väldigt tydlig definition av vilken typ av brottslighet som ska hanteras.

Jag har också en fråga, och den gäller asyl- och flyktingproblematiken. Du ondgjorde dig över att vi skulle ha ett gränssamarbete och en gemensam asyl- och flyktingpolitik. Är det verkligen Miljöpartiets uppfattning att de stora problemen med flyktingströmmarna och det mänskliga lidandet ska hanteras genom att vi i Sverige bara sköter vårt eget? Delar inte Miljöpartiet uppfattningen att det vore till fördel för humanism och medkännande om fler länder tog sitt ansvar?

Anf. 147 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! I mångt och mycket får EU mer att bestämma över enligt konventionsförslaget. Det kan man inte neka till. Tyvärr har inget område gått tillbaka till medlemsstaterna. Inte ett enda politikområde deleg-

eras dem enligt konventionsförslaget. Det finns enighet i den här riksdagen om att jordbrukspolitiken skulle vara ett utmärkt område till de nationella beslutandeformerna. Med här har man inte lyckats på en enda punkt. I stället är det än fler punkter som innebär överstatliga beslut, inom asyl- och flyktingområdet men också inom ryddpolitiken, idrottspolitiken och så vidare. Det är det som är grundproblematiken.

När det gäller asylpolitiken tycker jag att det är viktigt att Sverige får ha rätten kvar att kunna införa generösare regler än de som EU stiftar. Det är det viktiga, Beatrice Ask – att värna att vi kan införa fler, bättre och generösare regler. Ingen kan väl påstå att de regler som finns på EU-nivå i dag är generösa och till gagn för att riva EU:s mur mot tredjeland. Det är där det stora grundproblemet är. EU:s murar mot omvärlden byggs på skarpare i stället för tvärtom. Jag skulle önska att det var tvärtom, men så är det inte. Därför tycker jag att det är väldigt viktigt att Sverige kan gå före och införa bättre och generösare bestämmelser än dem EU fastslår.

Anf. 148 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Nu måste du väl ändå erkänna, Ulf Holm, att det är så att Sverige får gå före. De flesta EU-beslut handlar om att man fastställer en miniminivå. Sakta och säkert även när det gäller asyl- och flyktingpolitiken får vi en lite bättre tingens ordning, tack vare att vi kämpar hårt med detta. Men inget hindrar Sverige från att föra en politik som vi anser är bättre.

Det är fel att säga att det här fördraget innebär försämringar i meningen mer överstatlighet enbart. Det är, som jag sade tidigare, en tydligare definition av vad EU inte ska syssla med. En viktig sak är också att de nationella parlamenten får ett tydligare inflytande och medbestämmande, för Europaparlamentet är ju inte helt ointressant ur demokratiskt perspektiv. Det måste även Miljöpartiet hålla med om.

Sedan är turism, som någon nämnde, ett område som faktiskt har lämnats tillbaka. Det finns sådana exempel. Just att man ger de demokratiskt valda i parlamenten ett tydligare inflytande och att Europaparlamentet kommer med måste ändå ses som ett steg framåt i den här processen, så jag tycker nog ändå att du överdriver.

I ditt inledningsanförande påstod du dessutom att EU-politiken och kostnaderna för den har inneburit att man är bekymrad över att man får göra neddragningar inom polisen. Jag måste fråga: Är det så att Miljöpartiet har suttit med i förhandlingar där man på grund av EU-kostnader har dragit ned på rättsväsendet? Jag har inte hört den diskussionen tidigare. Det vore i så fall intressant att få det bekräftat, för ni sitter ju faktiskt med där och förhandlar om budgeten.

Anf. 149 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det sista först. Nej, jag sade inte att det var Miljöpartiets uppfattning. Jag refererade det som Rikspolisstyrelsen har tagit upp i sitt remissvar: Detta kan kraftigt påverka nationella och operativa myndigheters verksamhet och resursutnyttjande, dock utan att reella och angelägna operativa resultat därför med säkerhet kan uppnås. Det var detta jag refererade. Jag sade inte att det var avgörande. Jag sade att det borde beaktas när man diskuterar syftet med de här frågorna. Det är viktigt att

poängtera att Rikspolisstyrelsen inte har sagt vare sig bu eller bä till förslaget som ligger utan visat på vilka konsekvenser det kan få. Det är viktigt att vi som folkvalda tar till oss dessa analyser och varningar när vi sedan kommer fram till en slutsats om vilken politik vi ska lägga fast. Sedan kommer vi som politiskt aktiva till olika slutsatser, och det måste vi kunna respektera.

Jag har ingenting emot att Europaparlamentet får mer makt om det sker på kommissionens bekostnad. Jag tycker till exempel att Europaparlamentet borde kunna ta initiativ till lagstiftningsärenden – en makt som i dag bara EU-kommissionen har. Det är en viktig sak.

Jag tycker också, vilket jag sade i min inledning, att de nationella parlamentens bevakning av subsidiaritetsprincipen är ett steg i rätt riktning. Däremot har jag invändningen att tidsfristen på sex veckor kan vara i kortaste laget.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att Sveriges riksdag och övriga nationella parlament involveras tydligare i EU-politiken. Det tror jag att alla tjänar på. Oavsett vad man tycker om den EU-politik som sedan bedrivs, är det viktigt att vi i Sveriges riksdag blir mer aktiva när det gäller att bevaka subsidiaritetsprincipen, det vill säga att se till att EU-kommissionens förslag inte går utöver det som är stadfast.

Anf. 150 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik på min bänkgranne, men jag har några så viktiga saker att säga så jag kan inte låta bli.

Det känns som att Miljöpartiets, också Vänsterpartiets, ständigt negativa inställning till allt som börjar på eller innehåller ett e eller ett u gör att ni inte prövar eller ser vilka fördelar olika förslag kan ge. Vad är det till exempel för fel på minimirättigheter för brottsoffer? Det kan man fråga sig.

Det finns mängder av exempel på brottsfall som har lösts tack vare Europol och Eurojust. Jag kan nämna spritsmuggling från Spanien, kidnappningsfall och annat. Men ni säger nej till allting. Då säger ni också nej till att vi gemensamt skulle kunna lösa sådana fall. De enda som skulle jubla om ni hade fått rätt är de som sysslar med gränsöverskridande organiserad brottslighet i Europa.

När det sedan gäller beklagandet över att vi godkänner andra länders rättsordningar ska man komma ihåg att Europakonventionen för mänskliga rättigheter ligger till grund för alla godkännanden av andra medlemsstaters rättssystem. Man ska också komma ihåg att Sverige inte är så bäst i klassen som Ulf Holm verkar tro.

Utlämnandefrågor har Beatrice Ask tidigare tagit upp. Jag kan tillägga att tack vare den europeiska arresteringsordern skulle en svensk medborgare få avtjäna sitt straff i Sverige i stället för i det utdömande landet, så det finns också fördelar med den europeiska arresteringsordern. Det hoppas jag att även Ulf Holm kan se.

Anf. 151 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Naturligtvis måste vi ha ett internationellt samarbete inom polisen. Det är en självklarhet, och det är inte det jag ifrågasätter. Men jag ifrågasätter denna ständiga fokusering på Europol till exempel.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Vi har tidigare haft ett internationellt samarbete mellan polismyndigheter i Interpol. Varför kan inte detta fortsätta? Varför satsas allt krut på Europol när man dessutom har inbyggt försvårande omständigheter som gör att insynen är begränsad och så vidare. Nu finns det i och för sig förslag i det här konventsarbetet som gör att insynen från de nationella parlamenten kan öka, och det är bra. Det är en bra utveckling, även om jag inte gillar att Europol också ska få operativa möjligheter enligt förslaget.

Kampen mot internationell brottslighet stannar inte vid nationsgränserna, men den stannar inte heller vid EU:s gräns. EU-älskarna verkar ha som åsikt här att Europol är det viktigaste. Nej, jag säger att Europol har en underordnad betydelse. Jag tycker att Interpol är det viktiga, därför att där ingår fler polismyndigheter än de som finns i Europa. Då kan vi med kraft komma åt den stora internationella brottsligheten. Där måste vi jobba tillsammans. Det är en självklarhet. Men det handlar om på vilket sätt man samarbetar.

Självklart finns det också fördelar i konventionsförslaget. Ett par av de sakerna har jag nämnt, som närhetsprincipen och att de nationella parlamenten får ökad möjlighet att påverka vid tidigare tillfälle, en viss möjlighet i alla fall, även om den inte är tillräcklig, enligt mig själv. Att ministerrådet ska ha öppna möten är också en fördel för att öka insynen. Att vi nu har fått en utträdesparagraf är också en positiv effekt av konventionsförslaget. Men den riktning som hela det här förslaget går i är tyvärr negativ om man vill att EU ska komma närmare folket, och det är ju det som jag vill.

Anf. 152 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! När det gäller begränsad insyn i Europol skulle man kunna säga att det kanske är bra ibland att insynen i brottsbekämpningen inte är så tydlig för dem som ska bekämpas. Men det behöver jag inte säga.

Vi kan också ta upp asylpolitiken i det här replikskiftet. Ni säger nej till gemensam asylpolitik, men då säger ni också ja till att till exempel vårt grannland därhemma i Skåne där vi bor, Danmark, får ha hur hård asylpolitik som helst. Skulle det inte vara en fördel om EU kunde lägga fram minimiregler i asylpolitiken?

Slutligen ska jag hålla med Ulf Holm i en fråga, och det är att rymden borde inte EU syssla med. Det tycker faktiskt jag också.

Anf. 153 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag hoppas att vi har lite mer gemensamt än bara rymdpolitiken och att den ska vara en nationell fråga.

Miljöpartiets uppfattning är att det viktiga när det gäller asylpolitiken är rätten för en enskild stat att ha mer generösa regler än de som EU fastställer. Det betyder faktiskt att det blir miniminivåer på EU-nivå men att Sverige, om vi vill, har rätt att ha mycket generösare regler. Och ingen kan väl vara glad över den miniminivå som finns i EU i dag. Jag skulle vilja gå mycket längre för att kunna ha en ännu generösare flykting- och asylpolitik.

Vi kan också se i backspegeln att inte tusan har EU:s asylregler de senaste tio åren blivit bättre, tvärtom mycket sämre. Ska man därifrån gå

till gemensamma bestämmelser med överstatlighet betyder det förmodligen, som det ser ut nu, att det finns en majoritet för att ha ännu färre asylsökande och flyktingar som kommer till EU-länderna.

Då skulle Sverige bli överkört. Då skulle vi behöva ändra vårt regelverk och bli ännu mer restriktiva. Det är inget som jag stöder.

Jag tycker att det är viktigt att se till att ett land ska ha rätten att gå före och införa bättre bestämmelser precis som jag tycker att enskilda länder på miljöområdet måste ha rätten att införa strängare miljöbestämmelser än dem som EU bestämmer. Det är viktigt att visa att man ska kunna gå före och införa bättre eller strängare bestämmelser vilken fråga det än gäller. Det är en väldigt viktig och bra grundbult i det här arbetet.

Jag tillhör dem som absolut vill riva EU:s murar och få en betydligt generösare asyl- och flyktingpolitik – precis det som Rädda Barnen, Röda Korset och Amnesty har uttalat sig till förmån för. Därmed säger jag nej till förslaget om överstatlig asyl- och flyktingpolitik i EU.

Anf. 154 JOE FRANS (s):

Herr talman! Brottsligheten blir alltmer internationell. Det som har skett i Istanbul i dag är en påminnelse till oss. Terrorismen rör sig runt Europa och runt hela världen. Det mesta av den narkotika som kommer till Sverige kommer nu via någon nuvarande eller blivande medlemsstat i unionen.

Svenskarna blir alltmer rörliga. Vi vistas utomlands som turister, som studenter och i affärer. Många är numera också permanent bosatta utanför Sverige. Vi blir därmed beroende av att stater kan samarbeta och av att det finns enhetliga regler på olika områden. Vi vet exempelvis att det behövs gränsöverskridande insatser för att bekämpa gränsöverskridande brott.

Herr talman! Jag kan villigt erkänna att jag tillhör dem som i mitten av 90-talet såg på EU med viss tveksamhet. Jag var då aktiv i den antirasistiska rörelsen Rör inte min kompis och undrade hur EU:s utveckling skulle komma att påverka integrationsfrågorna och de antirasistiska arbetet. Jag läste Dublindeklarationen mycket noga.

Nu när det har fått några år på nacken måste jag säga att det har visat sig att EU-samarbetet på detta område faktiskt är en av drivkrafterna i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet. Det har också visat sig att det inte enbart handlar om vackra deklarationer.

Det är också så, herr talman, att detta är en fråga om rättssäkerhet. Svenskar som hamnar i tvister eller som blir brottsmisstänkta eller brottsoffer utomlands måste kunna lita på att de blir korrekt behandlade.

En annan viktig aspekt är att det ömsesidiga förtroende mellan de rättstillämpande myndigheterna som byggts upp inom unionen behöver regler och stöd för att kunna utvecklas ytterligare. Behovet av en utveckling när det gäller de rättsliga frågorna och inrikesfrågorna är självklart. Jag är glad att det finns en väldigt stabil majoritet inom justitieutskottet för det förslag som berör utskottet. Det finns goda sakliga skäl till de ändringar som föreslås inom det rättsliga området och inrikesområdet.

Herr talman! Sanningen är att brottsbekämpning enligt många till och med är en av de allra viktigaste uppgifterna för unionen. Vi måste helt enkelt vara beredda på att fördjupa samarbetet i många frågor. Att Eurojusts och Europols arbete är viktigt är självklart. Det behöver inte ta

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

ut samarbetet med Interpol. Både Eurojust och Europol måste kunna arbeta effektivt och behöva därför, menar jag, ges ramar för att kunna utvecklas i takt med ett ökande behov av koordinering av samarbetet.

Jag är övertygad om att den statsminister som den här kammaren har valt, och den regering som vi har, kommer att slå vakt om Sveriges nationella intressen i de fortsatta förhandlingarna.

Det finns som sagt en bred europeisk politisk enighet om huvuddragen för hur vi ska gå framåt på det här samarbetsområdet. En förutsättning för att vi ska kunna bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten är framför allt att vi har ett fungerande operativt samarbete mellan våra myndigheter. Vi anser att principen om ömsesidigt erkännande måste genomföras och möjligheten till ömsesidig rättslig hjälp förbättras. Om det kräver en viss harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning måste vi vara beredda att acceptera detta. Om vi till exempel ska kunna komma åt *trafficking*, människohandel, måste brottsrekvisiten vara enhetliga och tillräckligt vidsträckta för att bli effektiva.

Herr talman! Vi anser att det finns stora möjligheter för Sverige att driva rättssäkerhetsfrågorna inom unionen. En viktig uppgift för framtiden är, menar jag, att skapa minimiregler över hela unionen för individens skydd i rättsprocessen.

Det är väl vid det här laget ingen hemlighet att vägen framåt kan innehålla en viss överstatlighet och visst beslutsfattande med kvalificerad majoritet. Vår uppfattning är att det kan vara nödvändigt för att nå önskade resultat.

En avgörande fråga är hur vi ska åstadkomma ett effektivt arbete och få de resultat vi vill när nu EU får 25 medlemsstater och vi vet att fler är på väg in. Som vi ser det kräver detta att beslutsfattandet reformeras. Annars finns det en uppenbar risk att arbetet stannar av på viktiga områden.

Vi vet genom olika undersökningar att medborgarna förväntar sig mycket mer av unionen på just det här området. Och det är så, det måste vi erkänna, att om vi inte är effektiva blir brottslingarna glada. Brottslingarna ska inte kunna operera ostört över gränserna på grund av vår oförmåga att fatta beslut. Det betyder att vi måste vara beredda att acceptera att beslut i viss utsträckning fattas med kvalificerad majoritet.

Att enbart lagar och ramlagar kommer att gälla är bra. Det ger tydlighet. Det är klart att vi kan erkänna att beslutsformerna inte är okomplicerade. Det finns olika aspekter på det nuvarande enhällighetskravet. Det kan vara en väg att skydda legitima nationella särdrag. Men det kan också användas för att blockera nödvändigt reformer av politiska skäl. Det ska vi vara medvetna om. Det är därför vi också aktualiserat en diskussion om en eventuell nödbroms eller säkerhetsventil.

Som vi ser det betyder omröstning med kvalificerad majoritet inte att vi kommer att förlora i centrala nationella frågor. Och om det gigantiska arbetet att genomföra EU:s inre marknad klarades av med majoritetsbeslut utan allvarliga nackdelar för Sverige, tror jag faktiskt att även detta är möjligt inom det rättsliga området.

Den som har välgrundade och legitima juridiska eller politiska skäl för sin ståndpunkt blir inte överkörd. Varje medlemsstat vet att det nästa gång kan vara dess tur att behöva de andras stöd. I detta samarbete är det ett givande och ett tagande. Det är inte ett samarbete där man måste klå

varandra, utan det är ett samarbete där man ska föra saker och ting framåt.

Slutsatsen blir alltså att vi måste vara beredda att bejaka förslaget och att tillåta en viss överstatlighet med majoritetsbeslut också på vårt område.

Vi ska naturligtvis samtidigt vara väldigt tydliga med vilka gränser vi vill se för samarbetet. Vi anser att myndighetsutövning mot enskilda på svenskt territorium självklart enbart är en uppgift för våra nationella myndigheter. Det är också vår ensak hur vi organiserar vårt rättsväsende så länge som vi kan delta i det rättsliga samarbetet. Vi ser inget behov av nya unionsorgan såsom en europeisk åklagare eller en europeisk gränspolis. Vi anser också att vi måste inskränka de rättsliga grunderna för samarbetet på ett sådant sätt att det tydligt går att se var gränsen för unionens kompetens ligger.

Herr talman! Regeringskonferensen har påbörjats. Det är viktigt att konstatera att riksdagens EU-nämnd kommer att hålla kontinuerliga kontakter med regeringen för samråd och inte bara samråd, utan den ska också besluta om stöd för regeringens positioner under förhandlingarna. Det menar jag säkrar riksdagens inflytande även under pågående förhandlingar.

Jag kan också berätta att EU-nämndens sammanträden med statsministern inför toppmötet kommer att vara öppna.

Slutligen, herr talman, är det glädjande att notera att förslaget till fördragets artikel II-21.1 innebär ett så klart och tydligt ställningstagande mot rasism och främlingsfientlighet. Det är också bra att rätten till asyl skrivs in och att detta ska ske med hänsyn tagen till Genèvekonventionen.

Jag vill bara kommentera en sak när det gäller vad Rikspolisstyrelsen har sagt eller inte sagt. Det kan vara värt att notera att Rikspolisstyrelsen också har skrivit att det är angeläget att samarbetet mellan medlemsstaternas operativa myndigheter effektiviseras, förstärks och samordnas så att verkliga resultat kan uppnås.

Saker och ting ska läsas i sitt sammanhang.

Anf. 155 KARIN GRANBOM (fp):

Herr talman! EU ger människor frihet att röra sig över landgränser. Vi kan bo och leva var vi vill. Det är fantastiskt. Men tyvärr är det inte bara hederliga människor som utnyttjar de rivna gränserna. Även brottslingar gör det. Att bedriva kriminell verksamhet över landgränser kan vara ett sätt att komma undan rättvisan.

Sverige är ingen isolerad ö. Vi drabbas också av den internationella brottsligheten. Det är svårt att uppskatta den organiserade internationella brottslighetens omfattning i Sverige, men vi vet att den förekommer i hela vårt land och leder till ett enormt lidande.

Europa utsätts för stora påtryckningar. Här finns målgrupper för de kriminella syndikaten. De kriminella tjänar skoningslöst pengar på att ungdomar knarkar ihjäl sig och på att kvinnor och barn våldtas. Fasansfullt många kvinnor och barn smugglas årligen till Europa för att säljas som sexslavar. Några av dem hamnar i Sverige. Pengarna som brottslingarna tjänar på denna hänsynslösa verksamhet förflyttas från land till land tills den smutsiga byken tvättats. Penningtvätten i Europa är omfat-

tande. Det är mot den här bakgrunden som vi har att bekämpa brottsligheten.

När människor tillfrågas om vad de vill att EU ska ägna sig åt blir svaret många gånger: att bekämpa brottslighet. EU måste svara upp mot dessa förväntningar. I förslaget till en europeisk konstitution tas denna uppgift på allvar. Den största förändringen är att beslut inom det rättsliga området ska kunna tas med kvalificerad majoritet, detta för att det krävs ett effektivare beslutsfattande, särskilt eftersom EU snart har 25 medlemsstater.

Konventets förslag innebär också att det blir svårare att hitta frizoner för brottslingar. Genom att medlemsstaternas lagstiftning, straff och rättsprocesser görs mer lika gör vi det svårare för grova brottslingar att gömma sig undan rättsskipning.

Redan i dag bedrivs det inom EU ett omfattande arbete för att underlätta för de nationella polis- och åklagarmyndigheterna att bekämpa brott över gränserna.

En åklagare som jag nyligen talade med vittnade om att det är mycket lättare att hantera och bekämpa brott om brottet och brottslingen kan härledas till ett EU-land. Han hävdade att om brottslingen kommer från ett land utanför EU blir det enormt mycket svårare att hantera ärendet.

I konventets förslag kan vi läsa att det europeiska polissamarbetet Europol och åklagarsamarbetet Eurojust i framtiden kommer att ha ungefär samma uppgifter som tidigare, det vill säga informationsutbyte, samordning och stöd till nationella myndigheter för att detta arbete ska bedrivas effektivt. De operativa polisiära insatser som kan genomföras kommer att ske tillsammans med nationella myndigheter. Den liberala förhoppningen är att Europol och Eurojust inom givna områden kan intensifiera sin verksamhet.

Konventet föreslår att det ska finnas en paragraf som tillåter att det genom enhälligt beslut är möjligt att skapa en europeisk åklagarmyndighet. Tanken med myndigheten är att den vid grova brott som påverkar flera medlemsstater skulle kunna utreda, lagföra och väcka åtal vid nationella domstolar. Vi liberaler tycker att det är bra att paragrafen finns då den ger oss en rättslig grund om vi skulle se ett framtida behov, men vi anser i dagsläget att inrättandet måste avgöras mot bakgrund av brottslighetens utveckling och hur vi klarar av att bekämpa brottsligheten utan myndigheten.

Samtidigt som brottsbekämpningen ska ske effektivt måste rättssäkerheten vara stor i hela unionen. I vår kamp mot brottsligheten får vi inte ge vika när det gäller kravet på att ingen oskyldig döms eller onödigtvis kränks. Det är viktigt att det finns minimistandarder för enskilda personers rättigheter i rättsliga processer. Och det har även konventsdeltagarna hävdad i det föreliggande förslaget.

Jag kan alltså konstatera att från liberal synvinkel är den del i konventets förslag som behandlar brottsbekämpning en framgång. I samma kapitel, kap. 4, behandlas också politik gällande asyl och invandring. Här vill jag uppmärksamma något som gjort oss liberaler och flera frivilligorganisationer bekymrade.

I Europa ser vi en trend mot ett mindre generöst mottagande av människor på flykt. Länder vill stänga sina gränser. Detta kommer till uttryck i EU-sammanhang där ministrar från olika håll hittar på det ena märkliga

förslaget efter det andra och vill skuffa över ansvaret för flyktingarna till någon annan.

Vi liberaler ser att det behövs ett europeiskt samarbete för flyktingpolitiken – detta bland annat för att sätta press så att *alla* EU-länder tar ansvar, det vill säga att de tar emot ett visst antal människor och ger dem en rimlig levnadsnivå.

Det som i föreliggande förslag oroar mig är att minimiregler för mottagandet av flyktingar tagits bort. I stället föreslås en fullständig harmonisering inom asyl- och flyktingområdet.

Vad kommer då det här att leda till? Ja, antagligen blir det svårt att stifta lagar inom det här området. En mer restriktiv politik kommer att dominera. Det vore bättre att ha kvar möjligheterna att bygga golv. Den som vill minst kan då lägga sig på miniminivån, och den som vill mer gör mer.

Vi i Folkpartiet vill att Sverige ska kunna bedriva en generös och human flyktingpolitik. Det kan bli svårare vid en totalharmonisering. Därför kräver vi att regeringen arbetar för att minimiregler införs. Men som det ser ut i dag verkar regeringen planera att hålla tyst när ärendet kommer upp till behandling. Jag beklagar detta och noterar att Sverige i så fall har svängt i frågan. Regeringens företrädare lämnade nämligen i konventet in förslag om tillägg av ”minimistandard”.

Migrationsminister Barbro Holmberg, som tidigare var generaldirektör på Migrationsverket, har undertecknat verkets remissvar där det sägs att den svenska asylnpolitiken har grundats på att EU:s regelverk inte hindrat ett enskilt medlemsland från att tillämpa generösare regler och att en sådan politik kan vara svår att förena med konventets förslag.

Jag undrar därför om regeringen verkligen kan stå för de konsekvenser som det kan innebära att låta bli att vid förhandlingsbordet ta upp frågan om minimistandarder när asyl- och flyktingpolitiken ska behandlas.

Avslutningsvis vill jag säga att konventets förslag i sin helhet är bra och att det utgör ett gott underlag för att möta framtidens utmaningar. (Applåder)

Anf. 156 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Framtidskonventet i sig är en stor framgång och markerar en historisk händelse när unionen nu utökas till 25 medlemsstater. Konventet har lyckats med utmaningen att ta fram ett utkast till en konstitution för det nya, enade Europa.

50 år efter Europeiska unionens tillkomst närmar sig Europa en brytpunkt. Unionens absolut största enskilda utvidgning är ett faktum om mindre än ett halvår. Därför känner jag både respekt och ödmjukhet när jag deltar i den här nästan historiska debatten i Sveriges riksdag.

Europa vänder blad och lämnar en dyster historia med andra världskriget och det kalla kriget bakom sig. Det var ju utrikes- och säkerhetspolitiken som var den utlösande faktorn när det gäller det Europasamarbete som växt fram sedan andra världskriget. Det som i dag kallas Europeiska unionen tillskapades för att förhindra återkommande förödande krig i Europa. Fredstanken är det bärande argumentet i EU, även om samarbete inom olika områden i sig är av värde.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Visst kan många frågor i konstitutionen kännas stora och svåra att ta ställning till. Ibland är det väl så att man fastnar i vissa frågor eller delar. Uppmärksamheten riktas dit i stället för att riktas på det som kanske skulle vara mer väsentligt. Det är väl också ganska typiskt för politiker att gärna kasta sig över vartenda kommatecken och över mindre genomtänkta detaljer. Vi målar upp stora politiska motsättningar kring förslaget i stället för att se till helheten.

I dag kan vi i alla fall notera att vi har kommit till slutdebatten. Till sist visar det sig att vi ändå har en ganska stor samsyn kring vad som är viktigt. Detta tycker jag bådär gott inför framtiden. Det förslag som nu överlämnas till regeringen finns det en stor enighet om. Därför är det också mycket viktigt att regeringen behandlar detta förslag från riksdagen med respekt och med en helhetssyn.

Framtidskonventets uppdrag var att förbereda det framtida samarbetet i ett utvidgat Europa genom att öka EU:s effektivitet och öppenhet och finna åtgärder för att få en bättre demokratisk förankring av EU bland unionens medlemsländer.

Vi kristdemokrater delar uppfattningen om en enhetlig uppbyggnad av unionen så att man slipper tudelningen mellan EG och EU och därmed också avvecklar pelarsystemet. Det är därför också rimligt att EU blir den juridiska personen för samarbetet i framtiden.

För mig är en ökad tillämpning av subsidiaritetsprincipen i praktiken nödvändig för att förbättra EU:s duglighet och funktionssätt. Konventet har kommit med en rad förslag om hur en förstärkning av principen praktiskt kan uppnås inom de olika institutionerna, vilket jag också välkomnar.

Subsidiaritetsprincipen ger oss hjälp då man ska fördela kompetens mellan olika gemenskaper och nivåer. Kristdemokraterna välkomnar förslaget till ett tidigt varningssystem där de nationella parlamenten får en möjlighet att agera med utgångspunkt i principen.

Utifrån mitt arbete i justitieutskottet tycker jag att det är mycket positivt med de närmanden som görs i lagstiftningen för att bekämpa miljöbrott och organiserad brottslighet. Polisens samarbete kommer att utökas, och detta kommer att ske genom Europol.

Europol ska ges möjligheter att underlätta och stödja förberedelse samt främja samordning och utförande av utredningsinsatser av medlemsstaternas polis. Operativa insatser ska ledas av de berörda medlemsstaternas egna myndigheter. Rådet ska uppmuntra till att samarbete sker genom Eurojust – samarbetsorganet för medlemsstaternas nationella åklagarmyndigheter – och bland annat möjliggöra för Eurojust att underlätta en god samordning mellan de nationella myndigheterna.

Eurojust ska stödja brottsutredningar som gäller grov gränsöverskridande brottslighet, i synnerhet den organiserade brottsligheten. Konventet föreslår också en rättslig grund som möjliggör samarbete kring brottsförebyggande frågor. Men förslaget är begränsat till stödjande och uppmuntrande åtgärder.

Herr talman! En av de absolut största utmaningarna för framtidskonventet var just att föreslå reformer av det rättsliga samarbetet och av inrikessamarbetet. Här har frågorna om polissamarbete och straffrättsligt samarbete haft stor betydelse. Bakgrunden till detta är att det finns ett

egenvärde i att vidta gemensamma åtgärder för att bekämpa kriminaliteten.

Kampen mot den organiserade brottsligheten har en central betydelse för möjligheterna att inom EU förverkliga ”ett område av frihet, säkerhet och rättvisa”. För att vi ska kunna fördjupa den europeiska integrationen måste medlemsstaterna ha förtroende för varandras kapacitet att hantera allvarliga brott och grova brottslingar.

Europa och omvärlden utmanas i dag av historiens mest välorganiserade kriminalitet. Den har utvecklats på internationell nivå i en högst oroande takt både i omfattning och i komplexitet och utgör ett allvarligt hot mot både samhälle och individer. Samtidigt som en rad brottsyndikat, från sina baser i tredjeland, bygger upp verksamhet inom EU ökar det gränsöverskridande samarbetet mellan de här grupperna och nationellt baserade kriminella grupper i medlemsländerna.

Denna internationella brottslighet är modernt utrustad. Man förfogar över stora resurser och opererar gränslöst, medan våra brottsbekämpande myndigheter är hänvisade till att bedriva sitt arbete nationalstatligt. Därför tycker vi att det rättsliga samarbetet är nödvändigt. Vi är positiva till ett intensifierat sådant och menar – som jag tidigare sagt – att avskaffandet av pelarsystemet på sikt kommer att ge ett enklare sammanhang och förfarande. Den grova gränsöverskridande brottsligheten måste nämligen bekämpas även på ett gränsöverskridande sätt. Däremot får rättssäkerheten aldrig riskeras, varför beslutsprocessen har stor betydelse.

När det gäller harmonisering av straff- och straffprocessrätten menar vi att det straffrättsliga samarbetet måste vidareutvecklas. Även med ett effektivt straffrättsligt samarbete är det svårt att hantera sådana komplexa problem som den organiserade brottsligheten och terrorismen om det inte samtidigt sker en tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning på området och en förenkling av de procedurer som tillämpas. Detta innebär konkret att brottsliga handlingar i princip bör bemötas på samma sätt i hela unionen.

När man talar om brottsbekämpningen får man inte glömma den roll som det rättsliga samarbetet spelar. När polisens och tullens arbete är klart ska åklagarna, advokaterna och domstolarna ta vid. Alla instansers arbete påverkas och försvåras av att brottsligheten blir alltmer gränsöverskridande. Polis, åklagare och domstolar behöver moderna och effektiva verktyg för att kunna samarbeta med kollegerna i andra medlemsländer.

Jag tror att alla vi som debatterar i denna kammare i dag är medvetna om att de framtida beslutsformerna för det straffrättsliga samarbetet innehåller en hel rad komplicerade problemställningar. Därför krävs det också ett engagerat och ödmjukt förhållningssätt när vi ska besluta och debattera fortsättningsvis i den här frågan.

Jag vill understryka att frågan om hur vi organiserar vårt rättsväsende är en fråga för Sveriges riksdag och inte för EU.

Till sist vill jag bara säga något om den debatt som har förts i dag. När jag har lyssnat på Vänsterpartiets och Miljöpartiets representanter har jag osökt påmints om en man som jag mötte en gång i min ungdom. Han kunde inte se någonting positivt. Det var fel på allting jag sade och allting jag gjorde. Till sist frågade jag honom: Men kära du, vad jobbar du med egentligen? Då sade han: Jag är felsökare på Ericsson. Han var

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

alltså arbetsskadad. Det fanns inte en rimlig chans att få honom att se någonting positivt med allt det som jag representerade.

Jag tycker att det är precis på samma sätt med det jag hört i dag av dessa gnällspikar Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det har inte funnits en enda positiv rad.

Jag skulle också vilja deklarerat att jag tar avstånd från det som Camilla Sköld Jansson här anförde om att alla beslut i EU fattas av bara medelålders, gråhåriga, rika män med fina kostymer. Jämställdhet handlar väl ändå om respekt både för män och för kvinnor; i alla fall har jag uppfattat det så. Jag tycker att vi i vårt underlag har väldigt bra texter som är ett steg i rätt riktning när det gäller jämställdheten.

Herr talman! När man hör hur Vänsterpartiet och Miljöpartiet läser remissyttranden får man säga att det är ungefär som när fan läser Bibeln. Det är *så* vinklat och *så* misstolkat. Joe Frans var också inne på det. Självfallet måste alla beslut om förändringar tas med största försiktighet och noggranna överväganden. Men precis som Joe Frans sade är Rikspolisstyrelsen oerhört positiv och vill intensifiera och effektivisera polis-samarbetet. Man ser detta som den enda och nödvändiga räddningen för att klara framtidens brottslighet.

Jag tror att det är angeläget att vi har en viss ödmjukhet i de här frågorna och inser att det finns problem men att problem är till för att lösas.

Jag tror att det här samarbetet i framtiden är någonting fantastiskt för Sverige. Vi kan inte vara så unika att vi kan tycka att vi kan stå utanför och klara oss utan gemenskap. Jag behöver den i alla fall.

Anf. 157 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Låt mig först få påminna om det fruktansvärda illdåd som i dag har skett i Istanbul. Samtidigt som Turkiets utrikesminister befinner sig här i Sveriges riksdag och samtalar med utrikesutskottet och EU-nämnden om sitt lands förberedelser för att bli medlem av den europeiska unionen begår terrorister detta fruktansvärda illdåd i Istanbul.

Jag säger detta därför att jag vet att vi alla enas i fördömandet av detta fruktansvärda illdåd. Men jag säger det också som en påminnelse om hur nära vi är varandra i Europa och hur beroende vi är av varandra.

Det är min personliga tillfredsställelse att kunna se på konventsförslaget som någonting väldigt positivt. När jag som ung SSU:are satt med i SSU:s förbundsstyrelse och Berlinmuren föll fick jag uppdraget av förbundsstyrelsen att åka ut i Central- och Östeuropa för att bilda socialdemokratiska ungdomsorganisationer. Det var inte lätt, kan jag säga. Allting som började på ordet "social" var på den tiden ganska avskytt i Central- och Östeuropa.

Jag reste runt i Polen, i Tjeckoslovakien, i Ungern, i de baltiska länderna, i Vitryssland och i Ukraina. Det var svårt att bilda socialdemokratiska organisationer. Men det var däremot inte svårt att nå kontakt med människor som inte ville något annat än att tillhöra Europa, att äntligen få bli europeer och inte leva under den kommunistiska diktaturens ok. Det var en enorm glädje.

Varför säger jag då detta? Jo, för att den huvudsakliga uppgiften för den här regeringskonferensen är att se till att få ett konstitutionellt fördrag för den europeiska unionen som fungerar med 25 medlemsländer. I många stycken är det regelverk som EU i dag arbetar med gjort för sex

medlemsländer. Det blir bra mycket svårare efter den 1 maj att ta beslut i den europeiska unionen med 25 medlemsländer.

Jag vill poängtera detta, för om vi inte i regeringskonferensen lyckas få till ett bra konstitutionellt fördrag kan det leda till en katastrof för den europeiska unionen.

Jag blir lite orolig när jag ser och hör de signaler som ges om hur länderna redan har positionerat sig i regeringskonferensen. Vi får helt enkelt inte misslyckas med att ta fram ett konstitutionellt fördrag som gör det möjligt för den europeiska unionen att fortsätta att utvecklas, dock med hela 25 länder. Dessutom måste det vara så bra att vi kan fortsätta utvidgningen även i fortsättningen.

Jag är väldigt glad över konventsförslaget. Jag tycker att det i väldigt många stycken är många steg framåt.

Vi ska nu diskutera den europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Låt mig först säga att jag har noterat att det i debatten om EU:s utrikespolitik finns två grupper av politiker. Först har vi dem som ser den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som en tvångströja som tvingar in alla länder i någonting. Man får inte sticka ut och inte säga vad man egentligen tycker. Det är alltid någon annan som bestämmer och förtrycker de andra ländernas åsikter. Detta uttrycks främst av Vänsterpartiet och Miljöpartiet i Sveriges riksdag.

Sedan har vi andra, däribland den grupp jag tillhör, som ser den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som en språngbräda. Det betyder helt enkelt att om vi gör saker tillsammans med andra så när vi lite högre och lite längre. Och lägg märke till, vilket alla ni som har hoppat på en språngbräda vet, att om man är flera stycken som ska hoppa på en språngbräda så gäller det att försöka hoppa samtidigt för att nå upp. Gör man inte det utan hoppar vid olika tillfällen, ja, då kommer man inte speciellt högt.

Det är just det som är poängen med EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik: att den är enhällig. Det krävs att länderna faktiskt sätter sig ned, förhandlar och diskuterar och kommer fram till gemensamma positioner så att alla kan ta ett gemensamt avstamp på språngbrädan och på det sättet få ett större inflytande i politiken i världen.

Tyvärr har vi sett exempel där Europas länder inte hoppat samtidigt på den här språngbrädan. Ta Bosnien, där EU:s olika länder drog i olika riktningar och absolut inte hoppade samtidigt på språngbrädan. Vi har sett det resultatet. Vi har också sett hur svårt det var för den europeiska unionen att nå fram när det gällde inställningen till konflikten i Irak. Allt detta är farligt för den europeiska unionen. Vi måste inse att vi måste arbeta och arbeta för att nå fram till gemensamma resultat. Det får ta den tid det tar, men det är viktigt att EU har en gemensam position.

Själv tycker jag att det är en katastrof när Silvio Berlusconi i presskonferenser och deklARATIONER faktiskt lyckas flytta tillbaka positionerna när det gäller relationerna till Ryssland – ett utmärkt exempel på att vi måste stå fast vid en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och att det ibland har sina nackdelar att ha det roterande ordförandeskapet i den europeiska unionen.

Styrkan är alltså enhälligheten. Jag har sett i en del av de borgerligas reservationer att man talar om att man borde ha kvalificerad majoritet på utrikespolitikens område. Jag delar uppfattningen att det är viktigt att ha

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

en förstärkt utrikes- och säkerhetspolitik i EU, men jag tror ärligt talat att det skulle försvaga den europeiska unionens utrikespolitik att gå från enhällighet till kvalificerad majoritet. Det är bättre att hoppa samtidigt på språngbrädan än att göra sig mottaglig för sådana försök som Ryssland faktiskt har gjort i dag när det gäller Europeiska unionen, att slå in kilar mellan olika länders inställning.

Det är bra att konventet föreslår en utrikesminister. Europeiska unionen behöver ett ansikte för att föra ut denna gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Och det finns väldigt många förslag i konventet som alla gillar, som faktiskt stärker möjligheterna för en bra politik, en sammanhållen politik där biståndspolitiken, handelspolitiken och säkerhetspolitiken går i gemensam riktning. Vi har sett alltför mycket av att handelspolitiken inverkar menligt på biståndspolitiken och tvärtom. Det behövs en mer koherent politik i EU. Och avskaffandet av pellarstrukturen gör det faktiskt möjligt att vinna dessa fördelar.

Det finns också saker i konventets förslag som vi djupt ogillar, bland annat möjligheten till det strukturerade samarbete på försvarspolitikens område som skulle ge vissa länder en möjlighet att springa vidare framåt och tillsammans sätta kriterier och standard för hur man ska samarbeta i Europeiska unionen. Det skulle absolut leda till att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skulle splittras upp på ett A- och ett B-lag. Man skulle kunna springa i väg före oss och göra en del operationer i EU:s namn som faktiskt en del EU-länder inte skulle kunna tänka sig att vara med på. Det är fel. Sverige behöver säga klart stopp och belägg för detta förslag.

Dessutom föreslås att en del länder skulle kunna ge varandra försvarsgarantier inom Europeiska unionen. Det leder till exakt samma sak, att vi delar upp oss i ett A- och ett B-lag. Detta är någonting som vi alla faktiskt behöver bekämpa. Det är inte bara det att det är dåligt för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i EU. Det skulle också skada den transatlantiska länken. Glöm inte att väldigt många av de länder som är med redan är Natomedlemmar och sätter stort värde på att USA är närvarande på den europeiska kontinenten. Sverige tillhör inte de länder som är medlemmar i Nato och har inte heller för avsikt att bli medlem av Nato, men vi tycker att det är väsentligt med en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik i EU, och vi tycker att det är väsentligt att ha en transatlantisk länk. Därför säger vi nej till dessa försök att faktiskt förstöra den transatlantiska länken.

Dessutom, varför ska vi bygga upp dubbla militära strukturer? Ska vi verkligen odsla våra skattepengar på att bygga upp dubbla militära staber och strukturer när det faktiskt redan finns en organisation i Europa som tar detta ansvar?

Jag vill yrka bifall till reservation nr 33. Den handlar om den valda ordföranden i Europeiska rådet. Som ni väl känner till är det den enda reservationen vi socialdemokrater har.

Jag vill som ordförande i detta utskott säga att jag tycker att det har varit ett bra arbete med det här betänkandet. Vi har, som väldigt många andra talare har sagt, klargjort riktlinjerna och direktiven för den svenska regeringen i de fortsatta förhandlingarna. På vissa områden har vi skärpt skrivningarna, och på andra områden har vi fått fram tydligare klargö-

randen än regeringen hade i sin skrivelse. Det är en bra produkt som vi i dag fattar beslut om i riksdagens kammare.

Jag är ledsn över att en del journalister verkar tro att den svenska riksdagen inte har arbetat ordentligt med regeringskonferensen. Ingenting kunde vara mer felaktigt. Redan i våras arbetade vi fram tre betänkanden i det sammansatta utskottet. Vi har haft en EU 2004-kommitté som har arbetat. Vi har haft mängder av debatter i kammaren. Regeringen har skickat ut konventionsförslaget och sina egna synpunkter på remiss. Sverige är det enda landet som har gjort detta. Och vi har kanske det bästa materialet som något europeiskt parlament har i detta betänkande. Jag vill tacka utskottets ledamöter för ett bra arbete.

Anf. 158 GÖRAN LENNMARKER (m):

Herr talman! Det är en stor sak att nu debattera, diskutera och ange den svenska positionen vad gäller ett framtida konstitutionellt fördrag för Europeiska unionen. Det är stort därför att det handlar om den framtida utvecklingen på större delen av vår kontinent. Vi ska komma ihåg att Europa aldrig har haft ett mindre demokratiskt underskott än nu. Ser vi tillbaka på Europas historia upptäcker vi att den har präglats av rejäla demokratiska underskott. Det har varit stormakterna som har bestämt. Små länder har fått anpassa sig. Kontinenten har farit väldigt illa. Hela idén med detta samarbete är ju att finna former för att länder ska kunna samarbeta med varandra och där även små länder ska kunna ha inflytande.

Vi har 25 medlemmar i Europeiska unionen från den 1 maj nästa år, och ytterligare 11 länder har medlemskapsperspektiv. Det vi egentligen talar om är att när det här konstitutionella fördraget eventuellt kommer att träda i kraft har vi säkert uppemot 30, kanske 35 medlemsländer i Europeiska unionen. Det är då inte längre bara ett västeuropeiskt samarbete utan ett i stort sett alleuropeiskt samarbete.

Den som har problem med det demokratiska underskottet är inte EU:s medlemmar utan det är de som icke är medlemmar. Om vi reser till Norge, som i stor utsträckning har att anpassa sig efter EU:s inre marknad, Schengenregler och annat, ser vi att de upplever det demokratiska underskottet. Man finns inte med utan har att anpassa sig till regler som andra har bestämt. Därför är det så viktigt att vara med i den europeiska unionen.

Konventets centrala del har ju handlat om att bekräfta EU:s grundstruktur, nämligen hur vi bygger upp detta samarbete. Man kan säga att en av de mest fantastiska slutsatserna i konventet egentligen är att man bekräftar att vi inte ska bygga en stat, utan vi ska bygga ett samarbete på just den unika grund som Europeiska unionen är, självständiga stater som bestämmer sig för att samarbeta på områden där vi avger tydlig kompetens. Vi bestämmer som medlemsländer vad EU ska ta ansvar för. Och det vi inte har sagt att EU ska ta ansvar för bär vi själva ansvaret för. Suveräniteten ligger hos medlemsländerna och icke hos EU.

Det är en viktig sak, för det innebär att den idé som många kanske har haft, det så kallade cykelteoremet, att man alltid måste trampa på, att EU måste bli större och ständigt ta till sig mer, har konventet faktiskt tagit död på. Vi har sagt – jag är ju själv ledamot av konventet – just att vi ska samarbeta om det vi kommer överens om. Det kan förvisso hända att vi

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

ska göra mer på något område. Det kan hända att vi ska göra mindre på något annat område. Men det är framför allt vi medlemsländer som bestämmer vad EU bär ansvaret för.

Vi har också sagt att vi även fortsättningsvis ska ha en medlemsavgift av begränsad omfattning och inte ett skatteuttag. EU stiftar lag på avgränsade områden, men EU tar inte ut skatt. Det är någonting som förbehålls medlemsländerna.

Från moderat håll har vi det vi kallar den gyllene regeln. Vi ska vara oerhört noggranna när vi definierar vad EU ska göra. Här ska vi vara återhållsamma och tänka oss för noggrant. Men – det är andra sidan av den gyllene regeln – när vi väl har sagt att EU *skall* ta ansvaret måste EU också ha förmågan att fullfölja detta ansvar, kunna fatta beslut och genomföra dem. Vi kan inte ha en ordning där vi säger att EU ska göra en sak, men sedan ha beslutsregler som är så komplicerade och svåra att det inte levereras någonting. Då kommer naturligtvis medlemsstaterna att säga: Vad nu då! EU levererar ju inte det vi har sagt att EU ska göra.

Låt mig då gå in på det vi kallar kompetenserna, det vill säga ansvarsområden för EU. Det var fyra stora områden som diskuterades rejält i konventet. Ett har vi diskuterat här, brottsbekämpningen. Jag ska inte gå in på det. Men där fanns en bred enighet om att vi skulle förstärka EU:s möjlighet att hjälpa medlemsländerna att bekämpa den grova gränsöverskridande brottsligheten. Nog sagt om detta eftersom det just har varit föremål för debatt.

Det andra var utrikes- och säkerhetspolitiken. Den ska jag inte heller uppehålla mig så mycket vid, för det har debatterats en hel del om den. Låt mig bara säga, inte minst med anledning av Urban Ahlins tidigare inlägg, att här har vi från moderat håll varit beredda att gå längre. Vi menar att det här är ett kritiskt område. Men jag vill säga att när vi ser dagens bombdåd i Istanbul inser vi ändå vikten av att vi tillsammans måste ha kraft att bekämpa den här typen av ondska. Detta handlar om hårt planerad ondska där oskyldiga människor får sätta livet till under de mest grymma former.

Det är två områden som har hamnat i skymundan. Det ena gäller den ekonomiska politiken. Det var föremål för mycket långa diskussioner. Där fanns föreställningen att EU kanske så småningom ska bestämma den ekonomiska politiken över hela kontinenten, särskilt om det finns en gemensam valuta. Det sade konventet nej till. Vi får en union som tvärtom blir mer och mer heterogen till följd av utvidgningen. Det är medlemsländerna som har att hantera den ekonomiska politiken, dock naturligtvis med undantag av vissa saker som har med stabilitetspakten och åtgärder för att skydda den gemensamma marknaden och valutan att göra. Men det är medlemsländerna som bär ansvaret för den ekonomiska politiken. Det är inte EU som ska göra det. Det var ett centralt beslut som konventet fattade.

Det andra området som kommit i skymundan gäller sociala frågor. Där var det samma sak. Det fanns de som menade att det är dags för EU att gå in och ta över ansvaret för socialpolitik, först i begränsad omfattning och sedan kanske mer. Där sade också konventet nej. EU är ingen social union i den meningen att sociala transfereringar, sociala system av olika slag, sjukvård, pensioner, ska hanteras av EU. Detta är och förblir

nationell kompetens. Icke en enda euro finns i sociala transfereringar även i framtiden.

Det var två områden där vi utvidgade, och det var områden där vi sade: Nej, här ska vi ligga kvar med den balans vi har erfarenhetsmässigt.

Det finns några andra förslag i konventet. Det är rätt att turism har försvunnit ut med detta förslag. Vi borde också ha tagit bort industripolitiken. Det är en kvarleva från en svunnen tid. Det borde ha tagits bort från kompetensen.

Det finns två nya förslag: idrotten respektive rymden. Beträffande idrotten finns det ett oerhört omfattande arbete på europeisk nivå. Frågan är varför EU ska komma in på sådant som det civila samhället sköter förträffligt. Man kan inte slå på en TV-apparat utan att det är en europeisk cup på gång. Varför ska EU in i det? Låt det civila samhället sköta detta. Det går utmärkt bra.

När det gäller rymden finns också där ett samarbete. Dessutom tycker vi moderater att om det nu finns begränsade resurser, det är till exempel svårt att klara den fredsbevarande förmågan, låt oss fokusera på det i stället för att lägga resurser på rymden.

Låt mig då ta upp några frågor som har varit uppe i debatten. Den ena gäller unionsrättens företrädare. Det är det viktigaste som utskottet tar fram. Här har vi verkligen gjort ett gott hantverk. Vi ska tydliggöra just grunderna för unionsrättens företrädare, nämligen en kombination av artiklarna 5, 7 och 10. Jag tror att utskottet, och därmed riksdagen, kan sätta sin prägel i förhandlingarna. Det är för tidigt att säga det än. Jag tror att det är kanske det viktigaste bidraget som riksdagen och det kombinerade konstitutions- och utrikesutskottet gör i den här förhandlingen.

Till skillnad från åtskilliga partier vill jag säga att flexibilitetsklausulen är väsentligt mycket bättre i denna omfattning än i den nuvarande. Detta är en uppstramning av flexibilitetsklausulen, och det innebär att det inte går att ge ny kompetens, vilket tidigare har varit fallet.

Angående passerellen har vi från moderat sida sagt att vi kan väl tänka oss att fler områden blir föremål för majoritetsomröstning. Men själva tekniken att lämna över rätten att besluta om beslutsstrukturer, majoritet respektive enhällighet, ankommer inte på EU. Det måste regeringskonferensen göra. Det är en principiellt viktig fråga om vem som håller i detta beslut.

När det gäller röstreglerna i rådet – som Gunnar Hökmark tidigare poängterat – har vi från utskottet tydligare ställt upp på den grundläggande principen om den dubbla majoriteten, det vill säga en röst per medlemsland och röst i proportion till befolkningen. Det är en mycket grundläggande och självklar regel som den intresserade medborgaren kan förstå, vilket är lite unikt i EU-sammanhang. Normalt fattar man inte rösträtsreglerna om man inte har en miniräknare med sig.

Låt mig ta upp frågan om den gemensamma asyl- och invandringspolitiken. Här menar jag att det är riktigt att vi ska ha en gemensam asyl- och invandringspolitik. Jag fruktar att den nationella politiken är mer restriktiv. Det har krupit in en formulering i konventets förslag som vi moderater säger nej till, nämligen rätten att fastställa tak för tredjelandsmedborgare i varje land. Det är en protektionistisk åtgärd. Till alla dem som vill behålla nationell beslutsrätt, vilket det innebär med minimiregler, får man en mer protektionistisk hållning än med en gemensam poli-

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

tik. Erfarenheten inom EU är att normalt är det EU-länderna som är protektionistiska och EU centralt som är mer öppet mot omvärlden. Det är huvudregeln.

Det som bereder mig stor tillfredsställelse också för utrikespolitiken är målet att avveckla handelshinder. EU är för protektionistiskt – inte för att EU centralt är för protektionistiskt utan för att många medlemsländer är för protektionistiska. Skulle vi inte ha EU skulle Europa vara en förfärligt protektionistisk kontinent. Men vi måste gå längre.

Sist och slutligen vill jag säga något om den valda ordföranden för Europeiska rådet. Här vänder jag mig särskilt till socialdemokraterna, som har nära kontakter till regeringen. Det får inte byggas upp ett demokratiskt underskott i Sverige, där vi får en känsla av att vad riksdagen säger genomförs inte av regeringen. Då har vi skapat något mycket märkligt. Jag blev lite oroad när utrikesministern tidigare raskt påpekade att den svenska linjen nog sist och slutligen skulle få stryk. Vi måste lita på att regeringen fullt och entydigt fullföljer riksdagens linje. Annars bygger vi upp det demokratiska underskottet i vårt eget land. Så kan vi inte ha det.

Det finns två skäl som är centrala, förutom det som redovisas i utskottet. Det ena är: Minns vårterminen 2001. Det var den termin när Sverige blev ägare till EU och EU fullt ut kom att accepteras i stora delar av landet. Med den nya föreslagna ordningen skulle den möjligheten försvinna, det vill säga att det nya och lilla landet under ett halvår kan känna att ”vi är i centrum av Europeiska unionen”. Ju mindre och perifert landet är i Europa desto mer behöver man ha den möjligheten. Var rädd om den möjligheten.

Det andra skälet är att jag inte tror att Europeiska rådets ordförande ska ha en roll i utrikespolitiken. Det är en fullständigt konträr slutsats av det nuvarande ordförandeskapet. Det är klokt att låta det ske på annat sätt.

(Applåder)

Anf. 159 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! I mitt anförande sade jag att jag tycker att det är viktigt att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är en språngbräda där vi alla hoppar samtidigt och gemensamt för att nå högre mål. Jag läser i Moderaternas reservation nr 76 om de yttre åtgärderna. Man tycker att det är rimligt att Europeiska unionen fattar beslut vad gäller utrikes- och säkerhetspolitik med kvalificerad majoritet. Längre ned säger man att det är rimligt om det är kommissionen som får ta det verkställande ansvaret för att genomföra denna politik.

Är Göran Lennmarker medveten om att det kan innebära att det finns ett land eller flera länder som i Europeiska rådet inte får sin vilja igenom och får se en politik genomföras utan några som helst möjligheter att vara med och påverka ens hur den genomförs eftersom det ligger på kommissionen?

Jag tror inte, ärligt talat, på att EU:s utrikes- och säkerhetspolitik med det skulle stärkas. Den skulle leda till att en del länder skulle känna en oerhörd frustration, och därmed skulle vår utrikespolitiska hållning snabbt splittras. Jag har full respekt för att Moderaterna vill stärka utri-

Anf. 160 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Det var ett korrekt refererat av den moderata reservationen. Vi menar att det vore rimligt att införa samma röstregler för utrikes- och säkerhetspolitiken som det i princip ska vara vad gäller lagstiftning. Vi har definierat tre undantag – de har Urban Ahlin säkert läst – nämligen vitala nationella intressen, möjligheten till konstruktivt avståndstagande och militära insatser. För militära insatser måste beslut fattas i denna kammare, menar vi. Det är den dubbla frivilligheten som gäller, det vill säga varje land deltar frivilligt och varje soldat deltar också frivilligt.

Men det var inte det som Urban Ahlin inriktade sig på. Det var det övriga. Vi menar att det är rimligt att vi i en union med 30–35 länder kommer att kunna fatta beslut vad gäller utrikespolitiken med kvalificerad majoritet. Vi ska samtidigt vara medvetna om att beslut med kvalificerad majoritet innebär ofta att man därmed får till stånd en konsensus-sökande process. Erfarenheten tidigare när vi hade eurosclerosis i slutet av 70-talet och början av 80-talet var enhällighet för allt. Det gjorde att länder inte brydde sig om att försöka komma överens. Det fanns ju alltid vetorätten. Man kunde säga nej. När beslut med kvalificerad majoritet inrättades ändrades hela tonläget i Europeiska unionen genom att man då började söka konsensus.

Normalt tar en majoritet stor hänsyn till minoriteten. Det är hela kulturen inom EU. Det paradoxala med QMV, den kvalificerade majoritetsomröstningen, var att det blev ett bättre samarbetsklimat och ibland ett större hänsynstagande till varandra när man hade majoritetsomröstningar än när var och en satt med sin vetorätt.

Därför tror jag, Urban Ahlin, att vi kanske kan se en motsatt utveckling. Tänk om vi hade utvecklat en Irakpolitik i god tid, och inte hastat fram en i vintras. Tänk om vi hade ägnat några år åt att utarbeta detta! Då hade vi kanske haft en bättre situation.

Anf. 161 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag är medveten om de undantag från det kvalificerade majoritetsbeslutet som Moderaterna föreslår. Det är också ett som redan i dag finns i den europeiska unionen och som också vi socialdemokrater ställer upp bakom.

Jag vill bara få till protokollet att Moderaterna här lägger ett förslag som skulle innebära att det finns länder som kan ställas helt utanför EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, genom att de blir nedröstade och kommissionen sedan sköter verkställigheten. I dag fungerar det på det sättet att vi tar ett enhälligt beslut om vilken inriktning vi ska ha, och sedan räcker det med kvalificerad majoritet när man kommer till besluten om hur det ska genomföras. Jag tycker att det är en mycket smakligare väg att gå.

Jag hörde Göran Lennmarker säga att den gyllene regeln ändå var att man skulle tänka efter väldigt noga innan man gav EU makt att genomföra saker, men när det väl hade det skulle det genomföra det på ett starkt sätt.

Utrikespolitiken är lite annorlunda än andra frågor, som Lennmarker tog upp, lagstiftningsfrågor och så vidare. Här rör det ofta verkligen den inre kärnan av nationernas identitet. Jag tror att det vore ett stort misstag att gå den väg som Moderaterna föreslår.

Det sista jag skulle vilja svara på gäller hur regeringen kommer att handskas med riksdagens beslut om en vald ordförande i Europeiska rådet. Jag hyser inte alls de farhågor och besvärjelser som Göran Lennmarker och andra moderater tidigare i den här debatten har fört fram om att regeringen inte skulle lyssna på riksdagen. Jag har fullt förtroende för att Laila Freivalds i regeringskonferensen kommer att föra fram de här synpunkterna med styrka.

Det kan inte hindra oss från att säga att det ser lite annorlunda ut i Europeiska unionen. De andra länderna delar inte din åsikt. Silvio Berlusconi har med sitt agerande verkligen gjort sig till tolk för oss som tror att det är bra att ha en vald ordförande i Europeiska rådet. Bland andra Carl Bildt, din förre partiledare, tycker själv att det är ett utmärkt exempel på att vi behöver ha en vald ordförande i Europeiska rådet.

Jag hyser, som sagt var, inga tvivel om att regeringen kommer att framföra riksdagens ståndpunkt i regeringskonferensen.

Anf. 162 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Det är inte överraskande att höra att Urban Ahlin har förtroende för regeringen. Det kan jag förstå, med tanke på regeringens sammansättning.

Det var dock något illavarslande när utrikesministern först sade precis det hon skulle säga, att hon ska företräda riksdagens uppfattning, men sedan raskt gick över till att säga att hon skulle förlora i det här. Det gäller var och en av våra åsikter i utskottet att regeringen har att företräda dem. Sedan kan man göra prognoser på hur det kommer att gå. Det är självklart att man kan ha olika idéer om detta, men en regering ska se till att med kraft fullfölja en riksdags beställning.

Sedan tillbaka till frågan om utrikespolitiken: Nej, Urban Ahlin, erfarenheten är inte att man trycker undan medlemsländer. Hela det europeiska samarbetets kärna, i en kontinent där det har varit krig och konflikter och där länder har en förfärlig historia – det är den grundläggande erfarenheten – är att man är oerhört mån om att inte trycka undan länder. Den kvalificerade majoritetsomröstningen har snarare inneburit att man har en starkare känsla för att hålla i och se till att länder inte känner att ”vi är inte med i det här” eller ”vi har ingen plats i det här”.

Därför menar vi moderater att just den kvalificerade majoritetsomröstningen på utrikespolitikens område skulle vara oerhört väsentlig för att stärka detta. Om det är någonting vi ändå kan säga – och jag tror att vi alla i den här kammaren kan göra det – att vi i vårt hjärta känner att vi har misslyckats i, är det Srebrenica och andra händelser. Det kostar människoliv när Europa inte förmår agera, utan vi får krypa på knäna och be USA engagera sig för att rädda oss i Bosnien. Gudskelov kom de in.

Vi kan inte ha den ordningen i framtiden. Vi måste själva ha den här kapaciteten. Då tror jag att vi också ska ha beslutsordningar som kan göra det här. Det finns en mycket stark värdegrund i Europa som borgar för att det här skulle kunna fungera ganska väl.

Fru talman! Vi ser nu ett helt nytt Europa växa fram. Det är ett nytt Europa i två avseenden: ett enat Europa och ett Europa som inte längre är splittrat i öst och väst.

Nästa år sker en stor utvidgning av den europeiska unionen. Tio nya medlemsländer kommer till. Inom bara några år kommer Europeiska unionen att bestå av 400–450 miljoner invånare. Den här utvecklingen kommer att fortsätta. På tur står inom kanske bara några år länder på Balkan och inom ett antal år också Turkiet – naturligtvis givet att dessa länder klarar de politiska och ekonomiska kriterier som EU har satt upp.

Det här är en väldigt positiv utveckling, därför att den skapar ökad trygghet och ökad säkerhet på vår kontinent. Men det är inte en utveckling som har kommit gratis. Det är en utveckling som många har fått lägga ned väldigt stor kraft och energi på för att den ska komma till stånd. Det är en utveckling som måste vårdas.

Det finns också starka motkrafter. Det finns protektionism och nationell inskränkthet. Det yttrar sig bland annat i krav på att arbetskraftens fria rörlighet inom Europeiska unionen nu ska begränsas när vi får fler länder från Östeuropa som medlemmar.

Låt mig ge ett tydligt besked om att vi från Folkpartiet på den här punkten kommer att vara helt kristallklara: Vi accepterar inte att den fria rörligheten för människor i det nya Europa inskränks. Grunden för Europatanken är nämligen att alla européer ska behandlas rättvist och på samma sätt.

Vi ser också ett nytt Europa i ett annat avseende, ett Europa där det europeiska samarbetet fördjupas. Europa griper sig an det som är vår tids stora utmaningar. Det handlar om miljöproblemen, om den internationella brottsligheten och om hur vi skapar fred, säkerhet och trygghet i vår del av världen. Det sker också ett fördjupat samarbete för att skapa utveckling och tillväxt i vår världsdel. Där är den gemensamma valutan euron en central del. Jag hoppas, med all respekt för den folkomröstning som vi nyligen har haft, att Sverige så småningom också kommer att ansluta sig till den gemensamma valutan och delta fullt ut i detta samarbete.

Det nya Europa som växer fram, fru talman, är ett nytt Europa som kräver en ny Europadebatt i Sverige. Det är dags att vi lämnar den gamla, fruktlösa, ja- och nej-debatten bakom oss. Vårt öde är oupplösligt förbundet med Europa. Eller tror vi att vi ensamma klarar att lösa miljöproblemen? Behöver vi inte våra grannar när vi ska bekämpa internationell brottslighet, till exempel *trafficking*, som är vår tids moderna slavhandel? Berör inte Europas säkerhet också oss?

Sverige är en del av Europa, och vår nya Europadebatt måste ha det som en självklar utgångspunkt. Det ställer krav på de partier som var motståndare till att Sverige skulle bli medlem av Europeiska unionen. Men det ställer också krav på de partier som i likhet med Folkpartiet förespråkade ett medlemskap i Europeiska unionen. Alla partier måste rannsaka sig själva och ta upp de frågor som nu står på den politiska dagordningen på kort och på lång sikt. Vilka visioner har de politiska partierna om de viktiga europeiska vägvalen? Vilka ideologiska överväganden ligger bakom?

Jag ser två stora viktiga vägval som Europa nu står inför. Det första handlar om hur vi vill att Europa ska styras. Här har vi ett vägval mellan diplomatins metod och demokratins metod.

I dag har vi ett system inom Europeiska unionen som bygger på diplomatins metod. Det är stängda dörrar, slutna sammanträdesrum, stats- och regeringschefer, ministrar, proffspolitiker och elittjänstemän som sitter och fattar de avgörande besluten. Det är inte en hållbar princip för framtiden.

Jag tycker inte minst att den process som ledde fram till att vi fick det förra fördraget inom EU, Nicefördraget, visar hur felaktigt det beslutsfattandet är. Vi måste öppna de stängda sammanträdesrummen. Vi måste ge makt åt människor, folkvalda politiker, som kan avsättas i öppna, fria val.

Vi kan gå till oss själva: Skulle vi verkligen acceptera en sådan ordning som i dag finns inom EU, när det gäller hur besluten fattas inom EU, när vi fattar beslut i Sverige? Skulle vi acceptera att 24, 25 landshövdingar satte sig i Rosenbad och under helt slutna överläggningar bestämde sig för hur vi skulle ha det? Landshövdingarna skulle då komma ut och säga: Det här har vi kommit överens om. Det skulle vara utan insyn och utan möjlighet att utkräva ansvar.

Från Folkpartiets sida är vi tydliga. Vi vill ha mer makt till det europeiska parlamentet på ministerrådets och andra slutna organs bekostnad. Vi ser också stora fördelar i att parlamentet har större möjlighet att kontrollera kommissionen. Men det är också intressant att fundera på var andra partier står i de här frågorna. Var står Socialdemokraterna?

Liberaler och socialdemokrater tog tillsammans för hundra år sedan upp kampen för att vi skulle ha en nationell demokrati, bland annat i Sverige. I många andra länder runt om i Europa såg man också den här konstellationen. Men var finns socialdemokraterna nu i den nya demokratidebatten, när Europas demokrati ska formas? Då är det tyst från Socialdemokraterna. Då är det konservatism, tillbakablickande och pragmatism som gäller. Visionerna saknas.

Fru talman! Det andra viktiga vägvalet som Sverige nu står inför, och som Europa nu står inför, handlar om hur vi ser på Europas framtida säkerhets- och försvarspolitik. Vi från Folkpartiets sida är stora anhängare av det som nu finns i konventets förslag och som också ligger i korten under regeringskonferensen, det vill säga att vi ska få en stark gemensam utrikes- och säkerhetspolitik inom EU. Men det handlar också om den debatt som kommer att föras under regeringskonferensen och som kommer att föras under de år som vi nu kan se framöver. Det handlar om den framtida försvars- och säkerhetspolitiken i Europa, och här finns det ett vägval. Här finns det två positioner. Här finns det de som säger att Europa ska skapa sitt eget försvar. Europa ska vara en konkurrent, en motvikt, till USA. Och det finns de som säger: Ja, vi behöver stärka den europeiska säkerhetspolitiken. Vi behöver stärka den europeiska försvarspolitik. Vi behöver stärka det europeiska samarbetet på det här området, men vi ska göra det i en nära koppling till, nära samarbete med, USA.

Folkpartiet är tydligt på den här punkten. Europa ska inte se som sin främsta uppgift att vara en konkurrent eller att vara en motvikt till USA. Vi ska vara en partner till USA och till många andra länder i världen som vill skapa en gemensam global säkerhetsordning. Den globala säkerheten

vinner inte på mer splittring och mer konfrontation utan på mer samarbete. Därför är det för oss naturligt att vi också förespråkar ett svenskt Natomedlemskap. Säkerhet och trygghet skapar vi ju tillsammans, inte var och en för sig, och vi behöver inflytande över den säkerhetsorganisation i Europa som är den enda verkligt fungerande säkerhetsorganisationen i vår världsdel till vilken alltför många länder nu ansluter sig. Dessutom handlar det om att vi måste våga ta moralisk ställning.

Vi måste våga ta moralisk ställning för frihet och demokrati. Här är återigen frågan: Var står Socialdemokraterna? Tänker ni också fortsättningsvis ställa upp bakom en säkerhetspolitisk linje som inte bara är omoralisk eller felaktig från moraliska utgångspunkter utan som också blir alltmer strategiskt apart och som blir alltmer strategiskt knepig?

Fru talman! Konventets förslag är bra i väldigt många delar. Det är början, menar jag och Folkpartiet, till en genuin europeisk demokrati, en överstatlig politisk arena med insyn och öppenhet där folket bestämmer. Men att EU nu kommer att få en ny konstitution är bara början på ett viktigt reformarbete och en viktig debatt om Europas framtid. Vi tänker ta den debatten.

Till övriga partier vill jag säga: Sluta huka! Sluta fega! Våga ta striden! Våga ta debatten!

Ofta säger man i diskussionen att det saknas Europadebatt i Sverige. Det saknas polemik. Det saknas engagemang. Det saknas diskussion. Jag kan hålla med om det, men då måste vi också rannsaka oss själva. Är det så att vi frejdigt, modigt och engagerat verkligen tar diskussionen och vågar visa på våra visioner för framtiden? Eller är det så att vi hukar och fegar och inte vågar tala om vad vi vill inför framtiden? Jag tror att det ofta är så. Här har inte minst Socialdemokraterna ett stort ansvar att tala om vad som är Socialdemokraternas visioner. Vi kommer att göra detta, tala om vad Folkpartiets vision är, nu och i framtiden, inte minst inför det val som kommer att ske till Europaparlamentet i juni nästa år.
(Applåder)

Anf. 164 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Tobias Krantz säger att Socialdemokraterna saknar visioner, och vi hörde tidigare Carl B Hamilton från samma parti säga att man utmanar Socialdemokraterna på en ideologisk debatt om EU. Vad är EU-ideologi? Jag tar gärna en debatt om de här frågorna. Jag tänker inte huka utan vill verkligen ha upp dem till ytan.

Till att börja med vill jag säga att EU inte är någon ideologisk fråga för oss socialdemokrater. Vi tror på jämlikhet, solidaritet och frihet, som vi arbetar med inom alla olika politikområden. Din kollega sade tidigare i talarstolen att FN skulle vara någon ideologisk fråga för oss socialdemokrater. Det är det inte heller. Vi tycker att det är en institution som är väldigt bra för att driva politiska frågor i den riktning som vi tror på, det som går i linje med vår ideologi.

Jag måste säga att det utspel som du och dina företrädare i talarstolen har gjort i alla fall får mig att tro att Folkpartiet har tappat bort sin egen ideologi. Det ska helt plötsligt vara EU som är ideologin. Folkpartiet har kanske vuxit lite väl starkt under den senaste tiden. Man kanske tycker att en del andra partier har tagit över ideologin, så att man måste hitta någonting nytt.

EU är ingen ideologi. EU är en institution där vi försöker få genomslag för vår politik. Du säger att visioner saknas och att det är pragmatism. För oss är det vardagligt politiskt arbete att använda de olika politiska plattformar som finns för att föra fram socialdemokratiska visioner.

Jag tänker ta en debatt direkt med dig. Du gör en jämförelse med Europeiska unionen och säger att vi aldrig skulle ställa upp på att landshövdingarna skulle åka till Rosenbad och fatta ett beslut som sedan skulle gälla över landet. Det är här Folkpartiet visar vad man har för vision med den europeiska unionen. Det ska bli en stat där man fattar beslut i något slags demokratisk ordning.

Göran Lennmarker från Moderaterna sade tidigare – han var mycket värtalig – att konventsresultatet visar att EU inte ska utvecklas till en stat. Vi vill inte att EU utvecklas till en stat, Tobias. Det vill tydligen Folkpartiet.

Anf. 165 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det var ett mycket intressant inlägg från Urban Ahlin på flera olika sätt.

Det som vi nu tycker är viktigt i den debatt som kommer att föras framöver, inte bara med anledning av konventets förslag och det som sker under regeringskonferensen, är att de politiska ideologier som både jag och Urban Ahlin är besjälade av får genomslag i fråga om hur vi ser på hur Europeiska unionen ska byggas upp. Det är därför som jag tycker att det är så egendomligt att – partier säger vanligtvis att det är viktigt – människor som ska fatta viktiga beslut för vanliga medborgares framtid inte enkelt, klart och tydligt ska gå att avsätta i allmänna val.

Där finns det uppenbarligen en skiljelinje. Jag trodde att vi delade den uppfattningen, att det nu när Europeiska unionen blir allt viktigare också är viktigt att de människor som faktiskt fattar de här besluten kan avsättas i allmänna val.

Vi tycker inte från Folkpartiets sida att EU ska bli en stat. Vi tycker däremot att EU ska bli en genuin demokrati, ett genuint politiskt system, där de människor som fattar de avgörande besluten också kan avsättas i allmänna val. Det är den grundläggande hållningen från Folkpartiets sida.

Urban Ahlin vet att om EU skulle förvandlas till en stat skulle det innebära att EU själv kan ta sig kompetens. Det tycker inte Folkpartiet att EU ska göra. Det är där mekanismen finns som avgör om EU ska bli en stat eller inte. Vi vill ha mer demokrati inom EU. Jag beklagar att Socialdemokraterna inte vågar ta steget att också förespråka mer demokrati och att man ska kunna avsätta makthavare i direkta och fria val.

Anf. 166 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Tobias Krantz rusar snabbt bakåt. Det var han som tidigare i sitt inlägg sade att vi inte kan acceptera att landshövdingarna åker till Rosenbad och bestämmer över hur Sverige ska se ut. Jag kan inte dra någon annan slutsats än att den liknelsen var till för att visa hur EU fungerar. Det åker ett antal landshövdingar ned till ett toppmöte och bestämmer hur det ska se ut. Tobias Krantz gillar inte den modellen utan vill ha något annat. Då måste det väl betyda att det ska vara en stat som är demokratiskt vald på något vis. Jag har förstått Folkpartiets federalistiska begrepp så att det är just det ni eftersträvar.

Tobias Krantz har varit vältalig om demokrati och möjligheterna att avsätta förtroendevalda och så vidare. Det ska öka den demokratiska insynen i den europeiska unionen. En fråga som Folkpartiet har drivit stenhårt i hela det här arbetet är att vi ska säga nej till en vald ordförande i Europeiska rådet. Kan du försöka förklara för mig hur din liberala ideologi hänger ihop med detta?

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Anf. 167 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det vill jag gärna göra, Urban Ahlin. Du har haft möjlighet att lyssna på både mig och andra liberaler under det här arbetet och att ta till dig de synpunkter som vi har fört fram. Jag upprepar gärna detta ytterligare en gång.

För mig är det viktigaste skälet till att Europeiska rådet inte ska få en vald president att det stärker de delar i EU-samarbetet som jag inte tycker är bra och som jag inte tycker uppfyller kravet på att EU ska bli mer demokratiskt. EU stärker den del av EU-samarbetet som just står för mellanstatlighet, diplomatins metod och de stängda sammanträdesrummens metod. Det är därför jag ogillar att man stärker den institutionen. Det hänger mycket väl samman med den ideologiska övertygelse som jag och Folkpartiet har om hur Europeiska unionen ska styras.

Urban Ahlin har rätt i att vi har en idé om att Europa ska bli ett federalt system, inte att Europa ska bli en stat. Det som betecknar en stat är att den också bestämmer vilken kompetensfördelning det ska finnas mellan de nivåer som finns under. Vi vill inte ha ett sådant system. Däremot är det intressant att diskutera hur demokratin ska fungera inom EU. Vi säger att vi inte vill ha ett system där det är indirekt valda människor som fattar de avgörande besluten. Vi vill att det ska vara direktvalda människor som fattar de avgörande besluten inom EU. Men det gör inte EU till en stat att vi får ökat inflytande för de människor som vi kan avsätta i direkta och fria val.

Jag tycker att Urban Ahlin är svaret skyldig. Varför vill inte Socialdemokraterna öka de direktvalda parlamentarikernas roll när det gäller att fatta beslut som är avgörande för Europas framtid?

Anf. 168 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta upp ett område där jag är lite överraskad över Folkpartiets ställningstagande. Ni brukar ju ha en viss ordning på er argumentation. Det gäller invandrings- och asylpolitik.

Ni sade att konventets förslag innebär att det ska bli en gemensam sådan politik. Då kan man inte ha en minimistandard. Om man har en politik har man en politik. Då kan man inte ha minimistandarder. Så länge vi har nationell politik kan vi naturligtvis ha det.

Den centrala frågan och den mest protektionistiska när det gäller invandring är hela frågan om rätten att ha nationella tak, som på tyskt förslag kom med i konventet. Jag noterar att vi moderater är alldeles ensamma när vi avvisar denna tanke i reservation 81.

Det är svårt att hänga med i resonemanget. Jag för min del tyckte som ledamot i konventet att det var väldigt bra att ha en gemensam politik. Jag tror att vi är mycket mer öppna om vi har en gemensam politik sett över hela Europa. Sedan kom förslaget att vi likväl ska ha nationella tak

som uppenbarligen är till för att begränsa invandringen. Jag förstår inte Folkpartiets ställningstagande. Jag begriper det inte.

Anf. 169 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag ska se om jag kan använda min otroliga pedagogiska förmåga att förklara för Göran Lennmarker hur vår politik på detta område hänger ihop.

Vår utgångspunkt är att vi ska ha en asylpolitik i Europa som är human. Vi har tidigare haft en ordning i Europa där man har byggt upp politiken på grundval av minimiregler och minimistandarder. Vi är väldigt oroad, precis som många organisationer som i dag granskar asyl- och flyktingpolitiken i Europa, för att asyl- och flyktingpolitiken i vår världsdel håller på att stramas upp och göras mer restriktiv. Människor stängs ute som har grundläggande och goda skäl att få asyl i Europa. Vi är rädda för att om man släpper tanken att ha minimiregler inom asyl- och flyktingpolitiken kan det leda till att den samlade europeiska flyktingpolitiken blir mer restriktiv och mer rigid än vad den är i dag. Jag hoppas att jag har fel, men jag är rädd för det. Det är därför vi från Folkpartiets sida, i likhet med många andra organisationer som Amnesty och Röda Korset som verkligen har insikt och kunskap på området, är oroad för detta. Därför driver vi kraven rätt intensivt under de förhandlingar som nu sker.

Anf. 170 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Om man nu har den åsikten, varför vänder man sig inte emot möjligheten för medlemsländerna att sätta tak? Det är väl det som det konkreta förslaget i konventet just syftar till, att begränsa. Jag har svårt att förstå varför man inte vänder sig emot det. Man ska behålla en nationell rätt att fatta beslut när vi ska ha fri rörlighet och ett gränslöst Europa. Enligt moderat mening bjuder logiken att vi ska ha gemensamma regler för att komma in, både som normal invandrare och som flykting. Vi ska inte ha gränser inom Europa utan man ska röra sig fritt över hela området. Det måste ändå vara visionen. Vi ska naturligtvis ha goda regler för hur man gör det.

Men det som nu är mest aktuellt är att få bort detta tak. Jag noterar att vi moderater är de enda som vänder sig emot detta. Jag blev till och med upprörd i konventet när det fördes fram från tyskt håll att behålla den nationella rätten att bromsa. Jag tycker att Folkpartiet skulle tänka om.

Anf. 171 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Vi står för en generös human politik, både när det gäller asyl och flyktingar och arbetskraftsinvandring. Vi kommer att verka i den andan i de förhandlingar och diskussioner som nu sker. Jag beklagar där och på många andra områden att Moderaterna har intagit en som jag uppfattar det mycket mer restriktiv hållning. Man kan diskutera vilket av våra partier som egentligen intar den mest humana och liberala hållningen. Jag är övertygad om att en granskning kommer att ge vid handen att Folkpartiets politik står sig mycket bättre. Jag välkomnar om Moderaterna kan ansluta sig lite mer till den position som vi intar och som också stöds av många organisationer som arbetar på området asyl- och flyktingpolitik.

Fru talman! Dagens historiska debatt spänner över mycket vida fält. Den här rundan ska handla om utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik framför allt men även övriga frågor. Mitt anförande ska beröra frågor som samordningen av den ekonomiska politiken, den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, försvarspolitiken, miljö- och biståndspolitiken för att avslutas i rymden.

Vi börjar med EU:s budget. Det är alldeles solklart att den demokratiska kontrollen över EU:s utgifter måste förbättras, helt enkelt därför att den inte finns på alla områden i dag. Stora delar av budgeten, de så kallade obligatoriska utgifterna, ligger nämligen utanför Europaparlamentets beslutsområde. Det är ministerrådet som på egen hand fattar besluten. Därmed saknas den demokratiska insynen på framför allt jordbruks- och biståndsområdena. Det är som av en tillfällighet just på dessa två områden som vi ser de största problemen med EU:s politik i dag. Bakgrunden är helt enkelt att de folkvalda inte har fått möjlighet att driva igenom de bra reformförslag som finns. Det är regeringarnas företrädare som enväldigt beslutar om budgeten.

Fru talman! Här vill vi kristdemokrater verka för en klokare och mer sammanhållen politik som gör att vi får en bättre process. Det kräver uppenbarligen att en del av beslutsprocessen görs om. Samtidigt är det viktigt att understryka att EU inte ska ges en egen beskattningsrätt utan att det fortsätter att vara medlemsstaterna som förser unionen med de medel som behövs för att kunna genomföra den verksamhet som man har beslutat om.

Stabilitets- och tillväxtpakten står i fokus i just dessa dagar med böter hotande både Tyskland och Frankrike. Jag tycker att erfarenheterna hittills pekar på att Kristdemokraternas förslag om att stabilitetspakten behöver både reformeras och lagfästas visar sig vara mer än väl motiverade. De grundläggande principerna får naturligtvis inte luckras upp i ett sådant sammanhang. Jag tycker att det har vuxit fram något av en konsensus bland ekonomerna i medlemsstaterna om en tänkbar struktur för en reform som skulle gå ut på att man kopplar underskottsgränsen till den offentliga skuldsättningen – ju lägre skuld, desto större underskott kan man tillåta sig i en lågkonjunktur, precis som för ett hushåll. Det är en ganska logisk princip. Det fina i kråksången är också att det skulle ge incitament till att i högkonjunktur dämpa den procykliska tendens som i dag finns genom att man i stället håller igen och amorterar på den stats-skuld man har. En sådan reform skulle ha en mycket positiv inverkan för ekonomins funktionssätt i stort.

EU är en mycket betydande utrikespolitisk aktör – för att övergå till utrikespolitiken. Men det finns en väldigt stor utvecklingspotential här fortfarande, som konventets förslag syftar till att hitta och uppnå. Unionen saknar – Göran Lennmarker var på ett mycket värtaligt sätt inne på detta – ofta resurser för att uppfylla sin nya roll. Vi anser att EU-länderna behöver stärka sitt utrikespolitiska samarbete ännu mer och kunna visa på ett enat ansikte mot omvärlden. När det gäller bland annat bistånd, handelspolitik, säkerhetspolitik återstår väldigt mycket att göra innan EU har fått de nödvändiga resurserna. Kristdemokraterna vill därför se förstärkningar och reformer på de här områdena, som föreslås av konventet.

Vi är däremot emot att EU får ett gemensamt försvar och att det ska skrivas in i konstitutionen. Vi är däremot för att det ska finnas en gemensam europeisk insatsstyrka. Vi anser det viktigt att både Sverige och EU ökar sin kapacitet på den internationella arenan. Det kräver att tillräckliga resurser verkligen avsätts för både konfliktförebyggande och fredsframtvingande insatser.

Nu har också Europeiska rådet beslutat att utreda förutsättningarna för att inrätta en försvarsmaterielbyrå. Kristdemokraterna nöjer sig tills vidare med att följa utredningens arbete.

Tanken med konventets arbete med unionens utrikespolitik är naturligtvis att öka effektiviteten och förbättra samordningen och samstämmigheten mellan olika politikområden, samtidigt som EU ska få en starkare och tydligare röst och en större närvaro i världspolitiken. Det är inte ofta man tänker på det, men efter att just ha tillbringat två veckor i den svenska FN-delegationen kan jag konstatera att EU:s arbete i FN fungerar mycket bra. Sverige företräds nu av EU i de olika utskotten, i generalförsamlingen i de flesta fall, och detta har ökat slagkraften. Samordningen för EU-länderna och kandidatländerna i FN-systemet fungerar mycket bra. EU är en mycket större aktör i FN än vad USA är. USA står för 22 % av budgeten, EU för 38 %. Men vi har ännu inte fått ut den fulla potentialen på det här området enligt mitt sätt att se. Med tanke på den betydande värdegemenskap och den politiska tyngd som finns i det här samarbetet har detta inte ännu kommit till sin fulla rätt i världspolitiken.

Ett sätt att ändra på det är att inrätta en post som utrikesminister med större befogenheter. Kort sagt stöder Kristdemokraterna konventets förslag om den dubbelhattade utrikesministern men har samma uppfattning som regeringen, att denna utrikesminister, hon eller han, inte samtidigt bör vara permanent ordförande i externa rådet, utan där är vi för principen om roterande ordförandeskap. Det är på samma sätt när det gäller Europeiska rådet. Det är rimligt i bägge dessa fall att stödja en sådan linje.

Jag tycker att det är bra att beslut om unionens utrikes- och säkerhetspolitik i fortsättningen också ska fattas med enhällighet som huvudregel, samtidigt som vi tycker att de undantag där majoritetsbeslut ska kunna tillämpas är både logiska och väl motiverade.

EU:s internationella agerande är i huvudsak att främja och sprida demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer, förebygga konflikter, stärka internationell säkerhet i enlighet med FN-stadgan och att främja en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i utvecklingsländerna, med det viktigaste syftet att utrota fattigdomen. Det handlar bland annat, kanske framför allt, om att medverka till att gradvis avskaffa de restriktioner som finns i världshandeln. Här har EU en mycket stor uppgift som inte heller har nått sin fulla potential på något sätt.

Dessutom ska EU bistå befolkningar, länder och regioner som har drabbats av naturkatastrofer, det tycker vi är en riktig sak, eller av katastrofer som är orsakade av människor. EU är i dag världens största biståndsgivare. Jag tycker att EU också ska främja ett internationellt system som bygger på ett starkare multilateralt samarbete och ett gott globalt styre, *good governance*-principen.

Det är ingen tvekan om att EU borde göra långt mer för att minska fattigdomen i världen och för att bidra till rättvisa globala spelregler som ger alla möjlighet till en hållbar utveckling. Då krävs det att ett internationellt regelverk sätts upp och att EU utvecklar en mer sammanhållen politik inom utvecklings-, bistånds-, handels- och utrikespolitiska områden. Att effektivisera det europeiska biståndet har länge varit en av Kristdemokraternas prioriteringar. Vi menar att det är en förutsättning för att skapa förtroende såväl hos medborgarna i medlemsstaterna som hos de länder som EU samarbetar med.

Miljösamarbetet, fru talman, över nationsgränserna är en av EU:s absolut viktigaste uppgifter. EU har undertecknat Kyotoprotokollet och har därmed åtagit sig att reducera sina utsläpp. Men det behövs olika instrument för att uppnå målen. EU-direktiv om minimiskatter på koldioxid och andra växthusgaser är ett instrument. Vi kristdemokrater tycker att vi ska verka på två fronter, dels direkt, dels indirekt, genom att verka för att majoritetsbeslut ska införas som beslutsmodell för minimiavgifter på växthusgaser. Detta blir viktigt inte minst nu när unionen utvidgas, som ju kommer att ske den 1 maj det kommande året.

Att införa ett gemensamt system för handel med utsläppsrätter för koldioxid är en annan sådan åtgärd som vi bejakar.

Slutligen, fru talman, bejakar vi kristdemokrater att rymdfrågor blir en delad kompetens. Även om Galileo och ESA finns tror vi att det finns ett mervärde i att kommissionen får uppdraget att vara en stark och kraftfull motor för nya initiativ inför framtiden, som gör att inte minst europeisk och svensk rymdindustri kan fortsätta att utvecklas väl i konkurrens med inte minst amerikansk och rysk industri. Det kan mycket väl vara så, jag vill inte utesluta det, att det visar sig att ESA går att reformera, att det går att tillföra bättre beslutskraft och mera resurser och att detta blir organet. Det är inte den stora frågan för oss. Men vi tycker att om EU ska kunna fullfölja och förverkliga Lissabonprocessens intentioner, att Europa ska bli en ledande aktör och få upp medborgarnas välfärdsutveckling på den nivå som de förväntar sig, då tror vi att detta är ett viktigt framtidsområde, som EU ska ta ett större ansvar för än vad det gör i dag.

Anf. 173 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Det är två detaljer i Mats Odells anförande som jag vill ta upp.

Det ena gäller om kommissionen ska bli drivmedlet i rymdpolitiken. Mats Odell menade det nog inte handgripligt. Men det innebär väl i så fall att EU ska avsätta resurser för detta. Vore det ändå inte klokare att avsätta dessa resurser – och ska det bli någon fart på rymdraketen måste det vara ganska betydande resurser – just för att förstärka vår fredsbevarande kapacitet i första hand? Det är nu oerhört angeläget att vi prioriterar rätt sak.

Det andra gäller, som Mats Odell tidigare tog upp, frågan om utrikesministerns roll såsom ordförande i rådet för utrikesfrågor. I dag har vi en ordning där EU företräds av tre personer vid internationella förhandlingar. Det är dels kommissionen, som Patten symboliserar, dels rådets höge representant, Solana, dels ordföranden i utrikesrådet eller *external action*, hur man nu översätter det till svenska.

Det här är ett stort bekymmer för de länder som inte är med i unionen som ska träffa unionen och tre personer och i nästa förhandling en delvis annan uppsättning. Hela idén med att utrikesministern ska vara ordförande i utrikesrådet är att det ska vara en person som fångar in alla de här funktionerna.

Risken med den modell som Mats Odell förespråkar är att vi återigen får tre personer. Vi får utrikesministern och ordföranden i utrikesrådet, och naturligtvis kommer också den valde ordföranden i Europeiska rådet att göra anspråk på att vara med, och då får vi en ny trojka. De som klagat bittert över det här är framför allt de små länderna utanför Europa, som har väldigt svårt att klara av Europas komplicerade interna struktur.

Det kanske inte är så väl övertänkt.

Anf. 174 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! När det först gäller huruvida det är klokt att göra rymdsatsningar innan vi har klarat av alla fredsbevarande uppdrag som kan tänkas dyka upp framöver går mina tankar till den debatt som vi hade här i kammaren i går om utgiftsramarna för det kommande året.

Självklart är det viktigt att vi har försvarsfrågor och andra frågor på agendan, men EU är ju en politisk nivå som ska vara en fullsorterad butik på de områden där vi har överlämnat kompetens. Det vi föreslår är att rymdfrågor ska bli mera av en delad kompetens, där EU också ska ta mera initiativ för att Europa ska kunna flytta fram sina positioner på detta framtidsområde. Jag tycker inte att det är i motsatsställning till att vi ska ta fram de resurser som behövs för fredsbevarande operationer, lika lite som det är i motsatsställning till att vi måste göra en avvägning i budgetprocessen. Men det är ju inte budgetarbete vi håller på med nu, Göran Lennmarker, utan vi talar om på vilka områden det är naturligt att EU tar ett delat ansvar. Då tycker vi att det är rimligt med ett sådant framtidsområde som just rymdfrågorna är.

När det sedan gäller utrikesministern tror jag att den funktion som en utrikesminister får i enlighet med konventets förslag blir väldigt stark om han eller hon också är ordförande. Men vi tror att det går att förena. Vi delar uppfattningen med regeringen att det ändå finns en logik i att ha ett roterande ordförandeskap i själva rådet. Men utrikesministern får en mycket förstärkt roll och kommer att kunna tala med en betydligt starkare och tydligare stämma än vad de tre aktörerna i dag har kunnat göra.

Anf. 175 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Jag var inte så ivrig på att ta replik, för jag tror att vi har tydliggjort våra positioner. Låt mig dock säga till Mats Odell att för unionens del är det nog angeläget att vara noggrann med vad man fokuserar på.

Från moderat håll menar vi att nu är uppbyggnaden av kapaciteten för konflikthantering och fredsfrämjande det absolut centrala. Därför menar vi att vi nu ska fokusera unionens resursmässiga del på utvidgningen. Det rättsliga området är inte resurskrävande, utan det är mer fråga om mekanismer för samarbete. Det är det som ligger bakom vårt ställningstagande.

Anf. 176 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag delar uppfattningen att när det gäller att satsa resurser i EU:s kommande budgetarbete – något som ska upp i morgon i EU-nämnden – står detta i förgrunden. Det handlar också om att medlemsstaterna ska satsa. Det är något som vi i den här kammaren kommer att få ta ställning till när det gäller de svenska insatserna framöver.

Men låt mig säga att jag tycker att det är lite motsägelsefullt när Göran Lennmarker med enfaset kräver att Europeiska rådet ska ha ett roterande ordförandeskap men inte utrikesrådet eller det externa rådet. Jag tycker ändå att det bör finnas en gemensam logik i bägge de här sammanhangen.

Den nye utrikesministern, som är föreslagen och som Kristdemokraterna är överens med regeringen om bör bli den dubbelhattade, kommer att få en förstärkt roll. Men det är inte rimligt att vederbörande också ska vara ordförande i det externa rådet. Vi tror att detta kommer att skapa en obalans.

Anf. 177 LARS OHLY (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 64, 79 och 89, som Vänsterpartiet har lagt fram i det sammansatta utskottet.

Vad vi ser här i dag är ett antal bittra förlorare i folkomröstningen den 14 september som nu gör allt för att förhindra att ännu en folkomröstning kommer till stånd, därför att de är oroliga för att förlora ännu en folkomröstning.

En ärlig valutvärdering från ja-sidan borde lyda: Det var den allmänna rösträtten som fällde oss. För Moderaterna, som konsekvent har motsatt sig alla demokratiska reformer från rösträttens införande och framåt, vore det en ganska konsekvent uppfattning.

Därför borde ni som säger nej till folkomröstning tala klarspråk. Säg att ni inte vill ha en folkomröstning för att ni på goda grunder är rädda för att förlora en sådan folkomröstning! Argumentet att riksdagen är vald för att fatta beslut om en EU-konstitution är falskt. Ingen som är vald till denna kammare har valts på grund av sitt ja till konstitutionen. Förklaringen till det är mycket enkel. Många av er hade aldrig suttit här om ni hade drivit en valkampanj med parollerna ”Ja till att EU-rätt alltid ska stå över nationell lag, till och med grundlag” eller ”Ja till mer beslutsrätt åt EU:s institutioner” och inte ens i vissa fall om ni hade drivit ”Ja till EMU” i valrörelsen eller om ni hade sagt ”Ja till fortsatt militarisering av den europeiska unionen”. Men de här frågorna diskuterades knappt alls i valrörelsen.

När det gäller EMU-frågan hänsköt man den till folkomröstningen och sade att den ska vi ta då. Det var väl någorlunda hedervärt. Men EU-frågor i övrigt lyste med sin frånvaro i valrörelsen 2002. Ni vågade inte diskutera EU, och ni är inte heller representativa för svenska folkets syn på den europeiska unionens utveckling.

Om ni nu tycker att ni har så goda argument, varför då inte låta folket ta ställning till dem? Jo, det är därför att ni vet att EU-entusiasmen hos er inte har någon motsvarighet hos svenska folket. För att travestera Bertolt Brecht: Om riksdagens majoritet inte är nöjd med folket får man väl välja sig ett nytt.

Prot. 2003/04:32

20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Ska det svenska folkets tydliga nej till EMU betyda något eller ska ni bara rycka på axlarna och låtsas som om er historiska förlust aldrig har inträffat? I artikel 4:1 i förslaget till konstitutionellt fördrag står: Unionens valuta ska vara euron.

Folkomröstningen om medlemskap i EMU:s tredje steg resulterade i ett av de tydligaste nej som någon folkomröstning har resulterat i. En större majoritet har väl bara funnits i folkomröstningen om högertrafikens införande. Då bör naturligtvis inte Sverige heller fortsatt vara formellt bundet av EMU:s olika steg. Det vore att visa bristande respekt för folkomröstningsresultatet om man kort tid efter folkomröstningen om EMU undertecknar ett nytt fördrag där Sverige förbinder sig att gå med i EMU:s tredje steg så snart vissa villkor är uppfyllda. Därför bör den svenska regeringen i samband med förhandlingarna om EU:s nya konstitution ta initiativ till förhandlingar om ett formellt undantag för Sveriges deltagande i EMU och att det i det undantaget ska framgå att Sverige även fortsättningsvis kan välja att ha en rörlig växelkurs samt att initiativ om ett eventuellt svenskt medlemskap i EMU endast kan komma från Sverige.

Och ni, främst socialdemokrater, som i folkomröstningskampanjen talade om EU och EMU som en motvikt till kapitalet, var finns ni nu? Vilka förslag har ni för att utveckla den europeiska unionen i den framtidsdiskussion som nu pågår för att den ska utgöra en verklig motmakt till kapitalets makt? Vilka förslag har ni för att förändra den här nyliberala unionen?

Utrikespolitiken är central för varje statsbildning. Här ser vi hur man stegvis alltmer antar karaktären av en europeisk överstat genom att i allt större utsträckning sträva efter att utrikespolitiken blir ett gemensamt område. Utrikespolitiken ska vara något som länderna alltmer för över makt över till den europeiska unionen. Och så vill man dessutom ha en utrikesminister, som en sorts krona på verket, som ska visa att strävan efter en helt och fullt gemensam utrikespolitik så småningom kommer att leda till att man också får en europeisk regering.

Den misstanken minskar inte heller när man ser förslaget om att ha en president eller, som det lite förskönande kallas i den svenska debatten, en vald ordförande för det europeiska rådet. Det här är centrala funktioner i utrikespolitiken som man är beredd att lyfta till EU-nivå. Det skulle ytterligare försvaga nationernas röst i internationella frågor. Inte minst skulle vi se att den utveckling som har påbörjats i Sverige skulle fortsätta med ganska snabba steg.

När det gäller försvarsfrågor står det i avdelning 1 artikel 40:3 att "medlemsstaterna skall förbinda sig att gradvis förbättra sina militära resurser". Alltså är det fråga om upprustning. Medlemsstaterna ska rusta upp. Det är klarspråk från konventet. Det är klarspråk i det förslag till konstitutionellt fördrag som ligger på bordet.

Man säger också att EU:s militära samarbete kommer att leda till ett gemensamt försvar. Var hör vi dem som säger sig värna om svensk alliansfrihet kritisera dessa skrivningar? Vem hör vi gå till storms mot att man ska rusta upp den svenska militärmakten och samtidigt gå in i ett system som med något slags obehag kommer att leda till ett gemensamt försvar? En superstat behöver en armé. Den är inte trovärdig om

den inte har en egen armé. Detta sägs nu öppet i förslaget till konstitution.

Det finns inte inskrivet i grundlagsförslaget att EU bara ska kunna operera militärt under FN-mandat. Det betyder ju att EU också kan agera utan mandat från FN:s säkerhetsråd. Den skrivning som finns säger att aktioner ska ske i enlighet med FN-stadgan. Den minnesgode kommer ihåg att det var precis så USA försökte argumentera för sitt anfallskrig mot Irak, alltså genom att påstå att det skedde *i enlighet* med FN-stadgan – men utan att något beslut var fattat av den enda institution som enligt internationell lag har rätt att fatta beslut om våld mellan stater.

Tobias Krantz från Folkpartiet var uppe i talarstolen för inte så länge sedan och sade att det nu är dags att vi lämnar den gamla ja- och nej-debatten bakom oss. Tydligt är alternativet att vi nu bara ska säga ja – ja, ja, ja!

Jag undrar över en sak. Det talas om plattläggningsparagrafer i EU-fördraget. Det talas om flexibilitetsklausuler och passereller som ska innebära att EU kan utöka sin egen makt. Jag undrar: Finns det någon plattläggningsparagraf i Moderaternas, Folkpartiets och Kristdemokraternas stadgar som säger att vi gärna kan ha synpunkter på enskildheter i olika EU-fördrag, vi kan gärna ha synpunkter på enskildheter i utvecklingen av EU, men sist och slutligen går vi med på allt?

Ni menar ju inte allvar med er reservation. Ni menar inte allvar med att Sverige ska driva era positioner. Ni kommer ju att fatta beslut om ett ja till den här konstitutionen oavsett innehåll. Ni är dogmatiska EU-anhängare.

Ni kommer inte i någon del att säga nej om det riskerar att fälla helheten, för ni vill se en utveckling mot alltmer av överstat, mot alltmer av superstatsbygge i Europa. Men säg då det öppet! Ta debatten! Gå till folkomröstning och låt folket avgöra!

Anf. 178 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! I mitt anförande berättade jag min egen historia, hur jag som ung SSU:are i SSU:s förbundsstyrelse åkte runt i Central- och Östeuropa efter Berlinmurens fall och träffade på mängder av ungdomar som jag försökte värva till den socialdemokratiska ungdomsrörelsen. Och det var inte lätt, Lars Ohly. De skydde ordet ”social” eftersom de kommunistiska staterna i öst så fruktansvärt hade förstört orden ”social” och ”socialism”. De brann av längtan att få tillhöra oss i den europeiska unionen.

Jag är glad över att konventets resultat är så pass bra att jag kan känna att får vi ett sådant konstitutionellt fördrag kan vi hälsa dessa nya medlemmar välkomna till en fungerande union. Det vore en katastrof om inte EU har ett fungerande konstitutionellt fördrag som gör det möjligt att arbeta med 25 medlemsländer och som gör det möjligt att i framtiden öka ännu mer och få in fler av dessa länder som har flytt från kommunismens ok.

För mig är det en personlig känsla att jag verkligen vill att vi ska ha ett konstitutionellt fördrag som inte lägger bördan på dessa länder när de blir medlemmar av den europeiska unionen. Vi måste se till att ta ansvar för att få ett fungerande konstitutionellt fördrag.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Lars Ohly frågar: Var finns de som utropar att EU inte ska bli en allians och att vi inte ska ha försvarsallianser? Läs utskottets betänkande! Alla partier står bakom den text som finns i utskottet. Det finns inget i konventionsförslaget i dag som gör att det skulle behöva bli en försvarsallians. Utskottet uttalar specifikt att EU inte ska utvecklas till en militär försvarsallians med försvarsgarantier.

Lars Ohly tar tillfället i akt att i talarstolen tala till dem som följer debatten via radio, TV eller tidningar genom att sprida lögn om vad riksdagen behandlar. Ett enigt utskott står bakom detta. EU ska inte utvecklas till en försvarsallians. Det är utskottet som ropar, Lars Ohly!

Anf. 179 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Om nu Urban Ahlin tycker att detta fördrag är så oerhört bra, varför inte ställa det under folkomröstning? Varför inte gå ut med dina argument? Litar du inte på dem? Varför inte låta folk ta ställning till dem? Detta ska vara en konstitution för Europa, enligt vad som står på omslaget till konventets förslag. Men du vågar inte ta debatten. Du är rädd för att förlora den. Du *vet* att du kommer att förlora den. Det är mycket större risk att du förlorar den här än det var du skulle förlora EMU-omröstningen, som du faktiskt förlorade.

På vilket sätt, frågade jag, skapas en motmakt till kapitalets makt med det här fördraget? På vilket sätt, som åtminstone andra socialdemokrater i kampanjen inför EMU-folkomröstningen påstod, vill man skapa en motvikt till den starka makt som vi ser samlad hos det transnationella kapitalet? Och vilka förslag lägger Socialdemokraterna fram vid regeringskonferensen för att skapa denna motmakt? De lyser med sin frånvaro, Urban Ahlin.

Slutligen: Är det inte sant att det står i förslaget till fördrag att "medlemsstaterna skall förbinda sig att gradvis förbättra sina militära resurser" och att det militära samarbetet "kommer att leda till ett gemensamt försvar"? Det är bara att svara ja eller nej.

Anf. 180 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Det blev en snabb flykt undan fanorna. Alliansen lämnade Lars Ohly genast. Han gick tillbaka till resurserna. Låt oss klargöra att det inte står någonting om att det ska vara en upprustning eller mer resurser till militärt försvar. Det handlar faktiskt om att göra mer nytta för de pengar som vi använder till försvaret. Jag tror inte ens att Lars Ohly är motståndare till att vi använder försvarets pengar på ett bättre sätt.

Sedan var det frågan: Var är de socialdemokratiska idéerna mot kapitalets makt? Låt mig gärna ta en debatt med Lars Ohly om detta. Jag tror nämligen att i den globaliserade tid vi lever i är det oerhört viktigt att politiken är verkningsfull. När väljarna känner att vi politiker inte har makt utan att det har lämnats över till det globala kapitalet, då kommer de att vända demokratin och politikerna ryggen. Då lämnas alla dörrar öppna för det stora globala kapitalets makt.

EU är en organisation där vi som politiker samarbetar för att lösa gränsöverskridande frågor. Det kan vara miljöförstöring, kriminalitet, säkerhetspolitik, flyktingströmmar – det kan vara allt möjligt som vi försöker lösa på det här sättet. Mina väljare kräver åtminstone, Lars

Ohly, att jag arbetar för att lösa dessa frågor. För mig är EU en institution för att just göra detta. Om vi politiker avhänder oss institutioner där vi faktiskt kan påverka människors vardag lämnar vi över makten till kapitalet.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Anf. 181 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Urban Ahlin försöker omtolka vad som faktiskt står i förslaget till fördrag: "Medlemsstaterna skall förbinda sig att gradvis förbättra sina militära resurser." Det får Urban Ahlin att låta som att det ska betyda att man ska använda resurserna mer effektivt. Det kan till och med betyda nedrustning. Inte ett ögonblick! Den här skrivningen går inte att tolka bort.

Dessutom nämnde du över huvud taget inte att det står i fördraget att det militära samarbetet kommer att leda till ett gemensamt försvar.

Jag tar också gärna, när som helst och var som helst, en debatt med dig om hur vi ska motverka kapitalets makt. Vi har för övrigt redan tagit den. Jag har tagit den med mängder av socialdemokrater inför EMU-folkomröstningen, och ni förlorade den därför att ni inte på något sätt kunde visa att ni hade någon trovärdig strategi för att förhindra att kapitalets makt utsträcks och framför allt inte när ni försökte få EMU-frågan att vara ett led i en sådan strategi. Ni torskade. Du torskar igen när vi ses i en debatt.

Anf. 182 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna ser på det Europasamarbete som nu sker inom Europeiska unionen som den fjärde politiska nivån som finns för medborgare i denna världsdel att utöva inflytande över gemensamma angelägenheter.

Vi är inte nöjda med allt som sker inom EU – långt därifrån. Vi är mycket kritiska, Lars Ohly, lika kritiska som vi är till mycket som sker på kommunal nivå, som sker på landstingsnivå och som sker här i denna kammare. Men vi är reformister, vi tror på demokratin, vi tror på att vara med och argumentera för våra saker och fatta beslut även om vi är i minoritet för närvarande.

Tala inte om plattläggning, Lars Ohly, ni som sitter som ett stödparti till regeringen och går med på en väldig massa saker.

Det här handlar om att för att denna union nu ska kunna fungera med 25 stater behövs det ordning och reda. Det behövs demokratiska spelregler. Vi tycker att det förslag som nu har kommit fram från konventet i huvudsak är bra. Det förstärker demokratin, det förstärker inflytandet och det förstärker effektiviteten.

Det här är en helhet, och vi har synpunkter på den, och vi har lämnat dessa synpunkter här. Jag respekterar att Lars Ohly i populistisk anda försöker fånga upp negativism mot EU-projektet. Men respektera ändå de partier som anser att det är en historisk händelse att EU nu utvecklas och att vi får en konstitution för denna gemenskap och att vi nu fattar beslut om den här i denna kammare. Sveriges riksdag är en samling representanter för svenska folket som är valda. Vi fattar beslut här varje dag om en väldig massa saker som aldrig har varit uppe i val, Lars Ohly. Men när man röstade på oss hade man ändå en viss uppfattning om i vilken huvudlinje som partierna verkar i Europafrågan. Jag tycker att det

räcker för att Sveriges riksdag nu ska kunna fatta beslut om några timmar i den här frågan. Och det kommer att vara ett demokratiskt och legitimt beslut från de svenska medborgarna.

Anf. 183 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Mats Odell förnekar att det finns en plattläggningsparagraf, i varje fall i Kristdemokraternas stadgar, som säger att man ska gå med på varje slutgiltigt förslag till fördrag alldeles oavsett vad det innehåller. Vi får väl se hur ni kommer att ställa er alldeles oavsett om era reservationer har vunnit bifall eller inte. Vi får väl se hur mycket de är värda när ni slutgiltigt har att ta ställning till ett nytt fördrag.

Sedan säger Mats Odell att förslaget i huvudsak är bra. Ja, men gå då ut och ta debatten, Mats Odell. Varför är du rädd för folkomröstningen? Varför vågar du inte ställa frågan till folket? Varför vågar du inte ta debatten med mig inför människor som faktiskt har avgörandet i sin hand? Varför vågar du inte? Jo, därför att du vet att du löper en mycket stor risk att förlora en sådan folkomröstning.

Jag respekterar fullt ut att man har andra uppfattningar. Jag respekterar fullt ut att man hade en annan uppfattning i EMU-frågan och att man har en annan uppfattning än vad jag har i den här frågan. Och jag vill att den debatten ska föras öppet. Så många som möjligt ska dras in i den, och så många som möjligt ska ha möjligheten att påverka hur vi ställer oss. Här sägs det nämligen i inlägg efter inlägg att denna debatt är historisk. Detta förslag till konstitution är historiskt. Det ska föra unionen närmare medborgarna. Men man vågar inte gå och fråga medborgarna om det är detta som de vill ha.

Anf. 184 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag respekterar att Lars Ohly och hans parti försöker göra EU-frågan till en röstvinnande fråga där man fångar upp den allmänna negativism som finns runt missbruk av pengar och annat som det rapporteras om från EU. Det är väldigt enkelt. Men när det gäller frågan om var besluten ska tas, Lars Ohly, törs du då gå ut och fråga svenska folket om det vill ha en folkomröstning om detta? Hur många känner över huvud taget till, eller hur många kommer att vilja sätta sig in i, alla dessa detaljer? Varför är vi här i huset om vi hela tiden ska överlämna sådana frågor till svenska folket? Vad tror Lars Ohly? Vill svenska folket ha en folkomröstning, eller är det bara Vänsterpartiet som vill utnyttja detta populistiskt för att stärka sin egen partiegoistiska drivkraft för att få sitt eget parti att växa?

Anf. 185 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Det kom en undersökning i dag där det framgår att 60 % av svenska folket inte vet vad detta förslag till fördrag innehåller. Det borde rimligtvis innebära en rimlig slutsats, nämligen att vi då måste bli oerhört mycket bättre på att föra ut debatten. Jag vågar påstå att en majoritet av svenska folket i EMU-frågan är oerhört välinformerad. Och anledningen till detta är att vi har haft en folkomröstningskampanj där vi har haft olika argument och malt dessa argument mot varandra, och svenska folket har tagit ställning till dem. Ni räckte inte till i den kam-

panjen. Men det ska inte innebära att man förnekar folket möjligheten att ta ställning även i de så kallade historiska steg som nu är på väg att tas.

För oss är det innehållet i förslagen som är det viktigaste. Och detta innehåll pekar i en bestämd riktning – mer överstatlighet, mer besluts-makt på EU-nivå, mer besluts-makt till EU:s institutioner och mindre besluts-makt till dem som väljarna kan kontrollera och välja bort. Det är en utveckling som vi inte vill se.

Anf. 186 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Strävan att säkra freden i Europa genomsyrar EU:s histo-ria. Men vi måste vara medvetna om att den gemensamma europeiska demokratin fortfarande är i sin linda. Samtidigt är demokratin just det kitt som kommer att binda samman medborgare i en känsla av samhörighet och gemensam framtid om vi alla väljer att engagera oss i detta, eller snarare ges möjlighet att engagera oss.

Många miljoner människors erfarenheter av andra världskrigets för-ödelse har, i förening med människors ökade resande, språkkunskaper och engagemang för global solidaritet, lagt grunden för ett allt djupare samarbete i Europa.

Jag tänker ofta på det Europa som jag själv tågluffade igenom på 70-talet med min egen rädsla för de gränskontroller jag passerade när jag åkte mellan öst och väst och de murar som jag mötte och som både psy-kiskt och fysiskt skilde människor åt. Men jag tänker också på de vänner jag fick bara genom att välja en jobbig och inte alltid så bekväm och förutsägbar tågförbindelse på andra sidan järnridån i stället för det bekväma snabbtåget genom Västtyskland. Jag kommer ihåg dessa vänner och deras önskan om samarbete, öppenhet och ökad demokrati.

Nu har vi stannat upp för att ytterligare just fördjupa demokratin, utan järnridån. Vi har stannat upp på en färd där vi vet riktningen men inte slutmålet. Men vi har ett syfte att stärka och öppna det mellanmänskliga samtalet och de goda relationerna mellan människor runt om i Europa.

Fru talman! Uppdraget till konventet var att unionen måste bli mer demokratisk, öppen och effektiv. Och den stora utmaningen att skapa ett EU med en bred folklig förankring är den yttersta utmaningen. Vi vet att vägen dit är lång. Och vi har i dag några nya redskap som stärker öppen-heten och de valda parlamentens roll, både i EU och på den nationella nivån. Det är bra.

Men jag är nog med att poängtera att målet – öppen, demokratisk och effektiv – aldrig kan hanteras isolerat från det dagliga demokratiska arbete som återfinns i vardagspolitiken. Det finns stora brister på hem-maplan. Det är klart att det blir tvivel om värdet av att fatta beslut i Brys-sel. Och det blir lika problematiskt och svårt att ta till sig dessa politiska beslut.

Därför ska också Centerpartiets synpunkter på det framtida EU ses i skenet av vår absoluta tilltro till att makt måste byggas underifrån med en tydlig makt- och ansvarsfördelning som anger vilken nivå som ska göra vad på lokal nivå, regional nivå, nationell nivå och EU-nivå.

Fru talman! EU är ingen ny stormakt och ska inte utvecklas till ett ”Fästning Europa”, utan EU är med alla sina självständiga medlemslän-der en viktig aktör i världen, vars medlemmar kan välja att ta det ansvar som det medför eller välja att passa. Om vi vill att det nya EU ska sluta

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

sig mot omvärlden och bara se till den inre marknaden, då kan vi göra det. Men vi som vill att EU ska ta det ansvar som omvärlden har rätt att kräva, vi anser att EU aktivt ska verka för att stärka och utveckla en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik.

För att kunna möta de hot som Europa står inför – såsom konflikter, internationell kriminalitet och terrorism – måste vi samarbeta. Inget land klarar av att ensamt möta dessa hot. Europa har misslyckats i dessa frågor, och kommer att misslyckas om vi inte samarbetar.

Tyvärr har diskussionen för och mot en EU-president och dennes position mycket tagit fokus från många andra viktiga frågor som nu ligger i EU:s utveckling, till exempel att Europa måste axla sitt globala ansvar för fred och utveckling också i andra delar av världen.

Centerpartiet ställer sig positivt till konventsförslaget om att vidareutveckla den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken i syfte att förbättra EU:s fredsfrämjande utanför unionen.

Här är det viktigt att söka sig fram till ett gemensamt synsätt, att säkerställa förmågan till självständig analys och att säkerställa förmågan att agera gemensamt och i tid för att motverka kriser och konflikter och även för att kunna agera i enlighet med FN-stadgans principer.

EU är inte en motpart, utan EU är en samarbetspartner för fred med en unik erfarenhet och europeisk dimension att tillföra. Vi välkomnar en utrikesminister, men utan dubbelhattning. Centerpartiet anser att utrikesministern ska placeras i rådet.

Fru talman! Med utvidgningen kommer stabiliteten på Balkan och i Kaukasus att bli allt viktigare för EU. Därför är det betydelsefullt att EU under de senaste åren har stärkt sitt engagemang på västra Balkan. Det är viktigt att det konfliktförebyggande arbetet utvecklas och prioriteras. Ofta fokuseras insatser på återuppbyggnad efter krig. Men det vi verkligen behöver är ett förebyggande arbete. Åtgärder såsom preventiv diplomati, demokrati bygge samt förstärkning av det civila samhället och dess aktörer måste ske i ett tidigt skede, innan kriser eskalerat till konflikter.

Inom detta område har EU gedigen erfarenhet och kunskap som kan komma till nytta på flera sätt. I det konfliktförebyggande arbetet är det ytterst viktigt att även se de europeiska kvinnorna – att de finns med. Föreställ er att ni är kvinnor som blivit utsatta för en massvåldtäkt. Skulle det då inte kännas lite bättre att kunna berätta om detta för en kvinna än för en man?

Fru talman! Centerpartiet anser det inte vara aktuellt att diskutera ett bildande av ett gemensamt försvar innan prioriteringar vad gäller det konfliktförebyggande arbetet har gjorts. Vi är också tveksamma till möjligheterna att ett fördjupat samarbete mellan medlemsländer ska innefatta försvarsområdet.

Fru talman! Vi har att ta ställning till en ny konstitution som innebär att vi utvecklar EU och ställer oss positiva till nya demokratiska redskap.

Naturligtvis har vi i Centerpartiet en del reservationer i betänkandet, men över huvud taget ser vi positivt på förslaget som sådant. Jag ställer mig bakom de reservationer som i dag på eftermiddagen här redovisats av Kerstin Lundgren.

Anf. 187 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Meine Damen und Herren! Ich bin in Deutschland geboren, in Göttingen. Nej, fru talman, jag ska inte tala tyska här i Sveriges riksdags talarstol. Men jag är född i Tyskland och har växt upp i Göttingen och i Berlin. Jag har en lillasyster som sedan tolv år tillbaka bor i Milano. Själv har jag varit i de flesta av Europas alla länder, på både väst- och östsidan.

Jag är en sann Europavän, men jag är också en EU-kritiker. Man kan vara en sann Europavän utan att tycka att så många beslut som konventet vill ska fattas på EU-nivå.

I det här huset får man, tyvärr, försvara sig väldigt hårt om man är en EU-motståndare. Att vara EU-kritiker innebär inte att man är mot Europa eller mot fred, utan det innebär att man har en annorlunda syn på hur demokratin ser ut.

Jag hävdar att vi när vi diskuterar Europas framtid måste påminna oss om att demokratin historiskt sett är en väldigt sällsynt och sårbar planta. Människan har funnits i 100 000 år, och civilisationer har skapats i 10 000 år. Men under en väldigt kort stund, under en sekund av vår historia, har väldigt mycket hänt med demokratin.

Jag vill jobba för ett samhälle där så många beslut som möjligt tas nära människor och där vi inte bygger upp en distans till människor från de platser där beslut fattas. Vi kan ha olika uppfattning om detta, men jag hävdar att EU inte är en demokratisk institution.

Fru talman! Jag tänkte sedan yrka bifall till fyra reservationer: reservation 81 om röstregler inom GUSP, reservation 85 om utrikesministern, reservation 89 om försvarsfrågor och reservation 97 om solidaritetsklausulen.

Den 4 oktober 2003 började EU:s regeringskonferens – det var då som förhandlingarna skulle ha börjat. Men framtidskonventets allra första början skulle bara utgöra en sorts underlag för en diskussion. Man skulle ta fram ett antal förslag, utifrån vilka man skulle kunna föra en diskussion i de olika länderna i EU. Tyvärr var det här som det demokratiska fiaskot började.

Vem representerade Sverige i konventsdiskussionerna? Det var i alla fall ingen representation av alla de åsikter som finns i Sverige, utan *en* åsikt fick plats – de EU- och EMU-positivas.

Är man både EU- och EMU-positiv har man en speciell syn på hur EU ska utvecklas – tyvärr inte representativ för det svenska folket. Det var alltså där som det demokratiska fiaskot började.

Det var ett konvent som blev något annat än vad både folket och Sveriges riksdag fick veta, för det blev en förhandling. Det här konventsförslaget ger EU mer makt på många områden, ger de mindre länderna mindre makt och gör det svårare för människor att utkräva ansvar.

Fru talman! Vi ser i dag många hot mot säkerheten i världen. En miljard människor plågas av fattigdom. Flertalet av de länder som har massförstörelsevapen är i konflikt med sina grannländer. Dagligen begås tusentals brott mot mänskliga rättigheter. Kvinnor och barn utnyttjas som sexslavar eller som arbetsslavar.

Människor får flytta, och människor skadas och till och med dör av växthuseffekten även i vårt Europa.

Prot. 2003/04:32

20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Israel fortsätter sin olagliga ockupation av Gaza, Västbanken och östra Jerusalem.

Den internationella terrorismen ökar. Senast i dag har attentat i Istanbul krävt minst 26 dödsoffer och skadat minst 450 människor.

Människors rättssäkerhet kränks på Guantánamobasen, och människor placeras utan rättssäkerhet på terrorlistan, till exempel svensken Ahmed Yusuf.

Islamofobin har ökat efter den 11 september. Vi ser även en ökning av antisemitismen.

Alla dessa frågor i världen måste vi lösa, och frågorna hänger ihop. Här behöver vi en väldigt aktiv och solidarisk bistånds-, handels- och utrikespolitik.

Tyvärr har det traditionellt varit så att man försöker hävda säkerheten genom militära medel – nu också i kampen mot terrorismen. Man väljer militära medel som det sätt på vilket terrorismen ska motverkas. Detta är fel väg.

Den militära vägen väljer också EU. I EU-konventets förslag står det nämligen, fru talman, att unionens gemensamma försvarspolitik *kommer att leda* till ett gemensamt försvar så snart som det europeiska rådet enhälligt har beslutat så.

Detta ska jämföras med det nu gällande fördraget där det står att försvarspolitiken *skulle kunna leda* till ett försvar om det europeiska rådet enhälligt beslutar så. Om konventets förslag antas är alltså saken redan klar: EU kommer att få ett gemensamt försvar.

Inom utrikes- och försvarspolitiken är ett bevarande av vetorätten mycket angeläget. Enligt konventsförslaget ska man utan fördragsändring kunna fatta beslut med kvalificerad majoritet på det utrikespolitiska området. Det anser vi är fel.

Jag undrar, Tobias Krantz, var ditt rop på demokrati är nu. Är det verkligen så att ministerrådet ska kunna fatta beslut om att beslut ska fattas med kvalificerad majoritet på det utrikespolitiska området? Är det, Tobias Krantz, att förvara demokratin och människors rätt att fatta beslut? Här har, vad jag vet, Folkpartiet ingen reservation.

Att utrikesministern ska ha två politiska mandat, den nya modell som man väljer i konventsförslaget, är också i sig ett steg mot ökad överstatlighet i utrikespolitiska frågor och någonting som vi säger nej till.

Vi är också emot solidaritetsklausulen. Definitionen av terroristhotet, som kan komma från både länder och grupper, är oerhört luddig och ger möjlighet till vida tolkningar. I praktiken utgör solidaritetsklausulen med sitt krav på att sätta in militära resurser ett starkare krav än Natos ömse-sidiga försvarsgarantier.

Vi är också oroliga över det förslag som handlar om att Europeiska rådet ska kunna fatta beslut om frysningar av tillgångar, finansiella medel eller ekonomiska vinster som tillhör, ägs av eller innehas av fysiska eller juridiska personer, grupper eller icke-statliga enheter. Det här är en paragraf som tydligt kan kränka de mänskliga rättigheterna eftersom en person som drabbas av ett sådant beslut inte har rätt att hävda sin rätt i en domstol.

Varför säger inte ni socialdemokrater nej till solidaritetsklausulen och till paragrafen om någon typ av terroristlista?

Urban Ahlin sade tidigare att han var rädd att det kommer att bli ett A- och ett B-lag. Det här konventionsförslaget innebär att vi får ett A- och ett B-lag eftersom det ger större länder makt. Jag tror inte att det kommer att leda till att länder som Frankrike, Tyskland och Storbritannien nöjer sig med att vänta in alla 25 EU-länder. Jag tror inte på det. Vi ser redan i dag hur Frankrike, Tyskland och Storbritannien på många områden agerar själva. De åker till Iran tillsammans och pratar utrikespolitik och handelspolitik. De har hemliga överläggningar om hur EU ska stärkas militärt. Listan på hur de agerar tillsammans kan göras ganska lång.

Nu gör man deras styrka inom EU ännu större med det här konventionsförslaget, och det tycker jag är ett misslyckande. Hade man velat ha en annan modell skulle man ha minskat de stora ländernas makt. Det har man inte gjort.

Säkerhet i dagens värld måste skapas genom förebyggande arbete och genom respekt för demokrati och människors rättigheter. Vi måste kunna ha en handelspolitik som tillåter fattiga länder att bygga upp sina ekonomier. Rättvisa handelsvillkor är viktigt för till exempel fattigdomsminskning. I dag stängs utvecklingsländerna ute från viktiga marknader med kvoter och tariffier. Varu- och tjänstehandeln måste öppnas, hindren för u-länders export tas bort och industriländernas jordbrukspolitik reformeras.

Problemet är att detta är inte EU intresserat av. Här hade man från svensk sida kunnat driva förändringar i konventet som hade kunnat leda till att EU kanske inte skulle se till sitt eget intresse först utan öppna sig. EU styrs dock i dag av intresset att öka marknadstillträdet för EU:s företag och att subventionera det konventionella EU-jordbruket. Detta går före fred och mänskliga rättigheter. I konventet hade man kunnat visa att EU skulle satsa på fred och mänskliga rättigheter. Enligt min uppfattning gjorde man inte det.

Sedan vill jag ta upp en internationell miljöfråga som borde ha lösts i konventet. Här finns tyvärr ingen riksdagsmajoritet. Det gäller frågan om att ha minimiregler för koldioxid, kväveskatt och svavelskatt.

Det här är tre områden där vi gärna vill ha minimiregler, det vill säga att länder ska ha rätt att gå före på internationell nivå. Det kan vara skandinavisk nivå, europeisk nivå eller FN-nivå. Här hade man från svensk sida kunnat driva på och säga: Ja, vi kan ha de här skatterna. Okej, skatteintäkterna ska gå till de enskilda medlemsländerna, men vi är för att kunna ha minimiregler för de här skatterna med kvalificerade majoritetsbeslut.

Tyvärr är detta någonting som Socialdemokraterna inte vill driva, och det är ett misslyckande för miljön.

Anf. 188 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Att vara emot EU är inte att vara emot freden och Europa, sade Yvonne Ruwaida i sitt anförande. Jag håller med. Problemet är, Yvonne Ruwaida, att den som är emot EU är emot den organisation som har betytt mest för freden och för Europa.

Anf. 189 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag hävdar inte att EU:s första intresse är att stärka freden i världen. Det allra viktigaste i arbetet mot fattigdom och för en säker

värld är att minska orättvisorna i världen, och det gör vi genom att ha en rättvis handelspolitik. Sverige har tidigare drivit en mycket mer rättvis handelspolitik än vad man i dag får lov att göra inom EU:s ram.

Tyvärr tror ledarna inom EU att vi kan bygga upp fred genom att EU får militära muskler. Det är inte en lösning som jag tror på långsiktigt.

EU har också i fredens namn och i namn av att motverka terrorismen agerat på ett sådant sätt att man kränkt mänskliga rättigheter. Okej, man kan göra ett misstag. Men då kan man lära sig av det, gå vidare och strunta i det misstaget. I konventionsförslaget finns dock nu en paragraf där man grovt kränker de mänskliga rättigheterna genom att människor kan sättas upp på olika listor och deras tillgångar frysas. Deras liv kan förstöras. Man fortsätter alltså att kränka mänskliga rättigheter. Man har inte lärt sig.

Jag hävdar också att EU:s jordbrukspolitik är ett stort hinder för freden i världen.

Skulle vi lösa de här frågorna om handelspolitiken och jordbrukspolitiken skulle vi komma mycket närmare en säker värld globalt. Det är dock inte där EU sätter sitt fokus i dag. I stället gäller det att skaffa sig militära muskler och muskler för att kränka människors rättssäkerhet. Det är inte för mig en garanti för freden.

Anf. 190 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag börjar förstå varför Miljöpartiet och Yvonne Ruwaida inte gillar Europeiska unionen. Om Europeiska unionen är ett stort hot mot freden och säkerheten i världen genom all sin politik har jag full förståelse för att Miljöpartiet tycker att vi ska lämna Europeiska unionen och att Europeiska unionen ska försvinna från jordens yta.

Jag delar inte den uppfattningen. Jag är helt övertygad om att EU som organisation har haft en oerhört stor betydelse för att säkra freden på den europeiska kontinenten.

Anf. 191 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag vill bara säga att jag inte är ensam i Sverige, och inte heller i EU, om att tycka att EU kanske inte behöver syssla med alla de frågor som EU sysslar med. För att få en demokratisk legitimitet i EU är det väldigt viktigt, tror jag, att EU sysslar med få frågor och frågor där det finns väldigt tydliga beslutsregler.

I dag bygger man upp ett EU där EU fattar beslut på många områden och där det också blir svårare att utkräva ansvar. Jag tror inte att det är en bra väg för EU att gå i framtiden.

Jag hade hoppats att man när man denna gång förändrade EU:s konstitution skulle se till att under regeringskonferensen faktiskt bygga upp en debatt i länderna. Vi har försökt ha en debatt i Sverige. Den är inte färdig. Vi skulle behöva mer tid på oss. Annars får man ingen demokratisk legitimitet, och utan den är EU som projekt inte positivt för framtiden.

Demokratin är en väldigt skör planta som vi behöver vårda. Jag är allvarligt oroad över hur EU:s medborgare kommer att se på politiken i framtiden med det system som man bygger upp med det här konventionsförslaget.

Fru talman! Jag ska ta upp ett mycket viktigt område i förslaget från konventet, nämligen jämställdheten och kvinnornas deltagande.

I ett av de första avsnitten i förslaget till nytt fördrag, avsnittet om unionens upprättande, värden och mål, framhävs bland annat jämställdhet som ett av unionens grundläggande värden.

Jämställdhet mellan kvinnor och män lyfts också fram i avsnittet om målsättningar, den övergripande inriktning som unionen ska arbeta efter. Det här stämmer ju väl överens med våra svenska värderingar.

Sverige har en lång tradition av jämställdhetsarbete, och just nu står jag och talar i ett av världens mest jämställda parlament. För oss är det oerhört viktigt att skrivningarna om jämställdhet är med i konventets förslag, och det kan vi faktiskt tacka de svenska representanterna i konventet för.

Men det är inte lätt att veta hur man ska skriva och uttrycka sig för att det ska bli rätt. Tyvärr är det oklart i första stycket om grundläggande värden om man avser jämlikhet eller jämställdhet, alltså jämställdhet mellan könen. Det ord man har använt, *equality*, kan nämligen översättas olika.

Det här påpekar vi också i betänkandet från utskottet. Det gör även arbetsmarknadsutskottet, och ett flertal motionärer har också tagit upp detta. Det är mycket beklagligt med den här begreppsförvirringen eftersom det är ett så oerhört viktigt område. Här är det därför viktigt att påpeka att regeringen i förhandlingarna understryker de olika begreppens betydelse och starkt driver att det i samtliga språkversioner verkligen ska framgå att det är jämställdhet mellan kvinnor och män som avses och inget annat.

Fru talman! Vi i utskottet vill också att EU ska vara en stark kraft i fredsfrämjande och konfliktförebyggande arbete. Det är bra och det är viktigt. Samarbetet ska möta olika typer av kriser och konflikter, och det ska omfatta både civilt och militärt stöd. Tyvärr har det militära stödet blivit mer medialt uppmärksammat. Men det är viktigt att säga att stora framsteg faktiskt görs också på den civila sidan. I dag finns det fyra områden som står i centrum för EU:s civila krishantering: polis, rättsstat, räddningstjänst och civil förvaltning. EU ska kunna ställa upp både civilt och militärt när FN kallar. I somras kunde vi till exempel se hur viktig den insats var som EU gjorde i Kongo, en insats där Sverige också deltog.

Men jag vill också i det här sammanhanget lyfta fram kvinnornas betydelse. Kampen för fred är en del av kvinnors självförsvar mot förtryckande förhållanden och maktstrukturer. De maktstrukturer från vilka krig drivs som politisk metod behärskas oftast av män.

Alltfler har dock kommit till insikt om att kvinnor måste ges större möjlighet att spela en roll i fredsarbete och konfliktlösning. Det här gäller naturligtvis även EU:s fredsarbete. Vi behöver metoder som tillvaratar kvinnors perspektiv och kvinnors behov. Vi måste skapa bättre förutsättningar för att fullt ut integrera könsperspektivet i hanteringen av konflikter. Vi måste få fler kvinnliga aktörer inom fredsfrämjande konfliktförebyggande arbete i EU. Jag tar för självklart att regeringen i sina förhandlingar tar upp den här mycket viktiga frågan, eftersom jämställdhet är ett av unionens mål.

Avslutningsvis, fru talman, är jag mycket glad att konventets förslagstext inte innehåller något om ömsesidiga försvarsgarantier och att vi i utskottet har kunnat enas om att skriva in i betänkandet att utskottet anser att EU inte ska utvecklas till en militär allians med bindande försvarsgarantier. Och ett enigt utskott, som vi kunde höra tidigare av vår ordförande Urban Ahlin, står bakom den här skrivningen. Det innebär att vi också fortsättningsvis kan föra en militärt alliansfri politik.

Anf. 193 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Mina kolleger från Folkpartiet Karin Granbom, Tobias Krantz och Carl B Hamilton har varit uppe i debatten och tydligt redogjort för Folkpartiets syn på EU:s nya grundlag och det förslag som föreligger. Men jag vill ändå ta tillfället att gå upp i debatten och säga några ord eftersom det är en väldigt viktig fråga vi diskuterar. Vi diskuterar Europas framtid och vår framtid. Jag tycker att det är glädjande att det är så många som har skrivit upp sig på talarlistan och vill delta aktivt i denna diskussion.

Grundlagsförslaget är positivt. Det förenklar alla de tusensidiga texter som tidigare har varit EU:s grundlag. Det här gör att det blir enklare för medborgarna att läsa tydligt vad EU står för.

Det har också tagits fram i en öppen process. Det är en nyhet för EU att jobba på det sättet, med ett öppet konvent där alla kan ta del av dokumenten och lyssna på diskussionerna. Jag hoppas att det här på ett sätt kan bidra till att EU förankras mer hos medborgarna. Men EU är egentligen ganska väl förankrat hos svenskarna redan i dag. Även om det blev ett nej i folkomröstningen om euron därför att många ville vänta och se vet vi att EU har ett starkt och växande stöd bland medborgarna. Det är bra.

EU är ju viktigt för att bekämpa gränsöverskridande problem som miljöförstöringen och den internationella brottsligheten, men även för att arbeta för fred och säkerhet. Vi är för små för att klara av detta. Vi måste arbeta tillsammans. Unionen kan agera med kraft inom de här områdena just tack vare att vi har den här uppbyggda strukturen med bindande beslut och en domstol som ser till att besluten implementeras i varje land.

Därför är det också lite förvånande att just mellanstatligheten omhuldas så mycket. Självklart ska medlemsstaterna ha makten över vad EU ska besluta om. Men inom de områden där EU får makten att besluta och påverka, till exempel inom miljöområdet, tycker jag att det är viktigt att vi har en överstatlighet, att vi har majoritetsbeslut på de flesta områdena så att vi kan få en kraft i de här besluten för att bekämpa de gemensamma problemen. Hade vi haft mellanstatlighet hade det ju inneburit att varje land haft veto. Då vet vi att vi hade haft ett Europa där det minst flyktingvänliga landet hade satt tonen. Med mellanstatlighet vet vi att det hade varit det minst miljövänliga landet som hade angett standarden i Europa.

Vi ska inte vara rädda för överstatlighet. Varför är nationen så viktig? När jag bodde i Frankrike i två år och träffade många människor från olika länder i Europa lärde jag mig att jag har mer gemensamt med en 30-årig tyska som röstar på FDP än med en svensk betongosse. I Europaparlamentet sitter man efter partitillhörighet. Man sitter tillsammans

med dem man har gemensamma idéer med. Här har nationen inte någon betydelse.

Varför ska solidariteten stanna vid nationsgränsen? Den valrörelse vi såg nyligen, eurovalrörelsen, var ganska osmaklig på det sättet att öppet osolidariska argument användes på ett sätt som inte brukar förekomma i svenska valrörelser. Det handlade om att vända de svaga ryggen. De svaga i det här fallet var Frankrike och Tyskland som hade problem med ekonomin. Jag vill komma bort från den retoriken. Människor är människor även på andra sidan gränsen. Vi behöver synliggöra den europeiska unionens arbete mer för människor ute i alla länder.

När nu grundlagen som det ska fattas beslut om inkluderar unionens symboler, en flagga, en hymn, en Europadag, hoppas jag att konstitutionsutskottet kommer att behandla min motion välvilligt, nämligen den motion jag har väckt om att ha allmän flaggdag i Sverige på Europadagen – för att vi är stolta över vårt medlemskap i Europeiska unionen.

Fru talman! Jag vill avsluta med att uttrycka en önskan: Jag önskar att när kungen nästa år marscherar in för att öppna riksdagen det kommer att ske till tonerna av Beethovens nionde symfoni.

Anf. 194 INGER SEGELSTRÖM (s):

Fru talman! Många kloka ord har sagts i debatten. Därför vill jag komplettera med bara några synpunkter och tankar. Det gäller det arbete som EU-nämnden kommer att utföra fortsättningsvis, det vill säga det uppdrag EU-nämnden får i och med riksdagsbeslutet i kväll och fram till toppmötet. Det gäller också det förslag som finns nu om den nya rollen för de nationella parlamenten.

Det här är spännande. Som vanligt går Sverige före vad gäller öppenheten. EU-nämnden kommer inför toppmötet i december att hålla ett öppet EU-nämndssammanträde med statsministern. Det kommer att vara öppet inte bara för riksdagens ledamöter utan också för allmänheten. Vi tycker att vi försöker leva som vi lär.

Det har på senare tid förekommit frågor just om vad det är EU-nämnden ska göra i det nya uppdraget från KUU. Jag kan sammanfattningsvis säga att vi ger regeringen mandat att fortsätta att förhandla för Sverige i enlighet med de beslut som fattas i kväll. Varför är det så viktigt att vi är överens om vad EU-nämnden ska göra? I KUU-betänkandet framgår det klart vad som ska hända efter riksdagsbeslutet. Det är bra att KUU har klargjort den roll som EU-nämnden ska ha fram till toppmötet. Utskottet säger att de kompromisser som blir nödvändiga i de fortsatta förhandlingarna får diskuteras med och förankras hos riksdagens partier i de former för samråd som gäller, det vill säga EU-nämndens samråd med regeringen. Det är viktigt att göra Sveriges och riksdagens röst hörd i de fortsatta förhandlingarna. Det är viktigt att det fortsatta arbetet och uppgifterna framöver blir väl förankrade i riksdagen och därmed hos det svenska folket. Det är det som fortsättningen handlar om, det vill säga att vi vill att de nationella parlamentens roll ska stärkas.

Det som fortsättningsvis blir spännande är att riksdagen får en ny roll i subsidiaritetsprövningen av den nya lagstiftningen på så sätt att fortsättningsvis kommer medborgarna att kunna få bättre insyn i EU:s lagstiftningsarbete, och samarbetet mellan andra parlament kan stärkas. Vi har en möjlighet att säga: Nej, det tycker vi inte att EU ska hålla på med. Det

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

där är en fråga för de nationella parlamenten eller till och med för den kommunala eller landstingskommunala nivån.

Jag tror att den nya arbetsuppgiften för riksdagen kommer att innebära en fördjupning av känslan av att vi är med och påverkar den framtida lagstiftningen i EU direkt genom att vi deltar i debatten, att vi har möjlighet att påverka och att det inte är så, som det ofta förekommer i debatten, att riksdagen får informationen efteråt.

Jag hoppas efter den här bra debatten vi har haft i eftermiddag och i kväll att vi är beredda att tänka nytt och ser djärva initiativ just för att stärka demokratin i det som är den nya rollen för de nationella parlamenten, det vill säga att vi uppfyller det medborgarna kräver av oss. På så sätt ska vi öka intresset för Europafrågorna. Det är spännande i det nya uppdraget. Det är roligt att vi är så överens om det.

Anf. 195 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Jag ska tala om hållbar utveckling.

Det är glädjande att det i fråga om unionens värden och mål tydligt framgår att unionen ska arbeta för en hållbar utveckling. Det framgår också av formuleringar i konventets förslag som till exempel en balanserad ekonomisk tillväxt samt en hög nivå av skydd och förbättringar av miljön.

Fru talman! Det är viktigt att vi alla alltid värnar miljön omkring oss. Frasen ”vi äger inte jorden, vi bara förvaltar den åt kommande generationer” brukar jag använda när jag vill sammanfatta vårt sätt att se på miljöfrågorna. Av regeringens skrivelse framgår det att de svenska företrädarna i konventsarbetet ligger bakom att skrivningarna på detta område har förbättrats. Med det synsätt som konventstexten ger uttryck för måste det också synas i den praktiska politiken. Därför behöver det självklart förtydligas ytterligare.

Sveriges kommissionär Margot Wallström lade i slutet av konventsarbetet fram ett förslag om att ett protokoll ska läggas till fördraget. Det hann dessvärre aldrig behandlas av konventet.

Vi socialdemokrater har lyft upp frågan i en motion som har behandlats i miljö- och jordbruksutskottet. Ett enigt utskott vill ge regeringen till känna att förslaget ska prövas. Detsamma säger det sammansatta utskottet.

Sverige bör vara pådrivande för att skärpa EU:s politik för hållbar utveckling. Det är vi nog alla överens om, både här i huset och på andra sidan bron. Jag tror också att vi är överens om att det behövs en mer utvecklad strategi för hållbar utveckling med konkreta mål i det slutgiltiga förslaget till fördrag. Jag hoppas därför att slutresultatet kommer att innehålla det föreslagna protokollet i enlighet med det tillkännagivande vi ger i dag.

Det är tillfredsställande att regeringen redan tycks ha hört sammat detta. Det framgår inte minst av återrapporten från det senaste rådsmötet med miljöministrarna. Där gavs information om protokollet av kommissionen. Sverige och några fler länder framförde att förslaget bör föras upp till behandling inom ramen för regeringskonferensen. Miljöprotokollet är minst lika viktigt som det protokoll som redan finns om de nationella parlamentens roll, som jag tror kommer att föra med sig fler debatter här i kammaren om EU-relaterade frågor. Även EU-nämnden kommer att få

en viktig roll i framtiden med att ta del av vad de olika fackutskotten har sagt och bevaka detta vid den fortsatta behandlingen av ärendena vid sina sammanträden inför de olika ministerråden.

Fru talman! Jag har inga andra yrkanden än vad vi socialdemokrater redan har anfört. Jag vill med mitt inlägg lyfta fram tillkännagivandet om ett miljöprotokoll och också vikten av det fortsatta arbetet med EU-frågor i såväl fackutskott som EU-nämnden.

Anf. 196 SÖREN WIBE (s):

Fru talman! Jag ska i mitt inlägg koncentrera mig på en specifik fråga, nämligen huruvida antagandet av konventets förslag kräver en grundlagsändring eller ej. Jag anser att detta krävs, eller, annorlunda uttryckt, att vi bryter mot existerande grundlag om vi utan större ändringar antar det föreliggande förslaget.

Vår grundlag innefattar bland annat regeringsformen, som inleds med de berömda orden om att all offentlig makt utgår från folket samt att denna makt förverkligas genom val och lagstiftning i denna riksdag. I regeringsformen regleras också vilken beslutsrätt som *får* överlåtas till EU, nämligen sådan som inte rör grunderna för vårt statsskick.

Här finns naturligtvis, som alla ser, en motsägelse, eftersom man inte på samma gång kan tillkännage att all makt ska utgå från folket *samtidigt* som man skriver att viss makt kan utgå från andra källor. Men denna motsättning hanteras så att man menar att beslutsrätt kan avhändas om den är av marginell betydelse. Om den inte är det krävs en grundlagsändring.

Grundlagsfrågan handlar alltså ytterst om det sker en marginell eller icke-marginell maktöverlåtelse om framtidskonventets förslag antas i sina huvuddrag. Här erkänner såväl regeringen som utskotten att en överlåtelse sker: EU-rättens företrädare framför svenska lagar tydliggörs, passerellen införs, beslutsrätt överförs till exempel på det straffrättsliga området. Men man menar att de här överlåtelserna är just marginella, och av den anledningen behöver vi inte ändra grundlagen.

Vad man emellertid bortser från är den maktförskjutning som sker i och med att beslutsformerna i EU ändras. Det sker en fördubbling av antalet EU-beslut där man går från krav på enhällighet till majoritetsavgörande, och samtidigt – inte minst lika viktigt – ges EU-parlamentet medbeslutanderätt på en rad nya områden.

Jag kan här nämna att när vi inledde vårt medlemskap fanns det tolv rättsområden som vi beslutade med majoritet och resten med enhällighet. Det ökades med Nice- och Amsterdamfördragen till 35 områden som nu beslutas med kvalificerad majoritet. Nu föreslås det i konventsförslaget ökas till drygt 70.

Dessa förändringar innebär naturligtvis en stor inskränkning av riksdagens beslutsrätt. Vid beslut med enhällighet kan riksdag och regering förhindra oönskade beslut. Vid majoritetsröstning kan vår mening röstas ned av andra länder. Det är också av detta skäl man så kraftigt argumenterar för att enhälligheten måste behållas på till exempel skatte- och försvarsområdet.

Regering och utskott skriver nu att huruvida ett nytt EU-fördrag förutsätter överlåtelse av medbeslutanderätt spelar det principiellt inte någon roll vilken beslutsform som tillämpas. I konsekvens härmed förklarar man att

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

en övergång från enhällighet till majoritetsbeslut i sig inte förutsätter någon överlåtelse av beslutsrätt.

Just i det här helt avgörande resonemanget gör man sig emellertid skyldig till ett allvarligt felslut. Man stöder sig på ett stycke i propositionen 1993/94:114, som i sin tur stöder sig på Grundlagsutredningen från 1993, SOU 1993:14.

Men i det aktuella stycket – alltså det som utgör motiveringsgrunden för både regeringens och utskottets ställningstagande – står ungefär följande: När väl svensk överlåtelse skett kan EU fatta beslut inom ramen för de beslutsformer som gäller, och i detta avseende finns ingen skillnad mellan enhällighet och majoritetsbeslut.

Alltså: Vad Grundlagsutredningen sade var att om vi överlåter beslutsrätt med en viss beslutsform kan EU fatta vilka beslut de vill inom denna rättsliga ram utan att det sker någon ytterligare överlåtelse av beslutsrätt. Det är helt logiskt. Men man säger inget om huruvida en förändring från enhällighet till majoritetsbeslut, eller för den delen ett införande av EU-parlamentets medbeslutanderätt, innebär någon maktöverföring eller ej.

Herr talman! Jag menar att den explicit angivna grunden för utskottets ställningstagande i denna fråga är irrelevant för frågeställningen. Vi måste göra en sakprövning av den förändring av beslutsformerna som sker. Min och många andras bedömning är då att detta leder till en kraftig maktförskjutning från Sveriges riksdag till EU:s institutioner. Detta tillsammans med den övriga maktförskjutning som sker innebär en kraftig inskränkning av principen all makt utgår från folket – något som naturligtvis innebär att framtidskonventets förslag i högsta grad berör grunderna för vårt statsskick.

Herr talman! Med hänvisning till vad jag har anfört anser jag att antagande av förslaget till EU-konstitution kräver en grundlagsändring. Om det antas utan en sådan ändring anser jag att vi bryter mot gällande grundlag.

Anf. 197 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Vi har haft en rätt lång debatt här i dag, och det hade varit intressant om Sören Wibe hade relaterat sina påståenden till det som har sagts. Det är några saker som har varit mycket tydliga i dag.

För det första: EU har ingen kompetens annat än som överlämnas genom demokratiska beslut av medlemsstaterna.

För det andra: Unionsrätten har inte ett rakt företräde framför grundlag. Det står i fördraget, och framkommer också i det betänkande som konstitutions- och utrikesutskottet har lämnat, att den gemensamma rätten måste ta hänsyn till de enskilda ländernas politiska identitet och deras konstitutionella traditioner. Dessutom har vi inte och lämnar vi inte över någon kompetens vad gäller de frågor som Sören Wibe tar upp. Det innebär att den gemensamma rätten inte har det företräde som Sören Wibe påstår.

För det tredje: Sören Wibe glömmer en sak när det gäller överlämnandet av kompetensen. Det kan handla om överlämnande av en kompetens till EU, som sedan fattar beslut, med majoritetsbeslut eller enhällighet – det skiljer inte grundlagen på. Redan i dag är det så att vissa frågor avgörs med majoritetsbeslut och andra med enhällighet. Om riksdagen

ratificerar det slutgiltiga fördraget sker det med kvalificerad majoritet, just för att ta ställning till själva överlämnandet. Det gör vi mot bakgrund av de former för besluten som nu finns och kommer att finnas. Men det finns ingenting i det som strider mot 10 kap. 5 §.

För det fjärde: Man kan säga att det sker en förskjutning från riksdag till EU, men man kan lika väl säga att riksdagen får kontroll över en mängd olika ärenden som ingen i dag har beslutanderätt över. Vi får tydliga regler och direktiv för hur riksdagen ska kunna reagera för att här påverka det gemensamma beslutsfattandet.

Sören Wibe har fel, och hans anförande har inte visat att han har rätt. Han har bara ansett att han tycker någonting.

Anf. 198 SÖREN WIBE (s) replik:

Herr talman! Det är lite svårt att svara på en sådan replik som Gunnar Hökmark här ger. Efter vad jag förstår är åtminstone 95 % av vad han säger fullkomligt irrelevant för vad jag sade tidigare.

Då det gäller exempelvis EU-rättens företrädare har jag inte nämnt ett enda ord om den har företrädare före grundlagen eller inte. Jag noterar att det finns en del jurister som anser detta. Vad jag sade i mitt anförande var bara att jag hänvisade till att även utskottet och regeringen i sin skrivelse tar upp denna kodifiering som ett exempel på att EU-rätten blir tydligare.

Huvudpunkten i vad jag sade, herr talman, var i stället att den motivering som man anger både från utskott och från regering är att det inte spelar någon roll att det här överförs från enhällighetsbeslut till majoritetsbeslut. Det motiverar man – om jag nu ska repetera det – med en hänvisning till propositionen, som i sin tur hänvisar till en utredning. När vi läser utredningen kan vi se att det stycke man hänvisar till är fullkomligt irrelevant – man har tolkat det här fel. Det var huvudinnehållet.

Slutsatsen blir då att vi måste göra en sakprövning av det här: Innebär en förändring av beslutsformen att vi också för över beslutsmakt? Jag tycker det, och jag kan motivera varför det är så.

Jag kan också säga att i det fall när man övergår från enhällighet till kvalificerade beslut inskränker man riksdagens makt att fatta beslut. Det torde vara tämligen ostridigt. Där har jag nog de flesta juridiska experter på min sida.

Anf. 199 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Det är bra. Då är vi överens om att det inte är unionsrättens företrädesrätt framför den nationella rätten som är Sören Wibes problem. Det framkom ändå i början av hans anförande att han menade att detta möjligtvis kunde strida mot statsskick och styrelseformer. Då handlar det om frågan om överlämnande av makt.

I dag har – det tror jag att Sören Wibe kan hålla med om – riksdagen inom ramen för 10 kap. 5 § överlämnat makt och beslutanderätt över frågor som dels beslutas med enhällighet, dels beslutas med kvalificerad majoritet. Och det gäller en lång rad andra beslutsformer som i dag finns. Så är det i dag, och så kommer det att vara även i framtiden. Det är bara det att fler beslut kommer att kunna fattas med kvalificerad majoritet, och ytterligare andra beslut kommer att kunna vara inom ramen för det gemensamma beslutsfattandet. Men det skiljer sig inte principiellt från

hur vi redan tidigare har gjort, och grundlagen har ändrats för att ge en möjlighet till detta.

Det som möjligtvis är det nya momentet, som Sören Wibe inte alls betraktade, är det faktum att vi i det nya fördraget och i det betänkande som vi nu har diskuterat också får in fler former för hur det nationella parlamentet ska kunna reagera och agera när det gäller det gemensamma beslutsfattandet. Inte ens de mer kritiska partierna i utskottet har kunnat hävda att någon av de här sakerna strider mot grundlagen. De har som längst gått till att säga att det närmar sig eller kanske går över gränsen, men mer än så har inte ens de mest kritiska nej-partierna sagt. Sören Wibe har heller inte i talarstolen påvisat att det skulle vara fallet.

Jag vill bara ha detta sagt, därför att det sägs så mycket i den här frågan utan att det finns en saklig grund. Det kan vara bra att det står klart i riksdagens protokoll att det är en form av ogillande som Sören Wibe har men ingen analys.

Anf. 200 SÖREN WIBE (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur jag ska kommentera de sista orden. Men, Gunnar Hökmark, du nämner att vi redan har överlåtitt makt. Som du säkert är medveten om skedde det med en annan grundlag som inte explicit nämnde det krav som vi nu har. Det här var ju någonting som vi antog förra året. När den tidigare beslutsmakten överläts grundade vi det på en annan grundlag. Poängen är nu om detta berör grunderna för statskicket. Det är så att säga kriteriet.

Jag menar inte – jag var kanske otydlig – att enbart de här förändringarna av beslutsformerna utgör tillräcklig grund för att säga att det är så pass viktigt att det rör grunderna för statsskicket. Men man kan se detta tillsammans med de andra förändringarna som sker, till exempel tydliggörandet av EU-rättens företrädare, tydliggörandet av flexibilitetsklausulen, överlåtandet av befogenheter på det straffrättsliga området och antagandet av EU som en juridisk person. Den samlade tyngden, Gunnar Hökmark, av de här sakerna gör att man måste säga: Det är inte en marginell maktöverlåtelse. Det här är större än så.

Att det är större än marginellt innebär att det berör grunderna för rikets statsskick. Då måste vi antingen avslå det eller ändra grundlagen, såvida vi inte vill bryta mot grundlagen. Så enkelt är resonemanget.

Anf. 201 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis inte läge för en djupsinnig och fördjupad diskussion kring grundlagsfrågorna. Jag vill egentligen försöka angripa den tankefigur som Sören Wibe har, nämligen att det skulle finnas en klar motsättning mellan inledningen av regeringsformen om att all offentlig makt utgår från folket och 10 kap. 5 §, alltså möjligheten att överlåta suveränitet eller makt till EU.

Grundtanken från Sören Wibes sida är att det finns en motsättning i detta. Men det måste också innebära att riksdagens beslut om införandet av 10 kap. 5 § och korrigeringarna av 10 kap. 5 § strider mot grundlagen, om Sören Wibes tankefigur ska kunna hålla streck. Då blir Sören Wibes sätt att resonera naturligtvis till sist något egenartat.

Sedan vill jag också angripa den grundlagstolkning som Sören Wibe gör, nämligen att förutsättningen för överlåtelse av suveränitet skulle

vara att den är marginell. Jag har faktiskt varit med några år, och det är ett helt nytt begrepp i det här sammanhanget, i alla fall sett ur min erfarenhetssynpunkt. Det har inte alls förutsatts att det skulle vara marginellt.

Sören Wibe hämtar sin styrka i den här debatten från att det står att det inte får rubba statsskickets grunder. Det ska då förstås som att det endast är marginella förändringar som kan ske. Man kan inte påstå att den överlåtelse som har skett har varit marginell i den mening som jag lägger i begreppet marginell.

Sedan är frågan om man behöver ändra grundlag eller ej för att kunna anta ett slutligt regeringskonferensförslag. Den frågan får vi pröva längre fram när vi ser vad det faktiska innehållet är i regeringsförslaget. Då får vi diskutera hur man ska förfara. Just nu är i varje fall en enstämmig bedömning i regering och riksdag att det inte behövs.

Anf. 202 SÖREN WIBE (s) replik:

Herr talman! Jag kan först och främst hålla med dig om det sista som du sade. Det är klart att det inte är skarpt läge just nu. Nu ger vi bara instruktioner till regeringen. Det är när det läggs på vårt bord och ska antas eller inte som frågan är om det strider mot grundlagen eller inte.

Jag skulle kanske ha lagt till ordet ”ytlig” när jag talade om den mot-sättning som finns i regeringsformen. Man kan inte samtidigt säga att all makt ska utgå från folket och att vi tillåter att viss makt ska utgå från en annan källa. I en ytlig betraktelse är det en motsägelse. Men fortfarande är det enda sättet som man kan tolka det här att vi kan överlåta makt, men vi får inte göra det så att det inkräktar allvarligt på portalparagrafen i grunderna för vårt statsskick, det vill säga att all makt utgår från folket, att det förverkligas genom fria, demokratiska val och materialiseras genom lagstiftning som ska göras här.

Om vi allvarligt inkräktar på det här genom att överlåta stora sjok av beslutanderätt är det uppenbart att vi bryter mot grundlagen. När statsjurister diskuterar det här är i alla fall tolkningen sådan att det är helt okej om det är lite makt av marginell betydelse, men är det stora sjok strider det mot portalparagrafen.

Jag kan ställa frågan så här: Hur skulle du tolka det?

Anf. 203 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Först får jag peka på att det inte bara är till EU som Sveriges riksdag kan överlåta suveränitet. Det överläts suveränitet när Sverige ingår internationella avtal på en rad olika områden. För de avtalen finns inte denna begränsning därför att 10 kap. 5 § handlar om EU, inte om internationella avtal över huvud taget, så det är ett slags breddning av diskussionen.

Sören Wibe! Du talar om de så kallade passerellerna som en stor risk. Vi tycker inte att passerellerna är bra. Det är lätt för Sören Wibe att rösta för förslaget i det här betänkandet därför att vi motsätter oss passerellerna från utskottets sida.

Sedan har jag en sista liten kommentar om EU-rättens företrädare. Om man säger nej till det här gäller Nicefördraget. I Nicefördraget och i föregångarna till Nicefördraget gäller unionsrättens företrädare redan som det är. Det som tillförs i det här sammanhanget är dels att det står i fördraget, dels att vi faktiskt inte bara från Sverige utan också från andra nationer

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

lägger restriktioner på domstolens möjligheter att tolka fritt i det här sammanhanget. Vi säger att man ska förstå unionsrättens företrädare i varje land i förhållande till landets rättstraditioner, grundlagstraditioner och annat. Det är en förbättring om man ser till hur det faktiskt är jämfört med hur det skulle vara om man säger nej till konventionsförslaget och IGC-överenskommelsen.

Anf. 204 SÖREN WIBE (s) replik:

Herr talman! Det sista är jag inte alls säker på. Man talar om inskränkningar här, att man ska ta hänsyn till kultur och sedvänjor och så vidare. Om man verkligen gör det i ett förslag eller inte avgörs ju av EU-domstolen. Jag menar att den yttersta domaren över våra egna domstolar är EU-domstolen, men jag lade inte speciell tyngd på detta i mitt anförande. Jag noterade bara att skrivningarna här är starkare än vad de var tidigare. Jag håller helt med om att detta har varit praxis ända sedan vi gick med i EU.

Man kan säga att vi med de här starkare skrivningarna på EU-rättens område egentligen godkänner den plattläggningsparagraf som riksdagen avvisade då vi gick in i EU.

Göran ger ett exempel, att det här är samma sak som om vi ingår ett avtal med ett land, att det är samma inskränkning av beslutsmakten. Det håller inte alls. Om vi ingår ett avtal med ett land ger vi inte det landet rätt att stifta lagar i vårt land, och vi godkänner inte en domstol som har juridiskt bindande kraft att utfärda förordningar eller lagar gällande vårt land.

Det är just detta som gör EU-samarbetet så oerhört unikt. Lagstiftningsmakten överförs direkt till EU:s institutioner och avgörs i sista hand av EU-domstolen. Det finns inget annat avtal som Sverige har på något område där vi på detta sätt har överfört normgivningsmakten. Vi har förbundit oss att frivilligt följa till exempel FN:s rekommendationer, men det är något helt annat än att FN stiftar lagar i vårt land.

Anf. 205 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! I dag ska jag uppträda lite som gossen Ruda. Jag har i tidigare debatter analyserat konventionsförslaget och talat om dess för- och nackdelar. I dag är det ju främst fokus på själva utskottsbetänkandet som ligger till grund för hur regeringen ska agera i regeringskonferensen. Jag ska ta upp frågan om subsidiaritetsprincipen och domstolskontrollen. Rudarollen hänger främst samman med att jag har en totalt avvikande åsikt mot ett enigt utskott i denna fråga. Min kritik gäller alltså även mitt eget parti.

Herr talman! Det brukar sägas i annonser och marknadsföring till exempel att en halv miljon läsare inte kan ha fel eller liknande sloganer. Tre miljoner tittare kan inte ha fel. 17 ledamöter i ett sammansatt utskott kan inte ha fel. Jo, det kan de, och det har de.

Herr talman! Vad är egentligen en rättsligt prövbar princip eller regel? Som ledamot av den arbetsgrupp inom konventet som sysslade med frågan om rättighetsstadgan skulle bli rättsligt bindande eller inte hade jag anledning att ställa mig den frågan. Rättighetsstadgan som antogs i Nice som en politisk deklaration innehåller en blandning av materiella rättigheter och en del allmänna principer. Hur skulle vi lösa ut det om

den gjordes rättsligt bindande? Ingen var egentligen beredd att riva upp själva formuleringarna i stadgan i de olika delarna. Vi valde i stället att i de allmänna bestämmelserna klargöra skillnaderna i hur domstolen skulle tolka regelverket. Den viktigaste artikeln är den i II-52 punkt 5.

”De bestämmelser i denna stadga som innehåller principer får genomföras genom rättsakter och verkställighetsakter som antas av unionens institutioner och organ, och genom medlemsstaternas akter när de vid utövandet av sina respektive befogenheter genomför unionsrätten.” Här kommer den viktiga meningen: ”De får endast prövas i domstol med avseende på tolkningen av dem” – här syftar man på de ovan nämnda rättsakterna – ”och avgöranden om deras laglighet.”

Arbetsgruppen i konventet förstod skillnaden mellan rättsligt prövbara principer och allmänna vägledande principer. Det har ju till exempel även 1999 års författningsutredning gjort eftersom den föreslog nya målsättningsstadganden i regeringsformen 1:2 med insikten om att de inte är rättsligt prövbara. Subsidiaritetsprincipen är till sin karaktär av samma typ som dessa målsättningsstadganden. Jag ska strax förklara varför.

Herr talman! Subsidiaritetsprincipen definieras enligt följande i konventionsförslaget, och den är inte förändrad i substans sedan tidigare: ”Enligt subsidiaritetsprincipen skall unionen på de områden där den inte ensam är behörig vidta en åtgärd endast och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.”

Herr talman! Egentligen är själva principen en betydligt vidare social-filosofisk princip än vad en sådan definition anger. Man kan säga, om man är vänlig, att principen genom EU-definitionen är en applikation på ett visst område. Den som är djupare intresserad av denna del kan gå tillbaka till utredningen *Suveränitet och makt* från 1995, med bland annat en expertuppsats av Lars F. Eklund, eller till en senare skrift i Siepsserien av Jörgen Hettne. Sieps betyder Svenska institutet för europapolitiska studier och är en statlig myndighet.

Vi går tillbaka till den definition av principen som EU gör. Vad är det som är substansen i denna princip? Jo, orden ”inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås” och uttrycket ”bättre kan uppnås”. Det är substansen.

Hur klargörs begreppen ”tillräcklig” och ”bättre”? Var och en som någorlunda kan tolka innebörden i dessa ord eller begrepp inser snabbt att det är en bedömningsfråga där det inte finns en inneboende substans. Det måste tolkas i förhållande till något. Är det sådant som domstolar ska ägna sig åt? Är det inte snarare politiker som bör göra dessa bedömningar?

Herr talman! Professorn i juridik i Lund Aleksander Peczenik säger i sitt verk *Vad är rätt?* följande: ”Vi godkänner helt enkelt inte en lag eller rättstillämpningsakt i ett enskilt fall om dess resultat är oförutsebart eller klart och tydligt orättvist.”

Nyckelordet när det gäller tolkningen av subsidiaritetsprincipen som en rättsligt prövbar regel är alltså förutsebarhet. Vilken förutsebarhet ligger i ordet tillräcklig eller i ordet bättre? Är det någon här som kan svara på det?

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Peczenik fortsätter: "Domstolarna ska kunna avge relevanta skäl för sina avgöranden." Jag frågar: Vilka relevanta skäl kan anföras avseende orden tillräcklig och bättre?

Jag fortsätter att citera Peczenik som är kritisk mot utvecklingen när det gäller rättsnormerna. Han säger: "Rättsnormer alstras allt fortare, ofta utan att någon tänker på lagstiftningsverksamhetens slutmål." Han säger vidare: "Det rättsliga tänkandet löper risken att förvandlas till ett icke-sammanhängande konglomerat av tillfälliga problemlösningar."

Han varnar för det tyska exemplet – nu börjar Göran Magnusson lyssna. "Vissa utländska exempel avskräcker. Det talas ibland om 'justicialisering'. Den tyska Bundesverfassungsgericht agerar t.ex. som en 'överlagstiftare' som med stöd av grundlagens vaga principer nyskapar omfattande regelsystem."

Är det en sådan utveckling vi vill se inom EU, att domstolen blir överlagstiftare i sin tolkning av den icke förutsebara innebörden av subsidiaritetsprincipen? För det är ju precis vad som kommer att hända om konventets subsidiaritetsprotokoll antas i nuvarande skick. Det är precis vad den svenske domaren vid EG-domstolen Stig von Bahr varnade för när KU gjorde sitt besök i Bryssel i början av oktober. Det är vad professor Olof Ruin varnade för i EU-nämndens utfrågning den 10 november. Men ingen utöver lilla jag tycks ha lyssnat på detta.

Herr talman! I stället resonerar ett enigt utskott på följande aningslösa sätt: "När det gäller möjligheten till domstolsprövning kan utskottet konstatera att det redan i dag finns möjlighet för EG-domstolen att pröva subsidiaritetsfrågan. Utskottet ser positivt på att denna möjlighet är tydligare i konventets förslag än i dagens fördrag. Utskottet välkomnar möjligheten för nationella parlament att aktualisera subsidiaritetsfrågor och att dessa kan väckas vid domstolen. Exakt hur riksdagen bör arbeta med dessa frågor får diskuteras senare."

Herr talman! Det är riktigt i den delen att principen kan bli föremål för viss domstolskontroll redan nu. Men Amsterdamsfördragets protokoll har en ganska restriktiv syn på denna domstolskontroll. Tyskarna drev på i Amsterdamsförhandlingarna för att göra principen användbar i domstol. De har som sagt en annan syn på rättsordningen. De är nämligen vana vid att politiskt ofullgångna lagar och principer kan fyllas med innehåll genom utslag i den tyska förfättningsdomstolen. De andra staterna höll emot tyskarnas begäran i Amsterdamsförhandlingarna. Man medgav dock en viss domstolskontroll. Här är några av begränsningarna i protokollet: "Subsidiaritetskontrollen skall inte påverka de principer som domstolen har utvecklat i fråga om förhållandet mellan nationell rätt och gemenskapsrätt." Man säger vidare: "Subsidiaritetsprincipen tillhandahåller en vägledning för hur dessa befogenheter skall utövas på gemenskapsnivå. Subsidiariteten är ett dynamiskt begrepp och bör tillämpas mot bakgrund av de mål som uppställs i fördraget."

Juridikforskaren Jörgen Hettne skriver i Siepsskriften som jag åberopade tidigare följande om tillämpningen. "I EG-domstolens rättspraxis har subsidiaritetsprincipen använts för att utföra en begränsad form av juridisk kontroll av hur EU-institutionerna använder sin kompetens. EG-domstolen är medveten om att subsidiaritetsprövningen i stor utsträckning innefattar politiska lämplighetsfrågor och undviker därför att sätta sig i de politiska institutionernas ställe." Han fortsätter: "EG-domstolen

har hittills inte prövat något fall där tillämpningen av subsidiaritetsprincipen verkligen har ställts på sin spets.”

Herr talman! Den bilden stämmer med min egen granskning av domstolens agerande. Två mål är centrala för resonemanget. När det gäller det rättsliga skyddet för biotekniska uppfinningar hänvisade domstolen till en fungerande inre marknad som skäl för att hävda gemenskapsnivå. När det gäller tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror hänvisade man till den höga hälsoskyddsnivå som säkerställs i enlighet med artikel 95 punkt 3 i EG-fördraget som skäl för gemenskapsnivå. Hänvisningar för bedömningen har alltså skett utifrån andra regelverk i fördraget. Subsidiaritetsprincipen har inte utnyttjats på sina egna ben så att säga.

Men vad händer nu om konventets protokoll träder i kraft? Jo, då har Amsterdamfördragets protokoll om begränsningar i tolkningen inte längre bäring. Det finns inget tal om begränsningar i relationen mellan nationell rätt och gemenskapsrätt, inte heller något uttalande om att principen bara tillhandahåller en vägledning för hur dessa befogenheter ska utövas på gemenskapsnivå eller att subsidiariteten är ett dynamiskt begrepp och bör tillämpas mot bakgrund av de mål som uppställs i fördraget.

Då är vi plötsligt inne i den tyska traditionen, där domstolen får tolka vaga principer och på så sätt bli EU:s överlagstiftare. Det är, herr talman, en olycklig utveckling!

Ändå skriver utskottet att det ser positivt på att denna möjlighet – nämligen domstolsprövningen – är tydligare i konventets förslag än i dagens fördrag.

Herr talman! Det är i verkligheten tvärtom: Innebörden av utskottets skrivning är att förutsebarheten vad gäller den rättsliga tolkningen av subsidiaritetsprincipen blir otydligare. Jag säger bara: *Sancta simplicitas*, heliga enfald!

Anf. 206 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! I början av detta år arrangerade riksdagen ett stort seminarium om EU:s framtidskonferens. Samma dag läste jag en intressant artikel, skriven av Svenska naturskyddsföreningens, SNF, ordförande. SNF ansåg att de svenska ledamöterna inte hade drivit miljöfrågorna i framtidskonventet och att det nu var hög tid att lyfta miljöfrågan.

Framtidskonventet skulle ha varit ett unikt tillfälle för att stärka EU:s miljöprofil genom att bland annat reformera den föråldrade fiske- och jordbrukspolitiken. Jordbruks- och fiskesektorn är två aktuella exempel på gårdagens politik. Men vi har tydligt sett under detta år att EU:s medlemsländer tyvärr inte vill förhandla miljömål för EU:s fiske, energi- och transportpolitik, trots att haven töms på fisk och jordens klimat förändras till följd av utsläpp från transport- och energisystem.

Om nu den svenska linjen har varit att man vill stärka EU:s miljöpolitik har man i framtidskonventet nästan helt glömt detta. Det övergripande målet, som antogs under toppmötet i Göteborg, var en strategi för hållbar utveckling. Även om hållbar utveckling har lyfts fram som en av unionens grundläggande värden i konventsförslaget saknas det en definition om att social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet ska utgöra tre jämställda ben. Både den sociala och den ekologiska dimensionen är i reali-

Prot. 2003/04:32
20 november

Europeiska konventet
om EU:s framtid

teten helt frånvarande i fördragsutkastet. I stället hyllas som vanligt den ekonomiska politik som bygger på konkurrensutsättning och avreglering.

Herr talman! Kan man helt blunda för en av de framtida Europas största utmaningar, den globala miljökrisen, när man under 18 månader diskuterar EU:s framtid? Ja, tydligen verkar det så. Åtminstone går det att konstatera att miljöfrågorna rent generellt är alltför svagt behandlade i förslaget från konventet. EU:s nuvarande målsättning om hållbar utveckling och att miljöfrågorna ska integreras i olika sektorer borde genomsyra hela konstitutionen. Det borde naturligtvis också finnas skrivningar om att Euratomavtalet måste upphävas. Varför ska kärnkraften ges särbehandling inom EU? Ulf Holm från Miljöpartiet beskrev detta på ett bra sätt som jag helt instämmer i.

I miljö- och jordbruksutskottet var vi samtliga överens om att frågan om Margot Wallströms förslag till protokoll om hållbar utveckling bör lyftas fram. Vi hoppas därför att regeringen kommer att driva denna fråga med stor kraft. Det är i detta sammanhang också viktigt att försöka förverkliga och uppmärksamma en mer utvecklad strategi som innehåller konkreta mål, tidsramar och en bedömning för utvecklingen i tredje världen.

Miljöorganisationer anser att det är beklagligt att det blev en mycket kort remisstid för en av de viktigaste framtidsfrågorna för Europeiska unionen. Jag tror att det var fem veckors remisstid. Dessutom var detta under semestertid. Det är inte en planering som gynnar en nödvändig demokratisk process, och det gynnar inte heller engagemanget för EU:s framtidsfrågor. Denna starka tidspress som präglar hela processen känns också kuslig och mycket odemokratisk. Redan vid konventets arbete fanns det en stark tidspress. Följden blev att många viktiga frågor, däribland miljöfrågorna och fördragens uppenbara brister på miljöområdet, inte blev behandlade på ett godtagbart sätt. Att sedan behandla grundlagsfrågor på detta sätt anser jag vara fullständigt oförsvarligt, och det kan inte försvaras av en EU-utvidgning.

En konstitution för Europa är en mycket stor fråga. Ska unionen kunna komma närmare folket krävs det att folket får säga sitt i denna stora och viktiga fråga. Svenska folket önskar sig inte mer överstatlighet och centralstyrning. Detta förslag som vi diskuterar i dag visar på att de federalistiska ambitionerna har ett stort utrymme inom EU. Varför ska vi i Sveriges riksdag lämna över makt till beslutsorgan som mer verkar vrida klockan långt tillbaka i tiden och där vikten av en politik för ekologisk hållbarhet negligeras? Vi är många som inte accepterar en ökad överstatlighet, att områden där enskilda medlemsländer kan köras över blir fler, att det växer fram en superstat med militär EU-kapacitet och att makten ska utgå uppifrån EU och möjligen ibland sippra ned till stater och regioner.

Ibland hör man uttryck som att när vi väl har fått ökad tillväxt då ska vi få en bra miljö, eller att när vi väl har fått mer makt då ska vi medborgare få mer demokrati. Hur kan man få ekvationen att gå ihop om kommissionen får mer makt, parlamentet får mer makt och ministerrådet får mer makt? Dessutom sägs det att de nationella parlamenten får mer makt. Är det makt att få en väckarklocka som kommissionen i stort sett kan välja att lyssna på eller helt strunta i? Det finns också en hake med det

resonemanget – medborgarna. Var det inte medborgarnas makt demokrati handlade om?

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservation 114, som tar upp miljöbestämmelser, men jag står givetvis bakom samtliga reservationer från Vänsterpartiet.

Anf. 207 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att Sven-Erik Sjöstrand slår in öppna dörrar när han säger att det inte finns frågor om hållbar utveckling med i konventets förslag, i den skrivelse som regeringen har framlagt och i det betänkande som vi nu behandlar. Vi har i miljö- och jordbruksutskottet tillsammans behandlat de här frågorna. Där säger vi också att vi vill att EU:s politik för hållbar utveckling ska ta hänsyn till både den sociala och den ekologiska dimensionen och att den ska jämföras med den ekonomiska. Där var vi överens, och det behövde vi inte lämna något speciellt tillkännagivande om. Även det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet har anammat vårt synsätt från miljö- och jordbruksutskottet. Därför undrar jag om inte Sven-Erik Sjöstrand är tillfreds med de skarpa skrivningar som vi har fått på det här området.

Anf. 208 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Christina Axelsson sade att jag slår in öppna dörrar. Det är inte så. Precis som Christina Axelsson är jag intresserad av miljöfrågorna. Jag har försökt fokusera på att det hade varit väldigt bra om man även i konventet hade diskuterat miljöfrågorna mer. Jag har saknat det. Det finns en del skrivningar i det förslag som vi har diskuterat i kväll, men det är inte tillräckligt. Det har inte varit någonting om att man prioriterat miljöfrågor, utan det har handlat om en maktfördelning. Det har handlat om en gemensam utrikesminister. Det har varit den typen av frågor som har varit centrala.

Jag uppskattar alla de skrivningar som har gjorts i miljö- och jordbruksutskottet. Jag tycker att vi har nått ganska långt. Men här skulle de egentligen in, och de ska också med i förhandlingarna. Det är viktigt för en hållbar utveckling att detta verkligen diskuteras på den europeiska arenan och att vi får fler som är intresserade av de här frågorna. Vi har väldigt många duktiga miljöorganisationer som trycker på. Det är många människor som är engagerade och som nog skulle vilja se att vi gör betydligt mer i de här frågorna.

Anf. 209 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Jag måste säga att vi från Sveriges sida har drivit de här frågorna och kommer också fortsättningsvis att driva dem.

Jag vill också ta upp det som Sven-Erik Sjöstrand säger, att det var så kort remisstid för de olika organisationerna. Vi har ju valt modellen att ha den här debatten sent just för att man skulle hinna med en remissrunda, och man kan inte både äta kakan och ha den kvar. Därför tycker jag att det har varit ett bra sätt att arbeta med konventets förslag fram till att vi nu har den här debatten i dag och ska fatta beslut om den plattform som regeringen har för att fortsätta sina förhandlingar.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Anf. 210 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Herr talman! Jag relaterade bland annat till de remissvar som Svenska naturskyddsföreningen har lämnat men också många andra stora organisationer som Friends of the Earth och så vidare. Men det är alltså främst SNF som har sagt det här.

Det var faktiskt så att förslaget kom på sommaren. När vi andra låg på badstranden fick till exempel Naturskyddsföreningen och andra organisationer som var intresserade av att ta del av förslaget arbeta för högttryck. De fick fem veckor på sig. Jag tycker att det var en väldigt kort tid. Jag hade hoppats på, precis som den duktige ordföranden i SNF säger, att de här frågorna skulle diskuteras under tiden som arbetsgrupperna arbetade.

Göran Persson, vår statsminister, har under året varit här och diskuterat och lämnat oss en del uppgifter och information om framtidskonventets arbete och om hur diskussionerna har varit. Jag vet att vi är många som har frågat statsministern om miljöfrågorna kommer upp. Då har Göran Persson sagt: De kommer säkert upp när dagordningspunkten behandlas och i arbetsgrupperna. Men jag har inte sett det, utan det är andra frågor som man har fokuserat på. Det känns viktigare för den här församlingen att diskutera hur EU kan få större makt. Det tror jag gör att många miljöorganisationer och intresseorganisationer blir misstänk-samma. De är emot den här centraliseringen av beslut. De vill vara med och föra en dialog så att vi kan få en bra och hållbar framtid och en solidarisk värld där barn kan växa upp i en bra miljö.

Anf. 211 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Det är en lång, intressant och viktig debatt vi har här i dag.

Det har gått lite mer än två månader sedan vi hade en folkomröstning i Sverige, folkomröstning om vi skulle ha euro eller krona som valuta. Beskedet från svenska folket blev entydigt: Man vill inte avskaffa den svenska valutan.

Resultatet är också en signal om att väljarna inte önskar mer av centralisering och maktkoncentration i det europeiska samarbetet. Däremot står det klart att det finns en positiv inställning till ett nära samarbete mellan Europas länder och folk.

Att tio nya länder kommer med i samarbetet från den 1 maj nästa år är ett stort steg mot ett verkligt alleuropeiskt samarbete, och det har vi all anledning att hälsa varmt välkommet. Men innehållet i och formerna för samarbetet måste kritiskt få diskuteras.

Att anta en grundlag är inte vilket dussinbeslut som helst. Tidigare har EU:s grundtexter betecknats som fördrag, som mellanstatliga avtal brukar. Nu talar man om konstitution eller författning – begrepp som vanligen betecknar statens grundlagar. Att anta en grundlag är utan tvekan ett stort steg. Det är en fundamental förändring av EU:s sätt att fungera, för att använda EU-kommissionens egna ord.

Vad detta betyder för den svenska grundlagen har diskuterats en del här i dag, och det finns det olika uppfattningar om. Jag vill bara hänvisa till att under remissomgången var det flera tunga remissinstanser som hävdade att det förslag som konventet lagt fram, om det blir verklighet,

skulle beröra statsskicket i Sverige och därmed kräva en svensk grundlagsändring.

Meningen måste vara att EU:s nya grundlag ska spegla medborgarnas vilja. Frågan är om förslaget som nu ligger gör detta. Känner svenskarna sig delaktiga i den diskussion om en konstitution för Europeiska unionen som vi diskuterar här i dag? Jag tvivlar på det. Någon bred allmän debatt har hittills inte förts om det avgörande steg som konstitutionsförslaget innebär.

Många här i riksdagen verkar inte heller vilja att folket ska tillfrågas i en folkomröstning, vilket jag beklagar. Argumenten för en folkomröstning är som jag ser det starka och kan inte avfärdas med att det skulle hota den representativa demokratin, som sker ibland.

Inför valet 2002 diskuterades EU:s framtidsfrågor knappast alls. De försök som gjordes att få till stånd en debatt möttes mest med tystnad eller med konstaterandet att vi skulle ha en folkomröstning om EMU, och då ville man inte heller diskutera EU:s framtidsfrågor. Väljarna fick därför aldrig möjlighet att informera sig om hur de olika partierna och de olika kandidaterna ställde sig till unionens utveckling.

Dessutom är det i praktiken klart i dag att medborgarna i åtminstone sju av EU:s medlemsländer kommer att få ta ställning till konstitutionen i en folkomröstning. Det gäller Danmark, Irland, Nederländerna, Luxemburg, Spanien, Portugal och Tjeckien. Men det kan mycket väl bli fler länder som folkomröstas. I Frankrike och Italien är det högst troligt, och i ytterligare en rad länder pågår en alltmer intensiv diskussion om vikten av att medborgarna får ta ställning till den kommande konstitutionstexten. Det gäller även i våra grannländer Finland, Polen, Estland och Lettland.

I en debatt tidigare i höst citerade jag EU:s förre ombudsman Jacob Söderman, som kräver folkomröstning i sitt hemland Finland. Han pekar på att den fördragstext i konstitutionen som nu diskuteras av regeringskonferensen är en grundlag för ett helt annat EU än det Finland anslöt sig till den 1 januari 1995. Folket har rätt att veta vad det egentligen är frågan om, säger han. Därför menar han att det är nödvändigt med en folkomröstning. EU-rätten, som står över till och med den finländska författningsrätten, kan utöver sina nuvarande befogenheter vid behov lägga sig i inrikes- och rättspolitiska frågor. Om dessutom bestämmelserna om kvalificerad majoritet lindras och medlemsländerna förlorar sin vetorätt i många frågor, kan EU stifta bindande lagar som blir svåra att acceptera för finländarna, säger Söderman. Självfallet gäller ungefär samma uttalande för de svenska väljarna. Vi måste föra ut den här diskussionen brett till allmänheten och förankra vad som diskuteras i folkviljan.

En folkomröstning om EU:s grundlag är lika motiverad i Sverige som i EU:s övriga medlemsländer. Om det tycker jag att både EU-skeptiker och EU-entusiaster borde kunna enas. En folklig förankring är av avgörande betydelse för om samarbetet ska vara långsiktigt hållbart. Samarbetet bör byggas underifrån och inte drivas igenom från ovan.

Den konstitutionstext som regeringskonferensen resulterar i bör därför föras ut i en bred diskussion. Det bästa sättet att lyckas med detta är att ge väljarna möjlighet att ta ställning till innehållet i en folkomröstning.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Anf. 212 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag har tidigare i en diskussion med Gustav Fridolin utvecklat argumenten mot en folkomröstning.

Låt oss nu göra tankeexperimentet, Håkan Larsson, att det blir en folkomröstning. Då uppstår frågan: Vad är nej-sidans alternativ, för Håkan Larsson kommer väl som vanligt att stå på nej-sidan? Det är i och för sig inte orimligt att det alternativet uppstår, för förhandlingarna kan ju braka samman. Det är naturligtvis en påtaglig risk att Spaniens krav kan leda till detta.

Men om vi då har en folkomröstning, är då Larssons och nej-sidans alternativ att vi ska leva med Nicefördraget, med nuvarande fördrag? Ska vi leva med ett EU som inte kan hantera 25 eller 27 medlemmar? Ska vi leva med ett EU som inte kan ta emot sina nya medlemsländer från Öst- och Centraleuropa som har gått ifrån diktatur och kränkning av mänskliga rättigheter?

Vi måste då säga nej till framtida medlemmar från Balkan. Är det detta som är nej-sidans alternativ i folkomröstningen? Det måste bli det, för ni säger ju bara nej. Ni säger inte vad alternativet är. Vad är det nej-sidan kommer att föreslå i den folkomröstning som Larsson vill ha?

Anf. 213 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! I alla de länder som har bestämt att de ska ha folkomröstning handlar folkomröstningen om ja eller nej till den framförhandlade konstitutionstexten. Det kommer den i så fall att göra i Sverige också, självfallet.

Huruvida jag kommer att stå på ja-sidan eller nej-sidan beror ju på innehållet i den framförhandlade texten. Blir det ett nej i Sverige eller i något av de andra medlemsländerna måste man förhandla om det här fördraget. Då gäller Nicefördraget tills vidare. Vad jag kan förstå innebär inte det att inte utvidgningen kan genomföras den 1 maj nästa år. Däremot får man då chansen att utifrån vad folket har sagt i folkomröstningen diskutera hur man kan förändra i den här texten så att man kan få ett stöd från folket. Det måste väl vara det grundläggande, att det är en folkligt förankrad konstitution, eller fördrag, som antas.

Anf. 214 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att vi alla kan vara överens om att prognosen är att Håkan Larsson kommer att stå på nej-sidan.

Den fråga som jag reser, vad alternativet blir vid ett nej, gäller ju även de andra länderna. Nej-sidan kommer att möta denna fråga där också. Det är därför som jag redan nu ställer den till Håkan Larsson i Sverige. Vad är ert alternativ om det blir ett nej? Det är ju det som ni förespråkar. Vad har ni att bjuda de nya länderna? Hur ska EU kunna vara effektivt? Det finns ju ett effektivitetsmål. Hur ska ni säkerställa en lugn och demokratisk utveckling i de länder som de facto kommer att nekas ett fullvärdigt och effektivt medlemskap? Hur ser ditt nej-alternativet ut, Håkan Larsson?

Anf. 215 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Carl B Hamilton vet säkert att Tjeckien kommer att folkomrösta, för man ser att detta är ett väldigt stort steg. Även efter att

man har blivit medlem menar man att det här måste förankras i folkopinionen. I Polen finns en mycket stark sådan diskussion för närvarande. Jag tycker att vi självfallet ska ha en sådan bred diskussion i Sverige också. Är svenska folket, de svenska väljarna, för den konstitution som kommer att förhandlas fram? Då kommer de att rösta ja. Är de kritiska på någon punkt kommer de att rösta nej. Då innebär det att länderna får sätta sig ned och förhandla fram en förändrad konstitution. Det måste vara det mest demokratiska, att man förankrar en europeisk konstitution i folkviljan i alla länder och inte kör över folkviljan. Det kan inte vara det som håller långsiktigt, Carl B Hamilton.

Anf. 216 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Jag lovar att jag inte ska upprepa det som tidigare har sagts här i talarstolen. Då torde det vara så att jag inte hade något mer att säga. Dock finns det en del.

Jag ska först tala om att jag har lyssnat på den här debatten från mitt rum. Då har jag hört en hel del fördomar vädras – och jag är glad att Carl B Hamilton är kvar i kammaren.

Det är ju så att Miljöpartiet framställs som väldigt negativt. Vi skulle vara emot allt samarbete. Vi vill stå utanför. Vi vill vara ensamma på en öde ö. Så är det inte. Vi vill samarbeta. Vi vill samarbeta med hela Europa, och vi vill samarbeta om många och viktiga frågor.

Själv tror jag inte att Carl B Hamilton skulle uppskatta om jag talade om för honom vad han tycker. Jag lyssnar i stället. Det hoppas jag att vi gör i kammaren.

Det här med EU-konventet är ju steg i en process. Diskussionen mellan Carl B Hamilton och Håkan Larsson visar verkligen på detta. Det handlar om en process. En gång röstade vi för att gå med i EG. Nu befinner vi oss någon helt annanstans. Det är en av de saker som Miljöpartiet reagerar mot. Vi måste på något sätt tala om för de väljare som vi representerar vart det är vi ska gå. Det vet vi ju inte. Vi tar ju steg för steg, och endast historien kan utvisa var vi hamnar – om vi får vara med så länge.

Det är ju så att det gäller att skapa legitimitet för den riktning åt vilken man går. Därför vill jag understryka det som många har sagt, att det finns ett stort behov av att genomföra en folkomröstning. Det kommer inte minst att fungera som en väckarklocka för att människor ska sätta sig in i frågeställningarna och lyssna lite mera.

Jag har läst konventtexten och tyckt att det har varit väldigt spännande och roligt. Men jag har också tyckt att det hela nästan handlar om att sila mygg och svälja kameler. Jag tänkte ta ett par korta exempel. Många saker har redan sagts från talarstolen, men det här har inte sagts. Det är kanske inte några kameler, men väl grodor.

Jag reagerade väldigt starkt när jag läste om förslaget till EU:s stadgar. Där använder man ett ord som jag tycker känns väldigt störande och stötande. Man talar om ”rashygieniska åtgärder”, speciellt vad avser människor, och att det ska vara förbjudet.

Det här tycker jag känns väldigt skrämmande när vi i kammaren har sagt att vi inte tycker att ordet ”ras” över huvud taget ska förekomma när det gäller människor. Lika fullt står detta i stadgarna. Jag hoppas att man när man diskuterar detta får bort det ordet. Det har en skrämmande klang från 1930-talet.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

En annan sådan här liten groda – det märks att jag är svensklärare hoppas jag – handlar om människans ”värdighet”. Värdighet är ett socialt begrepp. Det borde heta människans värde. Det är ett etiskt begrepp. Det är alltså ett annat, mer omfattande, begrepp.

Jag ville bara peka på de små grodorna. I övrigt har väldigt mycket sagts, och jag står naturligtvis bakom det mina partikamrater har sagt. Jag har i övrigt inget yrkande, men jag ville gärna lyfta fram en del frågor.

Anf. 217 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Att jag fick ordet måste bero på en ofrivillig huvudskakning, men när jag nu ändå har ordet ska jag bara ställa en motfråga till den fråga som alltid kommer upp om att EU är en process och att vi inte har kontroll över den. Men Sverige är också en process. Vad är målet för Sverige? Svara på det.

Anf. 218 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag kan inte fråga Sverige vad det har för målsättning. Däremot kan jag som politiker och representant för ett parti tala om vad jag som miljöpartist vill med Sverige. Det är vad jag kan tala om. Det är i det här fallet betydligt svårare att få höra vad EU vill. Det handlar naturligtvis om människorna som bygger det.

Anf. 219 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Steg i en process – det är helt rätt. Det är det som är så spännande. En process är det möjligt att påverka om man skapar ett demokratiskt ramverk. Det vill vi göra, men Miljöpartiet kramar mellanstatlighetens slutna rum. Det förvånar mig.

Jag ska inte kommentera vad Miljöpartiet har för synpunkter när det gäller vart man ska gå oavsett om det handlar om Sverige eller länderna inom EU. Men jag har noterat en sak när jag har lyssnat på många företrädare för Miljöpartiet. Det verkar som om ni har läst *Svart på vitt om EU*, som ingår i Nej till EU:s skriftserie, mer ingående än vad ni har läst konventets förslag. Där står det någonting som är ganska spännande, apropå resonemanget om folkomröstning.

Där säger man att möjligheten att i folkomröstning säga nej till fördraget är en väg att gå ur unionen. Det är väl den processen som Miljöpartiet, åtminstone majoriteten i Miljöpartiet än så länge, framför allt vill driva. I det fallet vet ni vart ni vill gå. Ni vill gå ur EU. Men dölj då inte det! Gör det tydligt!

Den folkomröstningen hade vi, herr talman, 1994. Det är det mandatet som den här riksdagen ska förvalta och utifrån det vi ska sluta nya fördrag.

Anf. 220 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite magstarkt att Kerstin Lundgren ställer mig till svars för vad andra har skrivit. Och jag kan naturligtvis inte svara på det. Men jag kan svara på det när det gäller vår syn på demokrati. Då ska jag ställa ett par frågor till dig.

Hur stor kan en demokrati bli och fortfarande ha legitimitet? Och hur många gånger kan man vara representativ – i hur många steg kan repre-

sentativiteten fungera och ändå ha legitimitet och framför allt människors engagemang i frågeställningarna?

Jag tror inte att svenska folket är intresserat av att gå till val och diskutera mulåsneavelns problem i Portugal. Den frågan ska vi inte ha. Demokrati kräver nämligen insatta och engagerade människor som kan frågan. Däremot tror jag att vi kan de saker som berör oss i Sverige. Och du har rätt såtillvida att vi väldigt gärna arbetar med mellanstatliga begrepp.

Man talar om innanför eller utanför EU, vilket är ett ganska naivt synsätt, men det var demagogiskt ganska bra i folkomröstningen. Vi kommer aldrig att upphöra att ha avtal med olika länder och stater. Men vad vi gör nu är att vi lämnar bort delar av lagstiftningsinstrumentet. Vi lämnar bort delar av det instrument med vilket vi styr oss själva. Och det tycker vi är att lämna bort för mycket till EU. Men att vi kommer att ha samarbete och avtal är självklart.

Anf. 221 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag noterar att Leif Björnlod inte kommenterar det miljöpartistiska vägvalet – vart ni ska gå om ni går ut ur EU. Det valde du att inte kommentera. Men jag misstänker att det ändå är det som innerst inne brinner hos Leif Björnlod.

Jag vill också kommentera det som han sade om demokrati. Är det möjligt för Leif Björnlod att se världen framför sig som en arena där människor tillsammans kan lösa problem, där det är möjligt att skapa flera demokratiska rum och flera demokratiska nivåer där människors röster kan bli hörda? Eller är det bara de slutna rummen där statsråd sitter på rad som kan leva i Leif Björnlods föreställningsvärld? Är det kommunalrådsförbund på världsnivå som Leif Björnlod förespråkar? I så fall är det en bild som är diametralt motsatt mot min bild. Jag vill ha direktval, demokrati, tydlighet, överblickbarhet och möjlighet för medborgarna att påverka, utkräva ansvar och göra sina röster hörda.

Anf. 222 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag har nog också den uppfattningen att jag vill ha direktval och att jag vill höra vad väljarkåren säger. Det är därför som vi pläderar för en folkomröstning och finner att det är viktigt.

Vi har ett globalt arbete som pågår i FN, och där arbetar vi med en representativitet. Och det måste naturligtvis finnas demokrati i många olika led.

Men vad blir kvar att besluta om om vi lämnar ifrån oss alltför mycket av lagstiftningsrätten till andra krafter där vi har en väldigt liten påverkan?

Därför tycker jag att en folkomröstning är ett utslag för en direkt demokrati som Kerstin Lundgren efterlyste.

Anf. 223 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag tycker att transportpolitiken också måste uppmärksammas i den här debatten. Vi som i det här parlamentet arbetar med just transportfrågor har med stor förvåning konstaterat att transportpolitiken inte har arbetats in i konventet eller i regeringens skrivelse. Vi vill därför ha en förändring till stånd.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Vi kan konstatera att få frågor är så gränsöverskridande som transportpolitiken. Jag ska peka på några exempel.

Man kan nästan säga att sjöfarten är en internationell bransch per definition. Det handlar mycket om miljöfrågor. Få vet att just sjöfarten har väldigt stora miljöproblem, inte bara att man kan släppa ut olja och så vidare. Dessutom måste man arbeta ganska ordentligt med sjöfarten för att få en ren och bättre sjöfart. Detta kan Sverige inte göra ensamt. Vi kan ha egna regler, men det påverkar knappast sjöfarten totalt sett i vårt land, utan detta måste vara något som vi gör på EU-nivå.

För att vi ska få en bra säkerhet inom sjöfarten, inte minst för passagerare, krävs det att man arbetar för det i hela unionen.

Beträffande flyget och 11-septemberkatastrofen kan vi konstatera att efter USA var det EU som lyckades skapa ordentliga säkerhetsbestämmelser över hela unionen. På samma sätt pågår det diskussioner både här hemma och internationellt om miljön och flyget.

Järnvägen är ett jätteviktigt område där man av tradition har haft olika standarder i olika länder, ursprungligen ofta av försvarsskäl. Men dessa olika standarder finns fortfarande kvar. I fråga om detta är det mycket viktigt att man har en gemensam politik för hela unionen.

Man kan även konstatera att det finns mycket som kan göras i fråga om vägtrafiken, inte minst i fråga om miljön. Man behöver också arbeta mycket mer med trafiksäkerheten. Vi tycker från svensk sida att det är ett problem att man inte har arbetat mer i EU med det.

Ett annat område inom EU där det är viktigt att det finns en gemensam politik och gemensamma mål är IT-frågorna, inte minst säkerheten. Det gäller också de system som kallas e-Europe, alltså 24-timmarsmyndigheten, e-vård och så vidare.

Herr talman! Det kanske allra viktigaste för att det ska finnas en fungerande inre marknad är att det finns en ordentlig och fungerande transportpolitik. Det är därför så viktigt att transportpolitiken på ett tydligt sätt genomarbetas i regeringskonferensen.

Trafikutskottet har yttrat sig i denna fråga. Utskottet var enigt i sin skrivelse och påtalade just denna förvåning. Vi menar att det har tagits flera bra initiativ inom EU, bland annat kommissionens vitbok *Den gemensamma transportpolitiken fram till 2010: Vägval inför framtiden*. I detta sammanhang betonar trafikutskottet att det är angeläget med ett hållbart transportsystem i framtiden. Det saknas inte visioner och mål i transportpolitiken. Problemet är att de inte finns samlade på ett ställe. Det är därför som det är med stor förvåning som vi har sett att man inte har samlat ihop målen i transportpolitiken på samma sätt som man har gjort på andra sakområden.

När det sammansatta utskottet behandlade trafikutskottets skrivelse kunde man ställa sig bakom den. Det är mycket glädjande, och vi ser fram emot det slutliga förslaget till konstitution där vi hoppas att man kommer att lyfta fram den gemensamma transportpolitiken.

Anf. 224 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag blev något förvånad över Börje Vestlunds påstående att konventet inte har behandlat transportområdet. Det finns ju med i artikel 13 i den första delen om delade befogenheter – transport och transeuropeiska nät står det där. Och i den tredje delen finns det med från

Anf. 225 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Jag har inte sagt att det inte finns med, men det har inte genomarbetats, utan det är samma mål som fanns tidigare. Man har inte arbetat in de nya delarna som har redovisats i bland annat EU:s vitbok om transportpolitiken. Det hade vi trott att man skulle göra under arbetets gång.

Anf. 226 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Herr talman! Skandia eller Systembolaget – privat eller offentlig sektor – spelar ingen roll. Vi ser ett rättssamhälle i gungning. Riksdagen är dessvärre inte utan skuld till detta. Trots sin uppgift som rättsstatens främsta företrädare har nämligen riksdagen redan tidigare åsidosatt grundlagar i just EU-frågor. Där låter man numera allt oftare politiska hänsyn ta över de rättsliga. Vilka signaler det ger ute i samhället förstår nog alla.

Nästa brott mot grundlagen kan bli när förslaget till EU-konstitution ska antas. Regeringen sätter bocken till trädgårdsmästare genom att åberopa sina egna tjänstemän, som inte oväntat intygar att konstitutionen *inte* strider mot grundlagen. Motsatsen vore ju en sensation.

Tunga remissinstanser varnar emellertid för att förslaget uppenbart strider mot vår grundlag i minst tre väsentliga avseenden. Det gäller statsskickets principer, flexibilitetsklausulen och passerellen.

Riksdagen har hittills valt att mörka om vart dessa tre försåtliga begrepp kan leda. Vad gäller statsskickets principer vill man inte ens ge en definition. Men om vi godtar luddiga skrivningar har vi gjort oss rättslösa gentemot EU:s framtida maktanspråk. Det kan också gälla vår svenska krona. Därför krävs det, menar jag, en lagrådsprövning *nu*. Den debatt vi här hörde om det hela var grundlagsstridigt eller inte visar väl att det är en juridisk prövning av grundlagarna som vi behöver, inte en politisk.

Riksdagsmajoriteten vill utan folkomröstning slå samman Sverige med 24 nationer till en enda union. Folkomröstningar påstås nu hota parlamentarismen – detta just i Sverige, medan man i halvdussinet EU-nationer redan har beslutat om folkomröstning.

Men inte bara traditionella skäl åberopas mot en folkomröstning utan också risken för ett lågt valdeltagande. Var går då gränsen för att resultatet i nästa års val till EU-parlamentet ska anses vara demokratiskt legitimt? Det parlamentsvalet ersätter, har det sagts, en folkomröstning. Kan man då plötsligt acceptera 40 %, eller kanske rentav 30 %, valdeltagande? Och om också den gränsen underskrids, vad säger då riksdagen till medborgarna om demokratisk legitimitet?

Frågan är långt ifrån hypotetisk. Den stora andel medborgare som uppfattar en folkomröstning som en självklar demokratisk rättighet i denna ödesfråga skulle se riksdagsmajoritetens vägran att tillmötesgå folkviljan som en maktfullkomlig bestraffning för resultatet i eurovalet.

Som en protest mot det kan medborgarna besluta sig för att bojkotta valet till EU-parlamentet. Jämfört med en folkomröstning om EU-grundlagen uppfattas nämligen EU-parlamentsvalet som ganska betydelselöst för den enskilde väljaren. Det är inte många svenskar som ligger

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

sömnlösa på natten och vändas över vilka 19 kandidater som ska få åka till Bryssel nästa höst.

Om politikerna därför skulle bojkotta folket i dess demokratifråga kan folket svara med samma mynt och bojkotta politikerna i deras parlamentsval. Där ligger valdeltagandet redan under 39 %. Att köra över medborgarna i EU-frågan kan visa sig bli förödande för vår demokrati.

Folkomröstningen om euron visade tre saker: att medborgarna inte vill ha euron som svensk valuta, att sittande riksdag inte är representativ för folkviljan och att valdeltagandet var anmärkningsvärt högt.

Dagens krav på folkomröstning och lagrådsprövning kan därför inte avvisas med motiveringen att sittande riksdag företräder folkviljan. Det gör den inte eftersom EU inte diskuterades inför det senaste valet. EU var ju bannlyst. Inte ens EMU-debatten tilläts börja förrän efter valet.

Om folkomröstning förvägras medborgarna krävs det därför att riksdagen genom ett nytt val görs representativ i EU-frågan innan frågan avgörs av riksdagen – ett självklart demokratiskt anständighetskrav.

Sverige har nu ohjälpligt kommit på efterkälken i förhandlingarna. Det finns de facto ingen som lyssnar på oss inom EU:s regeringskonferens. Dagens maratondebatt är därför i långa stycken en ren skendebatt. Syftet med debatten skulle vara – detta står på första sidan – att riksdagen lägger fast "Sveriges utgångspunkter" under regeringskonferensen. Konferensen är emellertid slut om tre veckor, och redan nästa vecka presenteras det reviderade förslaget. Att nu, i slutskedet, lägga fast *utgångspunkter* väcker nog mer undran än respekt.

Det enda vi med säkerhet vet är att det förslag som vi i dag diskuterar inte är det som gäller om en vecka. Genom att vår riksdag försatt möjligheten att – som man gjorde i andra medlemsstater – samlas i somras har Sverige blivit totalt akterseglat.

Sanningen är alltså att regeringskonferensen har hållit på i fem månader utan riksdagens reella medverkan. Plötsligt står vi inför ultimativa krav från stormakterna. Först tre veckor före den planerade avslutningen visar Sveriges riksdag i konkret handling att vi över huvud taget finns till. Därmed sätts det punkt för ett osannolikt förhandlingsfiasko i denna vår ödesfråga för landets framtid.

Anf. 227 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! När det gäller den grundläggande fråga som Björn von der Esch tar upp, nämligen om det är så att Europeiska unionen är på väg att bli en stat, kan jag säga att det fördrag som vi nu diskuterar, liksom riksdagens ställningstagande till vilka kompetenser vi överlämnar, är glasklart: Europeiska unionen har ingen annan kompetens än den som vi genom demokratiska beslut här överlämnar därför att vi anser att det blir bättre beslutsformer och ett bättre samarbete – det var det första.

Sedan har vi det andra som, vilket jag säger återigen, är mycket tydligt i fördraget och som understryks ytterligare i det betänkande som vi diskuterar här i dag: Unionsrätten har företrädesrätt framför nationell rätt men konstitutionella traditioner och medlemsländernas politiska identitet måste respekteras.

Jag har sagt detta många gånger här i dag. Ännu en gång vill jag dessutom understryka att vi inte överlämnar kompetens när det gäller det

som är grundlagsfrågor eller statsskickets principer. Därmed har EU inte den kompetensen.

Sedan kommer jag till nästa fråga. Björn von der Esch antyder att det här i princip är odemokratiskt och att riksdagen inte är representativ. Det må man väl säga men jag tror inte att det gynnar demokratin att säga att det är odemokratiskt. Jag vill påminna Björn von der Esch, som säger att det inte är grundlagsenligt att göra så här, om att i vår grundlag – kanske skiljer vi oss från andra länder när det gäller hur detta har reglerats – står om formerna för hur vi överlåter beslutanderätt till Europeiska unionen.

Det är faktiskt fråga om mycket stränga krav. För att först ratificera fördraget krävs det tre fjärdedels majoritet. För maktöverlåtelsen sedan krävs det också tre fjärdedels majoritet. Så är det med vår grundlag. Är detta inte grundlagsenligt utan i stället en folkomröstning som inte är angiven i grundlagen, då vill jag be Björn von der Esch förklara vad som är grundlagsenligt och inte grundlagsenligt. Ännu så länge tycker jag nämligen inte att du har lyckats.

Anf. 228 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik:

Herr talman! Vi har hört det här förut.

Jag vill gärna erkänna att jag som jurist räknar mig som amatör, i synnerhet som grundlagsjurist. Men jag vet att vi har experter i det här landet. De kallas för lagråd när de träffas, och de gör en juridisk prövning. Däremot tror jag att konstitutionsutskottets ordförande gör en politisk prövning. Det är inte politiska prövningar vi ska ha, utan vi ska ha en juridisk prövning. Sedan får politikerna göra vad de vill, men vi vill först ha fram en juridisk prövning.

Att det ska vara så segt att få fram detta förstår jag inte. Det kostar ingenting extra. Det går på en vecka. Vi har gjort det tidigare. Men i det här fallet är det helt omöjligt att få fram.

Anf. 229 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Lagrådet kan pröva förslag till lagar här i Sveriges riksdag. Det är det som är Lagrådets kompetens och uppgift, inte att pröva frågan om Sveriges fördrag med Europeiska unionen.

Jag kan gärna erkänna i kollegialitet med Björn von der Esch att jag inte är grundlagsjurist. Jag tycker dock att det är intressant att läsa vår grundlag, och jag tycker att det är viktigt att följa den.

Det jag har påpekat och tycker är viktigt är att vi i Sverige har en grundlag som anger former för överlåtelse av beslutanderätt till Europeiska unionen. Det är mycket stränga krav på hur detta ska göras. Det krävs tre fjärdedels majoritet av de röstande. Det är faktiskt strängare krav än de krav som Björn von der Esch vill föreslå.

Intressant är också att Björn von der Esch vill att vi ska behandla den här typen av fråga på ett sätt som inte är företrätt i grundlagen, samtidigt som han menar att det är vi som förespråkar denna överlåtelse enligt grundlagen som inte följer grundlagen. Detta, må jag säga, behöver man inte vara avancerad grundlagsjurist för att finna en motsägelse i.

Jag tycker att Björn von der Esch skulle uppskatta att vi i Sverige har denna typ av beslutsform som ger minoriteten ett mycket starkt skydd – för det har vi, och det är det vi talar om. Det finns ingen som har talat om eller påstått att den överlåtelse som nu är för handen handlar om någon-

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

ting som gäller statsskickets principer, om man inte med detta menar utökade möjligheter för polisiärt samarbete över gränserna i Europa. Det har jag svårt att få till att handla om statsskickets principer.

Anf. 230 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik:

Herr talman! Jag ska inte bemöta allt i den här långa utläggningen. Låt mig bara erinra om 1994 då vi skulle gå med och gjorde den första grundlagsändringen. Då fick Lagrådet titta på denna ändring. De underkände den, vilket resulterade i att den så kallade plattläggningsparagrafen försvann. Sedan skrev vi om den, och den ändringen fick Lagrådet aldrig titta på. Så har det gått till.

Jag kan inte förstå – jo, jag kan förstå men inte acceptera – att man inte låter Lagrådet titta på den enorma förändring som faktiskt sker just nu, inte bara med våra lagar utan över huvud taget med alla våra samhällsfunktioner.

Anf. 231 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det Björn von der Esch föreslår när det gäller en lagrådsremiss är en konstitutionell innovation. Konventets förslag motsvarar ju en statlig utredning, och dem brukar vi normalt inte skicka på lagrådsremisser innan regeringen har tagit ställning och lagt fram ett färdigt förslag.

Detta säger jag mer i förbigående. Jag begärde ordet av en helt annan anledning.

Björn von der Esch säger att till exempel flexibilitetsklausulen är i strid med grundlagen. Jag kommer mycket väl ihåg att Björn von der Esch en gång i tiden sade att han var för EG, alltså EG före Maastrichtfördraget, men mot EU. Faktum är dock att flexibilitetsklausulen existerade även i detta tidigare EG som Björn von der Esch var för. Hur kunde han vara för någonting som då enligt hans nuvarande uppfattning var i strid med grundlagen?

Anf. 232 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik:

Herr talman! Ingvar Svensson är ju formalistisk expert; det vet jag. Men det kan ju inte vara fel att Lagrådet tittar på detta när de gjorde det 1994.

Jag var för EG, och det är jag fortfarande, men det är ju tyvärr inte aktuellt längre. Däremot tittade ju Lagrådet först på den grundlagsändring vi gjorde. Denna underkändes av Lagrådet, och sedan fick inte Lagrådet titta någon mer gång. Därför stod flexibilitetsklausulen kvar utan att det talades om i lagtexten.

Anf. 233 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Men konventsförslaget, Björn von der Esch, är ju inte ett färdigt förslag som någon auktoritet har presenterat. Det har inte kommit från någon regering eller från någon regeringskonferens. Det kan inte jämföras med ett grundlagsförslag eller med någon annan typ av lag som man skickar till Lagrådet. Det var det jag försökte klarlägga.

Herr talman! Jag är tacksam för att Ingvar Svensson sade det. Självfallet kan lagrådsprövningen inte ske på det förslag som vi har diskuterat i dag och som är historia i nästa vecka. Självfallet gäller det jag säger det slutliga förslag som kommer men som vi tyvärr inte kan påverka.

Herr talman! Jag är relativt ny här i kammaren och i riksdagsarbetet och har kanske inte så stor erfarenhet av olika betänkanden. Jag har dock aldrig sett ett betänkande som innehållit så många reservationer som detta, 122 stycken. Det talar sitt tydliga språk om tyngden och motsättningarna i den här frågan.

Vad händer då efter den här långa debatten? De flesta yrkanden som ger uttryck för protester mot konventionsförslaget kommer antagligen att avslås. Vi vet ju varandras åsikter och vet hur det kommer att sluta.

Det som är värre är att ingen riktigt vet vad svenska folket tycker i den här frågan. Inte kommer man att få reda på det heller, eftersom man inte kommer att fråga de människor som berörs vad de tycker.

I de undersökningar som har gjorts är svenskarna det folk som vet allra minst om konventionsförslaget till konstitution. Dessutom är man mycket kritisk.

I betänkandet hänvisas det till att riksdagen har ägnat mycket tid till diskussioner. Det hänvisas också till de aktiviteter som EU 2004-kommittén har haft. Det arbetet, måste jag säga, har haft en mycket timid framtoning. Det har i alla fall inte lett till någon större medvetenhet i de här frågorna i de breda folklagen.

Här har vi i dag en lång debatt om frågor som är av avgörande betydelse för människor men som de flesta inte har blivit medvetna om betydelsen av. Det minsta man kunde begära vore att de åtminstone fick en chans att ta ställning, precis som människorna i många andra länder får.

EMU-omröstningen fick människor att börja fundera, ta till sig information och ta ställning. Det blev ett folkkupplysningsarbete av stora mått. Eleverna i svenska skolor arbetade med och satte sig in i frågorna, även om dessa ibland ansågs vara svåra. Som alla vet resulterade detta i att man i valet tog ställning mot EMU. Befarar de som är motståndare till folkomröstning samma resultat i den här frågan?

Här tror jag att man arbetar emot sig själv. Om man vill att människor ska bli mer positiva till EU är enda sättet att genom debatt och information göra människorna intresserade.

Nu står vi inför en ny stor förändring som det kanske är ännu svårare att se de långsiktiga konsekvenserna av än EMU om man inte är insatt. Jag ska inte räkna upp allting som förändras, för det har många andra gjort före mig. Detta påverkar dock EU, och jag undrar: Är det detta EU, alltså det blivande EU, som svenska folket vill ha? Ja, det vet vi inte, för de kommer aldrig att bli tillfrågade – utom i opinionsundersökningar förstås, och där är det ju tummen ned. Vi har alltså åtminstone en fingerisning om varthän det lutar.

Jag tycker att vi borde mobilisera alla krafter och få svenska folket att kräva information, bråka, protestera eller hålla med, men kort sagt reagera på förslaget och kräva att få säga sitt.

Hallå svenska folk! skulle jag vilja ropa. Vet ni vad riksdagen gör här i dag? Det som ni borde få vara med och folkomrösta om, det diskuteras vi här i dag. Hur förslaget till konstitution kommer att se ut i slutändan vet vi ingenting om, och ni har heller ingen chans att få påverka innehållet i en folkomröstning senare.

Herr talman! Det finns ett stort demokratiskt dilemma i detta eftersom så mycket sker så snabbt utan att det förs en offentlig debatt. Gapet mellan dem som beslutar och folket bara ökar. Att förvägra folket att säga sin mening om konstitutionen är desto allvarigare som grundtanken i konventet var att flytta unionen närmare medborgarna.

Jag yrkar härmed bifall till reservation 7 om krav på folkomröstning.

Anf. 236 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill ställa en fråga eftersom Karin Thorborg anser att svenska folket inte vet någonting. Vad har Karin Thorborg själv gjort för att hålla möten och informera om konventsförslaget? Bakom den frågan ligger faktiskt den tanken från min sida att en uppgift för mig som riksdagsledamot är att försöka informera och diskutera med folk om de olika förslag som finns här.

I kväll drivs tesen i den här kammaren på det sättet att det enbart är i samband med en folkomröstning som det blir någon folkupplysning. Då sviker ju Karin Thorborg och vi andra vår uppgift som riksdagsledamöter. Något ansvar har väl vi också i de här sammanhangen. Man kan inte bara säga att blir det en folkomröstning kommer folk att ta till sig en massa kunskap.

Dessutom framgår av betänkandet att 2004-kommittén har haft en rad olika arrangemang över hela landet för att upplysa om konventsförslaget. Det har varit utfrågningar i utskotten. Senast var det EU-nämnden som hade nästan en hel dag som gick ut i SVT 24. Det är att lura sig själv, och möjligen att försöka lura andra, att säga att det inte har varit någon debatt och inga försök till upplysning och information om förslaget till ny konstitution för EU.

Får jag sedan göra en liten ytterligare kommentar eller reflexion kring folkomröstningen. Det framstår här, framför allt från deras sida som inte tycker att vi egentligen ska ha så mycket med EU att göra, att det skulle finnas någon EU-filosofi om att det ska vara en folkomröstning. EU:s uppfattning om hur de nationella parlamenten eller medlemsstaterna antar konstitutionen är uttryckt så att det ska ske efter den tradition, den erfarenhet och de regler som finns i varje medlemsstat.

När man då räknar upp ett antal medlemsstater som ska ha folkomröstning vill jag peka på att i Danmark och Irland, för att ta ett par exempel som jag direkt känner till, föreskriver konstitutionen att man har folkomröstning i en sådan här fråga, medan den svenska konstitutionen faktiskt föreskriver att det är riksdagen som efter särskilda regler ska fatta beslutet.

Anf. 237 KARIN THORBORG (v) replik:

Herr talman! Jag håller med Göran Magnusson om att det har gjorts mycket i den här kammaren. Vi har pratat mycket om det. Men jag menar att det här inte har nått ut. Det får vi naturligtvis alla ta på oss. Nog har

jag försökt göra så mycket jag har kunnat, men det har inte varit tillräckligt.

Alla undersökningar som gjorts visar att svenska folket inte är tillräckligt informerat. Jag menar att om vi hade haft en folkomröstning hade man blivit tvingad att ta ställning, att informera sig och få reda på väldigt mycket mer. Jag menar att i samband med en folkomröstning skulle det, precis som i EMU-frågan, bli en stor folkupplysningskampanj. Och jag tror att ju mer man diskuterar de här frågorna, desto mer tar människor till sig frågor om EU och blir intresserade. De som nu tycker att det här är bra borde faktiskt jobba mer med människor, därför att ju mer de vet desto mer intresserade blir de.

Anf. 238 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt. Med min arbetarrörelsebakgrund och annat anser jag att folkbildning, människors kunskap, insikt och engagemang i samhällsfrågorna är det alldeles centrala. Det jag har vänt mig emot här är den tes som nu drivs att det enbart är i samband med en folkomröstning som det kan bli folkupplysning och folkbildning. Det är en villfarelse. Vi är 349 ledamöter i riksdagen som kan åka hem och tala för de här olika sakerna. Vi borde väl som riksdagsledamöter, tycker jag, slå vakt om vår roll i det politiska samhällssystemet.

Jag har väldigt svårt att förstå att man ska driva tesen att det bara är en folkomröstning som kan ge förutsättningar för information. Det finns ju en rad andra stora frågor som vi ska avgöra. Det är väl viktigt att vi när vi nominerar kandidater till riksdag, fullmäktige och andra uppgifter genom hela den politiska processen faktiskt också försöker plocka in de politiska frågorna. Det är så vår författning är uppbyggd. Folkomröstning finns ju bara i författningen som en eller ett par rader där det står att riksdagen kan besluta om folkomröstning. Vi har ju en helt annan tradition för att ingå internationella avtal i Sverige jämfört med många andra länder.

Anf. 239 KARIN THORBORG (v) replik:

Herr talman! Jag håller med Göran om att vi har ett stort ansvar. Men nu gäller det just den här frågan som jag diskuterar. Och här har inte upplysningen varit tillräcklig. Det är väldigt smärtsamt och det får vi alla, riksdagsledamöter och alla vi politiker, ta åt oss av, men det har inte varit tillräckligt. Svenska folket har inte tagit till sig den informationen. Jag vet inte om de inte är intresserade eller om vi inte har varit tillräckligt tydliga eller duktiga på att framföra den. Men det här är faktiskt ett stort kunskapsunderskott, skulle jag vilja säga.

Anf. 240 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 110, Målen för jordbrukspolitiken.

Konventet vågade inte ta i en av de hetaste potatisarna, jordbrukspolitiken, den politik som kostar EU halva budgeten och som gör att fattiga bönder i u-länderna blir av med sin försörjning. Deras marknad förstörs av importen som subventionerats fram och av det som exporteras med ytterligare subventioner. Jordbrukspolitiken är en skamfläck och borde åternationaliseras.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

Fiskepolitiken är lika avskräckande. EU förbjöd till exempel Sverige att genomföra ett stopp för torskfisket, trots att torsken är på väg att utrotas. Regeringens linje för fiskepolitiken borde vara att EU enbart ska ha rätt att sätta miljöskyddande minimistandarder, inte tvinga länder att föra en miljövidrig politik.

Havsmiljökommissionen säger att de internationella beslutsstrukturerna måste förändras så att möjligheter skapas för berörda stater att själva besluta om hur havet ska skyddas. Därför borde EU införa en rätt för medlemsstater att vidta nationella åtgärder för att skydda naturresurser, miljö och hälsa.

Vi anser också att restriktionerna i den fria rörligheten för att skydda människors och djurs hälsa och liv, för att bevara växter och så vidare är alldeles för snäva. De bör kompletteras med en uttrycklig rätt att vidta inskränkningar för miljöskydd om åtgärderna i övrigt är förenliga med EU-kraven.

Det behövs genomgripande revideringar av områden som jordbruk, fiske, miljö, transport och energi för att på allvar integrera miljöhänsyn i fördraget.

Vi anser också att miljöpolitiken ska styras av miniminormer. Det måste finnas möjlighet för enskilda länder att gå före i sin miljöpolitik.

Miljögarantin är fortfarande inte en garanti på riktigt. Den ger inte länderna någon rätt att införa starkare lagstiftning för att skydda miljö och hälsa. Vi vill ha en verklig miljögaranti.

Jag vill också säga något om energi, som nu formellt ska bli ett område för delad kompetens. Frågan är bara hur kompetensen ska delas mellan unionen och medlemsstaterna.

Unionens lagstiftning står för en avreglerad elmarknad och den står i konflikt med unionens och även Sveriges energipolitik. Unionen har nämligen tagit efter modellen för den icke fungerande nordiska elmarknaden.

De viktigaste målen för unionens politik på energiområdet ska vara att garantera att energimarknaden fungerar, att garantera försörjningstryggheten och att främja energieffektivitet och energibesparingar, detta inom ramen för den inre marknaden och med grundprincipen att konsumenterna fritt ska kunna välja leverantör. Det är naturligtvis en bra idé om den tillämpas på vanliga marknader. Men elmarknaden är speciell. Näten är naturliga monopol. Det innebär att el kan levereras bara av nätbolag, och konsumenterna kan inte välja nätbolag.

El kan inte lagras. El konsumeras och produceras i samma ögonblick. Det betyder att det i varje ögonblick måste råda balans mellan hur mycket som produceras och konsumeras. Därför fungerar elmarknaden bara om konsumenterna kopplas till handeln på spotmarknaden och handlar sin el till spotpris via näten. Det skapar också goda incitament för effektiv elanvändning. Därför fungerar elmarknaden inte om konsumenterna ska handla elavtal av ett mellanled av onödiga leverantörer. Det avskärmar konsumenterna från prisbildningen på spotmarknaden. Det leder till att den nuvarande elmarknaden inte kan skapa balans mellan utbud och efterfrågan. Det leder till att konsumenternas incitament till effektiv elanvändning försvinner. Den nuvarande lagstiftningen, som bygger på konkurrens genom leverantörsbyten, går alltså stick i stäv mot de uppsatta målen i energipolitiken. Därför har Miljöpartiet lagt fram ett förslag

till ny lagstiftning för elmarknaden, som skulle få den att fungera och harmonisera med målen för energipolitiken.

Frågan är då hur kompetensen med avseende på lagstiftning ska fördelas mellan unionen och medlemsstaterna. Ett rimligt krav är att en medlemsstat ska ha lov att skapa en egen elmarknad, om den når målen för energipolitiken på ett effektivare sätt än den elmarknad som unionen använder.

Anf. 241 ANDERS KARLSSON (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsutskottet har yttrat sig över skrivelse nr 13 *Europeiska konventet* i de frågor som berör vårt beredningsområde. Jag ska här därför redogöra för utskottsmajoritetens syn på unionens mål: den sociala dialogen, öppenheten, yttrandefriheten, sysselsättningen samt vissa kollektivavtalsfrågor.

Beträffande unionens mål vill vi särskilt peka på betydelsen av att full sysselsättning, social marknadsekonomi och jämställdhet ingår i målen. Vidare ska jämställdhet och principen om icke-diskriminering ingå i de grundläggande värdena. Regeringen ska kraftfullt verka för att tydliga och klara skrivningar om jämställdhet lyfts fram och inte minst att regeringen arbetar för en ökad kvinnorepresentation i EU:s institutioner.

Det är också glädjande och betydelsefullt att den sociala dialogen mellan arbetsmarknadens parter har utvecklats på Europainivå under senare år. Detta arbete måste fortsätta. Därför är det viktigt att parternas roll bestämt erkänns så att den sociala dialogen får en rättslig grund i fördraget. I ett större perspektiv är det också angeläget för att öka öppenheten och medborgarnas inflytande inom unionen. I det sammanhanget vill jag passa på att påminna om att konventets arbetsgrupp Ett socialt Europa rekommenderar att parternas roll ska erkännas i fördraget och att nuvarande arbetsmetoder och tillvägagångssätt för förhandlingar för att åstadkomma avtal på arbetsmarknaden ska stärkas.

Herr talman! Att säkerställa öppenhet och yttrandefrihet för anställda är en grundläggande demokratifråga. Arbetsmarknadsutskottet är väl medvetet om svårigheterna att förmå andra medlemsstater i unionen att acceptera och ta till sig den form av öppenhet och yttrandefrihet som finns i Sverige genom tryckfrihetsförordningen och grundlagen om yttrandefrihet. Trots svårigheterna anser vi att regeringen bör göra ytterligare ansträngningar för att vinna gehör för vikten av yttrandefrihet för anställda i EU:s institutioner, organ och myndigheter.

Vi ser positivt på en samordning mellan ekonomisk politik och sysselsättningspolitik, men vi vill samtidigt framhålla att det ska finnas en överenskommelse mellan dessa båda delar. Annars finns risk för att det i fördraget kan uppfattas som att sysselsättningspolitiken är underordnad den ekonomiska politiken. Bland annat sägs i artikel III-99 att sysselsättningsmålet ska beaktas när unionens politik utformas. I artikel III-100 talas om att riktlinjerna för sysselsättningen ska stämma överens med de ekonomiska och politiska riktlinjerna. Vi förespråkar därför ett klarläggande om de båda politikområdena ska vara jämbördiga.

Sist vill jag särskilt peka på betydelsen av att bibehålla nuvarande möjligheter att genomföra EU-regler på det arbetsrättsliga området genom kollektivavtal oavsett om reglerna tillkommer genom vanligt förfä-

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

rande, genom lagstiftning eller med stöd av fördraget genom avtal på unionsnivå mellan arbetsmarknadens parter.

Utskottsmajoriteten förutsätter att regeringen kärnfullt verkar för att motsvarande tillvägagångssätt kan användas i fortsättningen på det sociala och politiska området. Utöver detta bör regeringen försöka åstadkomma en reglering i fördraget av rätten till gränsöverskridande fackliga sympatiåtgärder.

Herr talman! Jag finner att det sammansatta utskottet i stort delar vår uppfattning, och jag har inga andra yrkanden än vad mina socialdemokratiska kamrater tidigare har yrkat.

Anf. 242 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! I dag debatterar och beslutar – det är fortfarande i dag – Sveriges riksdag om Sveriges inställning till den konstitution som ska reglera gemenskapen mellan EU:s medlemsländer. Konstitutionen berör frågor som EU:s befogenheter, institutioner, finanser, ett lands utträde ur EU, rättsskipning och mycket mera. Detta formella regelverk är naturligtvis nödvändigt för att kunna reglera de nu snart 25 självständiga medlemsnationernas samarbete.

Men, herr talman, det är lika viktigt – viktigare – att lägga en god värdegrund för samarbetet i EU som svarar på frågan om vilken värdegemenskap Europa har och var denna värdegrund har sina rötter.

Som kristdemokrat vill jag självfallet lyfta fram den kristna värdegrunden som den enda, åtminstone viktigaste, odisputabelt historiskt givna. När vi kristdemokrater under de borgerliga regeringsåren 1991–1994 var med och utformade, tillsammans med alla övriga partier, nu gällande läroplan för grundskolan och gymnasiet skrevs på vårt förslag in i regeringspropositionen: "Som särskilt viktig framstår skolans värdegrund, förankrad i kristen etik och västerländsk humanism." Om detta blev det en kraftig debatt, och riksdagen kunde enas i en majoritet att ge sitt bifall till att uttrycka den gemensamma skolans värdegrund just så. Därför lyder värdegrundsavsnittet i gällande 1994 års läroplan: "Skolan har en viktig uppgift när det gäller att förmedla och hos eleverna förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på. Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande."

Detta är den nu gällande värdegrunden i skolan i vårt land, ett sekulariserat land som Sverige. Hur mycket mer rimligt och relevant är det då inte att deklarerat detsamma för Europa som helhet i EU:s konstitution?

I riksdagsmotionen *Europas framtidsfrågor* skriver vi kristdemokrater därför:

"Kristendomens historiska och idéhistoriska betydelse för formandet av Europas identitet, gemensamma värden, kulturarv och samhällsliga institutioner är av oomtvistligt unik karaktär. Utan att förringa andra inflytelser och traditioner som mer regionalt eller under mer begränsade tidpunkter lämnat betydande bidrag till Europas utveckling saknar kristendomen motstycke i dess påverkan och utformning av den europeiska

civilisationen och dess identitet. Kristdemokraterna vill därför göra EU till en union uppbyggd på den kristna traditionen och med en värdegemenskap som innefattar religionsfrihet för alla, respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämställdhet, rättsstatsprincipen och skydd av de mänskliga rättigheterna."

Både i dag i debatten och tidigare i höst har Holger Gustafsson deklarerat och understrukt just vikten av att den kristna idétraditionen skrivs in i inledningen av konstitutionen. Är det då realistiskt och möjligt att göra detta? Ja, det är inte bara möjligt – något annat vore onaturligt och ohistoriskt. Jag sade nyss att den här värdegrunden finns inskriven i nu gällande läroplan i ett sekulariserat land som Sverige. Hur mycket mer självklart vore det att Sverige ger bifall till det inte bara i vår egen skola utan också i hela Europa? Är det möjligt?

Den 9 oktober hade jag i Bryssel tillsammans med ledamöter från det svenska konstitutionsutskottet tillfälle att i en och en halv timme delta i ett samtal mellan oss ledamöter och EU-kommissionens generalsekreterare Javier Solana. Hans ord får ju i sådana här sammanhang sägas väga mycket tungt. Samtalet handlade om EU:s konstitution. På min fråga om möjligheterna att i en preambel, eller inledning, till konstitutionen skriva in just EU:s värdegrund och dess historiska rötter välkomnade Solana just en sådan skrivning. Han tillade med ett leende att det ju inte räcker med att skriva in värdegrunden i preambeln för att EU:s skeptiker ska gilla EU och dess konstitution, och det är naturligtvis självklart.

Men, herr talman, när man bygger ett hus är det viktigt att lägga en god och hållbar grund för bygget. Jag menar att en bättre grund för gemenskapen mellan Europas stater än den kristna värdegrunden inte kan läggas.

Därför, herr talman, instämmer jag i Holger Gustafssons tidigare yrkande om bifall till reservation 21, under punkt 18.

Anf. 243 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Det är nästan så att man skulle vilja gå i polemik mot föregående talare, men det är inte mitt uppdrag här.

När vi i dag diskuterar EU:s framtid i ett Europa, mot mer öppenhet, demokrati och grundläggande mänskliga rättigheter har Turkiet åter drabbats av ett fruktansvärt bombdåd. Nyligen besökte jag Turkiet för att bilda mig en uppfattning om det reformarbete för mänskliga rättigheter som pågår i Turkiet. Jag vill framföra mina djupa kondoleanser till det turkiska parlamentet och det turkiska folket och beklagar djupt det som inträffat. Terrordåd är ett angrepp på mänskliga rättigheter och demokrati och ett hot mot öppenheten i samhället.

Herr talman! Betänkandet från det sammansatta utskottet behandlar framtidskonventets förslag om EU:s framtid. Det handlar om vilket framtida Europa vi vill ha. De beslut vi fattar här i dag, och de beslut regeringskonferensen tar, berör kvinnors och mäns liv och vardag i den framtida europeiska unionen.

De förslag som konventet lagt fram är en god grund för arbetet under regeringskonferensen. Vår förhoppning är att vi med den nya konstitutionen får ett mer effektivt, demokratiskt och öppet EU.

Men det finns delar som berör demokratifrågorna som kunde ha skrivits tydligare.

Prot. 2003/04:32
20 november

*Europeiska konventet
om EU:s framtid*

En stor del av det svenska folket stöder vårt EU-medlemskap och vill använda det för att förbättra samhället. Det gäller också för de nya medlemsländernas medborgare. Drygt hälften av EU:s medborgare är kvinnor, som också vill använda medlemskapet för ett bättre och jämställt samhälle. Sverige är ett föregångsland och en förebild vad gäller jämställdhet. Det finns en stark tilltro till att Sverige driver jämställdhetsfrågorna tydligt och klart inom unionen, vilket Sverige också har gjort.

Det sammansatta utskottet har behandlat jämställdheten i samband med flera motioner. Utskottet konstaterar att jämställdhet lyfts fram i avsnittet om EU:s mål. Man skriver vidare att regeringen vid regeringskonferensen måste arbeta för att jämställdhet också skrivs in bland de grundläggande värdena. Det har rått en viss förvirring om begreppen jämställdhet och jämlikhet i de tidigare skrivningarna.

Med min motion vill jag gå ännu längre och se jämställdhet som en demokratifråga som borde finnas med i de grundläggande rättigheterna. Jämställdhet är en demokratifråga som inte fått sin rätta tyngd och sitt rättmätiga utrymme inom EU och inom EU:s medlemsländer. EU-konventets sammansättning gjorde förmodligen inte jämställdhetsfrågorna lättare att driva, men Sverige var ändå framgångsrikt i det avseendet.

Herr talman! Jag kan konstatera att ett omfattande arbete återstår innan vi har nått det Europa som vi socialdemokrater vill ha, ett Europa där kvinnor och män har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter. Detta arbete är allas ansvar, och regeringen bör också med kraft driva frågan om jämn representation av kvinnor och män i EU:s institutioner och beslutande organ, inkluderat EU-kommissionen. Kvinnor måste känna igen sig och sina vardagsfrågor i EU-politiken och bland dem som ska företräda dem – detta för att vi ska kunna prata om ett medborgarnas Europa och för att få kvinnor än mer engagerade i EU-frågor och i EU-samarbetet.

Anf. 244 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Herr talman! Anne Ludvigsson sade att hon nästan skulle gå i svaromål på mitt anförande, som jag nyss höll. Det vill jag gärna ge henne tillfälle att göra.

Hon talade om jämställdhet mellan kvinnor och män, efter att jag hade citerat just det uttrycket ur nu gällande läroplan för såväl grundskolan som gymnasiet. Min fråga är: Har Anne Ludvigsson något att invända mot nu gällande läroplan?

Anf. 245 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har inte något att invända mot nu gällande läroplan. Det som jag reagerade mot var ett framtida Europa som ska bygga på en kristen grund. Jag delar inte den uppfattningen. Jag tycker att vi ska ha ett EU och ett Europa för medborgarna som bygger på mänskliga rättigheter och grundläggande rättigheter. Det var det som jag kände att jag i så fall ville ha sagt.

Anf. 246 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Herr talman! Låt mig få upprepa vad som står i nu gällande läroplan: ”I överensstämmelse med den etik som förvaltas av kristen tradition och

västerländsk humansim sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.”

Mot detta har väl ändå Anne Ludvigsson ingenting att anmärka? Eller hörde jag fel?

Anf. 247 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Vi diskuterar det framtida Europa och vad som ska stå i den framtida konstitutionen. Där ställer jag mig bakom de skrivningar som utskottet har. För mig är det mänskliga rättigheter som står i förgrunden när vi pratar om medborgarnas Europa.

Anf. 248 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Den 14 september röstade svenska folket nej till EMU:s tredje steg. Det var en majoritet på 56 % som ville behålla den svenska penningpolitiken, och skillnaden mellan nej-sidan och ja-sidan var förkrossande, hela 14 %. Denna folkomröstning visar med önskvärd tydlighet att svenska folket inte vill ha ökad överstatlighet i den europeiska unionen eller centralstyrning på det ekonomiska området.

Alla partier har lovat att respektera folkomröstningen, vilket innebär att vi inte kommer att gå med i EMU:s tredje steg.

Det är därför viktigt att svenska folket fullt ut känner sig tryggt med sitt beslut som det visade i folkomröstningen och vet att Sverige under en överskådlig framtid inte kommer att fördjupa sitt samarbete i valutaunionen. Det hade därför varit på sin plats att få folkets åsikt bekräftad i det nya framtidskonventet. Detta hade kunnat ske genom att Sverige hade förhandlat fram ett undantag liknande det som Danmark och Storbritannien har. Med folkets svar i ryggen hade det för regeringen varit ett ypperligt tillfälle att förhandla sig till ett undantag inför arbetet med EU:s framtida konvent.

I betänkandet som vi diskuterar i dag skriver utskottet:

”Att förhandla fram ett protokoll” – det vill säga undantag – ”tar tid och kraft från andra prioriterade frågor. En sådan förhandling skulle också kunna försvaga vårt allmänna förhandlingsläge och skapa prejudikat som varken ligger i Sveriges eller övriga medlemsstaters intresse. Regeringen kommer därför inte att initiera en förhandling om ett protokoll vid regeringskonferensen.”

Så mycket ger alltså regeringen för folkets vilja. EMU:s tredje steg har blivit en icke prioriterad fråga, och man är inte beredd att strida för att svenska folkets vilja ska komma fram genom ett formellt undantag.

Regeringen känner sig tydligen också trygg med att kommissionens ordförande, Romano Prodi, dagen efter folkomröstningen uttalade att kommissionen inte kommer att kräva ett formellt undantag, en så kallad *opt out*, när det gäller Sveriges medlemskap i EMU:s tredje steg.

Men så länge det inte är förhandlat kan det också ändras. Vad händer om nästa kommissionsordförande inte delar herr Prodis åsikter?

Det står vidare i utskottets text i betänkandet att ”regeringens linje kvarstår således nämligen att det är den svenska riksdagen som avgör frågan om svenskt deltagande.”

Riksdagens ledamöter är, visade det sig vid valundersökningar i samband med folkomröstningen, för EMU:s tredje steg, och en majoritet

röstade ja i folkomröstningen. I denna fråga är alltså riksdagen inte representativ för svenska folket.

Det innebär att vid en omröstning i riksdagen skulle man redan nästa år eller, teoretiskt, redan i morgon kunna rösta för ett genomförande av EMU:s tredje steg och införa euron som valuta och skicka penningpolitiken till centralbanken i Frankfurt.

Herr talman! Jag anser att den svenska regeringen vid förhandlingar i samband med EU:s nya konstitution borde ha tagit initiativ till förhandlingar med mål att utverka ett undantag från EMU:s tredje steg.

Anf. 249 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Alla politiska partier i riksdagen uttalade före folkomröstningen att man skulle följa folkomröstningsresultatet. Jag kan uttala i den här kammaren för Socialdemokraternas del att vi naturligtvis står fast vid vårt löfte att följa folkomröstningsresultatet i fråga om införandet av euro eller ej. Vi står alltså fast vid det. Frågan är då till Annelie Enochson, när hon nu tar upp det: Tvivlar hon på att hennes eget parti eller andra partier ska hålla fast vid sin ståndpunkt att hålla sig till folkomröstningsresultatet?

Anf. 250 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Nej, jag sade också att alla partier har sagt att de ska ställa sig bakom folkomröstningsresultatet. Men samtidigt står det faktiskt i betänkandet att riksdagen ska avgöra detta. Det innebär i så fall att nästa gång detta kommer upp – och det kan, som jag sade, teoretiskt komma upp redan i morgon – är det en majoritet här som inte har samma åsikt som majoriteten i folkomröstningen. Det är det som oroar mig. Om vi hade förhandlat fram ett undantag menar jag att svenska folket hade känt sig tryggt med det.

Anf. 251 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det är väl fullständigt teoretiskt när Annelie Enochson talar om att vi nästa år eller i en nära framtid skulle kunna fatta beslut som går emot folkomröstningsresultatet i eurofrågan. Partierna, i varje fall mitt parti, står fast vid vad de har sagt inför folkomröstningen, nämligen att vi ska följa folkomröstningsresultatet.

Flera av oss tycker att det var trist att det blev som det blev, men det var bra att det blev ett mycket tydligt resultat. Det är det som vi har sagt att vi ska följa. Därför är alla resonemang om att vi nästa år eller vid något senare tillfälle hux flux skulle kunna göra någonting annat teoretiska. Folkomröstningsresultatet gäller ju.

Anf. 252 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Nu har du visserligen ingen chans att svara, men jag undrar: Hur länge? Jag vet att vi har sagt att vi kommer att följa det, och det känns tryggt. Men frågan är: Hur länge? Hade vi haft ett undantag hade vi också vetat att det undantaget hade varat länge. Riksdagen kan alltså när man vill fatta ett beslut. Om det inte är nu och inte i morgon så kanske det är inom en mandatperiod eller två. Det är det som oroar mig.

Herr talman! Jag kan börja med att konstatera att riksdagen och regeringen är överens i de mest väsentliga delarna. Det är egentligen bara när det gäller ordförandeskapsfrågan som riksdagen och regeringen skiljer sig åt.

Riksdag och regering är också överens om vad det är för fel på det här konventet. Man kan felaktigt tro att alla som stöder konventet stöder alla dess delar, men så är det inte. Riksdagen och regeringen är överens om att de så kallade passerellerna är tveksamma. Det handlar om de dubbla hattarna för utrikesministern, och man är även överens om var konventet inte går tillräckligt långt.

Det är visserligen positivt att Europaparlamentet ska ha medbeslutande när det gäller jordbrukspolitiken, men jordbrukspolitiken borde inriktas mer på konsumenternas bästa och miljön och mindre utifrån bondens ekonomiska intressen, men regeringen har sagt att man är beredd att driva denna frågan under regeringskonferensen.

Det har nämnts under debatten att det har kommit fram många reservationer och att det skulle vara något negativt. Jag ser detta som ett friskhetstecken. Det visar att riksdagen verkligen har engagerat sig i de här frågorna, och varje utskott har satt sig in i frågorna och kommit med sina synpunkter. Jag hade blivit mer orolig om det inte var några reservationer alls, för det hade tytt på att riksdagen inte hade tagit sitt ansvar.

Jag tycker att de ärenden där det är många reservationer ofta är de politiskt mest intressanta frågorna, så jag tycker att det är positivt.

Många reservationer börjar med att det visserligen är bra att konventet tar ett steg framåt i det här avseendet, men sedan kommer invändningen att konventet borde ha tagit ytterligare ett steg framåt. Det ser inte jag som kritik mot konventet utan snarare som ett erkännande men att konventet kunde ha gått längre.

Ett sådant exempel är konventet som arbetsform. Det är faktiskt unikt i EU:s historia att arbeta på det här sättet, att man helt öppet och offentligt under en längre tid har en diskussion där även medborgarna involveras och sedan fattar beslut. Så har man inte gjort tidigare. Då har besluten fattats direkt och ofta föregåtts av många diskussioner i slutna rum.

Sedan kan man invända mot medelåldern på konventsledamöterna, men det kan vi faktiskt inte påverka här i Sveriges riksdag. Det är varje land som väljer sina ledamöter.

Sammanfattningsvis kan man se att resultatet av konventet egentligen är över förväntan, att så många länder har lyckats komma överens så här långt.

Om man nu tycker att det inte har blivit tillräcklig uppmärksamhet kring konventet kan man inte lägga hela skulden på EU, utan det ligger i så fall en stor skuld på massmedierna och politikerna. Där ligger ett enormt ansvar att föra ut de här frågorna både i Sverige och i övriga EU-länder.

Det finns många positiva resultat. När det gäller öppenheten, det som man tidigare sade var EU:s största problem, har man faktiskt infört någonting som liknar Sveriges offentlighetsprincip. Det är öppna möten. Till och med Europeiska centralbanken har fått ökad öppenhet. Det handlar om de nationella parlamenten, närhetsprincipen, mänskliga rättigheter i EU och om en utträdesparagraf – tidigare ansåg många att det största

skälet till att man inte skulle gå med i EU var att man inte kunde lämna EU. När det gäller kampen mot brott, terrorism, knark och *trafficking* är det helt nödvändigt att vi är med på detta för att kunna bekämpa de gränsöverskridande problemen.

EU:s mål social rättvisa, miljö och jämlikhet är alla positiva.

När det gäller frågan om folkomröstning tycker jag att det aldrig kan anses självklart att ha folkomröstning. Egentligen är grunden den representativa demokratin. Det ska finnas synnerliga skäl för att ha folkomröstning. Frågan är hur ofta vi ska ha folkomröstning. Vi hade nyligen en om euron. Nice- och Amsterdamfördragen har förhandlats sedan vi gick med i EU. Där var det aldrig tal om någon folkomröstning. Varför är det bara EU-frågor vi ska folkomrösta om? Varför folkomröstade vi inte om pensionsreformen, en enorm fråga som kommer att påverka massor med människor i Sverige?

Jag tror att det finns en risk att man alltför lättvindigt tar till folkomröstning. Därmed smiter man från det politiska ansvaret. Då behöver inte partierna få någon skuld i kommande val för det ställningstagande man har gjort. Då skyller man på folket. Jag tycker inte att det är självklart ens demokratiskt.

Det är mycket lättare när det gäller EU-medlemskapet och euron. Där finns bara ja eller nej. Här finns hur många olika varianter som helst. Det visar inte minst alla dessa reservationer och alla dessa olika EU som man vill se. Hur ska man tolka ett nej? Ska man tolka det som att det även är nej till ökad öppenhet, nej till att nationella parlament ska få inflytande, nej till mänskliga rättigheter i EU, nej till en utträdesparagraf, nej till att fördraget ska bli mer lättläst, nej till att mål om social rättvisa och miljö ska införas? Ska det ligga på politikerna att tolka detta? Det är väl i så fall verkligen att sätta sig över folkviljan? Det är ju omöjligt att tolka. Att folket skulle kryssa i för vartenda förslag vad de vill ha eller inte säger sunda förnuftet inte är möjligt. Det får bli så enkelt som möjligt, naturligtvis ja eller nej. Jag tror inte att det är mer demokratiskt att politikerna sedan ska tolka ett utslag där säkert många medborgare tycker att en stor del är positivt men att det finns vissa delar som man inte gillar.

Avslutningsvis vill jag säga att det är mycket glädjande att man har lagt en grund när det gäller fackliga rättigheter i EU. Nästa steg är fackliga rättigheter över gränserna så att man kan stå upp emot det internationella kapital som spelar ut länder och arbetstagare i olika länder mot varandra. Jag vill ge en eloge till Sören Lekberg och Lena Hjelm-Wallén för att de drev kravet att fackliga rättigheter även skulle vara gränsöverskridande. De nådde tyvärr inte ända fram utan fick nöja sig med att varje land skulle ha grundläggande fackliga rättigheter. Det var ett första viktigt steg.

Anf. 254 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Herr talman! I denna sena timma vill jag mycket kort till kammarprotokollet få notera att i dagens betänkande på området folkhälsopolitik berörs bland annat alkoholpolitiken. Jag vill fästa uppmärksamhet på att det nu finns med skrivningar att det bör framgå av konstitutionen att skyddet för folkhälsan inte bör underordnas handelspolitiska krav. Med andra ord: Alkohol är inte vilken vara som helst.

Detta kan bli en viktig utgångspunkt för ett framtida och fördjupat samarbete med möjligheter för enskilda nationer inom den europeiska unionen att åstadkomma en förbättrad folkhälsa på alkoholområdet för sina medborgare. Det kan få en avgörande betydelse för Sveriges ambition och möjlighet att bibehålla en nationell restriktiv alkoholpolitik.

Prot. 2003/04:32
20 november

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

KUU1 Europeiska konventet om EU:s framtid

Punkt 1 (Samarbete i Europeiska unionen)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

227 för utskottet

24 för res. 1

28 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 41 m, 40 fp, 25 kd, 1 c

För res. 1: 24 v

Avstod: 1 kd, 15 c, 12 mp

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 5 (Folkomröstning)

1. utskottet

2. res. 7 (v, mp)

Votering:

234 för utskottet

41 för res. 7

4 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 41 m, 39 fp, 25 kd, 10 c

För res. 7: 1 s, 1 fp, 1 kd, 23 v, 3 c, 12 mp

Avstod: 1 v, 3 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Karin Thorborg (v) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 8 (Förenlighet med svensk grundlag)

1. utskottet

2. res. 11 (v, mp)

Votering:

238 för utskottet

41 för res. 11

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 41 m, 40 fp, 25 kd, 13 c

För res. 11: 1 s, 1 kd, 24 v, 3 c, 12 mp

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 10 (Flexibilitetsklausulen)

1. utskottet

2. res. 12 (fp, kd, v, c, mp)

Votering:

160 för utskottet

119 för res. 12

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 40 m

För res. 12: 1 m, 40 fp, 26 kd, 24 v, 16 c, 12 mp

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 18 (Kristendomen i ingressen)

1. utskottet

2. res. 21 (kd)

Votering:

250 för utskottet

27 för res. 21

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 41 m, 40 fp, 23 v, 15 c, 11 mp

För res. 21: 26 kd, 1 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 7 v, 6 c, 6 mp

Punkt 20 (Folkhälsa)

1. utskottet

2. res. 23 (fp, kd, c, mp)

Votering:

164 för utskottet

114 för res. 23

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 40 m, 1 kd, 3 v

För res. 23: 40 fp, 25 kd, 21 v, 16 c, 12 mp

Frånvarande: 24 s, 15 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 29 (Beslut inom kategorin stödjande befogenheter)

1. utskottet
2. res. 30 (c, mp)

Votering:

251 för utskottet

28 för res. 30

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 41 m, 40 fp, 26 kd, 24 v

För res. 30: 16 c, 12 mp

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 30 (Parlamentarism eller maktindelning)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 32 (fp)

Votering:

201 för utskottet

40 för res. 32

38 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 3 m, 26 kd, 24 v, 16 c, 12 mp

För res. 32: 40 fp

Avstod: 38 m

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 31 (Vald ordförande för Europeiska rådet)

1. utskottet
2. res. 33 (s)

Votering:

159 för utskottet

120 för res. 33

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 41 m, 40 fp, 26 kd, 24 v, 16 c, 12 mp

För res. 33: 120 s

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Prot. 2003/04:32
20 november

Punkt 42 (De nationella parlamentens roll)

1. utskottet

2. res. 44 (v, mp)

Votering:

225 för utskottet

36 för res. 44

18 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 41 m, 40 fp, 24 kd

För res. 44: 24 v, 12 mp

Avstod: 2 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 56 (Skattefrågor)

1. utskottet

2. res. 63 (fp, kd, c, mp)

Votering:

185 för utskottet

94 för res. 63

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 41 m, 24 v

För res. 63: 40 fp, 26 kd, 16 c, 12 mp

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 57 (EMU:s tredje steg)

1. utskottet

2. res. 64 (v, mp)

Votering:

223 för utskottet

42 för res. 64

14 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 41 m, 40 fp, 23 kd

För res. 64: 1 s, 2 kd, 24 v, 3 c, 12 mp

Avstod: 1 kd, 13 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Holger Gustafsson (kd) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 63 (En europeisk åklagare)

1. utskottet

2. res. 71 (m, c)

Votering:

208 för utskottet

56 för res. 71

14 avstod

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 40 fp, 24 kd, 24 v

För res. 71: 40 m, 16 c

Avstod: 2 kd, 12 mp

Frånvarande: 24 s, 15 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 65 (Asylpolitiken)

1. utskottet

2. res. 72 (fp, kd, c)

3. res. 74 (v, mp)

Förberedande votering:

83 för res. 72

36 för res. 74

160 avstod

70 frånvarande

Kammaren biträdde res. 72.

Huvudvotering:

121 för utskottet

82 för res. 72

74 avstod

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 1 m

För res. 72: 40 fp, 26 kd, 15 c, 1 mp

Avstod: 40 m, 24 v, 10 mp

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 6 mp

Punkt 67 (Yttre åtgärder)

1. utskottet

2. res. 79 (v)

Votering:

133 för utskottet

24 för res. 79

122 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 13 c

För res. 79: 24 v

Avstod: 41 m, 40 fp, 26 kd, 3 c, 12 mp

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 68 (Röstregler inom GUSP)

1. utskottet

2. res. 81 (v, mp)

Votering:

238 för utskottet

37 för res. 81

3 avstod

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 40 m, 40 fp, 25 kd, 13 c

För res. 81: 1 kd, 24 v, 12 mp

Avstod: 3 c

Frånvarande: 24 s, 15 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 69 (Utrikesministern)

1. utskottet

2. res. 85 (v, mp)

Votering:

121 för utskottet

36 för res. 85

122 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 1 fp

För res. 85: 24 v, 12 mp

Avstod: 41 m, 39 fp, 26 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 70 (Försvarsfrågor)

1. utskottet

2. res. 89 (v, mp)

Votering:

177 för utskottet

36 för res. 89

65 avstod

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 41 m, 4 kd, 13 c

För res. 89: 24 v, 12 mp

Avstod: 1 s, 40 fp, 21 kd, 3 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 8 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Holger Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 76 (Solidaritetsklausulen)

1. utskottet

2. res. 97 (mp)

Votering:

240 för utskottet

12 för res. 97

27 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 41 m, 40 fp, 26 kd, 13 c

För res. 97: 12 mp

Avstod: 24 v, 3 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 84 (Målen för jordbrukspolitiken)

1. utskottet

2. res. 110 (mp)

Votering:

191 för utskottet

12 för res. 110

76 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 33 fp, 23 v, 15 c

För res. 110: 12 mp

Avstod: 41 m, 7 fp, 26 kd, 1 v, 1 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Karin Granbom (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 87 (Miljöpolitiken)

1. utskottet

2. res. 113 (v, mp)

Votering:

238 för utskottet

36 för res. 113

3 avstod

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 41 m, 39 fp, 25 kd, 13 c

För res. 113: 24 v, 12 mp

Avstod: 3 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 9 fp, 8 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 89 (Miljöbestämmelser)

1. utskottet

2. res. 114 (v, mp)

Votering:

227 för utskottet

36 för res. 114

16 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 41 m, 40 fp, 26 kd

För res. 114: 24 v, 12 mp

Avstod: 16 c

Frånvarande: 24 s, 14 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Punkt 92 (Rymden)

1. utskottet

2. res. 117 (m, fp, v, c, mp)

Votering:

145 för utskottet

132 för res. 117

1 avstod

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 25 kd

För res. 117: 41 m, 39 fp, 1 kd, 23 v, 16 c, 12 mp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 24 s, 14 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

6 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 20 november

2003/04:128 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Ett självständigt Somaliland

2003/04:129 av *Ana Maria Narti* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Underhåll av teaterklenoder

2003/04:130 av *Karin Svensson Smith* (v) till näringsminister Leif
Pagrotsky

Tågtrafiken och statens ansvar

2003/04:131 av *Tomas Högström* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Migrationsverkets resurser för asylprövning

2003/04:132 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Den nya instansordningen för asylärenden

2003/04:133 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Barbro Holmberg

Vård av tortyrskadade asylsökande

2003/04:134 av *Hillevi Engström* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Barns egna asylskäl

2003/04:135 av *Börje Vestlund* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Initiativ till nya jobb

2003/04:136 av *Björn Hamilton* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Statens ansvar för infrastrukturinvesteringar

2003/04:137 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Morgan Johansson

Utredning utan krav på information till vårdnadshavaren

2003/04:138 av *Karin Pilsäter* (fp) till statsrådet Mona Sahlin

Löneskillnader mellan könen

Prot. 2003/04:32
20 november

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 november.

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 20 november

2003/04:302 av *Kent Olsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Teaterrekvisitan på Drottningholms Slottsteater

2003/04:303 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Dödsfall efter oväntat hjärtstopp på sjukhus

2003/04:304 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Omvandling av kontorslokaler till bostäder

2003/04:305 av *Gunnar Nordmark* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky

Förtroendet för Systembolaget

2003/04:306 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

Brist på yrkeslärare

2003/04:307 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Särställning för kyrkor i EU

2003/04:308 av *Karin Pilsäter* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Väg 73

2003/04:309 av *Elizabeth Nyström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Vägverkets sektorsansvar för enskilda vägar

2003/04:310 av *Yvonne Andersson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Bredband

2003/04:311 av *Sören Wibe* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Industrins elskatter

2003/04:312 av *Owe Hellberg* (v) till finansminister Bosse Ringholm
Regional fördelning av statens resurser

2003/04:313 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Hot mot företagsexpansion genom hinder för arbetskraftsinvandring

2003/04:314 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Hinder för arbetskraftsinvandring

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 25 november.

8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 19 november

2003/04:239 av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Antisemitism

2003/04:242 av *Henrik S Järrel* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Kompensationsåtaganden vid större civil-militära materielaffärer

2003/04:250 av *Hans Backman* (fp) till utbildningsminister Thomas
Östros

Finansiering av verksamheten vid lokala lärcenter

2003/04:253 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till statsrådet Hans Karlsson
Företagens kemikaliehantering

2003/04:265 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Nedläggningen av FN:s nordiska informationskontor

2003/04:272 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky
Framtiden för slakteribranschen

2003/04:274 av *Lars Ångström* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Vattenfall och vindkraften

2003/04:279 av *Eva Flyborg* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Vattenfalls återstartande av gammalt oljekraftverk

2003/04:281 av *Ulla Löfgren* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Byte av elleverantör

den 20 november

2003/04:236 av *Birgitta Ahlqvist* (s) till statsrådet Barbro Holmberg
Asylsökande från Tjetjenien

2003/04:237 av *Kalle Larsson* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Rätt till skydd vid flykt från väpnad konflikt eller miljökatastrof

2003/04:268 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till utrikesminister Laila Frei-
valds

Miljöflyktingar

2003/04:270 av *Jörgen Johansson* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Lika rätt för alla landsting

2003/04:271 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Lars-
Erik Lövdén

Byggandet i Stockholm

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 25 november.

9 § Kammaren åtskildes kl. 22.50.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.51,
av talmannen därefter till och med 5 § anf. 134 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 158 (delvis)
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 196 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Europeiska konventet om EU:s framtid	1
Sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande 2003/04: KUU1	1
Anf. 1 GÖRAN MAGNUSSON (s)	1
Anf. 2 GUNNAR HÖKMARK (m)	3
Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp)	6
Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	9
Anf. 5 MATS EINARSSON (v)	12
Anf. 6 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	14
Anf. 7 MATS EINARSSON (v) replik	15
Anf. 8 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	15
Anf. 9 MATS EINARSSON (v) replik	16
Anf. 10 CARL B HAMILTON (fp) replik	17
Anf. 11 MATS EINARSSON (v) replik	17
Anf. 12 CARL B HAMILTON (fp) replik	18
Anf. 13 MATS EINARSSON (v) replik	18
Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (c)	18
Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp) replik	21
Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	21
Anf. 17 MATS EINARSSON (v) replik	21
Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	21
Anf. 19 MATS EINARSSON (v) replik	22
Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	22
Anf. 21 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	22
Anf. 22 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	26
Anf. 23 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	27
Anf. 24 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	28
Anf. 25 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	28
(forts. 5 §)	29
Ajournering	29
Återupptagna förhandlingar	29
4 § Frågestund	29
Anf. 26 TALMANNEN	29
<i>Skatteutjämningsystemet</i>	<i>29</i>
Anf. 27 ESKIL ERLANDSSON (c)	29
Anf. 28 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	30
Anf. 29 ESKIL ERLANDSSON (c)	30
Anf. 30 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	30
<i>EU:s flyktingpolitik</i>	<i>31</i>
Anf. 31 HILLEVI LARSSON (s)	31
Anf. 32 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	31
Anf. 33 HILLEVI LARSSON (s)	31
Anf. 34 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	31

CSN.....	32	Prot. 2003/04:32
Anf. 35 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	32	20 november
Anf. 36 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	32	
Anf. 37 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	32	
Anf. 38 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	33	
<i>Post- och Inrikes Tidningar</i>	33	
Anf. 39 CECILIA WIKSTRÖM (fp).....	33	
Anf. 40 Statsrådet PÅR NUDER (s).....	33	
Anf. 41 CECILIA WIKSTRÖM (fp).....	34	
Anf. 42 Statsrådet PÅR NUDER (s).....	34	
<i>Svenskt biståndsarbete</i>	34	
Anf. 43 EWA BJÖRLING (m).....	34	
Anf. 44 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	34	
Anf. 45 EWA BJÖRLING (m).....	35	
Anf. 46 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	35	
Anf. 47 EWA BJÖRLING (m).....	35	
Anf. 48 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	35	
<i>Bostadsbyggandet</i>	36	
Anf. 49 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	36	
Anf. 50 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	36	
Anf. 51 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	36	
Anf. 52 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	36	
<i>Barns situation vid skadeståndsärenden</i>	36	
Anf. 53 ANNELIE ENOCHSON (kd)	36	
Anf. 54 Statsrådet PÅR NUDER (s).....	37	
Anf. 55 ANNELIE ENOCHSON (kd)	37	
<i>Resurser till forskningen</i>	37	
Anf. 56 LENNART GUSTAVSSON (v)	37	
Anf. 57 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	37	
Anf. 58 LENNART GUSTAVSSON (v)	37	
Anf. 59 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	38	
<i>Human flyktingpolitik</i>	38	
Anf. 60 BIRGITTA CARLSSON (c).....	38	
Anf. 61 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	38	
Anf. 62 BIRGITTA CARLSSON (c).....	39	
Anf. 63 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	39	
<i>Kvinnofrågor i biståndsarbetet</i>	39	
Anf. 64 CARINA HÄGG (s).....	39	
Anf. 65 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	40	
Anf. 66 CARINA HÄGG (s).....	40	
Anf. 67 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	40	
<i>Avvisning av barn</i>	40	
Anf. 68 HANS BACKMAN (fp).....	40	
Anf. 69 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	41	
Anf. 70 HANS BACKMAN (fp).....	41	
Anf. 71 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	41	
<i>Forskning om boendet</i>	42	
Anf. 72 OWE HELLBERG (v)	42	

Anf. 73 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	42
Anf. 74 OWE HELLBERG (v)	42
Anf. 75 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	43
<i>Landstings- och regionsindelningen</i>	43
Anf. 76 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	43
Anf. 77 Statsrådet PÄR NUDER (s)	43
<i>Ensamkommande flyktingbarn</i>	43
Anf. 78 SVEN BRUS (kd)	43
Anf. 79 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	44
Anf. 80 SVEN BRUS (kd)	44
Anf. 81 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	44
<i>Stöd till demokratiörelsen på Kuba</i>	44
Anf. 82 ERIK ULLENHAG (fp).....	44
Anf. 83 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	45
Anf. 84 ERIK ULLENHAG (fp).....	45
Anf. 85 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	46
<i>Kooperativ hyresrätt</i>	46
Anf. 86 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	46
Anf. 87 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	46
Anf. 88 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	46
Anf. 89 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	46
<i>Splittring av familjer vid avvisningar</i>	47
Anf. 90 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	47
Anf. 91 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	47
Anf. 92 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	47
Anf. 93 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	47
<i>Boendekostnaderna</i>	48
Anf. 94 MARGARETA PÅLSSON (m).....	48
Anf. 95 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	48
Anf. 96 MARGARETA PÅLSSON (m).....	48
Anf. 97 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	48
Anf. 98 TALMANNEN	49
5 § (forts. från 3 §) Europeiska konventet om EU:s framtid	
(forts. KUU1).....	49
Anf. 99 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	49
Anf. 100 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	49
Anf. 101 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	49
Anf. 102 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	50
Anf. 103 CARL B HAMILTON (fp) replik	50
Anf. 104 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	51
Anf. 105 CARL B HAMILTON (fp) replik	52
Anf. 106 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	52
Anf. 107 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik.....	52
Anf. 108 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	53
Anf. 109 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik.....	53
Anf. 110 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	54
Anf. 111 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	55
Anf. 112 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik.....	57
Anf. 113 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik.....	57

Anf. 114	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	58
Anf. 115	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik	58
Anf. 116	CARL B HAMILTON (fp) replik	58
Anf. 117	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik	59
Anf. 118	CARL B HAMILTON (fp) replik	59
Anf. 119	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik	59
Anf. 120	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	60
Anf. 121	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik	60
Anf. 122	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	61
Anf. 123	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik	61
Anf. 124	TALMANNEN.....	62
Anf. 125	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	62
Anf. 126	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	62
Anf. 127	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik	63
Anf. 128	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	63
Anf. 129	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik	64
Anf. 130	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	64
Anf. 131	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik	64
Anf. 132	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	65
Anf. 133	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik	65
Anf. 134	BEATRICE ASK (m).....	65
Anf. 135	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	68
Anf. 136	BEATRICE ASK (m) replik	71
Anf. 137	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	71
Anf. 138	BEATRICE ASK (m) replik	72
Anf. 139	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	72
Anf. 140	CARL B HAMILTON (fp) replik	73
Anf. 141	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	73
Anf. 142	CARL B HAMILTON (fp) replik	73
Anf. 143	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	73
Anf. 144	JOHAN LINANDER (c)	73
Anf. 145	ULF HOLM (mp).....	75
Anf. 146	BEATRICE ASK (m) replik	79
Anf. 147	ULF HOLM (mp) replik.....	79
Anf. 148	BEATRICE ASK (m) replik	80
Anf. 149	ULF HOLM (mp) replik.....	80
Anf. 150	JOHAN LINANDER (c) replik.....	81
Anf. 151	ULF HOLM (mp) replik.....	81
Anf. 152	JOHAN LINANDER (c) replik.....	82
Anf. 153	ULF HOLM (mp) replik.....	82
Anf. 154	JOE FRANS (s).....	83
Anf. 155	KARIN GRANBOM (fp).....	85
Anf. 156	RAGNWI MARCELIND (kd)	87
Anf. 157	URBAN AHLIN (s)	90
Anf. 158	GÖRAN LENNMARKER (m)	93
Anf. 159	URBAN AHLIN (s) replik	96
Anf. 160	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	97
Anf. 161	URBAN AHLIN (s) replik	97
Anf. 162	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	98

Anf. 163	TOBIAS KRANTZ (fp)	99
Anf. 164	URBAN AHLIN (s) replik	101
Anf. 165	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	102
Anf. 166	URBAN AHLIN (s) replik	102
Anf. 167	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	103
Anf. 168	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	103
Anf. 169	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	104
Anf. 170	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	104
Anf. 171	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	104
Anf. 172	MATS ODELL (kd)	105
Anf. 173	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	107
Anf. 174	MATS ODELL (kd) replik	108
Anf. 175	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	108
Anf. 176	MATS ODELL (kd) replik	109
Anf. 177	LARS OHLY (v)	109
Anf. 178	URBAN AHLIN (s) replik	111
Anf. 179	LARS OHLY (v) replik	112
Anf. 180	URBAN AHLIN (s) replik	112
Anf. 181	LARS OHLY (v) replik	113
Anf. 182	MATS ODELL (kd) replik	113
Anf. 183	LARS OHLY (v) replik	114
Anf. 184	MATS ODELL (kd) replik	114
Anf. 185	LARS OHLY (v) replik	114
Anf. 186	ÅSA TORSTENSSON (c)	115
Anf. 187	YVONNE RUWAIDA (mp)	116
Anf. 188	URBAN AHLIN (s) replik	119
Anf. 189	YVONNE RUWAIDA (mp) replik	119
Anf. 190	URBAN AHLIN (s) replik	120
Anf. 191	YVONNE RUWAIDA (mp) replik	120
Anf. 192	BIRGITTA AHLQVIST (s)	120
Anf. 193	CECILIA WIGSTRÖM (fp)	122
Anf. 194	INGER SEGELSTRÖM (s)	123
Anf. 195	CHRISTINA AXELSSON (s)	124
Anf. 196	SÖREN WIBE (s)	125
Anf. 197	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	126
Anf. 198	SÖREN WIBE (s) replik	127
Anf. 199	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	127
Anf. 200	SÖREN WIBE (s) replik	128
Anf. 201	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	128
Anf. 202	SÖREN WIBE (s) replik	129
Anf. 203	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	129
Anf. 204	SÖREN WIBE (s) replik	130
Anf. 205	INGVAR SVENSSON (kd)	130
Anf. 206	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	133
Anf. 207	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	135
Anf. 208	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	135
Anf. 209	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	135
Anf. 210	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	136
Anf. 211	HÅKAN LARSSON (c)	136

Anf. 212	CARL B HAMILTON (fp) replik	138
Anf. 213	HÅKAN LARSSON (c) replik	138
Anf. 214	CARL B HAMILTON (fp) replik	138
Anf. 215	HÅKAN LARSSON (c) replik	138
Anf. 216	LEIF BJÖRNLOD (mp)	139
Anf. 217	CARL B HAMILTON (fp) replik	140
Anf. 218	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	140
Anf. 219	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	140
Anf. 220	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	140
Anf. 221	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	141
Anf. 222	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	141
Anf. 223	BÖRJE VESTLUND (s)	141
Anf. 224	INGVAR SVENSSON (kd) replik	142
Anf. 225	BÖRJE VESTLUND (s) replik	143
Anf. 226	BJÖRN VON DER ESCH (kd)	143
Anf. 227	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	144
Anf. 228	BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik	145
Anf. 229	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	145
Anf. 230	BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik	146
Anf. 231	INGVAR SVENSSON (kd) replik	146
Anf. 232	BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik	146
Anf. 233	INGVAR SVENSSON (kd) replik	146
Anf. 234	BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik	147
Anf. 235	KARIN THORBORG (v)	147
Anf. 236	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	148
Anf. 237	KARIN THORBORG (v) replik	148
Anf. 238	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	149
Anf. 239	KARIN THORBORG (v) replik	149
Anf. 240	INGEGERD SAARINEN (mp)	149
Anf. 241	ANDERS KARLSSON (s)	151
Anf. 242	TUVE SKÅNBERG (kd)	152
Anf. 243	ANNE LUDVIGSSON (s)	153
Anf. 244	TUVE SKÅNBERG (kd) replik	154
Anf. 245	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	154
Anf. 246	TUVE SKÅNBERG (kd) replik	154
Anf. 247	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	155
Anf. 248	ANNELIE ENOCHSON (kd)	155
Anf. 249	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	156
Anf. 250	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	156
Anf. 251	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	156
Anf. 252	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	156
Anf. 253	HILLEVI LARSSON (s)	157
Anf. 254	NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	158
Beslut		159
	KUU1 Europeiska konventet om EU:s framtid	159
6 §	Anmälan om interpellationer	166
7 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	167
8 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	168
9 §	Kammaren åtskildes kl. 22.50	169

Elanders Gotab, Stockholm 2003